

RENDŐRSÉGI TANULMÁNYOK

A RENDŐRSÉG TUDOMÁNYOS TANÁCSÁNAK FOLYÓIRATA

**BÉKEFENNTARTÁS, NEMZETKÖZI
POLGÁRI VÁLSÁGKEZELÉS,
A RENDVÉDELMI SZERVEK
DEMOKRATIZÁLÁSA A SZOVJET
UTÓDÁLLAMOKBAN ÉS A 2025. ÉVI
MAGYAR RENDVÉDELMI RÉSZVÉTEL A
NEMZETKÖZI VÁLSÁGOK KEZELÉSÉBEN**

IX. évfolyam 2026/2.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK:

Dr. Pozsgai Zsolt rendőr vezérőrnagy

TAGOK:

Dr. habil. Boda József nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy

Dr. Boros Gábor rendőr ezredes

Prof. Dr. Christián László rendőr dandártábornok

Prof. Dr. Fábíán Adrián egyetemi tanár

Dr. Gárdonyi Gergely PhD

Dr. habil. Hautzinger Zoltán rendőr ezredes

Dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Prof. Dr. Kerezsi Klára MTA doktora

Prof. Dr. Kovács Gábor rendőr vezérőrnagy

Prof. Dr. Michalkó Gábor MTA doktora

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes

Prof. Dr. Em. Sallai János nyugállományú rendőr ezredes

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. Gaál Gyula PhD

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Dr. Molnár Katalin PhD

MŰSZAKI SZERKESZTŐ:

Steib Norbert

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes, Rendőrség Tudományos Tanácsa elnök

KIADÓ

Rendőrség Tudományos Tanácsa

Cím: 1139 Budapest, Teve u. 4-6.

1903 Bp. Pf.: 314/15.

Telefon: +36 1 443-5533, BM: 33-355

Fax: +36 1 443-5784, BM: 33-884

E-mail: rtt@orfk.police.hu

Webcím: www.r-tt.hu

HU ISSN 2630-8002 (online)

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A szerkesztőség olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a bűnmegelőzés, a bűnüldözés, a közbiztonság, a közrend, a határrendészet, a vezetés-irányítás és a mindenoldalú biztosítás kérdéseit elemzik, értékelik. A kéziratokon kérjük feltüntetni a szerző nevét, szolgálati helyét, beosztását, telefonszámát. Kérjük, hogy a cikkek szövegét e-mailben küldjék meg. A szerkesztőség a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A megjelenő írások nem a Rendőrség Tudományos Tanácsa, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. El nem fogadott kéziratot nem áll módunkban visszaküldeni. A szerkesztőség másodközlést nem vállal.

TARTALOM

2026/2.

HEGYALJAI MÁTYÁS

Köszöntő (9-11)

HORVÁTH ÁDÁM ISTVÁN

Bevezetés (13-14)

HUGYIK ANDRÁS

A Szovjetunió felbomlása után kialakult helyzet az utódállamokban (15-42)

BODA JÓZSEF

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – EBESZ (Organization for Security and Co-operation in Europe – OSCE) szerepe a szovjet utódállamok demokratizálási folyamatában (43-49)

MOLNÁR KÁROLY

Az EBESZ Oroszországi Határ-megfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021. (51-61)

BODA JÓZSEF

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban (63-80)

KOZMA TIBOR

Az Európai Unió (EU) válságkezelő missziói a szovjet utódállamokban (81-110)

HUGYIK ANDRÁS

A Független Államok Közösségének (FÁK) szerepe a válságkezelésben (111-135)

KOVÁCS ALEXANDRA

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában, 2008- folyamatban (European Union Monitoring Mission in Georgia – EUMM Georgia) (137-152)

BALASSA BENCE

Az EU Integrált Határőrizet-támogató Missziója Líbiában, 2013-tól folyamatban (EU Border Assistance Mission in Libya – EUBAM Libya) (153-166)

STELMACH LÁSZLÓ

Az EU Képességfejlesztő Missziója Szomáliában, 2012-től folyamatban (European Union Capacity Building Mission in Somalia – EUCAP Szomalia) (167-176)

PATAKI ZOLTÁN

Az EU Polgári Válságkezelő Missziója Maliban, 2014-től folyamatban (European Union civilian crisis management mission in Mali – EUCAP Sahel Mali) (177-187)

LESS FERENC

Az EU Örményországi Megfigyelő Missziója, 2023-tól folyamatban (EU Mission in Armenia – EUMA Armenia) (189-200)

BAKSA ANDRÁS

Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq) (201-214)

BARKÓCZI CSABA

Az EU Koszovói Különleges Törvényszéke és Ügyészsege, 2016-tól folyamatban (Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office – KSC-SPO) Hollandia, Hága (215-224)

ERDÉLYI GÉZA

Az ENSZ Békefenntartó Erő Cipruson, 1964-től folyamatban (UN United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP Cyprus) (225-235)

NÉMETH JÓZSEF

Zárszó (237)

BODA JÓZSEF

Angol nyelvű összefoglaló (239-240)

Melléklet (241)

A tanulmányok szerzőinek bemutatása (243-272)

A 2026-ban évfordulós missziók és tagjaik (273-275)

SZERZŐK

2026/2.

BAKSA ANDRÁS

rendőr százados,
kiemelt főnyomozó,
Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-
főkapitányság
Kecskeméti Rendőrkapitányság
Bűnügyi Osztály

DR. BALASSA BENCE

rendőr őrnagy,
kiemelt oktató,
Országos Rendőr-főkapitányság
Rendőrségi Oktatási és Kiképző
Központ
Adyligeti Járórképző Akadémia,

BARKÓCZI CSABA

rendőr alezredes,
kontingensparancsnok,
biztonsági tiszt,
Koszovói Különleges Törvényszék
(KSC)

DR. BODA JÓZSEF

nyugállományú nemzetbiztonsági.
vezérőrnagy,
tudományos főtanácsadó,
Belügyi Szemle

ERDÉLYI GÉZA

rendőr százados,
parancsnok-helyettes,
UNFICYP-misszió katonai rendész
egység

DR. HUGYIK ANDRÁS	nyugállományú rendőr ezredes, rendőrségi főtanácsos
DR. KOVÁCS ALEXANDRA	rendőr alezredes, kirendeltségvezető-helyettes, Európai Unió Megfigyelő Misszió, Grúzia
DR. KOZMA TIBOR	rendőr alezredes, misszióvezető-helyettes, Európai Unió Monitoring Misszió (EUMM) – Georgia
DR. PHD LESS FERENC	rendőr alezredes, tervező-értékelő tiszt, Európai Unió Megfigyelő Misszió, Örményország
MOLNÁR KÁROLY	pénzügyőr alezredes
PATAKI ZOLTÁN	rendőr őrnagy, alosztályvezető, EUCAP Sahel Mali
STELMACH LÁSZLÓ	rendőr alezredes

Köszöntő

Azok közé tartozom, akik úgy vélik, hogy a rendőri szolgálat egy életre szóló hivatás, amelyből mindenki a saját érdeklődésének megfelelően választ szakterületet. A rendvédelmi életpálya egy különleges formája a rendvédelmi békefenntartás, amelynek most már több mint 50 éves múltja van Magyarországon. A rendszerváltást követően, az 1990-es évek elején a kambodzsai misszióra már a Rendőrtiszti Főiskoláról, hallgatóként is volt lehetőség jelentkezni. Az eltelt évtizedek során a nemzetközi és a hazai elvárások is sokat változtak, így napjainkban már egy elméleti és gyakorlati ismeretekkel megalapozott, szakmai kiválasztási rendszer keretében, magas szintű felkészítést követően kerül sor a résztvevők kijelölésére. Ennek az egyedülálló feladatnak az ellátásához nem elég a nemzeti jog, a magyar rendvédelmi szervek kultúrájának és szakmai sajátosságainak ismerete, ide már a célország politikai, földrajzi, kulturális jellegzetességeivel is tisztában kell lenni. A külszolgálat során más országok rendőreivel is együtt kell dolgozni nap mint nap, így egy megfelelő szintű diplomáciai felkészítésre is szükség van. A felelősség nagy, hiszen a nemzetközi szerepvállalás a küldő ország presztízsét javítani és rontani is tudja.

Ma már az ENSZ, az EBESZ és az Európai Unió is működtet rendvédelmi békemissziót, azonban a könyvben is megjelenő publikációkból látjuk, hogy nemcsak olyan helyeken van szükség erre, ahol egy háborút vagy belső konfliktust követő bizonytalan helyzetben a polgári rendet vissza kell állítani, fenn kell tartani, vagy a lakosság biztonságát kell garantálni, hanem ma már a hibrid fenyegetések és a dezinformációs tevékenységek ellesúlyozására is állítanak fel kontingenst.

Bár statisztikára nem tudok hivatkozni, de a személyes beszélgetések és a korábbi beszámolók alapján a legtöbben az életük fiatalabb éveiben találkoznak először ezzel a területtel. A motiváció mindenkinél más és más, még ha vannak is közös jellemzők. Természetesen jelentkeznek olyanok, akik csak rövidebb ideig vállalják a feladatot, azonban a többség jellemzően hosszabb távon, esetleg többször is visszatérő szereplőként képzelel el

ezt a munkát. Sőt, ismerek olyan rendőrt is, akinek már az életformájává vált a békefenntartás.

Az biztos, hogy a közösség összetartó, itt még létezik a „bajtársiasság”, a missziókban szolgálatot teljesítők szinte mindannyian ismerik egymást, függetlenül attól, hogy mely országban szolgáltak. Az összetartozás érzése láthatóan igen szoros, amely az évente megrendezésre kerülő találkozókra is lemérhető. A szakszerű felkészítés és az alapos kiválogatás is kell ahhoz, hogy mindenki biztonságban visszatérjen a külszolgálat helyéről, hiszen minden egyes küldetés veszélyes és különleges kockázatot hordoz magában. Különösen azért, mert sokan úgy indulnak el állomáshelyükre, hogy otthon hagyják a szeretteiket és a barátaikat, ami önmagában egy áldozat, és ezért külön elismerést érdemelnek azok, akik ennek ellenére is vállalják ezt a feladatot.

Mivel több évtizede én is a rendőri nemzetközi együttműködés területével foglalkozom, és számos olyan barátom, munkatársam, ismerősöm van, akik az elmúlt évtizedekben különböző válságövezetben teljesítettek szolgálatot, így különös érdeklődéssel olvastam a kötetben megjelent tanulmányokat. A szerzők egyrészt maguk is a rendvédelmi állomány tagjai, másrészt olyan időszerű témákat járnak körül, amelyek szervesen illeszkednek egymáshoz. Az egyes írások pedig nem laboratóriumi körülmények között születtek, hanem az életben megtörtént tapasztalatok adják a hitelességüket. Mivel a szerzők egy nyelvet beszélnek, így gond nélkül megértik egymást, és képesek motiválni az őket követő szakértőket is. Hiszen ne felejtjük el, hogy a békefenntartók nem csak az itthon megszerzett tapasztalatot használják fel a távoli állomáshelyeken, hanem a külföldön megszerzett tapasztalatot is hazahozzák számunkra. Az már rajtunk múlik, hogy ez a tudás hogyan válik idehaza is hasznosíthatóvá.

A szakmai tapasztalaton túl a múlt emlékeit is segít megőrizni ez a kiadvány, amelyet a publikációk mellett olyan fényképek is színesítenek, amelyek már most is sok emléket idéznek fel, és évek, évtizedek múltán sem hagyják majd halványulni ezeket a pillanatokat. Biztos vagyok benne, hogy a kötet nem csak azok számára hasznos olvasmány, akik „megélték”

az egyes missziókat, vagy akár készülnek egy ilyen feladat ellátására, hanem azoknak is, akik soha nem jártak még válságövezetben. Egyrészt az írásokból is kitűnik, hogy milyen szerteágazó és színes ez a világ, másrészt képet kaphatunk az egyes feladatokról, az adott ország helyzetéről, a feladatellátás során jelentkező nehézségekről és az elért sikerekről is. Az sem kizárt, hogy lesz, aki a sorok olvasása során kap majd kedvet ahhoz, hogy ezen a területen is kipróbálja magát.

Köszönöm a békefenntartóknak, hogy munkájukkal hozzájárulnak hazánk pozitív megítéléséhez, a szerzőknek az értékes tanulmányokat, a kötet készítőinek pedig a rendkívül színvonalas kiadványt és a lehetőséget, hogy a gondolataimat megoszthattam az olvasóval.

**Dr. Hegyaljai Mátyás rendőr dandártábornok
belügyminiszteri főtanácsadó**

Bevezetés

A magyar rendvédelmi békefenntartás kezdetét a Vietnami Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságban való részvételünkhöz vezethetjük vissza 1973 és 1975 között, ahol az akkori Belügyminisztérium és a Határország állományából mintegy 120 fő hivatásos kolléga vett részt a misszióban. Ezen szolgálati feladatok ellátása során vesztette életét – a nemzetközi misszió több tagjával együtt – Dilsky Aurél határőr százados, amikor a járőröző helikopterüket végzetes találat érte. Őt tekinthetjük az első misszióban hősi halált halt kollégánknak.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által irányított rendőri békefenntartásban első alkalommal Afrika keleti részén, Namíbiában vettek részt magyar rendőrök, éppen a rendszerváltoztatás időszakában, 1989–1990 között, az ENSZ Átmeneti Tanácsadó Csoportjának tagjaiként. Az eddigi legnagyobb létszámú magyar rendvédelmi részvétellel végrehajtott békefenntartó misszióra Ázsiában, azon belül pedig Kambodzsában, az ENSZ Átmeneti Hatósága 1992-ben indított műveletének keretében került sor, ahol a közel két év során mindösszesen 129 fő képviselte hazánkat. Az európai szintű szolgálati feladatokban 1996 óta folyamatosan jelen vannak rendvédelmi szakértőink (rendőrök, egykori határőrök, büntetés-végrehajtási szakemberek, nemzetbiztonsági szakértők, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal kollégái) az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ), az ENSZ, az Európai Unió (EU), az Észak-atlanti Szerződés Szervezete és a Nyugat-európai Unió által szervezett békefenntartó és békétámogató missziókban. Mára ezen nemzetközi kötelezettségek teljesítése törvényi szinten is részét képezi a rendőrség alapfeladatainak.

Az EU-csatlakozásunk okán a nemzetközi szerepvállalásunk áthelyeződött az EU által indított és irányított, elsősorban fejlesztéssel, kiképzéssel, mentorállással és tanácsadással foglalkozó missziókra. Ezen kívül aktívan részt veszünk az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség által szervezett, az EU külső határainak megerősítését és védelmét szolgáló műveletekben. Két- és többoldalú egyezmények alapján segítjük az illegális migráció elleni küzdelmet a balkáni országok határain.

Köszönhetően a széleskörű felkészítésnek (diplomáciai, egészségügyi, katonai, rendészeti) és a kiterjedt szakmai megalapozottságnak, 2025-ig nem történt emberéletet követelő rendkívüli esemény a jelentős számú, illetve a sok esetben fokozott veszélynek kitett külföldi szolgálati feladataink ellátása során. Ezúton emlékezzünk tisztelettel dr. Rétyi Árpád rendőr alezredes úrra, aki több évtizeden át végzett hivatásos szolgálata után, Grúziában az EU Megfigyelői Missziójában, gépkocsizó járőrszolgálat teljesítése során vesztette életét 2025-ben, egészségügyi okok miatt.

Valamennyi kollégának, aki 1973-tól napjainkig nemzetközi missziókban teljesítette, illetve jelenleg is teljesíti szolgálatát, köszönjük áldozatos szakmai munkáját.

Dr. Horváth Ádám István rendőr ezredes
a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ igazgatója

HUGYIK ANDRÁS

A Szovjetunió felbomlása után kialakult helyzet az utódállamokban

Nemzetállam-építés a szovjet utódállamokban

A hatékony posztszovjet nemzetállam-építést a volt Szovjetunió föderalista jellege megkönnyítette.

A volt tagköztársaságok saját határokkal rendelkeztek, amelyek számukra sokszor kedvezőbbek voltak, mint Oroszország számára. (Ennek a ténynek és a tagállamok függetlenné válásának végeredménye lett, hogy közel huszonöt millió orosz nemzetiségű személy külföldi fennhatóság alá került). A szovjet tagköztársaságok jól kiépített államhatalmi és igazgatási struktúrákkal is rendelkeztek, az oktatás vonatkozásában pedig saját akadémiai és nemzeti egyetemeik voltak. Összességében *„intézményi szempontból ez kedvezőbb helyzetet jelentett, mint amilyenben sok régi brit, francia vagy portugál gyarmatnak kellett elkezdenie az önálló, független állam építését.”*¹

A nemzetállam-építésnek a posztszovjet államokban különböző identitásdimenziói voltak. A baltiak a két világháború közötti államiságukat

¹ Halász Iván: A Szovjetunió felbomlása és a posztszovjet államépítés.

Forrás: <https://orszagut.com/kozelet/szovjetunio-felbomlasi-es-a-posztszovjet-allamepites-2115>

Letöltés ideje: 2025.11.13.

igyekeztek feltámasztani (a lettek például visszaállították az 1922. évi alkotmányukat), a többiek viszont nem tudtak ilyen előzményekre alapozni, hiszen többségük a szovjet korszakban jött létre. A középkori állami előzményeket is felmutatni tudó grúzok és örmények kivételt képeztek. Számukra, Azerbajdzsánnal együtt, az 1918 és 1921 között létezett függetlenségük, illetve akkori államépítésük tapasztalatai jelentettek inspirációt, de a szovjet korszak tényeit ők sem hagyhatták figyelmen kívül.

Az ukránok részben a 9. században létrejött Kijevi Ruszban, részben a Bohdan Zinovij Mihajlovics Hmelnyickij (1593/1595–1657) nevével fémjelzett kozák hagyományban találták meg gyökereiket.

A beloruszok kezdetben próbálkoztak az 1918-ban született rövidletű államiségük újra gondolásával, azonban Aljakszandr Rihoravics Lukasenka (1954–) hatalomra kerülése után inkább felvállalták szovjet múltjukat.

A közép-ázsiai vezetők a szovjet örökség mellett a régmúltban is kezdtek támpontokat keresni. Üzbegisztánban kibontakozott a XV. századi hódító, Timur Lenk (1336–1405) kultusza. A kazahok és a kirgizek a XVII–XVIII. századi államépítési kísérleteikben találták meg államiségük előtörténetét. Türkmenisztánban, az egykori kommunista párt főtitkára, a függetlenné vált ország vezetője, Saparmyrat Ataýewiç Nyýazow (1940–2006) leegyszerűsítette az identitáskeresés kérdését: türkménbasiként saját magát állította az államépítés középpontjába.

Meg kell jegyezni, hogy a Szovjetunió időszakában szinte valamennyi tagállam rendelkezett saját vezető politikusi réteggel, amely szinte mindenhol sikeresen átmentette hatalmát. Részben ez is elősegítette a viszonylag békés átmenetet, a független nemzetállamok létrejöttét és stabilizálódását.²

² Halász Iván: i.m.

Eltérő nemzeti fejlődési irányok

Ha megvizsgáljuk a Szovjetunió felbomlása után létrejött tizenöt állam fejlődését, egyértelművé válik, hogy politikai és geopolitikai útjaik élesen elváltak, fejlődésük széles skálán rajzolódik ki. A skála egyik végén a balti államok (Észtország, Lettország, Litvánia) gyorsan integrálódtak a nyugati világba: 2004 óta demokráciák és az Európai Unió (EU), valamint az Észak-Atlanti Szerződés Szervezete (North Atlantic Treaty Organization-NATO) tagjai, 2025-ben pedig Ukrajna Moszkvával szembeni keményvonalas támogatóinak élére álltak.

A paletta másik végén Fehéroroszország maradt Oroszország legközelebbi szövetségese, amely 2020 óta szinte államközösséget alkot az Oroszországi Föderációval. Minszk még szuverenitásának egy részét is feláldozva az orosz atomfegyverek telepítését is elfogadta területén.

E két pólus között hibrid utak konstellációja található. Ukrajna a legélesebb szakadást szimbolizálja Oroszországtól: két demokráciapárti forradalom (2004, 2014) után, de különösen a 2022-es orosz invázió óta Kijev visszafordíthatatlanul szembekerült Moszkvával. A túlélésért vívott háború közepette Ukrajna szilárdan Európa-orientált nemzetként érvényesítette magát, miután megszerezte az EU-tagjelölt státuszt, és szoros együttműködést alakított ki a NATO-val. A szomszédos Moldávia hasonló úton halad: Maia Sandu (1972–) reformista elnöksége alatt a nyugati orientációt választotta, annak ellenére, hogy jelentős belső nyomás nehezedett a moldovai vezetésre az oroszbarát régiók részéről (Transznyisztria, Gagauzia).

A Dél-Kaukázus kontrasztosabb képet mutat. Georgia/Grúzia a 2000-es években a Nyugat-barát orientáció előfutára volt, most viszont belpolitikai turbulenciával küzd. Míg lakossága nagyrészt az EU-hoz való csatlakozásra törekszik, és erőteljesen tiltakozik minden autoriter megnyilvánulás

ellen, a kormányzó párt továbbra is kétértelmű, az Európa-barát retorikát Moszkva felé békülékeny gesztusokkal ötvöző politikát folytat.

Örményország, amely biztonsági és gazdasági okokból minden más utódállamnál erősebben kötődött Oroszországhoz, szembefordult Moszkvával mivel a hegyi- karabahi háborúban nem kapta meg a várt orosz katonai támogatást. Miután 2020-ban gyors vereséget szenvedett a Törökország támogatta Azerbajdzsántól, Jereván távolodik Oroszországtól, felfüggesztette tagságát a Kollektív Biztonsági Szövetség Szervezetében, új biztonsági garanciákat keres Nyugaton, hatalmas fegyverüzletet köt Indiával, miközben továbbra is lassan halad a békemegállapodás aláírása Bakuval. Figyelemre méltó, hogy a két dél-kaukázusi állam már Oroszország nélkül, az Egyesült Államok közvetítésével tárgyal a békemegállapodásról, ami az azerbajdzsáni többvektoros külpolitika (de legalábbis az orosz vektor) feladását, az örmény biztonságpolitika kiütkeresését, Oroszország jelentősen csökkenő regionális befolyását és a térségbeli amerikai szerepvállalás kiterjesztését tükrözi.

Az erősen szereptévesztő Azerbajdzsán erősíti stratégiai partnerségét Ankarával és Iszlamabaddal, olajvagyonára és az örmények felett aratott katonai győzelmeire támaszkodva feltörekvő kaukázusi hatalomként pozicionálja magát, miközben módszeresen rombolja kapcsolatait az azeri mezőgazdasági termékek legfőbb felvevő piacával, Oroszországgal.

Közép-Ázsiában az öt volt szovjet tagköztársaság finom egyensúlyozással halad előre. Kazahsztán és Üzbegisztán, mint regionális nehézsúlyú hatalmak, viszonylagos autonómiát élveznek Moszkvával szemben, erősítik partnerségüket Kínával, Törökországgal és a Nyugattal anélkül, hogy szakítanának Oroszországgal. Kirgizisztán és Tádzsikisztán, amelyek kisebbek, és gazdaságilag és katonailag erősebben függenek Oroszországtól, továbbra is Moszkvához kötődnek, bár szívesen fogadják a kínai befektetéseket és a nemzetközi segílyeket. Türkmenisztán, mint a legelszigeteltebb régióbeli ország, folytatja haladását az „állandó semlegesség” útján, a gázt

azonban bárkinek eladja, aki megveszi (többnyire Kínának), miközben elkerül minden kötelező érvényű szövetséget.

Így, több mint harminc évvel a Szovjetunió összeomlása után, a poszt-szovjet térség már nem monolitikus: teljes értékű nyugati demokráciákat (4, 8, 9), nyugati orientációjú országokat (10, 14), független (1, 2, 5, 11) és Moszkvával szoros kapcsolatokat fenntartó autoriter rezsimeket (3, 7, 12), Moszkvával szövetséges, de viszonylag autonóm külpolitikát folytató országokat (6, 15) és el nem kötelezett, új utat kereső államokat foglal magában (13).³

1. számú kép

Posztszovjet államok térképe: 1. Örményország 2. Azerbajdzsán 3. Fehéroroszország 4. Észtország 5. Grúzia 6. Kazahsztán 7. Kirgizisztán 8. Lettország 9. Litvánia 10. Moldova 11. Oroszország 12. Tádzsikisztán 13. Türkmenisztán 14. Ukrajna 15. Üzbegisztán.

³ Aubin, Lukás: What Geopolitics for the Post-Soviet Space in 2025?

Forrás: <https://www.iris-france.org/en/what-geopolitics-for-the-post-soviet-space-in-2025/>

Letöltés ideje: 2025.11.13.

A rendőrség reformja mint kulcsfontosságú tényező az új nemzetállamok belső helyzetének megszilárdításában

A reformok célja, a végrehajtásukat nehezítő tényezők

A Szovjetunió felbomlása után a függetlenné vált utódállamokban a szervezett bűnözés próbálta az állam gyengesége miatt keletkezett biztonsági űrt betölteni, ezért az ellene való küzdelem prioritássá vált. Ez a feladat a régi, szovjet érából örökölt rendvédelmi szervekre hárult. Belőlük kellett a bűnüldözésért és a közbiztonságért felelős demokratikus intézményeket létrehozni. A szocializmus feladásával a függetlenné vált utódállamoknak alapvetően kellett megváltoztatniuk a rendőrség szerepét. Az állami ellenőrzés eszközéből a polgárok biztonságát garantáló professzionális intézményt kellett létrehozniuk a jogállamiság követelményrendszerének (törvényesség, átláthatóság, szakmaiság, elszámoltathatóság, civil kontroll, nyilvános és pártsemleges működés, közbizalom) szem előtt tartásával.

A reformok végrehajtását több tényező is nehezítette. A posztszovjet rendőri erők több utódállamban megtartották korábbi szemléletüket, struktúráikat, vezetői állományukat, vezetési rendszerüket, és továbbra is hatalmas, militarizált, átpolitizált intézményként akartak működni. Számos országban az új politikai elit a rendvédelmi erőket saját érdekeinek szolgálatába állította, ami a rendőrségen belül állandó politizáláshoz, a pártsemlegesség elutasításához és belső korrupcióhoz vezetett, aláásva ezzel az éppen beinduló demokratikus reformokat.

A rendőrség mint intézmény a reformokkal szemben az egyik legellenállóbb állami intézménynek bizonyult, és gyakran ellenezte a rendeltetése és feladatköre megváltoztatására irányuló erőfeszítéseket. A modern rendőrség létrehozásáért folytatott küzdelem során nehéz volt megtalálni az állam kényszerítő erejének jogos alkalmazása és a polgárai számára szolgálattóként betöltött szerepe közötti új egyensúlyt.⁴

⁴ Shelley, Louise: Post Soviet Organized Crime: A New Form of Authoritarianism.

Forrás: https://tracc.gmu.edu/wp-content/uploads/2022/03/Post-Soviet-Organized-Crime_A-New-Form-of-Authoritarianism-1996.pdf

Az utódállamok rendőrségi reformjainak eredményei

A Szovjetunió összeomlását követően, a belpolitikai bizonytalanság miatt az utódállamok rendőri erőit az alacsony szintű hivatástudat, a megkopott szakmai etika és komoly erőforrásválság jellemezte, beleértve a bérek késedelmes kifizetését és a tapasztalt tisztek tömeges elvándorlását. Ehhez társult a bűnözés drámai növekedése és a szervezett bűnözés terjedése, amely gyakran beszivárgott a gyenge és korrupt állami struktúrákba. Az 1990-es éveket állandó intézményi instabilitás jellemezte, új rendvédelmi szervezetek jöttek létre és szűntek meg, de nehezen alkalmazkodtak az új társadalmi és gazdasági környezethez. A szovjet örökség (a korrupció, az elszámoltathatóság hiánya, az autoriter tendencia, miszerint a rendőrség az államot szolgálja az állampolgárok helyett, az emberi jogok gyenge érvényesítése) még ma is létezik. A reformokat az utódállamok új rendőri felsővezetői is gyakran szkepticizmussal fogadták, azzal érveltek, hogy a reformok felszínesek, és nem hoznak kézzelfogható eredményeket. Egyes helyeken a rendőrségnek a szolgáltatás-orientált modell felé való elmozdulására irányuló kísérletei átmenetileg le is álltak.⁵

A posztszovjet államok rendőrségi reformjai különböző eredményeket hoztak. Egyes országok, mint például Grúzia, átfogó korrupcióellenes és kapacitásfejlesztő programok révén sikereket értek el, míg mások, például Kirgizisztán korlátozott előrelépést mutattak a politikai elit kompromisszumra képtelen magatartása miatt. A reformok néhány céljának (pl. a parlamenti kontroll kialakítása, az emberi jogok tiszteletben tartása, a szolgáltatás-orientált szervezet megteremtése) már a megértetése sem volt egyszerű, annak ellenére, hogy olyan partnerek segítették a reformok végrehajtását, mint az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet

Letöltés ideje: 2025.11.13.

⁵ Marat, Erica: Policing Public Protest in Central Asia.

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/270683164_Policing_Public_Protest_in_Central_Asia

Letöltés ideje: 2025.11.13.

(EBESZ), az EU és az Amerikai Egyesült Államok. A siker mindenütt nagymértékben függött a politikai elit valódi akarától és a reformokkal szembeni ellenállás leküzdési képességétől.

A szovjet utódállamok rendőrségi reformjainak bemutatása ***A rendőrség reformja a balti államokban***

A balti országokban a rendőrségi reform magában foglalta a posztszovjet rendőri erők átalakítását és modernizálását, valamint az intézményi kapacitás bővítését az új bűnüldözési kihívásokhoz való alkalmazkodás keretében. A későbbiekben a reformok erősebb, korszerűbb rendőrségi intézmények kiépítésére összpontosítottak, ami elsősorban a korrupció elleni harc hatékonyságának, valamint a gazdasági és pénzügyi bűncselekményeket felderítő egységek képességeinek bővítésére irányult. A további reformcélok közé tartozott még az emberi erőforrás (rendőri utánpótlás-nevelés) mennyiségi és minőségi mutatóinak javítása különös tekintettel a rendőrség reagáló és járőr egységeire, a közösségi tereken a rendőri jelenlét fokozása, a rendőrség elszámoltathatóságának növelése és a lakossággal való bizalomépítés. Utóbbit illetően tudatos erőfeszítések történtek a rendőrség és az általuk szolgált közösségek közötti kapcsolat javítására olyan közösségi rendészeti kezdeményezések révén, amelyek növelik a rendőrség elérhetőségét és tevékenységének átláthatóságát. A napjainkban is zajló reformok gyakran konkrét bűnözési problémákat céloznak meg, például a családon belüli erőszak elleni fellépést vagy az általános közbiztonsági helyzet javítását. Lettország például a családon belüli erőszak csökkentésére összpontosít, és az Isztambuli Egyezményt használja jogi és finanszírozási keretként.

Érdekes, hogy a balti államoknak általában voltak követendő, nemzetközileg elismert rendészeti modelljei, saját reform stratégiái, megvoltak a saját reformprioritásaik. Észtország azonban kivételt képez: a rendőrségi reform kidolgozásakor és megvalósításakor nem követett egyetlen, konkrét rendészeti modellt sem, a függetlenség kivívása óta mégis egyre javuló

bűnüldözési adatokat képes felmutatni. A reformok a balti országokban folyamatosak. Azonban a fejlődés ellenére továbbra is fennállnak olyan problémák, mint a személyi állomány létszámának elégtelensége és a folyamatos modernizáció szükségessége.^{6,7,8} A balti rendőrségi reformok jellemzőit országonkénti bontásban az összefoglaló táblázat tartalmazza.

Rendőrségi reformok a kelet-európai szovjet utódállamokban

A 2020-as erőszakos tömegmegmozdulásokat követően a belorusz hatóságok számos jogalkotási reformot fogadtak el, új büntető- és közigazgatási szabálysértési szabályokat vezettek be, kiterjesztették a halálbüntetéssel büntethető bűncselekmények körét, korlátozták a gyülekezési és egyesülési szabadságot, és a kiterjesztett megfigyelés révén széles körben befolyásolták a véleménynyilvánítás szabadságát. A biztonsági erők (nemzetbiztonsági szolgálat, különleges rendeltetésű rendőri erők és a belügyminisztériumi csapatok) feladatkörét bővítették. A rendvédelmi szervek demokratizálási folyamata leállt.⁹

⁶ Ginter, Jaan (2000): Legislation and Legal Policy V/2000: Criminal Policy Choices and the Reform of the Estonian Criminal Law.

Forrás: https://www.juridicainternational.eu/article_full.php?uri=2000_V%20_79_criminal-policy-choices-and-the-reform-of-the-estonian-criminal-law#:~:text=The%20reformation%20of%20Estonia's%20criminal%20policy%20started,was%20not%20changed%20by%20the%201992%20reform.

Letöltés ideje: 2025.11.13.

⁷ Estonian Police.

Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Estonian_Police

Letöltés ideje: 2025.11.13.

⁸ Ukrainian Police Gain Lithuanian Expertise in Criminal Intelligence Reform.

Forrás: <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukrainian-police-gain-lithuanian-expertise-in-criminal-intelligence-reform/>

Letöltés ideje: 2025.11.13.

⁹ Populations At Risk: Belarus.

Forrás: <https://www.globalr2p.org/countries/belarus/>

Letöltés ideje: 2025.11.13.

Moldáviában a rendőrség legújabb reformja a kormány egyik fő célkitűzésévé vált, amely alapvetően a rendőrségi munka hatékonyságának növelésére és a lakosság rendőrségbe vetett bizalmának erősítésére irányul. A 2016–2020-as ún. rendőrségfejlesztési stratégia célja olyan rendőrség létrehozása volt, amely valóban a polgárok érdekeit és igényeit szolgálja.

Az utolsó orosz rendőrségi reform célja többek között a rendőrség hatékonyságának javítása, a belső korrupció csökkentése és a bűnüldözés közmegejtésének javítása volt. 2011. február 7-én módosításokat hajtottak végre a rendőrségről, a büntető és a büntetőeljárás törvényekben. Ezek a módosítások 20%-os létszámcsökkenést, szervezeti átnevezést (az orosz rendvédelmi szervek megnevezését miliciáról policiára változtatták), jelentős béremelést, az intézményi finanszírozás központosítását és számos egyéb változást írtak elő. 2011 júliusában a Kreml törvényt fogadott el a rendőrök fizetésének megháromszorozásáról. A törvény emelte a rendőrségi nyugdíjat és az egyéb juttatásokat, új lakhatási támogatást vezetett be, megszüntetve a régi lakhatási támogatási rendszert. A reform eredményeként az orosz rendőrség olyan szövetségi szintű intézménnyé vált, amelynek finanszírozása teljes mértékben a szövetségi költségvetésből történik. (A régi rendszerben a közrendért és a kisebb bűncselekmények felderítéséért felelős rendőri szervek irányítása a regionális és városi hatóságok hatáskörébe tartozott, működésüket regionális költségvetésből finanszírozták és elsősorban a regionális kormányzóknak és nem a szövetségi rendvédelmi központnak tartóztak felelősséggel.) Módosult a rendőrség jogköre is: A rendőrség elveszítette azt a jogát, hogy egy vállalat pénzügyi és üzleti tevékenységének ellenőrzését elvégezze, vagy elvégzését megkövetelje. Továbbá a rendőrség már nem tarthat őrizetben egy állampolgárt egy órára csak azért, hogy kiderítse a személyazonosságát.

Az ukrán rendőrség átfogó reformját a majdani eseményeket követően 2015-ben indították. Bejelentésekor a reform kidolgozói két évet határoztak meg az ukrán rendőrség átszervezésére, a teljes rendvédelmi rendszer reformjának kivitelezésére pedig öt-tíz évet. Az átszervezés keretében a járőrözésért felelős rendőrségi szolgálatot teljesen átalakították, a majdani

események során kompromittálódott speciális rendőri alakulatokat pedig feloszlatták. Maga a reform magában foglalja a rendőrség elszámoltathatóságának és demokratikus felügyeletének erősítését, a bűnmegelőzés és bűnüldözés modernizálását, hatékonyabbá és átláthatóbbá tételét. A reform alapvető jellemzője az emberközpontú biztonsági megközelítés alkalmazása, amely származástól és nemzetiségi hovatartozástól függetlenül valamennyi állampolgár biztonsági igényeit kielégíti. A reform főbb területei:

- Az ukrán bűnüldözési gyakorlat hatékonyságának és demokratikus jellegének erősítése a jogállamiság és az Európai Unió szakmai követelményeinek szem előtt tartásával.
- Korszerű bűnügyi hírszerző rendszer kialakítása az EU Ukrajnai Tanácsadó Misszió (EUAM) támogatásával.
 - Közösségi rendészet.

A rendőrség demokratizálására irányuló reformok jellemzői a dél-kaukázusi államokban

Georgiában (Grúziában) a 2003-as rózsás forradalom után az egyenruhás rendőrséget gyakorlatilag feloszlatták, és nulláról újat építettek. Jelentős erőfeszítéseket tettek a korrupció elleni küzdelemben, beleértve a korrupcióban (valóan vagy vélhetően) érintett rendőrtisztek nagyarányú elbocsátását, különösen a közlekedési rendőrségtől. A rendőri fizetéseket jelentősen megemelték, a szakmai képzést fejlesztették, hogy professzionálisabb és szolgáltatás-orientáltabb rendőri erőt hozzanak létre. Ezek a változások egy szélesebb körű reformterv részét képezték, amely magában foglalta a gazdasági reformokat és különböző területeken az állami ellenőrzés fokozását is.

Örményországban a reformok fokozatosabbak voltak, a közösségi rendészeti kezdeményezésekre és a rendőrség szakmai munkájának fejlesztésére összpontosultak. Erőfeszítéseket tettek a korrupció kezelésére és a közbizalom javítására is, de jelentős eredményt nem tudtak felmutatni. A

rendőrképzés színvonalának javításában külföldi partnerek is segítettek. A reformok olyan kihívásokkal néztek szembe, mint a bármilyen változással szembeni ellenállás, a közvélemény rendőri erőszakról alkotott felfogása (miszerint ez normális rendőrségi eszköz), valamint a mélyen gyökerező korrupció kezelésének bonyolultsága. Jelentős, pozitív változásokat tükröz azonban „Az Európai Parlament 2023. március 15-i állásfoglalása az EU és Örményország közötti kapcsolatokról”, amely „tudomásul veszi az Örményország kormánya által az EU széles körű támogatásával végrehajtott ambiciózus rendőrségi reformokat, amelyek célja a biztonságosabb környezet megteremtése, valamint a lakosság és a rendőrség közötti bizalom növelése, továbbá különösen tudomásul veszi az új örmény járőrszolgálat létrehozását és a belügyminisztérium tervezett létrehozását”.

Azerbajdzsánban a rendőrségi reform az „Azerbajdzsán Köztársaság rendőrségéről szóló törvény” 2002. december 13-i elfogadásával kezdődött. Ezt követően a Belügyminisztérium fogékonyabbá vált az Európa Tanács (ET) és az EBESZ javaslataira, az euro-atlanti rendőri gyakorlatok alkalmazására. Ennek ellenére a szovjet időszaki büntető igazságszolgáltatási és rendészeti örökség felszámolása még napjainkban is zajlik, az ország folyamatosan korrupciós kihívásokkal néz szembe, a demokratikus rendőrségeknél általánosan tapasztalható függetlenség és magas szintű szakértelem hiányzik. Ennek tudható be, hogy az azerbajdzsáni rendőrségi reform magában foglalja a rendőrség modernizálására, a rendőri szakmai munka hatékonyságának javítására és az európai normákhoz való igazodásra irányuló erőfeszítéseket nemzetközi szervezetek és külföldi partnerek bevonásával. Kiemelt célkitűzések a közösségi rendészet, az emberi jogok védelme, a korrupció elleni küzdelem és a készségek fejlesztése olyan területeken, mint az illegális munkaerő-kereskedelem elleni küzdelem, valamint a közrenddel kapcsolatos kihívások kezelése.¹⁰

¹⁰ Council of Europe, Directorate of Programme Co-ordinator. Azerbaijan 2025.

Forrás: [https://www.coe.int/en/web/programmes/azerbaijan#{%2278218723%22:\[1\]}](https://www.coe.int/en/web/programmes/azerbaijan#{%2278218723%22:[1]})

Letöltés ideje: 2025.11.13.

A rendvédelmi szervek reformjának tapasztalatai a közép-ázsiai poszt-szovjet köztársaságokban

Az utóbbi három évtizedben a közép-ázsiai szovjet utódállamok rendőrségei a legláthatóbb állami szervekké váltak. Ugyanakkor a szovjet időszakhoz képest jobban elidegenedtek a társadalomtól. A rendőrség a nyilvános helyeken mindenütt jelen van, különösen a városokban, jelenlétével emlékeztetve az állampolgárokat a kényszerítő és büntető közrendre. Néhol kiterjedt, szervezett, törvénytelen bírságolási gyakorlatot folytatnak ma is.

A 2000–2010-es években a közép-ázsiai utódállamok kormányai a növekvő számú kormányellenes tüntetésekre reagálva arra törekedtek, hogy a rendőrség, mint a legszélesebb körben jelen lévő állami intézmény, képes legyen megelőzni és kezelni minden olyan tiltakozást, amely a helyi vagy országos szintű vertikális hatalmi kereteket megkérdőjelezné.

A rendfenntartás átalakításának irányai azonban a közép-ázsiai országokban eltérőek voltak, attól függően, hogy a nemzeti rendőrség működését a két meghatározó tényező közül melyik befolyásolta erősebben – az, hogy a tömegmegmozdulások megelőzését helyezték előtérbe, és ezért új intézményeket hoztak létre, vagy a rendfenntartó erők átvették más állami intézmények feladatkörét és/vagy a rendőrség néhány funkcióját más állami intézményhez telepítették, vagy az, hogy az állam a rendfenntartó erői révén elsősorban erőszakkal kívánta kezelni a demonstrációkat, lehetőleg az emberi jogok látható megsértése nélkül (kapacitásbővítés, speciális képzés biztosítása).

Amikor a politikai akarat találkozott az állam gazdasági és adminisztratív erőforrásaival, akkor a prevenció intézkedések kerültek előtérbe. Amikor azonban nem voltak elegendő források, akkor nemzetközi támogatást kértek a rendőrségi reform végrehajtásához, beleértve a nem engedélyezett demonstrációk kezelését, a korszerű tömegosztatási és rendfenntartási technikák elsajátítását. Ilyen jellegű nemzetközi segítségnyújtás révén kezdte meg Kirgizisztán és Tádzsikisztán a rendőrség kapacitásbővítését.

Kazahsztán és Üzbegisztán a prevenciót preferálta, és ennek megfelelően ma több kormányzati szerv vesz részt a rendfenntartásban, mint a szovjet időszakban. Kazahsztánban a kormány a rendőrség korábbi funkcióinak egy részét más minisztériumokhoz telepítette, a nemzetközi legjobb gyakorlatokat azonban igyekezett figyelembe venni.

Kirgizisztán és Tádzsikisztán eközben a rendőrségi reformok kapacitásbővítési feladatainak végrehajtásában, beleértve az illegális tömegdemonstrációk hatékony kezelését, nagymértékben támaszkodott mind a nemzetközi szakmai, mind a pénzügyi támogatásra, és nem ellenezte azt sem, hogy a támogatás előfeltételeként a rendőrök emberi jogi képzésben részesüljenek. Kirgizisztán és Tádzsikisztán példája is azt mutatja, hogy az autoriter vezetők megpróbálják felhasználni a nemzetközi segítséget a rezsimjüket fenyegető veszélyek hatékony megfékezésére.

Közép-Ázsia: A rendőrségi funkciók átalakulása 1991-től

	A rendőrség átvette más állami intézmények feladatait is	A rendőrség néhány funkcióját más állami intézmények vették át	Külföldi szakmai segítséget (képzés, tanácsadás) vettek igénybe	Külföldi pénzügyi és technikai segítséget (technikai eszközök átadása) vettek igénybe
Kazahsztán	V	V	V	
Üzbegisztán	V	V		
Kirgizisztán	V		V	V
Tádzsikisztán	V		V	V

A közép-ázsiai szovjet utódállamokban a belső rend biztosítása és az erőszak megelőzése érdekében a rendőrségnek széles körben meg kell figyelnie a lakosság demonstrációit szervező és koordináló szervezeteket és személyeket. Ez magában foglalja a rendőrség azon képességének javítását, hogy információkat gyűjtsön a lakosság, illetve a lakosságot képviselő

szervezetek szándékairól, és/vagy hozzáférjen más állami vagy magán szereplők által gyűjtött hasonló jellegű értesülésekhez.

A demokratikus kormányok számos hasonló információgyűjtési módszert alkalmazhatnak, amelyekkel szemben a legfontosabb követelmény az, hogy a nyilvánosság tudjon a lehetséges megfigyelésről, elfogadja annak indokoltságát, és potenciálisan meg tudja akadályozni a kormányt az antidemokratikusnak vélt gyakorlatok alkalmazásában. A közép-ázsiai rendőrsek két irányban változtatták meg az információgyűjtés módszereit.

Először is, kibővítették a megfigyeléssel kapcsolatos szervezeti illetékességi és hatásköröket. A rendőrség és a biztonsági szolgálat jogosult információkat gyűjteni a civil csoportokról, egyénekről és közösségekről akár közvetlen kényszerítő módszerekkel, például önkényes letartóztatással is. Az egyéb módszerek közé tartozik a lehallgatás, a célzott közvélemény-kutatás, valamint a csoportos eseményekről, például helyi tüntetésekről, vallási rituálékról és politikai mozgósítási erőfeszítésekről szóló adatok gyűjtése. Kazahsztánban és Üzbegisztánban fokozatosan fejlődtek a felderítési módszerek, és a rendőrségi megfigyelést számos intézmény és mechanizmus egészíti ki, beleértve a nemzetbiztonsági szolgálatokat, az ügyészséget és a védelmi minisztériumot.

Másodszor, az adat- és információgyűjtés a közösségi rendészet révén is történhet. Kirgizisztán és Tádzsikisztán ezt a megközelítést alkalmazta. Mindkét országban a nemzetközi támogató szervezetek a közösségi rendészeti programokat a demokratizálódás és közbiztonság elősegítésének részeként szervezték és finanszírozták a politikai stabilitás és a rendőrség és a veszélyeztetett közösségek közötti bizalom növelése érdekében. Bár a közösségi rendészet széles körben elismert módszer, amely a rendészetet közszolgálatnak tekinti, azonban meglehetősen vékony a határvonal a közösség és a politikai berendezkedés védelme érdekében cselekvő rendőrök között. Különösen az erősen autoriter országokban nagy a valószínűsége annak, hogy a nemzetközi segítségnyújtáson keresztül importált közösségi

rendészetet a politikai hatalom birtokosai saját hatalmuk erősítésére használják.¹¹

Türkmenisztánban az ország autoriter kormánya szoros ellenőrzést gyakorol a rendőrség felett. A 2016-ban bejelentett igazságszolgáltatási és rendőrségi reformot nem hajtották végre annak ellenére, hogy a reform szükségességét számos probléma igazolja:

- Nincs független civil szervezet, amely felügyelné a rendőrséget, és hiányzik a rendőrségi visszaélések független kivizsgálásaira hivatott testület is.
- Az emberi jogi szervezetek jelentései rendszeresen rávilágítanak a bűnüldöző szervek részéről a túlzott erőszak alkalmazására és az önkényes letartóztatásokra.
- A rendőrség funkciói felülvizsgálatra szorulnak, a nemzeti rendőrség csak a közrend fenntartásával és az útlevel-ellenőrzéssel foglalkozik, a Nemzetbiztonsági Szolgálat végzi a belső hírszerzést valamennyi területen, az előzetes nyomozásokat pedig az ügyészség folytatja le.

A posztszovjet államok bűnüldözésének jövőbeli kihívásai

A posztszovjet bűnüldözés és rendőrségi reformok jövőbeli kihívásai közé tartozik a belső korrupció elleni küzdelem, a rendőrségbe vetett közbizalom fenntartása, az új típusú bűncselekmények kezelése, valamint a rendőrség munkájába való politikai jellegű beavatkozás. A globális biztonsági kihívásokhoz való alkalmazkodás tovább bonyolítja a helyzetet.

Az eredményes bűnüldözés egyik fő akadálya még ma is a szovjet korszak. Részleteiben:

¹¹ Marat, Erica: Policing Public Protest in Central Asia. Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2014. április.

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/270683164_Policing_Public_Protest_in_Central_Asia

Letöltés ideje: 2025.11.13.

- Elsősorban a dél-kaukázusi és közép-ázsiai utódállamok esetében a rendőrségi korrupció és a rendőrség hatékony demokratikus felügyeletének hiánya továbbra is komoly problémát jelent, amely aláássa a rendőrség legitimitását és hatékonyságát, jelentős szakadékot okozva ezzel a rendőrség és az állampolgárok közötti viszonyban. A jövőbeli reformoknak aktívabban kell törekedniük ennek a szakadéknak az áthidalására.
- A közép-ázsiai térségben előfordulhat, hogy a folyamatos gazdasági instabilitás, a társadalmi problémák (beleértve a rendőrséggel szembeni magas szintű bizalmatlanságot) és a gyenge állam olyan környezetet teremthetnek, ahol a bűnözés válik uralkodóvá, és kontrolálhatatlan, ún. „kudarcot vallott állam” jöhet létre, amely regionális és globális biztonsági kockázatokat jelenthet.
- A balti államok kivételével a bűnüldöző szervek szinte valamennyi utódállamban továbbra is politikai befolyással szembesülnek, ami akadályozhatja a pártatlanságot, és a törvények elfogult, részlelhajló végrehajtásához vezethet.
- A posztszovjet államok rendkívül autoriter és mindent átható szervezett bűnözői csoportok kihívásával néznek szembe, amelyek beszivárogtak a gazdasági és politikai struktúrákba, sőt néhol „privatizálták” az állami kényszert is.
- Az új és potenciális fenyegetésekhez való alkalmazkodásnak prioritást kell élveznie valamennyi utódállamban.
- Az új és potenciális fenyegetésekhez tartoznak az új típusú nemzetközi szervezett bűnözés, a várhatóan élénkülő illegális ember- és munkaerő-kereskedelem, a kiberbűnözés, a bonyolult gazdasági és pénzügyi bűncselekmények megjelenése, a hibrid hadviselés, a dezinformáció és a digitális kor kihívásai, az orosz–ukrán háború kapcsán valószínűsíthető olyan feladatok, mint a fegyvercsempészet, a terrorizmus elleni harc és a háborús bűnösök felkutatása.

- Meg kell jegyezni, hogy a dél-kaukázusi és közép-ázsiai utódállamokban a hagyományos értékek befolyása és a tradíciók akadályozhatják az olyan érzékeny kérdésekben való előrelépést, mint a családon belüli erőszakkal kapcsolatos jogszabályok kidolgozása és elfogadása, akadályt gördítve a jogi és politikai modernizáció elé.^{12,13}

Összefoglalás

A szovjet utódállamok rendőrségi reformjainak részleteit az alábbi összefoglaló táblázat tartalmazza.

A Szovjetunió utódállamai térségek szerint	Az utódállamok rendőrségi reformjának főbb jellemzői, elért eredmények, meglévő hiányosságok, a reformok végrehajtását akadályozó tényezők, jövőbeli kihívások, egyéb megjegyzések
Balti államok	
 Észtország	Észtország rendőrségi reformja a függetlenség 1991-es visszaszerzése után kezdődött. Céljai voltak: egy új nemzeti rendőrségi szolgálat létrehozása, a büntető- és bűnüldözési jogszabályok átalakítása. A reform magas közbizalomhoz, alacsony bűnözési rátához és erős közösségi szerepvállaláshoz vezetett (pl. a Közösségi Őrség – Neighbourhood Watch

¹² Beck, Adrian & Chistyakova, Yulia: Closing the Gap between the Police and the Public in Post-Soviet Ukraine: A Bridge Too Far?

Forrás: https://www.researchgate.net/publication/27246189_Closing_the_Gap_between_the_Police_and_the_Public_in_Post-Soviet_Ukraine_A_Bridge_Too_Far
Letöltés ideje: 2025.11.13.

¹³ Beck, Adrian & Robertson, Annette: The challenges to developing democratic policing in post-Soviet societies: the Russian experience. Police Practice and Research. 2009.10.29.

Forrás: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15614260802586285>
Letöltés ideje: 2025.11.13.

	<p>mozgalom). A legfontosabb fejlemények voltak: a központi rendőrségi intézmény és a prefektúrák át-szervezése 1990-ben, a büntetőjog korszerűsítése, a 2011-es bűnüldözési törvény és a 2012-es korrupcióellenes törvény elfogadása.</p>
 <p>Lettország</p>	<p>A lett rendőrségi reform a szervezett bűnözés elleni küzdelem képességeinek megerősítésére összpontosít képzés, modern felszerelés és jogszabályi változtatások révén, valamint a kriminalisztika általános infrastruktúrájának javítására. A legújabb kezdeményezések magukban foglalják a belügyi szektor át-szervezését, a kriminalisztikai laboratóriumok fejlesztését és a rendőrségi szakmai tevékenység korszerűsítését is, gyakran uniós források támogatásával.</p>
 <p>Litvánia</p>	<p>A litván rendőrségi reform elsősorban a bűnügyi hírszerzés modernizálását foglalja magában, célja a proaktív bűnmegelőzésre való összpontosítás a reaktív intézkedések helyett. A reform a rendőrséget egy olyan rendszer felé tereli, amely előre látja és megelőzi a bűncselekményeket, mielőtt azok megtörténnének. A modernizáció kulcsfontosságú aspektusai közé tartozik: az operatív intézkedési modellről a modern bűnügyi hírszerzési rendszerekre és módszerekre való áttérés, az informátorokkal való együttműködés egyértelmű szabályainak kidolgozása, a műveletek jogszerűsége, az elszámoltathatóság biztosítása, az emberi jogok védelme és a modern elemző képességek és módszerek elsajátítása.</p>

Kelet-Európa	
 Belarusz	<p>A 2020-as erőszakos tömegmegmozdulásokat követően a belorusz hatóságok számos jogalkotási reformot fogadtak el, új büntető- és közigazgatási szabálysértési szabályokat vezettek be, kiterjesztették a halálbüntetést, korlátozták a gyülekezési és egyesülési szabadságot, és a kiterjesztett megfigyelés révén széles körben befolyásolták a véleménynyilvánítás szabadságát. A biztonsági erők (Állambiztonsági Bizottság – The State Security Committee of the Republic of Belarus KGB), a különleges rendeltetésű rendőri erők és a belügyminisztériumi csapatok feladatkörét bővítették. A rendvédelmi szervek demokratizálási folyamata leállt.</p>
 Moldávia	<p>Moldovában a rendőrség reformja a kormány egyik fő célkitűzése, amely alapvetően a rendőrségi munka hatékonyságának növelésére és a lakosság rendőrségbe vetett bizalmának erősítésére irányul. A 2016–2020-as ún. rendőrségfejlesztési stratégia célja olyan rendőrség létrehozása, amely a polgárok érdekeit és igényeit szolgálja, és megfelel az európai normáknak.</p>
 Oroszország	<p>Az orosz rendőrségi reform célja többek között az orosz rendőrség hatékonyságának javítása, a belső korrupció csökkentése és a bűnüldözés közmegítélésének javítása volt. 2011. február 7-én módosításokat hajtottak végre a rendőrségről, a büntető törvénykönyvről és a büntetőeljárásról szóló törvényekben. Ezek a módosítások 20%-os létszámcsökkentést, az orosz rendvédelmi szervek átnevezését</p>

	<p>milíciáról políciára, jelentős béremelést, a finanszírozás központosítását és számos egyéb változást írtak elő.</p>
 Ukrajna	<p>Az ukrán rendőrség átszervezését és átfogó reformját a majdani eseményeket követően 2015-ben indították. Az átszervezés keretében a járőrözésért felelős rendőrségi szolgálatot teljesen átalakították, a majdani események során kompromittálódott speciális rendőri alakulatokat pedig feloszlatták. Maga a reform magában foglalja a rendőrség elszámoltathatóságának és demokratikus felügyeletének erősítését, a bűnmegelőzés és bűnüldözés modernizálását, hatékonyabbá és átláthatóbbá tételét. A reform alapvető jellemzője az emberközpontú biztonsági megközelítés alkalmazása, amely származástól és nemzetiségi hovatartozástól függetlenül valamennyi állampolgár biztonsági igényeit kielégíti. A reform főbb területei:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Az ukrán bűnüldözési gyakorlat hatékonyságának és demokratikus jellegének erősítése a jogállamiság és az Európai Unió szakmai követelményeinek szem előtt tartásával. — Korszerű bűnügyi hírszerző rendszer kialakítása az EU Ukrajnai Tanácsadó Misszió (European Union Advisory Mission – EUAM) támogatásával. <p>- Közösségi rendészet.</p>
Dél-Kaukázus	
 Azerbajdzsán	<p>Azerbajdzsánban a rendőrségi reform az „Azerbajdzsán Köztársaság rendőrségéről szóló törvény” 2002. december 13-i elfogadásával kezdődött. Ezt követően a Belügyminisztérium fogékonyabbá vált</p>

	<p>az Európa Tanács és az EBESZ javaslataira, az euro-atlanti rendőri gyakorlatok alkalmazására. Ennek ellenére a szovjet időszakbeli büntető igazságszolgáltatási és rendészeti örökség felszámolása még napjainkban is zajlik, az ország folyamatosan korrupciós kihívásokkal néz szembe, a demokratikus rendőrségeknél általánosan tapasztalható függetlenség és magas szintű szakértelem hiányzik. Ennek tudható be, hogy az azerbajdzsáni rendőrségi reform magában foglalja a rendőrség modernizálását, a rendőri szakmai munka hatékonyságának javítására és az európai normákhoz való igazodásra irányuló erőfeszítéseket nemzetközi szervezetek és külföldi partnerek bevonásával. Kiemelt célkitűzések a közösségi rendészet, az emberi jogok védelme, a korrupció elleni küzdelem és a készségek fejlesztése olyan területeken, mint az illegális munkaerőkereskedelem elleni küzdelem, valamint a közrenddel kapcsolatos kihívások kezelése.</p>
<p> Grúzia</p>	<p>Georgiában a 2003-as rózsás forradalom után az egyenruhás rendőrséget gyakorlatilag feloszlatták, és nulláról újat építettek. Jelentős, esetenként radikális erőfeszítéseket tettek a korrupció elleni küzdelemben (a korrupcióban vélhetően érintett rendőrtisztek elbocsátása, a közlekedési rendőrség feloszlata). A rendőri fizetéseket jelentősen megemelték, a szakmai képzést fejlesztették, professzionálisabb és szolgáltatás orientáltabb rendőri erőt hoztak létre. Ezek a változások egy szélesebb körű reform-</p>

	<p>terv részét képezték, amely magában foglalta a gazdasági reformokat és különböző területeken az állami ellenőrzés fokozását is.</p>
 <p>Örményország</p>	<p>Örményországban a reformok fokozatosabbak voltak, a közösségi rendészeti kezdeményezésekre és a rendőrség szakmai munkájának fejlesztésére összpontosultak. Erőfeszítéseket tettek a korrupció kezelésére és a közbizalom javítására is, de jelentős eredményt nem tudtak felmutatni. A rendőrképzés színvonalának javításában külföldi partnerek is segítettek. A reformok olyan kihívásokkal néztek szembe, mint a bármilyen változással szembeni ellenállás, a közvélemény rendőri erőszakról alkotott felfogása (miszerint ez normális rendőrségi eszköz), valamint a mélyen gyökerező korrupció kezelésének bonyolultsága. Jelentős, pozitív változásokat tükröz azonban „Az Európai Parlament 2023. március 15-i állásfoglalása az EU és Örményország közötti kapcsolatokról”, amely „tudomásul veszi az Örményország kormánya által az EU széles körű támogatásával végrehajtott ambiciózus rendőrségi reformokat, amelyek célja a biztonságosabb környezet megteremtése, valamint a lakosság és a rendőrség közötti bizalom növelése, továbbá különösen tudomásul veszi az új örmény járőrszolgálat létrehozását és a belügyminisztérium tervezett létrehozását”.</p>

Közép-Ázsia	
 Kazahsztán	<p>A kazah rendőrségi reform egy sokrétű folyamat, amely a rendőrség modernizálására összpontosít olyan problémák kezelése érdekében, mint a transznacionális bűnözés és a korrupció. A kulcsfontosságú kezdeményezések közé tartozik a közösségorientált rendfenntartási modellek bevezetése a rendőrség és a nyilvánosság közötti kapcsolatok javítása érdekében az Egyesült Nemzetek Szervezete Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (United Nations Office on Drugs and Crime- UNODC) támogatásával, a transznacionális szervezett bűnözés, az illegális kábítószer-kereskedelem, az emberkereskedelem és a kiberbűnözés megelőzésére és leküzdésére irányuló erőfeszítések fokozása (a Közép-ázsiai Regionális Információs és Koordinációs Központ létrehozása). A reform szükségességét igazolják a 2022-es kazah zavargások, amelyek rámutattak a rendőrség elszámoltathatóságának és a közvélemény aggályaira való reagáló képességének hiányára.</p>
 Kirgizisztán	<p>Kirgizisztán kormánya 2013-ban reformprogramot indított a rendőrség modernizálására, valamint a rendőrségi munka hatékonyságának javítására, többek között a nemzetközi képzési együttműködés kiterjesztése révén. A fő cél a milícia rendőrséggé, egy professzionálisabb rendőri szolgálattá alakítása volt. Eredmények: – Előrelépés történt az új Büntető Törvénykönyv és az új Büntetőeljárás Törvénykönyv 2019-es elfogadásával a rendőrségi örízet során alkalmazott kínzások megakadályozásában. – Eredményes partnerséget sikerült kialakítani a nem-</p>

	<p>zetközi szervezetekkel (UNODC, Interpol). Problémák: A nemzeti jogszabályokban hiányosságok mutatkoznak a rendőrök feladatellátását meghatározó szabályzatok vonatkozásában, különös tekintettel az erőszak alkalmazására.</p>
 <p>Tádzsikisztán</p>	<p>A 2013-ban indított tádzsik rendőrségi reform célja a bűnüldözés modernizálása, az átláthatóság növelése és a közbizalom építése volt. Eredmények: – Az állampolgárok forródróton és elektronikusan is bármikor kapcsolatba léphetnek a rendőrséggel. – Távoli területeken szolgáltató irodákká átalakított mini buszokon mozgó rendőri alegységek jogi konzultációt és segítséget nyújtanak. – Nemzetközi támogatással a tádzsik rendőrök rendszeres emberi jogi képzésben vesznek részt. – A családon belüli erőszak elleni rendőrségi fellépés javult, beleértve az esetek regisztrációját is. Hiányosságok: – A rendőrökhöz való hozzáférés bonyolultabb lett a többszintű őrzésvédelem bevezetése miatt, ami azt a benyomást kelti, hogy a rendőrség eltávolodik a társadalomtól. – A becsületesen dolgozni akaró rendőröket a merev ellenőrzési és alárendeltségi rendszer most is korlátozza. Az eredményességet még most is a megnyitott ügyek számával, nem a nyomozati munka minőségével mérik.</p>
 <p>Türkmenisztán</p>	<p>A 2016-ban bejelentett igazságügyi és rendőrségi reformot nem hajtották végre. Problémák: – Nincs rendőrséget felügyelő független civil szervezet, hiányzik a rendőrségi visszaéléseket kivizsgáló független testület. – Gyakori a túlzott erőszak alkalmazása és az önkényes letartóztatás. – A rendőrség</p>

	funkciói felülvizsgálatra szorulnak (a rendőrség csak a közrend fenntartásával és az útlevel-ellenőrzéssel foglalkozik, a bűnügyi hírszerzést a KGB, az előzetes nyomozásokat az ügyészség végzi.
 Üzbegisztán	2021-ben elfogadták a Közbiztonsági Konceptiót. A hangsúly a bűnüldözés modernizálásán, az új kihívásoknak való megfelelésen van, beleértve a digitális átalakulást is. Jelentős előrelépés, hogy az átláthatóság és az elszámoltathatóság javítása érdekében kamerákat telepítettek a bűnüldöző szerveknél. A külföldi donorok rendszeres képzéseket biztosítanak a rendfenntartási módszerek területén, azonban azok eddig alapvetően nem javították a rendőrség munkáját.

Hivatkozások:

- Halász Iván: A Szovjetunió felbomlása és a posztszovjet államépítés.
Forrás: <https://orszagut.com/kozelet/szovjetunio-felbomlása-es-a-posztszovjet-allamepítés-2115>
Letöltés dátuma: 2025.11.13.
- Aubin, Lukas: What Geopolitics for the Post-Soviet Space in 2025?
Forrás: <https://www.iris-france.org/en/what-geopolitics-for-the-post-soviet-space-in-2025/>
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Shelley, Louise: Post Soviet Organized Crime: A New Form of Authoritarianism.
Forrás: https://traccc.gmu.edu/wp-content/uploads/2022/03/Post-Soviet-Organized-Crime_A-New-Form-of-Authoritarianism-1996.pdf
Letöltés ideje: 2025.11.13.

- Marat, Erica: Policing Public Protest in Central Asia.
Forrás: https://www.researchgate.net/publication/270683164_Policing_Public_Protest_in_Central_Asia
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Populations At Risk: Belarus.
Forrás: <https://www.globalr2p.org/countries/belarus/>
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Council of Europe, Directorate of Programme Co-ordinator. Azerbaijan 2025.
Forrás: [https://www.coe.int/en/web/programmes/azerbaijan#%2278218723%22:\[1\]}](https://www.coe.int/en/web/programmes/azerbaijan#%2278218723%22:[1]})
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Marat, Erica: Policing Public Protest in Central Asia. Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2014. április.
Forrás: https://www.researchgate.net/publication/270683164_Policing_Public_Protest_in_Central_Asia
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Beck, Adrian & Chistyakova, Yulia: Closing the Gap between the Police and the Public in Post-Soviet Ukraine: A Bridge Too Far? Research Gate. 2004. március.
Forrás: https://www.researchgate.net/publication/27246189_Closing_the_Gap_between_the_Police_and_the_Public_in_Post-Soviet_Ukraine_A_Bridge_Too_Far
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Beck, Adrian & Robertson, Annette: The challenges to developing democratic policing in post-Soviet societies: the Russian experience. Police Practice and Research. 2009.10.29.
Forrás: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15614260802586285>
Letöltés ideje: 2025.11.13.
- Ginter, Jaan (2000): Legislation and Legal Policy V/2000: Criminal Policy Choices and the Reform of the Estonian Criminal Law.
Forrás: https://www.juridicainternational.eu/article_full.php?uri=2000_V%20_79_criminal-policy-choices-and-

the-reform-of-the-estonian-criminal-law#:~:text=The%20reforma-
tion%20of%20Estonia's%20criminal%20po-
licy%20started,was%20not%20chan-
ged%20by%20the%201992%20reform.

Letöltés ideje: 2025.11.13.

— Estonian Police.

Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Estonian_Police

Letöltés ideje: 2025.11.13.

— Ukrainian Police Gain Lithuanian Expertise in Criminal Intelli-
gence Reform.

Forrás: <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukrainian-police-gain-lithuanian-expertise-in-criminal-intelligence-reform/>

Letöltés ideje: 2025.11.13.

BODA JÓZSEF

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – EBESZ (Organization for Security and Co-operation in Europe – OSCE) szerepe a szovjet utódállamok demokratizálási folyamatában

Organization for Security and
Co-operation in Europe

Bevezetés

A jogelőd szervezet, az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia (EBEK) megalapítása 1975-re tehető. Célja az volt, hogy a Helsinkii záróokmány értelmében alkalmi fórumot teremtsenek a többoldalú, de főképp a kelet-nyugati párbeszédnek.

Majd a hidegháború lezárásával, 1990 novemberében az államfők második, párizsi csúcstalálkozásával minőségi szintet lépett, és az ott hozott döntések nyomán számos helyszíni műveletet és testületet hoztak létre, rekordidő alatt. Az EBK, amely konferenciaként indult, 1995. január 1-jén teljes jogú szervezetté vált.

Megkezdődött a szervezet átalakításának és intézményesítésének folyamata, hogy megfeleljen az új Európa kihívásainak. De hamar világossá vált, hogy a konfrontáció nem a múlt, mivel véres konfliktusok törtek ki a különböző régiókban.

Az 1994 decemberi budapesti csúcstalálkozáson az intézményesítési folyamatot az EBK átnevezése Európai Biztonsági és Együttműködési

Boda József: Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – EBESZ (Organization for Security and Co-operation in Europe – OSCE) szerepe a szovjet utódállamok demokratizálási folyamatában

Szervezetté zárta, mellyel az EBK-ből teljes jogú nemzetközi szervezet alakult.

Az 1990-es évek során az EBK/EBESZ számos intézményt és helyszíni missziót hozott létre azzal a céllal, hogy segítsen a térség konfliktusainak megelőzésében, megoldásában és az azt követő rehabilitációban.

Az EBESZ az ENSZ Alapokmánya VIII. fejezete által meghatározott regionális szervezet. A világ legnagyobb biztonsági szervezete. Jelenleg 57 teljes jogú taggal rendelkezik, és 11 ország megfigyelőként vesz részt a munkájában. Székhelye Bécsben van. Hivatalos nyelvei: angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz.

2. számú kép

Az EBK részt vevő államainak államfői csoportképe a párizsi csúcstalálkozón, 1990. november 19.¹⁴

¹⁴ Az 1990-es évek Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.
Letöltés ideje: 2026.02.17.

Az EBESZ volt szovjetunióbeli (posztszovjet térségbeli) missziói kulcsfontosságúak voltak a konfliktuskezelés, az emberi jogok megfigyelése és a hidegháborút követő választási megfigyelés szempontjából. Ezek a helyszíni missziók, amelyek olyan országokban működtek, mint Grúzia, Moldova és Észtország, a konfliktusok megelőzésére, a demokratikus átmenet támogatására és a hosszútávú stabilitás előmozdítására összpontosítottak.

Az EBESZ legfontosabb missziói és kezdeményezései a volt Szovjetunióban a következők:

- Grúzia (ma Georgia) (1992–2009): Figyelemmel kísérte a tűzszüneteket, vizsgálta az incidenseket, és támogatta a tárgyalásokat konfliktusokban, különösen Dél-Oszétiában.
- Moldova (1993–, jelenleg is tart): A transznisztriai régió politikai rendezésére összpontosított, az 5+2-es tárgyalási formátumot népszerűsítve.
- Észtország (1993–2001): Foglalkozott a nem észt állampolgárokkal és az etnikai feszültségekkel kapcsolatos kérdésekkel.
- Ukrajna (2014–2022): A Különleges Megfigyelő Misszió (SMM) megfigyelte a biztonsági helyzetet, megbízatása a 2022-es orosz invázió után lejárt.
- Közép-Ázsia: Különböző helyszíni irodák, például Tádzsikisztánban, Üzbegisztánban és Kirgizisztánban, támogatást nyújtottak a biztonsági szektor reformjához, az emberi jogok védelméhez és a határigazgatáshoz.

Ezek a missziók a korai figyelmeztetés „hibaelhárító” eszközeiként működtek, bár hatékonyságukat gyakran korlátozta a részt vevő államok politikai akarata. Míg Oroszország kezdetben nagyra értékelte az EBESZ-t a konszenzuson alapuló biztonsági keretrendszere miatt, a növekvő geopolitikai feszültségek – különösen 2014 után – fokozott korlátozásokhoz vezettek ezekre a terepi műveletekre vonatkozóan.

Boda József: Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet – EBESZ (Organization for Security and Co-operation in Europe – OSCE) szerepe a szovjet utódállamok demokratizálási folyamatában

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) aktív jelenlétet tart fenn továbbra is mind az öt közép-ázsiai államban – Kazahsztánban, Kirgizisztánban, Tádzsikisztánban, Türkmenisztánban és Üzbegisztánban – a biztonság, a stabilitás és az emberi jogok előmozdítása érdekében.¹⁵

Ezek a helyszíni műveletek testreszabott feladatokra összpontosítanak, beleértve a határbiztonságot, a terrorizmus elleni küzdelmet, az emberkereskedelem elleni küzdelmet és a jogállamiságot. A kulcsfontosságú kezdeményezések közé tartozik a regionális együttműködés támogatása a biskeki EBESZ Akadémián keresztül, valamint a digitális jogi keretek megerősítése.

Főbb EBESZ helyszíni jelenlétek Közép-Ázsiában:

- EBESZ Programiroda Aszتانában (Kazahsztán): A biztonság mindhárom dimenziójára összpontosít: politikai-katonai, gazdasági-környezeti és emberi.
- EBESZ Programiroda Biskekben (Kirgizisztán): Konfliktusmegelőzésben, rendőrségi reformban és korrupcióellenes kezdeményezésekben vesz részt.
- EBESZ Programiroda Dusanbében (Tádzsikisztán): Jelentős hangsúlyt fektet a határigazgatásra és a biztonságra, különösen az afganisztáni határ miatt.
- OSCE Központ Asgabatban (Türkmenisztán): Előmozdítja a regionális együttműködést, az energiabiztonságot és a környezetvédelmet.
- OSCE Projektkoordinátor Taskentben (Üzbegisztán): Az igazságszolgáltatási reform, a gazdaságfejlesztés és a környezeti kérdések projektalapú támogatására összpontosít.¹⁶

¹⁵ OSCE Yearbook 1997. Baden-Baden, 1998. 123-134. o.

¹⁶ Pal Dunay: The osce in Central Asia: Engagement, Presence, Problems, Security and Human Rights. 2022. 1–11. o.

Ezek a missziók a fogadó nemzetek beleegyezésével működnek, gyakran egyensúlyozva a nemzetközi normák és a helyi szuverenitási aggályok között. A biskeki EBESZ Akadémia kritikus szerepet játszik a kapacitásépítésben, a kutatásban és a szakemberek regionális hálózatának fejlesztésében.

3. számú kép
Osce map

(Zöld színnel a tagállamok, pirossal pedig a megfigyelő országok vannak jelölve.)¹⁷

¹⁷ Osce map – Keresés.
Letöltés ideje: 2026.02.17.

MOLNÁR KÁROLY

**Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója
a gukovói és donyECKi ellenőrzőpontoknál
(OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gu-
kovo and Donetsk).
Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.**

Bevezetés

Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója 2014 és 2021 között működött az ukrajnai válság kezelésében. Bár a misszió létszáma és tevékenységi köre kifejezetten korlátozott volt, politikai szerepe jelentősnek bizonyult, különösen a két, az ukrán állam ellenőrzése alól kikerült területtel kapcsolatban álló orosz határátkelőhely – Gukovo és Donetsk (Rosztovi terület) – tekintetében.

Személyes tapasztalataim alapján a misszió működését, korlátait és a magyar részvételt kívánom bemutatni, különös tekintettel a mandátumkorlátok szakmai értelmezésére és a humanitárius konvojok problémáira.

A misszió létrehozása és tevékenysége

A missziót az EBESZ 2014. július 29-én hozta létre az orosz kormány meghívására, röviddel a maláj MH17 járat tragikus lelövése után és az ukrajnai háború első szakaszának felfutásakor. Célja az volt, hogy a nemzetközi közösség betekintést nyerhessen az orosz oldalon zajló határforgalomba, különös tekintettel a szakadár területekhez kapcsolódó átlépésekre.

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

A misszió megfigyelőinek feladata kizárólag a Gukovo és Donetsk átlelőhelyeken zajló forgalom dokumentálása volt. Nem volt jogunk a határ teljes szakaszára kiterjedő ellenőrzésre, sem az áruk tartalmának vizsgálata. Naponta jelentéseket készítettünk, amelyekben rögzítettük az átlépések jellegét – civil, katonai vagy humanitárius –, valamint a konvojok számát és összetételét. Ezek a jelentések nyilvánosan elérhetőek voltak, így a misszió egyedülálló információforrást jelentett a nemzetközi közösség számára.

Mandátumkorlátok és politikai dimenzió

A misszió működését számos korlátozás jellemezte:

- Csak a két kijelölt határátkelőhelyen tevékenykedhettünk, miközben a szakadár területek és Oroszország közötti teljes határszakasz több száz kilométer hosszú.
- Nem ellenőrizhettük a fegyver- vagy csapatmozgásokat, csupán észleltük és jelentettük azokat.
- Az eszközhasználat szigorúan korlátozott volt: távcső, kamera vagy drón használata tilos volt.

A mandátum szűkössége jól mutatja a nemzetközi megfigyelő missziók egyik tipikus dilemmáját: az EBESZ konszenzusos döntéshozatala miatt a missziók működési feltételeit gyakran a fogadó ország politikai érdekei határozzák meg. Az Oroszország által biztosított két határátkelőhelyen történő megfigyelés nem hatékony ellenőrzési mechanizmus eredménye, hanem bizalomépítő gesztus (Confidence Building Measure – CBM) a nemzetközi közösség számára, amely szándékosan szűk látóteret hagyott a kontaktvonal mentén zajló valós forgalomhoz képest.

A technológiai korlátok (tiltott távcső, kamera, drón) aszimmetriát teremtettek az OM és a modern felszereléssel dolgozó Speciális Megfigyelő Misszió (SMM) között, így a misszió érzékelési szintű megfigyelést végzett a tényleges ellenőrzés helyett.

Fontos kiemelni, hogy a misszió a működése során az említett két határátkelőhelyen fegyverszállítást, illetve fegyveres/katonai mozgást nem észlelt, más jellegű megfigyelések és észlelések viszont történtek.

Összességében a cél az volt, hogy a személyes megfigyeléseink alapján strukturált, átlátható adatokat szolgáltatassunk a határforgalom összetételéről, külön kiemelve azokat a személyeket, akik esetleg katonai jellegűek lehettek, de civil ruhát viseltek, így növelve a transzparenciát a nemzetközi jelentések számára.

Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója során a határátkelőhelyeken megfigyelt, katonának tűnő, de civil ruhát viselő személyekre a hivatalos angol terminológia a Person in Military Style Outfit – PIMSO (katonai stílusú öltözékben lévő személy) volt. Ez a kategória lehetővé tette a misszió számára, hogy objektíven és tényszerűen dokumentálja azokat az egyéneket, akik katonai jellegű viselkedést vagy ruházatot mutattak anélkül, hogy feltételezéseket tettek volna az állampolgárságukról, hovatartozásukról vagy a szándékukról.

A PIMSO fogalma egyúttal a misszióban egy precíz szakmai eszköz volt a határforgalom katonai jellegű összetevőinek megfigyelésére, anélkül, hogy a megfigyelők jogilag kötelezettséget vállaltak volna a személyek azonosítására vagy minősítésére.

Amikor a határátkelőhelyeken a civilek, áruszállítók és a katonának tűnő, de civil ruhás személyek áthaladását figyeltük, a megfigyelés és az adatgyűjtés több szempont alapján történt. Ezek a szempontok határozták meg, hogy mit rögzítettünk, és azt hogyan szerepeltettük a jelentéseinkben.

Megfigyeltük az öltözéket, a testtartást, a fegyverek vagy katonai eszközök jelenlétét, valamint a viselkedést (például katonai mozgás, koordinált csoportok). Ezek alapján próbáltuk azonosítani, hogy valaki valószínűleg katonai személy vagy sem.

Nem állapítottuk meg biztosan, hogy valaki katona-e, hanem a megfigyelések alapján „valószínűsíthető” kategóriát alkalmaztunk. Ez lehetővé tette, hogy a jelentésekben objektíven, tényszerűen szerepeljenek a megfigyelések anélkül, hogy feltételezéseket tennénk.

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

A megfigyelés során jegyzeteket készítettünk, de mindig diszkréten, hogy ne befolyásoljuk a határforgalmat. A jegyzeteink tartalmazták a fizikai jellemzőket, járműtípust, csoportméretet és az esetleges kísérő személyeket.

A határközeli légi tevékenységek, beleértve a helikopterek mozgásának észlelését, szintén nagyon fontos részei voltak a misszió megfigyeléseinek. A határ közelében észlelt helikopterek vagy más légi járművek jelenléte közvetett információt nyújtott a katonai aktivitásról, például sebesültszállításról, logisztikai mozgásokról vagy a szakadár területeken zajló katonai tevékenységről.

A légi mozgások, beleértve a határ-közeli helikoptereket, fontos kiegészítő információt nyújtottak a földi határforgalom megfigyeléséhez, és lehetővé tették a misszió számára a teljesebb helyzetkép kialakítását.

Dr. Varga György kinevezése és a magyar vezetés politikai jelentősége

2017. november 15-től dr. Varga György nagykövetet nevezték ki a misszió élére, ami jelentős magyar politikai jelenlétet biztosított az EBESZ-ben. A magyar vezetés nem csupán technikai, hanem politikai üzenettel is bírt: Magyarország aktív szerepet vállalt a nemzetközi válságkezelésben, és hozzájárult az EBESZ hivatalos jelenlétéhez az orosz–ukrán konfliktus kritikus szakaszában.

A magyar kontingens csúcsidejében négy főt számlált: a misszióvezetőt, két nyugdíjas honvédtisztet és engem mint aktív hivatásos pénzügyőrt. Dr. Varga György kinevezése és vezetői munkája szimbolikus politikai jelentőséggel bírt, erősítve a magyar diplomáciai súlyt, hozzájárulva az EBESZ hitelességéhez a térségben.

Személyi és logisztikai háttér

A misszió állandó létszáma körülbelül 22 fő volt, akik különböző EBESZ-tagállamokból érkeztek. A csapatban katonai háttérrel rendelkező megfigyelők mellett határőrök és vámosok is dolgoztak, rotációs rendszerben.

A misszió székhelye Kamensk-Shakhtinsky kisvárosában volt, Oroszország rosztovi területén, közel az ukrán határhoz. A város ipari jellegű, tipikus posztszovjet városkép jellemzi: sűrűn beépített lakónegyedek, ipari üzemek és a városközpontban néhány hivatalos intézmény.

A misszió irodahelyisége a helyi Grant Hotel földszintjén volt, ami egyszerre biztosította az adminisztrációs munkát és a közeli étkezési lehetőségeket a megfigyelőknek. A város infrastruktúrája megfelelő volt a napi működéshez, de a logisztikai támogatás és a tolmácsszolgáltatások hiányoztak, így minden feladat a megfigyelőkre hárult. A megfigyelők a központi iroda 1 km-es körzetében béreltek lakásokat a városban.

Kamensk-Shakhtinsky stratégiai elhelyezkedése lehetővé tette a gyors elérést a határátkelőhelyekhez, ugyanakkor a város hangulata és az alacsony nemzetközi jelenlét miatt a misszió látható, de diszkrét működését biztosította.

A városból a megfigyelők a két határátkelőhelyre jártak ki orosz rendőri felvezetéssel, oda-vissza. A terepi munkát Nissan Pathfinder típusú gépkocsikkal végezték, folyamatos, 24 órás jelenlétet biztosítva, két-két fő váltásban minden átkelőhelyen. A megfigyelők közösségi élete Kamensk városában jó volt: rendszeresen összejöttünk a helyi éttermekben, ügyelve a biztonságos környezetre.

Különösen emlékezetes volt dr. Varga György szerepe, aki folyékony orosz nyelvtudásával és diplomatikus hozzáállásával kiváló kapcsolatot épített ki a városi és regionális vezetőkkel.

A misszió oroszországi jelenlétével kapcsolatos sajátosságok

Kamensk-Shakhtinsky kulturális és történelmi értékei is figyelemre méltóak. A városban található a „Szovjetunió Legendái” nevű múzeum, melyben számos második világháborús hadi relikvia is látható, köztük egy második világháborús magyar ejtőernyős tör is, ami a térség történelmi fontosságára emlékeztet.

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

Ugyanakkor hivatalos helyi ünnepek, különösen a háborús megemlékezések vagy politikai összejövetelek idején mindig belső utasítást kaptunk, hogy kerüljük ezeket a rendezvényeket. A városban a Nagy Honvédő Háború (1941–1945) emlékezete máig erősen él, és a tömegben minden idegent gyanakvással figyeltek. Tudtuk, hogy még az egyszerű jelenlétünk is félreértelmezhető lehet, ezért ezeken a napokon csak a szolgálati útvonalakon mozogtunk. Ez a szabályozás nemcsak a saját biztonságunkat szolgálta, hanem a misszió semlegességének megőrzését is.

A városon belül az érzékeny területeket el kellett kerülni, például a helyi katonai bázisok, vasútállomás vagy a határ-közei ipari létesítmények különösen érzékeny objektumoknak számítottak, itt a külföldi megfigyelők szabadidőben történő jelenléte nemkívánatosnak számított, illetve politikai feszültséget válthatott ki.

A misszióban történő munkavégzésem során gyorsan megtanultam, hogy minden idegen, aki gyanúsán viselkedett, vagy akit oroszellenességgel lehetett gyanúsítani, nemkívánatosnak számított. Az ilyen személyek beutazását gyakran akadályozták, és a helyi hatóságok fokozottan figyelték minden mozdulatukat.

Ezért számunkra a semleges, pártatlan hozzáállás volt a legfontosabb követelmény. Minden interakciónkban és megfigyelésünkben ügyelnünk kellett, hogy semlegesnek tűnjünk – az orosz oldalon ugyanis rendkívül érzékenyek voltak erre. Még egy apró gesztus vagy megjegyzés is könnyen félreértelmezhető lett volna, így minden lépésünket előre meg kellett tervezni, és a tudatos semlegesség szellemében kellett a munkánkat végezni.

A helyi emberekkel a mindennapok során általában korrekt kapcsolatok voltak: boltban, étteremben vagy a város utcáin udvariasak voltak velünk, de mindig érezhető volt a távolságtartás. Nem volt nyílt ellenségeség, de a kíváncsiság és a diszkrét megfigyelés légköre végig jelen volt.

Az orosz nyelv ismerete elengedhetetlennek bizonyult. Már a legalapvetőbb kommunikáció, a vásárlás vagy egy útbaigazítás kérése is nehézségekbe ütközött volna nyelvtudás nélkül, és a helyiek is értékelték, ha be-

széltük a nyelvüket. Ez segített abban, hogy a mindennapi életben gördülékenyen működjünk, miközben a semlegességünket és a misszió diszkrécióját is megőriztük.

A misszió szolgálatteljesítésének helyszínei

A gukovói határátkelő a rosztovi terület egyik legfontosabb pontja volt az ukrán válság időszakában. A határátkelő infrastruktúrája alapvetően funkcionalista: egyszerű ellenőrzőpontok, vám- és határőri pavilonok, közúti sávok a teherforgalom és a személyforgalom számára.

A misszió itt folyamatos megfigyelést végzett a forgalomról: civil személyek, katonai jellegű járművek és humanitárius konvojok átlépését dokumentáltuk.

A helyszín jellegzetessége volt, hogy a határforgalom gyakran vegyes jellegű, és a szakadár területek felé tartó teherautók jelentős része politikailag érzékeny szállítmány volt.

A donetski határátkelő (nem az ukrán Donyeck város, hanem az orosz oldali átkelő) hasonló infrastrukturális felépítésű, mint Gukovo: többsávós átkelő, ellenőrző pavilonok, kisebb logisztikai területek a teherforgalom számára.

Ez a pont volt a második fő megfigyelési helyszín, ahol a humanitárius konvojok átlépését dokumentáltuk. A helyszín különösen érzékeny volt politikailag, mivel az ukrán fél által nem ellenőrzött szakadár területekhez vezető útvonalak jelentős logisztikai szereppel bírtak.

A misszió itt is naponta jelentett a forgalom összetételéről, de a mandátum korlátai miatt a tényleges ellenőrzésre nem volt lehetőség.

A humanitárius konvojok problémája

A donyecki szakadár területre érkező orosz „humanitárius konvojok” átlépése komoly vitákat váltott ki. A nemzetközi normák szerint az ilyen se-

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

gélyszállítmányoknak a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának (International Committee of the Red Cross – ICRC) felügyelete mellett, a fogadó állam (Ukrajna) vám- és határőrizeti ellenőrzése mellett kellene áthaladniuk.

A misszió megfigyelői által készített jelentések megerősítik, hogy ukrán határőrök és vámhatósági tisztviselők jelen voltak az orosz „humanitárius konvojok” átlépésekor.

Például 2019. október 17-én a 85. orosz konvoj áthaladásakor három ukrán határőr és két vámtiszt kísérte el orosz kollégáikat a vizuális ellenőrzés során. A jelentés szerint ők is jegyzeteltek, de nem léptek be a teherautók rakodóterébe. A konvoj ellenőrzésében egy keresőkutyás orosz vámtiszt is közreműködött.

Az orosz „humanitárius konvojok” átlépése során előfordult, hogy orosz állampolgárságú, civil ruhában lévő személyek, köztük sajtómunkatársak is jelen voltak a helyszínen. Ezek a személyek gyakran fényképeket készítettek, és információkat gyűjtöttek a konvojok mozgásáról és ellenőrzéséről.

A helyi sajtóban, különösen orosz nyelvű médiumokban, rendszeresen megjelentek tudósítások és riportok a konvojok áthaladásáról. Ezek a cikkek gyakran tartalmaztak fényképeket a konvojok érkezéséről és távozásáról, valamint információkat a szállítmányok összetételéről és célállomásáról.

Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziójának jelentései ugyan tényadatokat szolgáltatottak a konvojok számáról, időpontjáról és összetételéről, de a misszió mandátuma nem tette lehetővé a szállítmányok belső ellenőrzését. Ez a korlátozás komoly szakmai dilemmát jelentett: a misszió biztosította a nemzetközi jelenlétet és a forgalom nyomon követését, ugyanakkor nem tudta garantálni a konvojok teljes átláthatóságát vagy humanitárius jellegét.

Összességében a konvojok problémája rávilágított arra, hogy a nemzetközi jogi normák és a valós gyakorlat között gyakran jelentős eltérések lehetnek, és hogy a megfigyelő missziók szerepe elsősorban a transzparencia növelésére korlátozódik, nem pedig a teljes ellenőrzésre vagy garانتálásra.

A misszió valós szerepe

Bár a misszió fizikai hatékonysága, azaz a tényleges beavatkozási képessége korlátozott volt, intézményi és politikai jelentősége rendkívül nagy volt. Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Misszió (OHM) az ukrajnai konfliktus legkritikusabb időszakában megbízható, ellenőrizhető és nyilvánosan hozzáférhető információkat biztosított a nemzetközi közösség számára.

A heti jelentésekben rögzített adatok – például a katonai jellegű teherautók, a humanitárius konvojok száma, összetétele, a határátlépések időpontjai és útvonalai – lehetővé tették, hogy a szeparatista területek felé zajló, Ukrajna által nem ellenőrzött határforgalom objektíven dokumentálható legyen. Ezek az információk kulcsfontosságú kiindulópontot nyújtottak a nemzetközi elemzők, kutatók és döntéshozók számára, hogy a konfliktus dinamikáját, a fegyveres mozgásokat, valamint a humanitárius helyzetet pontosan értékelhessék.

Az OHM működése egyfajta „nyílt információs híd” szerepét töltötte be a konfliktus érintett területei és a nemzetközi közösség között. Míg a misszió nem avatkozhatott közvetlenül a határforgalomba, tevékenysége lehetővé tette, hogy az eseményekről megbízható, objektív tények álljanak rendelkezésre, ezáltal csökkentve a félrevezető információk és a propaganda hatását.

Összességében az OHM egyedülálló szerepet játszott a nemzetközi átláthatóság biztosításában, hiszen bizonyítékokon alapuló információkat szolgáltatott a fegyveres konfliktus legkritikusabb időszakában, és ez a transzparencia kulcsfontosságú volt a diplomáciai és humanitárius döntéshozatal szempontjából.

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

Nemzetközi politikai visszhangok

Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója működése és korlátai nemcsak szakmai, hanem politikai vitákat is kiváltottak a nemzetközi közösségben. A reakciók az érintett államok és szervezetek eltérő érdekeiből fakadtak.

Az ukrán kormány és elemzők gyakran bírálatot fogalmaztak meg a misszióval kapcsolatban. Ukrajna szerint az OHM mandátuma túl szűk volt, mivel csak az orosz oldali Gukovo és Donetsk átkelőhelyeken működhetett, így nem biztosított teljes átláthatóságot a szakadár területek és Oroszország közötti határforgalom felett. Különösen érzékenyen reagáltak az orosz „humanitárius konvojok” ellenőrzésének hiányosságaira, mivel ezeknek az áthaladásoknak a részleges és formális ellenőrzése miatt Ukrajna nem látta teljesen átláthatónak a szállítmányok tartalmát és célját.

Orosz részről a missziót bizalomépítő gesztusnak tekintették, amely lehetővé tette a nemzetközi közösség részleges betekintését a határforgalomba anélkül, hogy teljes ellenőrzést biztosítottak volna a határszakasz felett. A szigorúan korlátozott mozgástér és eszközhasználat az orosz kormány szándékát tükrözte: a misszió jelenléte szimbolikus politikai értékkel bírt, de a tényleges határforgalom és katonai/logisztikai mozgások ellenőrzése nem volt cél. A mandátum megszűnése 2021-ben összhangban volt az orosz politikai állásfoglalással, amely a misszió további működését nem támogatta.

Az Amerikai Egyesült Államok gyakran kritikusan értékelte a misszió működési kereteit, kiemelve, hogy a korlátozott mandátum és eszközhasználat nem teszi lehetővé a teljes körű ellenőrzést. Az amerikai nyilatkozatok szerint az OHM értéke túl szimbolikus, ugyanakkor a nyilvános jelentések hozzájárulnak a konfliktus átláthatóságához. Az USA az OHM-et elsősorban politikai eszközként, nem pedig operatív ellenőrzési mechanizmusként értékelte.

Az EU és több tagállam (különösen Németország, Franciaország és az Egyesült Királyság) hasonlóképpen a misszió korlátozott operatív haté-

konyságát emelték ki, ugyanakkor pozitívan értékelték a nyílt információszolgáltatást. Az OHM jelenléte az EU számára a minszki megállapodások betartását támogató bizalomépítő mechanizmus része volt, még ha a fizikai ellenőrzés szintjén a misszió képességei korlátozottak is voltak.

A megszűnés politikai következményei

A misszió mandátumát az EBESZ Állandó Tanácsa háromhavonta hosszabbította. 2021 őszén a konszenzus megbomlott, Oroszország nem támogatta a hosszabbítást, így a misszió 2021. október 30-án megszűnt. E döntést az elemzők a konfliktus békés megoldása iránti orosz elkötelezettség gyengüléseként értékelték.

A megszűnés nemcsak az egyetlen közvetlen nemzetközi megfigyelői csatorna megszűnését jelentette, hanem a Minszki Megállapodások teljes határellenőrzés visszaállítására irányuló bizalomépítő intézkedéseinek fenntarthatatlanságát is jelezte.

Összegzés

Összességében az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója politikailag és szimbolikusan is jelentős szerepet töltött be az ukrajnai konfliktus legkritikusabb időszakában. Bár a misszió tényleges fizikai beavatkozási képessége korlátozott volt, a napi és heti jelentések révén megbízható, nyílt információs forrást biztosított a nemzetközi közösség számára, lehetővé téve a határforgalom objektív monitorozását és a humanitárius helyzet átlátható nyomon követését.

A mandátum szűkössége, a technológiai aszimmetria és a humanitárius konvojok körüli problémák rávilágítanak a nemzetközi megfigyelői tevékenység komplexitására és korlátaira.

Mindezek a tényezők együttesen a politikai kompromisszumok árnyoldalait is felvillantották: a misszió működését érzékeny politikai egyensúly,

Molnár Károly: Az EBESZ Oroszországi Határmegfigyelő Missziója a gukovói és donyecki ellenőrzőpontoknál (OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk). Politikai jelentőség és korlátozott lehetőségek, 2014–2021.

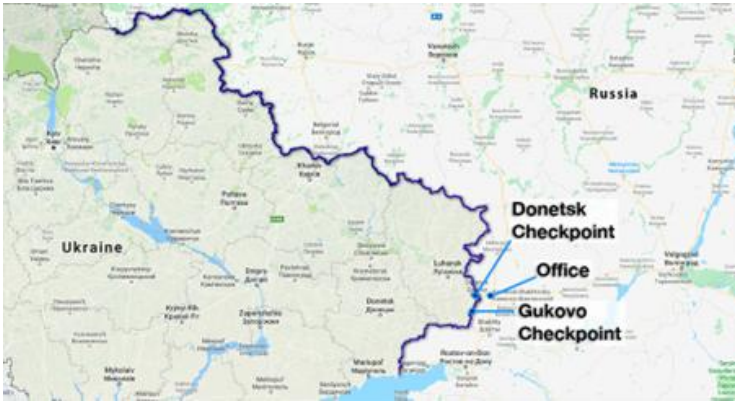
a semlegesség fenntartása és a helyi társadalmi-kulturális kontextus befolyásolta. Ugyanakkor az OHM intézményi és szimbolikus jelentősége – a nemzetközi átláthatóság és a tényalapú információ biztosítása – vitathatatlan maradt, és hozzájárult a konfliktus dinamikájának, a határforgalomnak és a humanitárius helyzetnek a jobb megértéséhez.

4-5. számú kép
Ellenőrzések végrehajtása

6. számú kép
A megfigyelők egy csoportja

7. számú kép
A térség térképe

Hivatkozások és források

- OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk:
Forrás: <https://www.osce.org/observer-mission-at-russian-checkpoints-gukovo-and-donetsk-discontinued>
- Magyar Külgazdasági és Külügyminisztérium: Dr. Varga György misszióvezető
- Archív heti és eseti jelentések: OSCE hivatalos weboldala

BODA JÓZSEF

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

Bevezetés

Az Egyesült Nemzetek Szervezete elnevezés az Amerikai Egyesült Államok elnökétől, Franklin D. Roosevelttől származik. A kifejezést először a második világháború idején, az Egyesült Nemzetek 1942. január 1-jén kiadott nyilatkozatában használták, amikor 26 nemzet képviselői kormányaik nevében kötelezettséget vállaltak, hogy együtt folytatják a harcot a tengelyhatalmak ellen.

Az ENSZ alapokmányát 50 ország képviselője dolgozta ki azon a konferencián, amely 1945. április 25-től június 26-ig ülésezett San Fransiscóban. A küldöttek azon javaslatok alapján tanácskoztak, amelyeket Kína, a Szovjetunió, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok képviselői dolgoztak ki Dumbarton Oaksban, 1944 augusztusa és októbere között. Az Alapokmányt 1945. június 26-án 50 ország képviselője írta alá. Lengyelország, amely nem képviseltette magát a konferencián, később írta alá az Alapokmányt, és ezzel az 51 alapító tagállam egyike lett.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete – New York-i központtal – hivatalosan 1945. október 24-én jött létre, miután az Alapokmányt ratifikálta Franciaország, az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Kína, a Szovjet-

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

unió és a többi aláíró többsége. A világbéke e történelmi ígéretének emlékére minden év október 24-én ünneplik az ENSZ napját.¹⁸ A szervezetnek 2025 végén 193 tagállama volt.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének rövid bemutatása

Az ENSZ legfőbb tanácskozó testülete a Közgyűlés (General Assembly – GA). A Közgyűlés az összes tagállam képviselőiből áll, ezek mindegyike egy szavazattal rendelkezik. Kétharmados többségre van szükség az olyan fontos kérdésekben, mint a békére és biztonságra, új tagok felvételére és költségvetési kérdésekre vonatkozó ajánlások. Egyéb kérdésekben a döntések egyszerű szótöbbséggel történnek.

A legtöbb kérdést a hat főbizottság egyikében vitatják meg:

- Leszerelési és Nemzetközi Biztonsági Bizottság,
- Gazdasági és Pénzügyi Bizottság,
- Szociális, Humanitárius és Kulturális Bizottság,
- Speciális Politikai és Dekolonizációs Bizottság,
- Igazgatási és Költségvetési Bizottság,
- Jogi Bizottság.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa (Security Council – SC) az Alapokmány értelmében elsődleges felelősséggel bír a nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért. A Biztonsági Tanácsnak (BT) 15 tagja van: öt állandó – Kína, Franciaország, az Oroszországi Föderáció, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok –, valamint a Közgyűlés által két évre megválasztott tíz tag. (Magyarország eddig két alkalommal volt a Biztonsági Tanács tagja: 1968/69-ben és 1992/93-ban).

A BT minden tagja egy szavazattal rendelkezik. A Biztonsági Tanácsot úgy szervezték, hogy képes legyen folyamatosan működni. Ezért minden

¹⁸ Boda József: A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században. PhD-disszertáció (ZMNE). Budapest, 2006. 49. o.

tagország egy képviselőjének állandóan jelen kell lennie az ENSZ székhelyén, New Yorkban.¹⁹

Az ENSZ Alapokmánya a Gazdasági és Szociális Tanácsot (Economic and Social Council – ECOSOC) olyan főszervként létesítette, amely koordinálja az ENSZ, valamint a szakosított intézmények és más testületek gazdasági, szociális és kapcsolódó munkáját. A Tanácsnak 54 tagja van, akiket három évre választanak. A tanácsi helyeket földrajzi képviselet alapján osztják el, tizenégyet az afrikai államoknak, tizenégyet az ázsiai államoknak, hatot a kelet-európai államoknak, tízet a latin-amerikai és karibi államoknak és tizenhármát a nyugat-európai és más államoknak.

A nemzetközi gazdasági és szociális kérdések megvitatása, valamint szakpolitikai javaslatai révén az ECOSOC kulcsszerepet játszik a nemzetközi fejlesztési együttműködés erősítésében és a tevékenységi prioritások meghatározásában az ENSZ szervezeteinek egész rendszerében. A Tanács évközi munkáját különféle alárendelt és kapcsolódó testületek végzik. Ide tartoznak a funkcionális bizottságok, melyek olyan tanácskozó testületek, amelyeknek az a szerepe, hogy ajánlásokat vitassanak és fogalmazzanak meg a hatáskörükbe, valamint a szakterületükhöz tartozó kérdésekben.

Ezek az alábbiak:

- Statisztikai Bizottság,
- Népesedési és Fejlődési Bizottság,
- Szociális Fejlesztési Bizottság,
- Nők Helyzetével Foglalkozó Bizottság,
- Kábítószer-bizottság,
- Bünmegelőzési és Büntető Igazságszolgáltatási Bizottság,
- Fejlődési Tudományos és Technológia Bizottság,
- Fenntartható Fejlődési Bizottság,
- valamint az Erdők ENSZ-fóruma is.²⁰

¹⁹ Main Committees of the General Assembly of the United Nations
Forrás: <https://www.un.org/en/ga/maincommittees/>
Letöltés ideje: 2025.12.27.

²⁰ ECOSOC Economic and Social Council,

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

A Gyámsági Tanácsot (Trusteeship Council): eredetileg az Alapokmány hozta létre a hét tagállam által igazgatott tizenegy gyámsági terület nemzetközi felügyeletére, valamint annak biztosítására, hogy megfelelő lépéseket tegyenek a területek önkormányzóvá vagy függetlenné válásának előkészítésére. Ezt a munkát a Gyámsági Tanács 49 évig folytatta. 1994. november 1-jén a Gyámsági Tanács Palau függetlenné válása (1994. október 1.) után – amely az utolsó ENSZ gyámsági terület volt – felfüggesztette működését.²¹

A Nemzetközi Bíróság (International Court of Justice – ICJ) az ENSZ legfőbb bírói szerve. Székhelye Hágában, Hollandiában van, a hat fő szerv közül az egyetlen, amely nem New Yorkban működik. A Bíróság feladata az államok közötti jogi viták megoldása, továbbá tanácsadó véleményt ad az ENSZ-nek és a szakosított intézményeknek. A Közgyűlés és a BT a Nemzetközi Bíróságtól bármilyen jogi kérdésben tanácsadó véleményt kérhet. Az ENSZ más szervei és a szakosított intézmények a Közgyűlés felhatalmazásával a tevékenységük körébe tartozó jogi kérdésekben szintén tanácsadó véleményt kérhetnek a Bíróságtól.²²

Az ENSZ Titkárság végzi a szervezet mindennapi szerteágazó munkáját. A Titkárság apparátusában valamennyi ország képviselve van, az alkalmazottak különböző szolgálati helyeken dolgoznak szerte a világon.

Összesen mintegy 44 000 munkatárssal a titkárság szolgálja ki az ENSZ többi fő szervét, irányítja az általuk meghatározott programokat és politikákat.

A titkárság vezetője a főtítkárs, akit a BT javaslata alapján a Közgyűlés nevez ki ötéves, megújítható időtartamra.

Forrás: <https://ecosoc.un.org/en/about-us/ecosoc-subsi-dary-bodies>

Letöltés ideje: 2025.12.27.

²¹ Trusteeship Council.

Forrás: <https://www.un.org/en/about-us/trusteeship-council>

Letöltés ideje: 2025.12.27.

²² INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE.

Forrás: <https://www.icj-cij.org/home>

Letöltés ideje: 2025.12.27.

Az ENSZ központja New Yorkban van, de hivatalokkal rendelkezik Bécsben, Genfben, Nairobiban.

A főtitkár egyaránt diplomata és aktivista, köztisztviselő és legfőbb igazgatási tisztviselő, az ENSZ eszméinek szimbóluma, a világ népei – kiváltképpen a szegények és a sebezhetőek – érdekeinek a szószólója. Az Alapokmány szerint a főtitkár a szervezet „legfőbb igazgatási tisztviselője”, ebben a minőségében tevékenykedik, és egyéb olyan funkciókat is ellát, amelyekkel a BT, a Közgyűlés és a Gazdasági és Szociális Tanács, valamint egyéb ENSZ-szervek megbízzák.

Az Alapokmány ugyancsak felhatalmazza a főtitkárt, hogy a BT figyelmét minden olyan ügyre felhívja, amely véleménye szerint a nemzetközi béke és biztonság fenntartását veszélyeztetheti.²³

Az ENSZ békefenntartó tevékenysége

A békefenntartás a békefenntartó és válságkezelő szervezetek által tervezett, szervezett és vezetett katonai, rendvédelmi és polgári műveletek összessége, amelyek a háborús konfliktusok közvetlen befejezése után kezdődnek, és a konfliktusban érintett felek egyetértésével zajlanak, továbbá a mandátumban meghatározott feladatok teljesítésével érnek véget.²⁴

Az ENSZ a békefenntartás lényegét egy békés jövő biztosításában látja, ahol is megpróbál válaszokat adni a változó világ kihívásaira, amelyek ellenálló választ követelnek meg. Az ENSZ számos különböző eszközt és mechanizmust alkalmaz a konfliktusok megelőzésére, az emberekre összpontosító, békés megoldások előmozdítására és a fenntartható béke építésére, többek között a diplomácia, a közvetítés, a leszerelés, a békeépítés, az

²³ Secretariat

Forrás: <https://www.un.org/en/about-us/secretariat>

Letöltés ideje: 2025.12.27.

²⁴ BODA József: Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus. Budapest, 2019. 52. o.

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

igazságszolgáltatás és a jogállamiság révén, hogy kezelje a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető változó veszélyeket.²⁵

Az ENSZ békefenntartói missziói segítenek az országoknak a konfliktusból a békébe vezető nehéz út megtételében. Különleges erősségei közé tartozik a legitimitás, a terhek megosztása, valamint az a képesség, hogy a világ minden tájáról származó katonákat és rendvédelmi szakembereket telepítsen, integrálva őket a civil békefenntartókkal, hogy az ENSZ BT és a Közgyűlés által meghatározott mandátumokat teljesítsék. Az eltelt 75 év során több mint 2 millió nő és férfi 125 országból szolgált 75 békefenntartó misszióban. Jelenleg 11 békefenntartó misszió zajlik, ebből 5 Afrikában.²⁶

Békeműveletekért felelős főtitkárhelyettes (Under-Secretary-General for Peace Operations)

A főtitkárhelyettes alapvető feladata a világban zajló ENSZ békeműveletek irányítása, felügyelete a Közgyűlés és a Biztonsági Tanács határozatait, a főtitkár utasításait alapján. Az alárendeltségében működő főosztályokon és osztályokon keresztül kapcsolatot tart a tagállamokkal és a működő missziókkal.

A békeműveletekkel foglalkozó főosztályok és osztályok:

- Békeműveleti Főosztály (Department of Peace Operations – DPO)
Ezt a területet a békeműveletekért felelős főtitkárhelyettes vezeti.
A terület legutolsó átalakítására 2017-ben került sor.

²⁵ Securing a peaceful future

Forrás: https://www.un.org/en/peaceandsecurity?gad_source=1&gad_campaignid=2012-6487822&gbraid=0AAAAAD9kiAcjr56a1g_60nKj79-YCwqLS&gclid=CjwKCAiAjc7-KBhBvEiwAE2BDOba48UYiGub9SzfZQ-eMSJCMqkGn5cqbE50IObu1ics2quBaW-FExoCdywQAvD_BwE

Letöltés ideje: 2025.12.30.

²⁶ United Nations Peacekeeping

Forrás: <https://peacekeeping.un.org/en>

Letöltés ideje: 2025.12.30.

A főtitkárhelyettes alárendeltségében a következő szervezetek működnek:

- Jogállamisági és Biztonsági Hivatal (Office of Rule of Law and Security Institutions – OROLSI)

A tanulmány szempontjából ez a legjelentősebb szervezet, mert 2007-től a Hivatal felelős a jogállamisági és rendvédelem területén zajló békeművelti és különleges politikai művelti missziókban dolgozó több mint 15 000 szakember irányításáért.

A hivatal az alábbi osztályok tevékenységét irányítja:

- Rendőri Osztály (Police Division)

A világban zajló rendvédelmi missziók felállításáért, a toborzásért, az irányításért és a missziók feladatainak összehangolásáért a 2000-ben létrehozott Rendőri Osztály a felelős, élén a rendőri főtanácsadóval. A Rendőri Osztály irányítása alá tartozik a Missziós Támogató Alosztály, a Stratégiai Tervező és Fejlesztő Alosztály, valamint az Állandó Rendőri Képesség elnevezésű, különböző szakmai ismeretekkel rendelkező 40 fős részleg is. Jelenleg az osztály 78 ország mintegy 11 000 rendőrével foglalkozik, akik 16 műveletben szolgálnak, melyből 13 békefenntartó, 3 pedig különleges politikai misszió. Hat misszióban 52 Készenléti Rendőri Egység került telepítésre a közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében. Az Ázsiában zajló 8 ENSZ békeműveletben 2 helyen szolgálnak jelenleg rendvédelmi szakemberek (Afganisztánban, Cipruson).

- Igazságügyi és Büntetés-végrehajtási Szolgálat (Justice and Correction Service)

Az ENSZ vezetése felismerte, hogy a válságok utáni helyzet normalizálása nem nélkülözheti a büntetés-végrehajtási szakemberek munkáját, és úgy döntött, hogy 2000-től valamennyi

ENSZ békefenntartó misszió mandátumában (kivéve Sierra Leonét) szerepelteti a büntetés-végrehajtási feladatokat, és azok kezeléséhez szakértőket biztosít.

A szolgálat támogatást nyújt a békefenntartó és különleges politikai missziókban működő igazságügyi és büntetés-végrehajtási osztályoknak, részlegeknek. A szolgálat két részből áll, a Bírói és a Büntetés-végrehajtási Csoportból. A szolgálat feladata emellett a Készenléti Büntetés-végrehajtási Képességgel kapcsolatos feladatok irányítása is, amelyet 2011-ben hoztak létre.

2010-ben már közel 200 büntetés-végrehajtási szakértő dolgozott a különböző missziókban, 19 országból. Az ENSZ 11 békefenntartó műveletében működött Büntetés-végrehajtási Tanácsadó Csoport. Munkájuk eredményeként Elefántcsontparton 11 börtönt újítottak fel, Dél-Szudánban 1800 volt katonát képeztek át börtönőrnek, Haitin 200 börtönőrt részesítettek alapképzésben, Libériában pedig a 15 vidéki börtönből 12-öt újra alkalmassá tettek az elitáltak befogadására.

- Lefegyverzési, Leszerelési és Visszailleszkedési Részleg (Disarmament, Demobilization and Reintegration Section)

A részleg feladata a fegyveres konfliktusban részt vevők lefegyverzésének, leszerelésének és a társadalomba való visszailleszkedésüknek a megszervezése.

- A Biztonsági Szektor Reformjáért felelős Egység (Security Sector Reform Unit)

Az egység politikai, stratégiai, szakmai segítséget nyújt a tagállamoknak, az ENSZ vezetésének, az ENSZ-misszióknak, a régióknak a nemzeti biztonsági szektor támogatásához. Az egység támogatja a biztonsági szektor fejlesztésére vonatkozó politikai és tervező munkát, segítséget nyújt a belső biztonsági rendszer koordinálásához, az erőforrások mozgósításához.

- Az ENSZ Aknaakció Szolgálata (United Nations Mine Action Service)

A szolgálat az aknamentesítés megszervezésén túl segítséget nyújt a lakosság aknaveszélytől való megóvásához, az áldozatok megsegítéséhez, és lehetőséget biztosít a stabilitás és a fejlődés megteremtéséhez.

— Katonai Ügyek Hivatala (Office of Military Affairs)

A hivatal az ENSZ katonai misszióinak létrehozásával, a katonai egységek és megfigyelők toborzásával és irányításával foglalkozik.

— Politikai, Elemző és Kiképző Osztály (Policy, Evaluation and Training Division)

Az osztály feladata politikai, stratégiai dokumentumok, doktrínák készítése a békefenntartó missziók számára. Ezen kívül elemzi és értékeli a missziók tevékenységét, és feldolgozza az ott szerzett tapasztalatokat. Nyolc regionális osztály irányítását végzi a Politikai és Békeépítő Ügyek Főosztállyal közösen.²⁷

— A műveleti támogatásért felelős főtitkárhelyettes (Under-Secretary-General for Operational Support)

— Műveleti Támogató Főosztály (Department of Operational Support)

Ezt a területet is egy főtitkárhelyettes vezeti. A 2019. január 1-jével felállított Főosztály műveleti támogatása kiterjed a Főtitkárság valamennyi szervezetére, a békefenntartó, a különleges politikai missziókra és a közel száz különböző hivatalra, amelyek a világ különböző részein helyezkednek el.²⁸

— Politikai és Békeépítő Főosztály (Department of Political and Peacebuilding Affairs)

A főosztály központi szerepet játszik az ENSZ azon erőfeszítéseiben, hogy az egész világra kiterjedően megelőzze és

²⁷ Department of Peace Operations

Forrás: <https://peacekeeping.un.org/en/department-of-peace-operations>

Letöltés ideje: 2025.12.30.

²⁸ DEPARTMENT OF OPERATIONAL SUPPORT

Forrás: <https://operationalsupport.un.org/en>

Letöltés ideje: 2025.12.30.

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

megoldja a halálos konfliktusokat. Az alábbi öt fő területen végzi munkáját:

- korai előrejelzések és elemzések biztosítása,
- konfliktusmegelőzés és béketeremtés,
- politikai krízisek és erőszakos konfliktusok kezelése,
- a béke fenntartása,
- a kapcsolatok fejlesztése.

A főosztály munkája kiterjed a megelőzésre, közvetítésre, a választások megszervezésére, békeépítésre, a nők szerepének erősítésére a békeműveletekben és konfliktusmegelőzésre, a tagállamok szervezeteinek segítésére és a kapcsolatok építésére, valamint koordinálására.²⁹ A főosztály munkáját rendvédelmi szakemberek is segítik.

ENSZ-missziók a volt szovjet utódállamokban

A Szovjetunió felbomlása után (1990–1991) a volt szovjet utódállamok között és az államokon belül is elég sok konfliktus alakult ki, azonban összesen két válság kezelésére került sor az ENSZ bevonásával, Grúziában (1993–2009) és Tádzsikisztánban (2001–2007). Az alábbiakban ennek a két missziónak a rövid bemutatása következik.

A) Az ENSZ Grúziai Megfigyelő Missziója 1992–2009 (United Nations Observer Mission in Georgia – UNOMIG)

²⁹ Department of Political and Peacebuilding Affairs.

Forrás: <https://dppa.un.org/en>

Letöltés ideje: 2025.12.30.

A missziót az 1992-ben kirobbant grúz–abház polgárháború békés rendezése céljából hozták létre 1993. július. 27-én az ENSZ Biztonsági Tanács (BT) 858/1993. számú határozatával. A harcok során több, mint 10 000 ember halt meg és kb. 300 000 ezer grúz vált menekültté. 1994. május 14-én Moszkvában a felek egyezményt írtak alá a tűzszünetről és a harcok beszüntetéséről. Az ENSZ BT 937/1994-es határozatának megfelelően (Moszkvai Egyezmény)³⁰ a Független Államok Közössége (FÁK) Békefenntartó Erőt (2000 fő orosz katona), az ENSZ pedig Katonai Megfigyelőket telepített a konfliktusövezetbe.

A válság békés megoldása érdekében folyamatos erőfeszítéseket tett az ENSZ Főtitkár Különmegbízottja és a Főtitkárt támogató országok csoportja (Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Oroszország), de nem sikerült áttörést elérni a békefolyamatban. A gerillacsoportok által végrehajtott fegyveres büntető akciók, robbantások, fegyveres terrortámadások, gazdasági indíttatású leszámolások, emberrablások, a megélhetési bűnözés és csempészet szinte naponta szedte az áldozatait az ún. határtérségben. A rendvédelmi szervek elégtelen felkészültsége és a szükséges felszerelés hiánya, a szinte korlátlan méretű korrupció csak fokozta a térségben a biztonsági helyzet romlását. Az erőszakos cselekmények száma és komolysága több alkalommal megközelítette a háborús szintet, és 2001-ben egy ENSZ-helikopter lelövésakor (egy magyar katonai megfigyelő, Török László dandártábornok is életét vesztette) felmerült a békefenntartó erők kivonásának lehetősége is. Grúzia Parlamentje

³⁰ UN SC Resolution, No. 937/1994.

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatások a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

követelte az orosz békefenntartó erő lecserélését és más hatékonyabb, pártatlan országok bevonását. Mindezen fejlemények negatív hatással voltak a békefolyamatra.

Abházia 1994-ben deklarálta függetlenségét, amit az 1996-ban tartott általános választások megerősítettek, de ezt a nemzetközi közösség és Grúzia a mai napig nem ismeri el.

8. számú kép

A misszió működési területe

Az ENSZ Rendőrség létrehozása és tevékenysége

Az ENSZ BT 1494/2003-as határozatával megalakult az UNOMIG Rendőrsége, mindösszesen 20 fő rendőri tanácsadóval.

Az ENSZ Rendőrség feladata volt olyan biztonsági körülmények létrehozása a helyi rendvédelmi szervekkel együttműködve, amelyek lehetővé

tették volna a menekültek és a szülőföldjük elhagyására kényszerültek biztonságos visszatérését.³¹ Az ENSZ Rendőrség 2003. november végén kezdte meg itt a munkát, és feladatait megfigyeléssel, szakmai tanácsadással, kiképzések megszervezésével, adományok koordinálásával és a két fél rendvédelmi szervei közötti kapcsolattartással végezte. Sajnálatos módon az abház fél az utolsó pillanatban nem engedélyezte az ENSZ Rendőrség működését abház területen.

A Rendőri Tanácsadó Csoportban (RTCS) az alábbi országok rendőrei szolgáltak: Ghána (1 férfi), India (1 nő), Lengyelország (2 férfi), Magyarország (előbb 2, majd 1 férfi), Németország (4 férfi), Oroszország (2 férfi), Svájc (1 nő és 2 férfi). A csoport munkáját 6 tolmács segítette.

Az ENSZ Rendőri Főtanácsadó és törzse (4 fő) Szuhumiban kapott elhelyezést, egy tanácsadói csoport (9 fő) a grúz területen fekvő Zugdidiben dolgozott. Egy fő pedig összekötő tiszti feladatokat látott el Tbilisziben.

Egy német határőr tábornokot neveztek ki először a Rendőri Főtanácsadó posztra, és az együttműködési készség hiánya miatt igen nehéz feladatot jelentett a számára az ENSZ Rendőrség megszervezése, felállítása és működtetése.³²

A misszió 2009 júniusában ért véget a Biztonsági Tanács tagjainak egyet nem értése miatt. Gyakorlatilag az orosz fél nem értett egyet a misszió további folytatásával.

³¹ UN SC Resolution No. 1494/2003

³² Boda József: Az ENSZ Megfigyelő Missziója Grúziában, mai elismert nevén Georgiában (1992) 2003–2006 (2009). In: Boda József (szerk.): Rendőrök kék baretben. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2023. 189–193. o.

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

9. számú kép
Az ENSZ grúziai rendőri tanácsadó csoportja 2005

Az ENSZ Tádzsikisztáni Békeépítési Hivatala, 2000–2007 (United Nations Tajikistan Office of Peacebuilding – UNTOP)

Az 1992-ben kirobbant és hosszabb-rövidebb megszakításokkal 1997-ig folyó tádzsikisztáni polgárháború áldozatai számát a különböző források 50-100 ezer főre teszik. Az ENSZ Tádzsikisztáni Katonai Megfigyelő Missziója (UNMOT, United Nations Mission of Observation in Tajikistan – UNMOT) 1994 decemberétől 2000-ig működött az országban.

Mandátuma kiterjedt a tádzsik kormány és az ellenzék között megkötött békeegyezmény megvalósításának támogatására, a tűzszünet betartásának ellenőrzésére. Az UNMOT tevékenységét 2000. május végén eredményesnek nyilvánították, és 2000. június 1-jén létrehozták az Egyesült Nemzetek Tádzsikisztáni Békeépítési Hivatalát (UNTOP). A hivatal székhelye: Dushanbében volt, vezetőjévé pedig Vladimir Sotirov nagykövetet (Bulgária) nevezték ki. Az UNTOP-ban 11 külföldi és 21 helyi alkalmazott dolgozott.

10. számú kép
Tádzsikisztán térképe

A hivatal fő feladata az volt, hogy megteremtse azokat a politikai feltételeket, és erősítse azokat a belső mechanizmusokat, amelyek biztosítják a békefolyamat visszafordíthatatlanságát (az a békefolyamat, mely az 1992–97-es polgárháborút követte), ezáltal erősítve a társadalom kapacitásának növelését a konfliktusmegelőzés terén. Fontos feladat volt a konfliktusok időbeni jelzése, illetve megelőzése.

Az UNTOP a demokratikus intézmények és folyamatok támogatásával, a nemzeti konszenzus megeremtésével, a bizalom megerősítésével, társadalmi párbeszéd létrejöttének fejlesztésével és az új társadalmi partnerkapcsolatok születésének segítségével foglalkozott. A regionális ellentétek

megszüntetése érdekében megkezdett politikai pluralizmus keretében, saját kezdeményezés alapján létrehozta a Politikai Vita Klubbot. Ez egy teljesen egyedülálló intézmény volt; résztvevői többek között parlamenti tagok, politikai pártok, helyi hatóságok és a tömegkommunikációs média is. Tádzsikisztán fejlődésének jelentős politikai, gazdasági és társadalmi aspektusai kerültek megvitatásra a klub keretein belül. Ez egy egyedülálló módja volt annak, hogy átláthatóvá tegyék az irányítást és az elszámoltathatóságot a népesség számára.

A hivatal munkásságának másik fontos szempontja az emberi jogok és a személyes szabadság erősítése. Segítséget nyújtottunk tankönyvek és tanítási módszerek fejlesztésében olyan közép- és felsőfokú intézményeknek, melyek külön tantárgyként foglalkoznak az emberi jogokkal. 2002 októberében egy emberi jogokkal foglalkozó információs erőforrásközpontot létesítettünk, hogy véghez vigyünk a kormány emberi jogok tanulmányával kapcsolatos programját az oktatási rendszer keretein belül. 900 tadzsik hivatalos személy kapott képzést az emberi jogokról, konfliktuskezelésről.

Az UNTOP Tádzsikisztánban végzett munkájának harmadik aspektusa a törvény elsőbbségének megerősítése, különös tekintettel a Belügyminisztérium szerveinek törvényes működésére, az ország bűnüldözési szerveinek strukturális megreformálására.

Három kriminológiai központ került létrehozásra a segítségünkkel. Az ENSZ Fejlesztési Programjával (United Nations Development Programme – UNDP) karöltve folyt a Belügyminisztérium munkatársainak képzése, hogy növeljük a professzionalizmust a rendőrség berkein belül, hogy segítsünk nekik objektív nyomozásokat végezni, és csökkentsük a szubjektív befolyásolás eseteit, mint a kínzás és a nyomozási folyamat közben bevetett törvénytelen meggyőzés egyéb módjai. A Belügyminisztérium több ezer munkatársa vett részt a képzésen, ahol megismerték a rendőri munkavégzéssel kapcsolatosan nemzetközi szinten elvárt szabályokat.

A jogtudatosság növelése érdekében a körzeti és helyi választási bizottságok tagjai részvételével szemináriumsorozaton ismertettük meg velük a

képviselőválasztás alapelveit, a tádzsikisztáni választási törvényeket, valamint választási folyamatokat.

Az EBESZ-szel kooperálva fejlesztettük az újságírók és egyes minisztériumok és állami intézmények sajtójának professzionalizmusát az objektív és időszerű tájékoztatás biztosítása érdekében. Megítélésünk szerint a tömegkommunikációs média rendkívül fontos szerepet játszik egy ország stabilitásának megőrzésében.

A konfliktusmegelőzés terén az ország különböző régióiban létrejött hét konfliktusmegelőző és békecentrum tevékenységét támogattuk folyamatosan.

A hivatalt 2007. július 31-én zárták be hivatalosan, amely során megemlékeztek arról az öt ENSZ-alkalmazotról, akik Tádzsikisztánban veszítették életüket.

Az UNTOP munkájában a 2002–2003-as években összesen egy év időtartamban dr. Nagy Árpád rendőr ezredes személyében egy magyar rendőrtiszt vett részt. Kérkezésemkor a bolgár vezetőből, annak kazah titkárnőjéből és egy-egy német, amerikai, lengyel és bolgár munkatársból állt a nemzetközi kontingens. Feladatom a rendvédelmi szervek támogatása volt. Projektekkel kellett készítenem azok törvényes működésének elősegítése érdekében. A projektek jóváhagyását követően azok finanszírozására szponzort kellett találnom – nagyobb nagykövetségek, Vöröskereszt stb. révén.

Hosszabb távon Tádzsikisztán belpolitikai helyzetére komoly befolyással volt és van az afganisztáni háború, a kirgizisztáni események, a szélsőségesek tevékenysége a tadzsik–üzbég közös határszakaszon. Meghatározó az ország földrajzi helyzete, a rajta átvezető hagyományos kábítószer-útvonalak megléte, a belső korrupció burjánzása. Említést érdemel, hogy a fiatal és középkorú férfi lakosság jelentős része döntően Oroszországban dolgozik legálisan vagy illegálisan.³³

³³ Nagy Árpád dr. r. ezredes: Az ENSZ Tádzsikisztáni Békeépítési Hivatala (2000. június 1.) 2002–2003 (2007 május.), (United Nations Tajikistan Office of Peacebuilding – UNTOP). In: Boda József (szerk.): Rendőrök kék baretben, A rendőri békefenntartás, polgári válságkezelés kézikönyve. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2023. 185–187. o.

Boda József: Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) missziói és hatásuk a békefolyamatra a volt szovjet utódállamokban

11. számú kép
Dr. Nagy Árpád r. ezredes,
a misszió rendőri főtanácsadója, a kép bal szélén

Összefoglalás

Sajnos nap mint nap szembesülünk azzal, hogy a volt szovjet tagállamok között továbbra is fegyveres konfliktusokra, háborús összecsapásokra kerül sor, és a felek nem hajlandók a nemzetközi szervezetek – köztük a legnagyobb tapasztalatokkal rendelkező ENSZ – segítségét igénybe venni a béke megteremtéséhez. Ezekről a válságokról részletesen olvashatunk a kiadvány első fejezetében.

KOZMA TIBOR

Az Európai Unió (EU) válságkezelő missziói a szovjet utódállamokban

Bevezetés

A Szovjetunió 1991. december 26-i felbomlását követően tizenöt utódállam jött létre, beleértve Oroszországot is. Ez a történelmi esemény máig ható, jelentős változásokat hozott Közép-Ázsiától a Kaukázus térségén keresztül a Baltikumig. Közel egy évtizeddel később, 2002-től kezdődően az Európai Unió (EU) elindította a napjainkban is tartó missziós jelenlétét.

A 2000-es évek során ez a tevékenység még az európai biztonság- és védelempolitika (EBVP, angol terminológia szerint ESDP – European Security and Defence Policy) keretei között volt szabályozva. A Lisszaboni Szerződés 2009-es hatálybalépésével létrehozott közös biztonság- és védelempolitika (KBVP, angol terminológia szerint CSDP – Common Security and Defence Policy) új keretet teremtett az uniós együttműködésnek.

A CSDP rendszerében az EU elsősorban a tagállamok saját műveleti képességeire támaszkodva polgári és katonai missziókat, valamint műveleteket tart fenn. A civil és katonai missziók jelentős eltérést mutatnak az irányítás, az alkalmazott eszközök és mandátumok terén, azonban a kü-

lönbségek ellenére ezek mindegyike közös alappal rendelkezik: a konfliktusok megelőzését, az esetleges eszkaláció elkerülését, valamint a nemzetközi biztonság és stabilitás erősítését célozzák meg.

Földrajzilag az EU jelenlegi missziós és műveleti jelenléte nagyon kiterjedt: Ukrajnától Szomáliáig, illetve Nyugat-Afrikától Örményorszáig jelentősen diverzifikált térségeket és országokat ölel fel. Az elmúlt négy-öt év során érzékelhető volt az EU stratégiai szintű eszköz- és forrásallokációjának átrendeződése, amely kifejezetten a posztszovjet államok egy jól meghatározható körére fókuszál Ukrajnától Moldován át egészen a kaukázusi régióig.

Az elmúlt években az Európai Unió a civil CSDP keretei között, jelentős források bevonásával új civil missziókat indított. Más térségekben – lásd a Guineai-öböl vagy a Közel-Kelet – szintén új vagy megújított missziók jellemzőek, ugyanakkor a Szahel-övezetben csökkent a jelenlét. Ez a stratégiai szemléletváltás már 2022-ben érzékelhető volt; felsővezetői háttérbeszélgetések során az új szemlélet kialakítását személyesen is megtapasztalhattam. A fenti változás abban a több mint három évtizede formálódó kontextusban értelmezhető, amelyben természetes jelenség, hogy az EU bizonyos országokban új missziókat nyit, míg máshol missziókat zár be.

Ukrajna, Moldávia, Georgia és Örményország esetében egyértelmű a missziós jelenlét melletti politikai elköteleződés, valamint – a lehetőségekhez mérten – az emelt szintű képességek kialakítására irányuló stratégiai törekvés.³⁴ Az elmúlt négy év során a szovjet utódállamok területén az Európai Unió 2025. november 30-ával bezárta az EU Moldáviai és Ukrajnai Határtámogató Misszióját (European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine – EUBAM), ugyanakkor három új missziót nyitott meg, amelyeket jelenleg is fenntart.

Ezek a következők:

³⁴ A publikáció lezárásakor folyamatban van a Georgia és Örményország területén telepített civil CSDP-missziók stratégiai felülvizsgálata. Ennek során kiemelt elemként a vizsgálat tárgyát képezi a tagállamok politikai elkötelezettsége a fenti missziók fenntartása mellett, valamint az új irányok és az új mandátumokban megjelenő tevékenységek meghatározása.

- az EU Katonai Segítségnyújtó Missziója Ukrajna támogatására (European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine – 2022, katonai misszió);
- az EU Missziója Örményországban (European Union Mission in Armenia – 2023, civil misszió);
- az EU Partnerségi Missziója Moldáviában (European Union Partnership Mission in the Republic of Moldova – 2023, civil misszió).

12. számú kép
A CSDP-műveletek térképe³⁵

Jelen cikk célja, hogy a posztszovjet államok területén működő civil EU-missziók bemutatásán keresztül régiós szintű kitekintést nyújtson, felölelve a közelmúlttól napjainkig terjedő időszakot. A szerző csak csekély mértékben vállalkozik arra, hogy távoli idősíkra vonatkozó megállapításokat tegyen; ennek elsődleges oka, hogy a bemutatott műveletek egyik közös jellemzője a biztonságpolitikai helyzet gyors, esetenként nehezen prognosztizálható változása.

³⁵ A műveleti térkép legutolsó változata (2024. november).

Forrás: EEAS EU WATCHKEEPER.

Letöltés ideje: 2026.01.30.

Az Európai Unió Tanácsadó Missziója az Ukrajnai Polgári Biztonsági Ágazat reformjáért, 2014-től folyamatban (European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform in Ukraine – EUAM Ukraine)

Az EUAM röviden (2025 decemberi adatok szerint)

Létesítése	2014
Éves költségvetése	41 millió Euro
Teljes létszám	377
Mandátum jellege	Tanácsadó / Advisory
Mandátum időszaka	2025. 06. 01. – 2027. 05. 30.
Misszióvezető (HoM)	Rolf Holmboe, Dánia

Az Európai Unió ukrajnai polgári biztonsági szektort támogató tanácsadó misszióját (EUAM Ukraine) – bár 2014 júliusa óta folyamatosan működik – célszerű két fő korszakra bontva vizsgálni, és ennek megfelelően értelmezni mandátumát, valamint a kapcsolódó politikai célokat.

2013 novemberében Kijev főterén kormányellenes tüntetéssorozat indult, majd az ebből kibontakozó, kormányváltást követelő, barikádharcokig fokozódó „Euromajdan” események egészen 2014 februárjáig tartottak. Viktor Janukovics ukrán elnök és a parlamenti ellenzék 2014. február 21-i megállapodása után, február 22-én ideiglenes kormány kezdte meg működését. Az új kabinet az állami intézményrendszer meghatározó elemeivel

szembeni jelentős társadalmi bizalmatlansággal szembesült, amely a 2013 novembere és 2014 februárja közötti rendőri fellépés, valamint az akkori igazságszolgáltatási gyakorlat miatt alakult ki. Az ideiglenes ukrán kormány kezdeményezésére az Európai Unió megvizsgálta egy új, CSDP-alapú, polgári támogató misszió indításának lehetőségeit. A misszió alapjait a 2014 júniusában kidolgozott és a tagállamok által elfogadott válságkezelési koncepció (Crisis Management Concept – CMC) rögzítette.

Az EUAM-misszió 2014 júniusában kezdte meg működését támogató mandátummal, amely fő célkitűzésként az ukrán polgári biztonsági szektor és az igazságszolgáltatási rendszer reformját irányozta elő. A misszió az első évben a fenti stratégiai célok elérése érdekében a kijevei központ létrehozásával kezdte meg tevékenységét. A stratégiai szintű tanácsadás mellett a 2014-es évet követő időszakot expanzió jellemezte: az EUAM bővítette létszámát, és több területi irodát nyitott Lvivben, Harkivban (2016), Odeszszában (2018), majd Mariupolban (2020). A megcélzott reformfolyamatok a mandátummal lefedett területeken is bővülést generáltak. A misszió aktívan működött közre olyan szakmai műhelymunkákban, amelyek során megfogalmazták az új rendészeti és igazságszolgáltatási normák alapjait. 2022. február 24-én kirobbant háború miatt az EUAM mandátuma – reagálva a háborús helyzetre – jelentősen módosult. A misszió feladatköre 2022-ben új elemekkel bővült, így az már magában foglalja a háborús bűncselekmények kivizsgálásához szükséges adatok és körülmények dokumentálását is. A korábbi irányvonal megtartása mellett a misszió a 2024. június 1. és 2027. május 31. közötti időszakra megerősített mandátumot kapott.

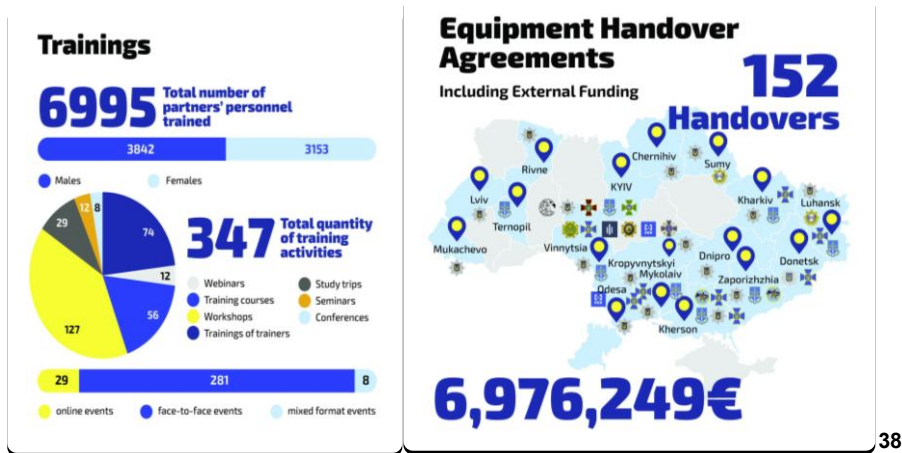
A legfontosabb elemek:

- A. A misszió szorosan együttműködik ukrán partnereivel, hogy segítse őket a teljes bűnüldözési szektor reformjára vonatkozó átfogó stratégiai terv (Overarching Strategic Plan for the Reform of the Entire

Law Enforcement Sector, alkalmazott rövidítés: OSP) kidolgozásában, valamint a polgári biztonsági szektor egyéb releváns reformjainak végrehajtásában.

- B. A misszió támogatja az ukrán hatóságokat a felszabadított területeken a kormányzati funkciók és a jogállamiság helyreállításában.
- C. A misszió hozzájárul a szélesebb körű nemzetközi erőfeszítésekhez, amelyek célja a háború során elkövetett háborús bűncselekmények elszámoltathatóságának biztosítása és a szükséges kapacitások kiépítése.
- D. A misszió támogatja az ukrán hatóságokat a határigazgatás fejlesztésében, az integrált határigazgatási (IBM, Integrated Border Management) kapacitások teljes körű kiépítése érdekében.³⁶

A 2025-ös év során elért eredmények számokban³⁷

³⁶ Forrás: <https://www.euam-ukraine.eu/our-mission/our-priorities/>
Letöltés ideje: 2026.02.07.

³⁷ Részletek a Misszió 2025-ös évét bemutató dokumentumból.

Forrás: <https://www.euam-ukraine.eu/news/euam-ukraine-highlights-and-achievements-in-2025/>

Letöltés ideje: 2026.02.07.

³⁸ Részletek a Misszió 2025 évét bemutató dokumentumból.

A háborús helyzet fennállása alatt a mandátum érdemi változása nem várható, azonban az orosz és az ukrán fél közötti esetleges tűzszüneti megállapodás vagy békemegállapodás a misszió mandátumát jelentős mértékben meg fogja határozni. Jelenleg a fenti állításnak csak a második fele jelenthető ki magas bizonyossággal, ugyanis a már négy éve tartó háború lezárásának feltételei és az ezzel összhangban várható új biztonságpolitikai helyzet bekövetkezésének az ideje még nem prognosztizálható.

Az Európai Unió Partnerségi Missziója Moldáviában, 2023-tól folyamatban (European Union Partnership Mission in the Republic of Moldova – EUPM Moldova)

Az EUPM röviden (2025 decemberi adatok szerint)

Létesítése	2023
Éves költségvetése	10 millió Euro
Teljes létszám	56
Mandátum jellege	EU-partnerség / EU Partnership
Mandátum időszaka	2025. 05. 20. – 2027. 05. 30.
Misszióvezető (HoM)	Cosmin Dinescu, Románia

Forrás: <https://www.euam-ukraine.eu/news/euam-ukraine-highlights-and-achievements-in-2025/>

Letöltés ideje: 2026.02.07.

Az Európai Unió moldáviai partnerségi missziója (EUPM Moldova) a CSDP keretében, a moldovai kormány kérésére 2023-ban létrehozott első olyan polgári misszió, amely a hibrid fenyegetések és a dezinformációs tevékenységek ellensúlyozása érdekében került telepítésre. Az EU ezzel egy olyan új mandátumterületet nevesített, amely eddig kevesebb figyelmet kapott, jelentősége viszont vitathatatlan. A misszió partnerségi mandátuma egyben jelzésértékű is, hiszen a tágabb régióban 2022-ben megváltozott geopolitikai helyzetre reagál a speciális állami képességek fejlesztésének elősegítésével. Ezzel az EU a posztszovjet térség egyik meghatározó, konfliktussal is terhelt területén egyértelmű politikai üzenetet küldött. Az Európai Unió Tanácsa 2023. április 24-én fogadta el az EUPM Moldova létrehozásáról szóló határozatot, amelynek megfelelően a misszió 2023. május 22-én kezdte meg működését Kisinyovban (Chişinăuban).

A misszió hátterét jelentő közeg megértéséhez legalább két pontot érdemes bővebben kifejteni:

- A. az EU-csatlakozási folyamatot, ami dinamikus szakaszban van;
- B. a Dnyeszter Menti Moldáviai Köztársaság (Transznisztria) kérdését, ami statikus szakaszban van.

Moldávia 2022 júniusában kapta meg az EU-tagjelölti státuszt. A csatlakozási tárgyalásokat 2024 júniusában kezdte meg, az átvilágítási folyamat pedig 2025-ben fejeződött be. Moldávia aktívan összehangolja jogszabályait az uniós normákkal, ugyanakkor ez egy hosszabb folyamat.

A csatlakozásra való felkészülés várhatóan még éveket fog igénybe venni. A sikeres integráció előmozdítása érdekében az EU finanszírozza a Moldáviai Növekedési Tervet (1,9 milliárd euró). Ezt a tervet az Európai Bizottság 2024 októberében terjesztette elő, az Európai Parlament és a Tanács pedig 2025 márciusában hagyta jóvá.

A csatlakozási folyamat mellett ki kell térni arra is, hogy az 1992-ben szakadár entitásként Moldáviából kivált Transznisztriát a nemzetközi kö-

zösség (beleértve az ENSZ 193 tagállamát) nem ismeri el szuverén államként. Oroszország évtizedek óta nagyságrendileg 1500 „békefenntartó” katonát állomásoztat a területen, ugyanakkor bilaterális alapon Oroszország sem ismerte el Transznisztria függetlenségét. Nem meglepő módon Georgia nemzetközileg elismert területén (beleértve az EU 27 tagállamát is) a két szakadár régió, Abházia és Dél-Oszétia (angol terminológiával: occupied breakaway regions – megszállt szakadár területek) viszont szuverén államként tekint Transznisztriára. Ez a reláció azért is figyelemre méltó, mert az elismerés nem kölcsönös: Transznisztria nem ismeri el Abházia és Dél-Oszétia önálló államiságát. A Moldovai Köztársaság nemzetközileg elismert határain belül fennálló, megoldatlan konfliktus megnyugtató lezárása további erőfeszítéseket igényel. Jelenleg nem látható előre, hogy milyen időtávon és milyen irányban várható változás az évtizedek óta tartó status quo-t érintő békés folyamat eredményeként.

*A misszió mandátuma*³⁹

- A. Hozzájárul a moldovai válságkezelési struktúrák megerősítéséhez a biztonsági szektorra összpontosítva az alábbiak révén:
 - i. stratégiai tanácsadás nyújtása a moldovai hatóságoknak;
 - ii. a szervezeti, képzési és felszerelési igények azonosítása;
 - iii. a javasolt intézkedések és az azonosított megoldások fokozatos végrehajtása.
- B. Segíti a hibrid fenyegetésekkel szembeni ellenálló képesség fokozását az alábbiak révén:
 - i. stratégiai szintű tanácsadás nyújtása a hibrid fenyegetések és a FIMI – beleértve a dezinformációt is – elleni küzdelemre, a kiberbiztonság fokozására és a minősített információk védelmére irányuló stratégiák és politikák kidolgozására vonatkozóan;

³⁹ About EU Partnership Mission in the Republic of Moldova

Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eupm-moldova/about-eu-partnership-mission-republic-moldova_en?s=410318#68118

Letöltés ideje: 2026.02.23.

- ii. a biztonsági szektorban a korai előrejelzés, a fenyegetések felderítése, azonosítása, hozzárendelése és az ezekre a fenyegetésekre való reagálás iránti kapacitásépítési igények azonosítása;
 - iii. hozzájárulás a javasolt intézkedések és az azonosított megoldások végrehajtásához;
- C. Projektegység révén támogatja a fent említett feladatok végrehajtását, amely szükség szerint célzott operatív támogatást nyújt az integrált megközelítéssel összhangban szorosan együttműködve más szereplőkkel.

A fenti mandátum elfogadásával az Európai Unió nem egy korábban már alkalmazott, hagyományos modellt követett, hanem egy új területen, a valós igényekhez rugalmasan alkalmazkodva, innovatív módon lépett fel. A misszió sikerét igazolja, hogy már a második ciklusát tölti (a jelenlegi mandátum 2027. május 31-ig tart). A stratégiai felülvizsgálat várhatóan 2026 második felében veszi kezdetét, és a körülmények változatlansága esetén vélelmezhető a további kétéves mandátumkiterjesztés.

Az EUPM Moldova mandátuma, jelenléte egy relatíve sérülékeny országban egyben határozott politikai üzenetet is hordoz. A meglévő nemzeti képességek (preventív és reaktív) fejlesztése révén közvetlenül hozzájárul a demokrácia védelméhez. A kibertér védelme és a dezinformációval szembeni ellenálló képesség növelése Moldova szuverenitásának megerősítését szolgálja. Ezzel az EU közös biztonság- és védelempolitikai fősodrába illeszkedő részben politikai természetű mandátummal rendelkező misszióval az Európai Unió elősegíti Moldova eredményes felkészülését az uniós tagságra.

40

13-14. számú kép

A bal oldali fényképen az aláíró felek kézjegyükkal látják el a küldetés státuszáról szóló (Status of Mission Agreement – EUPM KSOMA) dokumentumot (helyszín: Chişinău, 2023. szeptember 29). A jobb oldali fénykép a 2025. júniusi elnöki látogatás során készült Chişinăuban.

„EUPM Moldova is about partnership — building the kind of trusted, technical relationships that help make Moldova more resilient and more prepared. We are proud of what’s been achieved so far and ready for the next phase.” Head of Mission Cosmin Dinescu.⁴¹

„Az EUPM Moldova misszió a partnerségről szól – olyan megbízható, technikai jellegű kapcsolatok kiépítéséről, amelyek segítenek, hogy Moldova ellenállóbbá és felkészültebbé váljon. Büszkék vagyunk az eddig elért eredményekre, és készen állunk a következő szakaszra.” Cosmin Dinescu, misszióvezető.

⁴⁰ Forrás A: Signing of the status of the EU partnership mission in Moldova agreement (SOMA) – Mai sigur

Letöltés ideje: 2026.02.07.

Forrás B: President Maia Sandu visits EUPM Moldova, reaffirming strong partnership | EEAS Letöltés ideje: 2026.02.07.

⁴¹ Forrás: EUPM Moldova: Moving forward towards sustainable security resilience in Moldova | EEAS

Letöltés ideje: 2026.02.23.

Az EU Grúzai Megfigyelő Missziója, 2008-tól folyamatban (European Union Monitoring Mission, Georgia – EUMM Georgia)

Az EUMM röviden (2025 decemberi adatok szerint)

Létesítése	2008
Éves költségvetése	24 millió Euro
Teljes létszám	314
Mandátum jellege	Megfigyelő / Monitoring
Mandátum időszaka	2024. 12. 15. – 2026. 12. 14.
Misszióvezető (HoM)	Patricia Boughani, Franciaország

Az EUMM-misszió háttérének bemutatásához érdemes röviden visszatérni a Szovjetunió megszűnésének időszakához. A Szovjetunió összeomlása azonnali jelentős etnikai-politikai viszályokat váltott ki Georgia egyik autonóm területén, Abháziában, és a korábban autonóm státusszal nem rendelkező Dél-Oszétiában. Mindkét terület vonatkozásában elmondható, hogy az 1990–1993-as időszakra eső háborús helyzet mindenki számára elfogadható politikai rendezés nélkül zárult. A konfliktus valós okaira senki nem talált megoldást, így nem meglepő módon, közel egy generációval később, 2008-ban az érintett felek ismét a katonai eszközök alkalmazásában látták az ideiglenes status quo számukra kedvező megváltoztatásának a lehetőségét. A 2008. augusztusi háború egy közel két évtizednyi megoldatlan

konfliktushelyzetet követő kulminációs pont volt. A Tagliavini-jelentés részletesen dokumentálta és feldolgozta a 2008. augusztusi eseményeket.⁴²

Az EUMM Georgia misszió létrehozása közvetlenül kapcsolódik a 2008. augusztusi „ötnapos háborúhoz”, illetve a háborút lezáró tűzszünethez. 2008-ban a misszió még az ESDP keretében kezdte meg működését; műveleti szempontból a pontos dátum 2008. október 1-jére esik. Ez az év döntő jelentőségű volt Georgia⁴³ újkori történelmében, egyben az európai biztonsági architektúra kiépítésében is. Az EUMM a posztszovjet térség első olyan hosszútávú civil művelete volt, amely a Polgári Tervezési és Végrehajtási Szolgálat a (Civilian Planning and Conduct Capability – CPCC), 2025-től Polgári Műveleti Parancsnokság (Civilian Operations Headquarters – COHQ) irányítása alatt létesült. Ezzel a lépéssel az EU nemcsak a kaukázusi térségben jelent meg egy szignifikáns méretű és ennek megfelelően komoly megfigyelői képességgel rendelkező misszióval, hanem egyúttal politikai jelzést is küldött minden érintett felé a keleti régióban. Mindezt akkor tette, amikor az országban jelentős status quo változás állt be.

Az 1992 novemberétől Tbiliszi székhellyel működő EBESZ-misszió mandátuma további hosszabbítás hiányában 2008. december 31-én lejárt. A misszió mandátumának hosszabbítására politikai okok miatt nem került sor. Az EBESZ missziója segítette a georgiai kormányt a korábbi konfliktusok rendezésében, a demokratizálódásban, valamint az emberi jogokkal és a jogállamisággal összefüggő kérdésekben.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének georgiai megfigyelő misszióját (UNOMIG) a Biztonsági Tanács 858. számú határozata hozta létre 1993.

⁴² A Tagliavini-jelentés, a Heidi Tagliavini svájci diplomata által vezetett bizottság által kiadott 1200 oldalas dokumentum részletesen feltárja a 2008. augusztusi háborút. A dokumentum hivatalosan a georgiai konfliktussal foglalkozó független nemzetközi tényfeltáró misszió jelentése, megjelent: 2009. szeptember 30-án. Eredeti címe: Report of the Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia (IIFFMCG).

⁴³ A hazai köznyelvben ma is a korábban megszokott elnevezés, a Grúzia a domináns. A Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) a partnerország kérésének megfelelően már több éve a Georgia terminológiát használja. Érdekes még megjegyezni, hogy a kaukázusi ország népe saját államát Szakartvelónak, az ott élőket pedig kartvelinek nevezi.

augusztus 24-én. Célja az volt, hogy ellenőrizze a georgiai és az abház erők között 1993. július 27-én létrejött tűzszüneti megállapodás betartását, valamint kivizsgálja a tűzszünet megsértéséről szóló jelentéseket. Az UNOMIG-misszió 2009. június 15-én szűnt meg, mivel az Oroszországi Föderáció nem járult hozzá a mandátum meghosszabbításához.

Az EU ezzel főszereplővé lépett elő egy olyan országban, ahol korábban a konfliktushelyzet rendezését előmozdító szereplő az ENSZ és az EBESZ volt. A 2008–2009-es évek stratégiai szintű változást hoztak. A korábbi nemzetközi békefenntartó műveletek beleértve az orosz vezetésű „békefenntartás” időszakát is (1992–2008) lezárultak; egy korszak véget ért. 2009 közepétől az EUMM Georgia az egyetlen olyan, megfigyelői mandátummal és a konfliktuszóna közelébe telepített robosztus képességekkel rendelkező szervezet, amely a mandátum keretein belül észlelt eseményekről valós időben képes jelentést tenni.

15-16. számú kép

A fenti két felvétel bár éles kontrasztban áll egymással, mégis mindkettő a misszió tipikus élethelyzetét mutatja be, ami magában foglalja az Adminisztratív Elválasztó Vonal (Administrative Boundary Line – ABL) menti megfigyelő járórtevékenységet, illetve a konfliktusban érintett felek közötti kommunikációs csatorna fenntartását. A jobb oldali képen az Ergneti Incidens Megelőzési és Válasz Mechanizmus (Incidnet Prevention and Response Mechanism – IPRM) egyik 2022-es megbeszélése látható. Résztvevők: Georgia, Oroszországi Föderáció, Dél-Oszétia, illetve szervezőként és levezető elnökként az EUMM Georgia és az EBESZ munkatársai.⁴⁴

⁴⁴ Forrás: https://www.eumm.eu/data/image_db_innova/EUMM%20Factsheet%20-%20English.pdf

A 2008. augusztus 12-i tűzszüneti megállapodást Dmitrij Medvegyev orosz és Mikheil Saakashvili georgiai elnök írta alá, amely hat pontban fogalmazta meg az alapelveket:

1. Erőszakmentesség: Kötelezettségvállalás a további erőszaktól való tartózkodásra.
2. Az ellenségeskedés megszüntetése: a katonai akciók végleges befejezése.
3. A humanitárius segélyekhez való szabad hozzáférés: a segélyek eljuttatásának biztosítása az érintett lakossághoz.
4. A georgiai erők kivonása: a georgiai hadseregnek vissza kell térnie a szokásos bázisaira.
5. Az orosz erők kivonása: az orosz hadseregnek vissza kell vonulnia az ellenségeskedés kitörése előtt tartott vonalakra.
6. Nemzetközi megbeszélések: Dél-Oszétia és Abházia biztonsági és stabilitási megállapodásairól szóló tárgyalások megnyitása.
7. Hetekkel a tűzszüneti megállapodást követően Oroszország 2008. augusztus 26-án elismerte Abháziát és Dél-Oszétiát független államként, és bilaterális alapon védelmi megállapodást kötött velük. A megállapodások értelmében orosz haderő állomásozhat a de facto államok területén, és nagyrészt orosz határvédelmi erők látják el a de facto államhatárok védelmét.

Az EUMM Georgia misszió mandátumának⁴⁵ főbb elemei

- az ellenségeskedés visszatérésének megakadályozása;
- az Abháziával és Dél-Oszétiával határos ABL mindkét oldalán élő helyi közösségek biztonságos és normális életének elősegítése;
- a konfliktusban részt vevő felek közötti bizalom kiépítése;

Letöltés ideje: 2026.02.22.

⁴⁵ Forrás: https://www.eumm.eu/en/about_eumm/mandate

Letöltés: 2026.02.21.

- az EU intézményi és tagállami szintű tájékoztatása a megfigyelések alapján.

Az EUMM Georgia mandátuma alapján az ABL mindkét oldala művelési területnek számít, ugyanakkor Abházia és Dél-Oszétia nem tesztí lehetővé az ABL átlépését a misszió állománya számára.

Az EUMM Georgia tevékenységének elmúlt közel 18 évében a misszió mandátumát rendszerint két évente vizsgálták felül. Bár a mandátum érdemi elemei ez idő alatt nem módosultak, kisebb szervezeti és strukturális korrekciók szinte minden alkalommal történtek. Ez a folyamat 2024-ben új irányt vett. A stratégiai felülvizsgálat a létszámkeret csökkentésével járó szervezeti átalakítást irányzott elő a 2026. december 14-ig tartó mandátum-időszakra. A 2026-os esztendő ismételt stratégiai felülvizsgálatot hozott a misszió számára, amelynek záró következtetéseit várhatóan csak az év vége felé terjesztik az EU-tagállamok elé. Érdeemes a felülvizsgálat politikai dimenziójára is figyelemmel lenni, mivel a jelenlegi EU–Georgia politikai kapcsolatrendszer számos kihívást hordoz.

Georgiában a 2008-as háború óta egy új generáció nőtt fel, ez a jelenlegi népességnek több mint egynegyede.⁴⁶ Hasonló folyamattal érdemes számolni Abházia és Dél-Oszétia vonatkozásában. Az általános helyzet elemzése során már ebből a tényből is sok értékes következtetést lehet vonni.

A szakadár régiók fejlődési pályáíve évtizedek óta eltér a georgiai központi kormányzat által megvalósított iránytól. Az Abházia és Dél-Oszétia területén élő népesség döntő többsége orosz állampolgárságot szerzett, orosz médiaforrásokból tájékozódik, és orosz fizetőeszközt használ. Az Orosz Föderáció jelenléte és szerepe a konfliktusban és az azt követő folyamatokban kétségtelenül meghatározó. A különösen érintett területek: állandó orosz katonai jelenlét, erőteljes diplomáciai és pénzügyi támogatás, kereskedelem, energiabiztonság, oktatás, média, túrizmus. Abházia és Dél-Oszétia nem tagja az ENSZ szervezetének, szuverenitásukat Oroszország

⁴⁶ Forrás: Population of Georgia 2024 – PopulationPyramid.net Letöltés: 2026. 02. 22.

mellett mindösszesen négy ország ismeri el: Nauru, Nicaragua, Szíria és Venezuela. Az Európai Unió tagállamai és a nemzetközi közösség döntő többsége továbbra is Georgia részeként tekint Abháziára és Dél-Oszétiára.

Az évtizedek óta tartó posztkonfliktus-helyzet politikai rendezése továbbra is megoldatlan kérdés.

17-18. számú kép

A bal oldali fénykép a misszió új épületét avató ünnepségen készült 2022. 12. 16-án. A fényképen balról jobbra szerepel: Charles Fries, az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) Közös Biztonság- és Védelempolitikáért (KBVP) és válságreagálásért felelős főtitkár-helyettese, Lasha Darsalia, a georgiai delegáció vezetője a genfi nemzetközi tárgyalásokon, külügyminiszter-helyettes, dr. Kozma Tibor, megbízott (ad interim) misszióvezető, EUMM Georgia.⁴⁷ A jobb oldali fénykép az ABL mentén készült járőrszolgálat során.⁴⁸

⁴⁷ Forrás: <https://euneighbourseast.eu/news/latest-news/eu-monitoring-mission-in-georgia-starts-extended-mandate-at-its-new-headquarters-in-tbilisi/>
Letöltés ideje: 2026.02.01.

⁴⁸ Forrás: a szerző saját felvétele.

***Az Európai Unió Missziója Örményországban, 2023-tól folyamatban
(European Union Mission in Armenia – EUMA Armenia)***

Az EUMA röviden (2025 decemberi adatok szerint)

Létesítése	2023
Éves költségvetése	22 millió Euro
Teljes létszám	205
Mandátum jellege	Megfigyelő / Monitoring
Mandátum időszaka	2025. 02. 20. – 2027. 02. 19.
Misszióvezető (HoM)	Satu Koivu, Finnország

Az Európai Unió a Kaukázus régióban igen jelentős lépést tett 2008-ban, amikor rekordsebességgel telepített egy 200 főt meghaladó megfigyelő missziót Georgiában. A biztonságpolitikai helyzet 2020-as évektől bekövetkező gyors változása ismét lehetőséget biztosított az EU számára, hogy a régióban fokozott mértékben legyen jelen, és hozzájáruljon a romló biztonsági környezet javításához.

Ezzel a lehetőséggel élt is az EU vezetése, és egy új megfigyelő missziót hozott létre, jelentős mértékben építve a Georgiába települt EUMM erőforrásaira. A következőkben az EUMA telepítését megelőző folyamatot kívánom bemutatni.

Az Örményország és Azerbajdzsán közötti fegyveres konfliktus modern kori háttere is a Szovjetunió felbomlásáig vezethető vissza. Az úgynevezett

hegyi-karabahi háború első fejezete 1988 februárjától 1994 májusáig tartott.

A két egykori szovjet tagállam hadüzenet nélküli fegyveres küzdelme elsősorban az 1980-években, a Hegyi-karabahi Autonóm Terület Azerbajdzsántól történő elszakadásának előkészítésével kezdődött. A folyamat békés módon indult, de 1988-ban a csökkenő szovjet központi kontroll teret engedett az eszkalációnak, ami etnikai alapú fegyveres konfliktus irányába haladt az örmény és az azeri fél között. Azerbajdzsán 1991. augusztus 30-án kikiáltotta függetlenségét, három nappal később a Hegyi-Karabah autonóm terület szintén kikiáltotta a saját függetlenségét. A konfliktus 1992-re háborúvá fajult, ami az 1994-es, Moszkvában megkötött fegyverszünetig tartott.

A fegyverszünet ellenére folyamatosan fordultak elő határ menti kisebb villongások. A diplomáciai eszközök az orosz „békefenntartók” telepítése mellett sem hoztak az azeri fél számára elfogadható megoldást. A 2000-es évektől kezdődően a szénhidrogén-exportra összpontosító azeri gazdaság kifejezetten dinamikus fejlődést mutatott. Már csak idő kérdése volt a korábbi status quo-t érintő változás. Erre a források megteremtésével Azerbajdzsán tudatos haderőfejlesztés és modernizáció mentén készült.⁴⁹

Az érdemi változás közel egy generációval később, 2020-ban kezdődött el. A nyílt azeri–örmény háború egyik arcvonala a két ország között északi irányba húzódó, nemzetközileg elismert államhatár mentén alakult ki. A másik arcvonal katonai műveletei az első fázisban Hegyi-Karabah Örményországtól történő elszigetelésére, majd elvágására irányultak.

A 2022 decemberében kezdődő, közel tíz hónapig tartó azeri blokád a Lacin-folyosón súlyos humanitárius katasztrófát idézett elő, miközben a je-

⁴⁹ A Világbank éves statisztikai jelentése szerint 2000-ben Azerbajdzsán éves GDP nominális értéke 5,3 milliárd US dollár volt, ugyanakkor ez a mutató 2025-ben már 74,3 milliárd US dollár. Volt olyan év, amikor a GDP-növekedés dinamikája 30-40%-ot is elért. A népesség is dinamikusan nőtt, a 2000-es évben becsült 8 milliőről 2025-re 10,2 millióra. Forrás: World Bank / Azerbaijan | Data
Letöltés ideje: 2026. 02. 22.

len lévő orosz katonai „békefenntartó” erők nem avatkoztak be a folyamatokba. A válságot a 2023. szeptember 19-én indított, alig 24 órás azerbajdzsáni offenzíva zárta le, amely megtörte a helyi ellenállást, és kapitulációra kényszerítette a hegyi-karabahi vezetését. A de facto független Hegyi-karabahi Köztársaság megszűnésével a helyi örmény lakosság a Lacin-folyosón keresztül Örményországba menekült. Bár azóta a diplomáciai erőfeszítések kerültek előtérbe, és a nemzetközi közösség támogatásával a békefolyamat több területen is előrelépést mutat, hivatalos békekötés az értekezés lezárásig nem történt.

Az EUMM Georgia misszió az Európai Unió Tanácsa 2022/1970 (2022. 10. 17.) döntésének megfelelően az EUMM személyi keretére, illetve teljes műveleti támogatásra alapozva 2022 októberében mandátumot kapott arra, hogy két hónapos időkeretben, 40 fővel meghatározott megfigyelői feladatok ellátásra települjön Örményországba. Ez a művelet, az EU Megfigyelői Képesség/Kapacitás (EU Monitoring Capacity – EUMCAP) mandátum szerint 2022. 10. 20-tól 2022. 12. 19-ig látta el a feladatát.

Az Európai Unió Tanácsa későbbi döntése szerint a fenti művelet 2022. 12. 20-szal új fázisba lépett. Új név alatt EU Tervező Értékelő Csoport (EU Planning Assessment Team – EUPAT) újabb két hónapra szóló mandátum alapján a 40 fős műveleti keretet megtartva a feladatrendszer kettős jelleget kapott. Egyrészt a korábbi megfigyelői feladatok fenntartása, illetve tervezési feladatok a várhatóan Örményországba települő új EU civil művelet kialakításának érdekében. Ebben a második fázisban (2022. 12. 15-től 2023. 12. 19-ig) egy időben vezettem az EUMM Georgia és az EU tervezői műveletét Örményországban. Megtiszteltetés volt, hogy részt vehettem 2022. 02. 20-án Yeghegnadzorban az EUMA-missziót megnyitó ünnepségen.

A többi CSDP-misszióhoz hasonlóan az EUMA is fegyvertelen polgári misszió. Létrehozására az örmény hatóságok 2022. decemberi hivatalos felkérése alapján került sor. A misszió felállítása nagyon dinamikusan haladt, jelentős mértékben építve az előzőleg Örményországban szolgáló, az EUMM Georgia állományából átvezényelt 40 fős megfigyelői csoport

munkájára, a megszerzett tapasztalatokra és az új feladatot vállaló kollégák önzetlen támogatására. A misszió – felkérés és megállapodás hiányában – nem telepített személyzetet Azerbajdzsán területére, és jelenleg is mandátumának minden egyes elemét Örményország területén maradván hajtja végre, az örmény–azeri államhatárt nem lépi át.

Fő feladata a biztonsági helyzet megfigyelése és az arról való jelentéstétel az örmény–azeri nemzetközi határ örmény oldalán, miközben jelenléttel javítja a konfliktus sújtotta lakosság humánbiztonságát, és elősegíti a két ország közötti bizalomépítést. A misszió központja Yeghegnadzorban található, amely logisztikai és műveleti szempontból is ideális helyszín. A központ mellett a misszió jelen van egy kisebb összekötő irodával Jerevánban, valamint öt, az örmény–azeri határ mentén létrehozott megfigyelő bázison. Ezek észak-déli irányban a következő városokban találhatóak: Ijevan, Martuni, Jermuk, Goris és Kapan.

Jelenleg a misszió a második mandátum időszakában van (2025. 02. 20. – 2027. 02. 19.), és várhatóan a 2026-os év tavaszától indul a stratégiai felülvizsgálat. Ezt a képet részben árnyalja, hogy az EU jelenleg több irányba mutat stratégiai nyitottságot, amennyiben az EUMA jövőjével kapcsolatban több alternatíva is napirendre kerülhet. Az elmúlt évek során az EUMA fokozatosan építette fel teljes műveleti képességét, és egyben a létszámkerete is folyamatosan, több lépcsőben bővült. A 2023-as és 2024-es évek során az EUMM Georgia szignifikáns támogatást nyújtott az EUMA-misszióknak a két misszió közötti megállapodás alapján, elsősorban a támogatói dimenzió területein (beszerzés, logisztika, üzemeltetés, személyügy, flottakezelés). Ez az egyoldalú támogatás mára megszűnt, a két misszió között 2025-ben új megállapodás született, ami egy kiegyensúlyozott partnerségi kapcsolaton alapul.

19-20-21. számú kép

A bal és a jobb oldali fényképen az EUMA állománya látható feladatok ellátása közben az örmény–azerbajdzsáni határszakasz örményországi oldalán.⁵⁰A középső fotó a szerző saját felvétele, amelyen az a szolgálati medál látható, amely az EUMA-misszió előkészítő fázisában teljesített szolgálatot ismeri el. A megszokott CSDP-medáltól eltérően a kék-sárga-kék színek helyett a kék-fehér-kék színösszetétel szerepel rajta. Mindössze 82 személy részesült ebben az elismerésben.⁵¹

Az EUMA egy olyan időszakban települt, amikor az Örményország és Azerbajdzsán közötti háború miatt az EU diplomáciai kereteken túlmutató, képességalapú jelenlétének fokozása gyorsan előtérbe került. A misszió és az azt megelőző megfigyelői képességek rendkívül gyors telepítésével az EU helyzeti előnybe került. Az orosz „békefenntartó” jelenlét mellett egy olyan szereplő jelent meg, amely korábban ebben a szovjet időkben gyökeröző konfliktusban nem vállalt érdemi szerepet.

Örményország és Azerbajdzsán esetében a biztonság katonai dimenziója megőrizte fontosságát, de jelenleg lehetőség nyílik arra is, hogy bilaterális alapon és a nemzetközi diplomácia keretei között a jövőbeli regionális együttműködés a kölcsönösen előnyös kérdések napirendre vételével alakuljon. Természetesen a szemben álló felek közötti békeszerződés primátusa megkérdőjelezhetetlen. Erre azonban még várni kell, és ezzel kapcsolatban arra a kérdésre sincs még egyértelmű válasz, hogyan alakul majd az EUMA szerepe a megváltozott környezetben.

⁵⁰ Forrás: EUMA közösségi média
Letöltés ideje: 2026.02.01.

⁵¹ Forrás: a szerző saját felvétele.

Lezárt missziók

Az Európai Unió Határtámogató Missziója Moldávia és Ukrajna részére 2020–2025 (European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine – EUBAM)

2025. november 30-cal az Európai Unió Moldovai és Ukrajnai Határellenőrzést Segítő Missziója befejezte tevékenységét, ezzel a misszió közel húszéves története lezárult. A misszió felállítására Ukrajna, Moldávia és az Európai Unió egyeztetett cselekvési terve szerint került sor, műveleti szempontból 2005. december 1-jével kezdődött meg a feladat ellátása.

A középpontban a Moldávia és Ukrajna nemzetközi határszakaszához kapcsolódó rendészeti feladatok álltak. Különös tekintettel kellett lenni arra a tényre, hogy a Moldávia nemzetközileg elismert határian belül létező Transznisztria terület összetett biztonságpolitikai kihívásokat jelenít meg, aminek egyik dimenziója határrendészeti jellegű. Az EUBAM mandátuma erre a kihívásra adott koordinált válasz volt, ami elsősorban a kérdés műveleti részét célozta meg. A fegyvertelen, civil misszió az Európai Unió égisze alatt jött létre, kivételesen mégsem az ESDP keretei közzé lett beemelve, mivel elsősorban a keleti szomszédsági pilléren belül technikai segítségnyújtási programnak minősült. A ESDP keretrendszerén kívüli működés miatt az Európai Bizottság (EB) biztosította a finanszírozását. Közvetlenül az EB látta el a napi irányítási feladatokat, folytatta le a stratégiai felülvizsgálatot, és adott újabb mandátumokat a missziónak. A misszió igazgatása Kisinyov (Chişinău) központi irodából valósult meg, az irodák Moldávia és Ukrajna államhatára mentén települtek.

A mandátum egyes elemei általában a moldáv–ukrán határszakasz biztonságának fejlesztését célozták meg. Kiemelt elem volt az államhatáron átnyúló csempészet, korrupció visszaszorítása, az EU-standardok szerinti határigazgatás támogatása, különösen az integrált határrendészet kiépítése. A misszió állománya elsősorban tanácsadói és koordinációs feladatokat látott el a határellenőrzés és a vámigazgatás teljes spektrumában, beleértve a kapacitásfejlesztéseket is. A nemzetközi személyi állományt az EU-tagállamok biztosították, jellemzően 100-140 fő volt a teljes keret (helyi alkalmazottakkal együtt). A folyamatos magyar rendészeti részvétel mellett ki kell emelni, hogy a misszió első vezetője (Head of Mission) dr. Bánfi Ferenc r. dandártábornok volt.

22-23. számú kép
A misszió műveleti területe⁵² és megfigyelők munka közben⁵³

A misszió mandátuma nem volt politikai jellegű, viszont kiváló lehetőséget biztosított az EU számára, hogy a keleti szomszédsági politika keretei

⁵² EUBAM műveleti térképe.

Forrás: <https://eubam.org/wp-content/uploads/2025/03/EUBAM-Engleza-web.pdf>
Letöltés ideje: 2026.02.23.

⁵³ EUBAM személyzet megfigyelés közben.

Forrás: <https://eubam.org/wp-content/uploads/2023/02/EUBAM-Annual-Report-2022.pdf>

Letöltés ideje: 2026.02.23.

mentén kiemelt szintű kapcsolatrendszert építsen ki Moldávia és Ukrajna politikai vezetésével. A misszióknak köszönhetően az EU 2005-től kezdődően folyamatosan jelen volt a posztszovjet térség egy olyan szegmensében, ahol bár Oroszország közvetlen szárazföldi határral nem rendelkezik, mégis képes meghatározni és érdekei mentén fenntartani a Transznisztria-hoz kapcsolódó status quo-t.

Az EU műveleti jelenléte a 2014-es és a 2022-es, a régió biztonságpolitikáját alapvetően megváltoztató események során felértékelődött. A missziós jelenlét egyben hozzájárult ahhoz, hogy az EU külpolitikai és biztonságpolitikai mozgástere jobban ki tudjon teljesedni. A misszió húsz éven át tartó folyamatos működése során képes volt reagálni a változó környezetre és a változó kihívásokra.

Az EUBAM eredményes volt, mivel képes volt elérni a korábban meghatározott stratégiai célokat, és ezzel az EU szomszédosság-politikáját erősítette, értéket teremtett. Az eredményeket értékelve a partnerországokkal közösen meghozott döntés alapján, tervezett formában került sor az EUBAM tevékenységének a beszüntetésére.

Az Európai Unió Jogállamisági Missziója Grúziában, 2004–2005 (European Union Rule of Law Mission in Georgia – EUJUST Themis-Georgia)

2004 januártól az új elnök, Mikheil Saakashvili vezetésével a georgiai kormányzat jelentős államreformokba kezdett. Az átfogó reformok célja a

posztszovjet állami intézményrendszer lebontása, a korrupció felszámolása, piacgazdaság kialakítása és a széles értelemben vett igazgatási szektor modernizálása volt. Ehhez nagyon jelentős társadalmi támogatottság és egyben elvárás is párosult. A központi hatalom ambiciózus elképzeléseket alakított ki, jelentős személycseréket, fiatalítást hajtott végre, néhány esetben meglepően radikális lépések és fokozott tempó mellett haladt előre.

A georgiai kormányzat az EU szakértői támogatását kérte a tervezett államreform eredményes megvalósítása érdekében. Az általános jogállamisági reform támogatása, az igazságszolgáltatási rendszer reformja és a kapcsolódó stratégia-, illetve jogalkotási műhelymunka támogatása szerepelt abban a kérésben, amit a georgiai kormányzat intézett az EU felé. Az EU Tanácsa a kérésnek megfelelően 2004. június 28-án döntött a támogatás biztosításáról, amelyet egy új misszió létrehozása mentén biztosított. (Ekkor még nem a CSDP, hanem CFSP jelentette a misszió keretrendszerét.)

A misszió az EUJUST Themis elnevezést kapta, és jogállamiság-támogató mandátum mentén működött. Az EU-tagállamok segítségével egy kis létszámú (30 fő) szakértői kollektívát sikerült 2004 második felében Tbiliszi központtal kialakítani. Vezetője egy francia bírónő, Sylvie Pantz volt.

Egy évvel később a misszió bemutatta a jogállamisági reformstratégia tervezetét a georgiai hatóságoknak. Ezzel a misszió mindössze egy év alatt eredményesen teljesítette a mandátumát, és befejezte a tevékenységét.

Az EU gyorsan és eredményesen tudott reagálni a posztszovjet térség egyik legdinamikusabban fejlődő országa kormányának egy olyan kérésére, ami a demokratikus fejlődést támogató, stabilizáló funkciót is ellátott. A 2003-ban megkezdett első civil CFSP-misszió az Európai Unió Rendőri Misszió Bosznia Hercegovinában (EU Police Mission in Bosnia and Herzegovina – EUPM) után mindössze egy évvel az EU jelentős expanziót mutatva megjelent a posztszovjet térségben is, és egy évvel később eredményesen fejezett be egy újabb missziót.

Összegzés, következtetések

A CFSP/CSDP több mint húszéves története igazolta, hogy az EU akár nagyon távoli régiókban, akár egy időben is képes jelentős erők és eszközök hosszan tartó telepítésével hozzájárulni konfliktushelyzetek kezeléséhez demokratikus fejlődést elősegítő missziók révén. Különösen a Covid-járvány után, 2022 végével az EU közös biztonság- és védelempolitikája a posztszovjet térség felé jelentős elmozdulást mutatott, további telepített erő- és eszközkoncentráció révén. A rendelkezésre álló erőforrások eloszlása az újonnan létrehozott és a megerősített missziók esetében egyértelmű jelzést küld minden érintettnek. Érdekes azon is elgondolkodni, hogy a jelenlegi orosz déli katonai körzet (Южный военный округ) térképén is megjelent az EU. Kiváló példa erre Örményország esete, ahol a korábbi kétoldalú szerződés értelmében telepített orosz békefenntartó állomány, megtartva a saját működési körzetét, már 2022 végével találkozott az EU megfigyelő műveleti képességével. Ehhez hasonló helyzetre más országokból is hozható példa. Az EU civil missziós műveleti rádiusza folyamatosan bővül, de az Örményországtól keletebbre elhelyezkedő posztszovjet térség már nem tartozik bele a jelenlegi EU civil missziókkal lefedett geostratégiai térbe. A fenti expanzióknak lehetnek természetes korlátai, például a rendelkezésre álló erőforrások, de figyelembe kell venni a képességeken túl a politikai korlátozó tényezőket is.

A missziók mandátuma nagyon jelentős eltérést mutat. Bár még mindig azonos modell mentén épül fel a legtöbb misszió (ez az azonos modell bázisú megközelítés jelenleg felülvizsgálat alatt áll), a mandátumok egy nagyon széles kört fognak át. Ebben a körben új elem a 2023-tól alkalmazott EUPM Moldova által megjelenített mandátum. Várhatóan az EU ezt a támogató és speciális képességfejlesztő mandátumtípust más országokban is eredményesen fogja alkalmazni. Szintén jelentős változás várható az EUAM Ukrajna esetében, amennyiben a háborús helyzetet fegyverszünet vagy békeszerződés zárja majd le. Érdekes lesz a 2026-os év végén megnézni a georgiai és az örményországi missziók stratégiai felülvizsgálatát,

mert ezekben az esetekben nemcsak azt célszerű figyelembe venni, ami a műveleti területen történik, hanem azt is, ahogy az EU-tagállamok látják és értékelik a missziók szerepét a politikai fejlemények tükrében.

Indokolt az EU különleges képviselői rendszerét is röviden értékelni, hiszen a missziók által megjelenített műveleti eredmények egyben politikai hozadékkal is járnak. Az EU közös biztonság- és védelempolitika elsőlépcsős politikai gerincét az egyes régiókban vagy országokban megjelenő EU Különleges Képviselői (EU Special Representative – EUSR) Irodák, illetve vezetőjük képviseli. Az EUSR-irodák aktív diplomáciai szereplők, akik a béke, a stabilitás és a jogállamiság megszilárdítása érdekében dolgoznak. Fontos szerepet játszanak egy erősebb és hatékonyabb EU kül- és biztonságpolitika kidolgozásában, valamint az Unió azon erőfeszítéseiben, hogy hatékonyabb, koherensebb és aktívabb szereplővé váljon a világ színpadán. Működésükkel aktív politikai jelenlétet biztosítanak az EU számára a kulcsfontosságú országokban és régiókban az EU és politikái „hangjaként” és „arcaként”. Jelenleg tíz EUKK támogatja az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelőjének munkáját.⁵⁴

Amennyiben azt vizsgáljuk, hogy hol van EU civil misszió és egyben EUSR-iroda is a posztszovjet térségben, akkor egy ilyen régiót kapunk: Kaukázus. Az illetékes EUSR pontos elnevezése: az EU dél-kaukázusi és grúziai válsággal foglalkozó különleges képviselője (EUSR for the South Caucasus and the crisis in Georgia). Külszolgálatom során volt lehetőségem találkozni a fenti EUSR-vezetővel, illetve a régióban három fővárosban: Bakuban, Jerevánban és Tbilisziben működő EUSR-kirendeltségek vezetőivel is. Jellemzően a CSDP-misszióvezetők tartózkodnak a közvetlen diplomáciai fellépésektől, és a mandátum műveleti elemeinek a megvalósítására koncentrálnak. Ebben a megközelítésben könnyen értelmezhető és elkülöníthető az EUSR-vezetők szerepe, hiszen a diplomácia eszközeivel élve próbálnak a posztkonfliktus-helyzet rendezése érdekében dolgozni. Az első EU dél-kaukázusi és grúziai válsággal foglalkozó külön-

⁵⁴ Az EU közös biztonság- és védelempolitika honlapja.

leges képviselő 2003 júliusában kapott megbízatást. A feladat ellátása folyamatosan biztosított.⁵⁵ A 2003-as év ebben a kontextusban is jelzi, hogy az EU nagyon korán nyitott a Kaukázus térsége felé, és még a CSDP-missziós jelenlét előtt kihelyezett egy magas rangú diplomatát a posztsovjeter térség egyik stratégiaileg fontos területére. Az expanzió politikai, diplomáciai kezdete ezen dátum szerint több mint 20 éve kezdődött a Kaukázusban, míg a műveleti valamivel később. A volumen növekedése csak az elmúlt évek során kapott prioritást.

A következőkben a jelen tanulmányban bemutatott missziók feladatrendszerét foglalom táblázatba.

Misszió	Típus	Fő feladat 2026-ban	Jelentőség
EUMAM Ukrajna	Katonai	Kiképzés	Ukrajna védelmi képessége
EUAM Ukrajna	Polgári	Jogállamiság	Integráció az EU-hoz
EUPM Moldova	Polgári	Kiberbiztonság	Szuverenitás védelme
EUMA Örményország	Polgári	Határmegfigyelés	Stabilitás fenntartása

⁵⁵ A jelenlegi EUSR kinevezési okirat.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023D1528>
 Letöltés ideje: 2026.02.01.

EUMM Grúzia	Polgári	Tűzszüneti monitoring	Stabilitás fenntartása
-------------	---------	-----------------------	------------------------

HUGYIK ANDRÁS

A Független Államok Közösségének (FÁK) szerepe a válságkezelésben

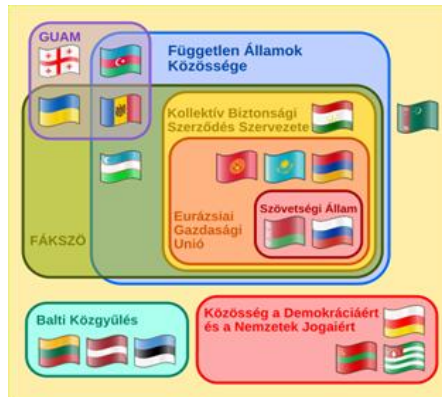

A posztszovjet utódállamok regionális szervezetei

A posztszovjet térségben függetlenné vált államok regionális szerveződéséhez tartoznak: a Szervezet a Demokráciáért és Gazdasági Fejlődésért, a Független Államok Közössége (FÁK), a FÁK Szabadkereskedelmi Övezete (FÁKSZÖ), az Eurázsiai Gazdasági Unió, a Szövetségi Állam – Oroszország és Fehéroroszország, a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete, a Balti Közgyűlés, a Közösség a Demokráciáért és a Nemzetek Jogaiért, és részben ide sorolható a Sanghaji Együttműködési Szervezet is,

melynek tagjai: Kazahsztán, Kína, Kirgizisztán, Oroszország, Tádzsikisztán és Üzbegisztán.⁵⁶

 Észtország	 Grúzia
 Lettország	 Örményország
 Litvánia	 Kazahsztán
 Belarusz	 Kirgizisztán
 Moldova	 Tádzsikisztán
 Oroszország	 Türkmenisztán
 Ukrajna	 Üzbegisztán
 Azerbajdzsán	

⁵⁶

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Kollekt%C3%ADv_Biztons%C3%A1gi_Szerz%C5%91d%C3%A9s_Szervezete
Letöltés ideje: 2025.12.02.

A békefenntartás szempontjából releváns regionális szervezetek: a Független Államok Közössége (FÁK) és a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete (KBSZSZ).

A Független Államok Közössége létrejötte, szervezete, működése

Az egykori Szovjetunió tagállamai közötti együttműködés biztosítására 1991. december 8-án, a Belovezsei Egyezmény megkötésével Oroszország, Ukrajna és Belarusz létrehozták a Független Államok Közösségét (FÁK).

Az egyezmény egyben a FÁK alapító okirata is lett. 1991. december 21-én Alma Atában (Kazahsztán) került sor a tagországok közötti intézményes együttműködést meghatározó FÁK Jegyzőkönyv jóváhagyására, amelyet kilenc utódállam írt alá. 1993-ban Minszkben elfogadták a FÁK Alapszabályát is. Az egyezményt, a jegyzőkönyvet és az alapszabályt is ratifikáló államok számítanak FÁK-tagországoknak: Türkmenisztán nem írta alá az alapszabályt, de megfigyelő államként jelen van a szövetségben; Grúzia, az Oroszországgal folytatott háború miatt 2009-ben kilépett a közösségből; Ukrajna nem írta alá az alapszabályt, de alapító tagállamként 2020-ig tagja volt a szövetségnek, amikor is hivatalosan kezdeményezte kilépését.

A FÁK célja a kormányközi együttműködés, és a tagországok politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatainak elmélyítése.

A FÁK szervezeti felépítése

- Az Államfők Tanácsa a FÁK legfelsőbb szerve. Évente legalább egyszer ülésezik, hogy megvitassák a FÁK-ot érintő kulcsfontosságú kérdéseket. A részes nemzetek állam- vagy kormányfői alkotják.

- A Miniszterelnökök Tanácsa, más néven a Kormányfők Tanácsa, koordinálja az Államfők Tanácsa által hozott döntések végrehajtását. Gyakran ülésezik az együttműködés aktuális problémáinak megvitatására. A tagállamok államfőiből vagy miniszterelnökeiből áll.
- A tagállamok külügyminiszterei alkotják a Külügyminiszterek Tanácsát, amely fórumként működik a politikai, biztonsági és külügyi kérdések koordinációjára és a diplomáciai párbeszédre. A FÁK külpolitikai prioritásainak többségét a Külügyminiszterek Tanácsa határozza meg.
- A Gazdasági Tanács a fő hangsúlyt a tagállamok gazdasági együttműködésére fekteti. A közös gazdasági projektek megvalósítását, a közös gazdaságpolitikák kialakítását és a FÁK-on belüli kereskedelem ösztönzését koordinálja.
- A FÁK számos speciális szervezettel rendelkezik, amelyek az együttműködés meghatározott ágazataira összpontosítanak. Ezek szakterületükön elősegítik az együttműködést, a tudásmegosztást és a csapatprojektek kidolgozását.

A FÁK működése

- A FÁK működésének alapját a kormányközi együttműködés és a konszenzuson alapuló döntéshozatal képezi. Minden kulcsfontosságú döntést és kezdeményezést az Államfők Tanácsa és a Kormányfők Tanácsa dolgoz ki és hagy jóvá.
- A FÁK működését számos megállapodás és jegyzőkönyv szabályozza, amelyek meghatározzák a tagállamok együttműködésének normáit, beleértve a biztonsági együttműködést, a gazdasági integrációt és a kulturális kapcsolatokat.
- A FÁK számos munkacsoporttal és bizottsággal rendelkezik a kitűzött célok és a meghozott döntések végrehajtásának elősegítésére. Ezek a szervezetek felelősek az események tervezéséért, a különböző

kezdeményezések alakulásának nyomon követéséért és a szakterületeken belüli problémák megoldásáért.

- A FÁK kiemelten támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyek ösztönzik a tagállamok együttműködését és integrációját olyan területeken, mint az infrastruktúraépítés, a tudományos kutatás és a humanitárius segítségnyújtás.
- A FÁK kapcsolatban áll más nemzetközi szervezetekkel, és a közös kihívások kezelése és a közös célok elérése érdekében együttműködik és párbeszédet folytat olyan szervezetekkel, mint az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Eurázsiai Gazdasági Unió (EAEU).

A FÁK működésének kulcsfontosságú eleme a tagállamok közötti politikai együttműködés biztosítása a közös biztonsági problémák megoldása, a regionális stabilitás előmozdítása, valamint a régióbeli béke megőrzése területén. A közös biztonsági problémákhoz tartozik a terrorizmus, a kábítószer-kereskedelem, a szervezett bűnözés és az illegális bevándorlás elleni küzdelem. A regionális biztonság javítása, a stabilitás előmozdítása érdekében a tagállamok együttműködnek olyan kezdeményezéseken keresztül, mint a hírszerzési információk megosztása, a bűnüldözési koordináció és a közös katonai gyakorlatok. A FÁK hozzájárul a béke fenntartására és a viták rendezésére irányuló erőfeszítésekhez is a régióban. A tagállamok közötti területi viták és nézeteltérések megoldására eljárásokat dolgoz ki, segíti a tárgyalásokat, és fórumot biztosít a vitában álló felek közötti kommunikációra, a békefenntartás érdekében békefenntartó erőket tart fenn és külön eljárás alapján alkalmaz. A politikai együttműködés jogi területre is kiterjed. Célja harmonizálni a tagállamok jogrendszereit, kezdeményezéseket tenni az igazságszolgáltatási együttműködés javítására és a jogállamiság előmozdítására, megvitatni az emberi jogok, a demokratikus kormányzás és a választási eljárások aktuális problémáit.⁵⁷

⁵⁷ Asifa, Fida: Common wealth of independent states. Modern Diplomacy. 2023.

Forrás: <https://moderndiplomacy.eu/2023/09/15/common-wealth-of-independent-states/>

A konfliktus- és válságkezelés tehát a politikai együttműködés része. A konfliktuskezelés a szervezeten belüli és a tagállamok közötti különböző vitákat, nem fegyveres és fegyveres konfliktusokat próbálja megoldani tárgyalások, közvetítések és békefenntartó erők alkalmazása révén, míg a válságkezelés a nagyszabású, hirtelen fellépő események, például nemzetközi konfliktusok és természeti katasztrófák kezelésére összpontosít, általában előre kidolgozott válságtervek végrehajtásával. A FÁK-régió mindkét típusú kihívással szembesül, a tagállamok közötti kapcsolatokban jelentkező viták, konfliktusok kezelésétől kezdve az olyan politikai instabilitásra vagy politikai és természeti vészhelyzetekre való reagálásig, amelyek veszélyeztetik a békét és a stabilitást a szövetségben belül és azon kívül is.

A Független Államok Közösségének Kollektív Békefenntartó Erői (KBE) és konfliktusmegoldási mechanizmusai

A posztszovjet térségben a FÁK létrehozása óta több mint 150 konfliktus bontakozott ki, alapvetően nemzetiségi alapon, amelyek közül 20-at fegyveres összecsapások kísérték.⁵⁸ Ezért szükségessé vált a FÁK KBE létrehozási és működési szabályainak, valamint konfliktusmegoldási mechanizmusainak kidolgozása.

A Független Államok Közössége Kollektív Békefenntartó Erőinek 1996-ban elfogadott Alapokmánya⁵⁹ (3) szerint a FÁK KBE ideiglenes koalíciós alakulat, amelyet a békefenntartó műveletek végrehajtásához szükséges időtartamra hoznak létre a FÁK bármely tagállamának területén fennálló konfliktus rendezésének elősegítése céljából.

Letöltés ideje: 2025.12.02.

⁵⁸ Самсонов, В: Основы формирования системы коллективной безопасности государств—участников СНГ. 1996.

⁵⁹ Papers of the UN General Assembly Security Council Fifty-first session. 1996.

Forrás: <https://docs.un.org/en/A/51/62>

Letöltés dátuma: 2025.12.02.

A békefenntartó erőket alkalmazó művelet lefolytatására irányuló politikai döntést a Független Államok Közössége Államfői Tanácsa egyhangúlag hagyja jóvá a Külügyminiszterek Tanácsa és a Védelmi Miniszterek Tanácsa ajánlása alapján. A kollektív békefenntartó erők létrehozásának és alkalmazásának nemzetközi jogi alapja a Független Államok Közösségének alapító okirata (a Belovezsei egyezmény).

A konfliktusmegoldási mechanizmusok a „Konceptiók a Független Államok Közössége államainak területén a konfliktusok megelőzésére és megoldására” elnevezésű, 1996. január 19-én elfogadott dokumentum alapján kerülnek alkalmazásra, amely a keletkezett feszültség szintjéből kiindulva a konfliktusmegoldást három szakaszra osztja: a konfliktus megelőzése, a fegyveres konfliktus rendezése, a konfliktus utáni béketeremtés.

A FÁK KBE tevékenysége a második szakaszban válik fontossá, és feladatai közé tartoznak az alábbiak:

- a tűzszüneti megállapodás és a fegyverszünet betartásának ellenőrzése *(a tűzszünet és a fegyverszünet közötti alapvető különbség abban rejlik, hogy míg a tűzszünet a harci cselekményeket csak ideiglenes jelleggel függeszti fel, addig a fegyverszünet megkötése a háború jogilag történő megszűnését célozza)*;
- a szembenálló felek elkülönítése, demilitarizált zónák, elkülönítő övezetek, humanitárius folyosók létrehozása, a felek erői dekoncentrálásának elősegítése, mozgásaik és összeütközésük megelőzése;
- a jogrend és a közrend helyreállítása, állami intézmények és szervezetek rendeltetészerű működésének biztosítása;
- a tűzszüneti megállapodás és a fegyverszünet megsértésének megállapítása és kivizsgálásának lefolytatása;
- a lakosság helyzetének ellenőrzése a felelősségi területen, a tömeges zavargások elleni küzdelem;
 - az emberi jogok biztosításának előmozdítása;
 - az erődítmények, torlaszok és aknamezők leszerelésének ellenőrzése;

- a létfontosságú létesítmények védelme;
- intézkedések az egymással szemben álló felek közötti kommunikáció és a köztük lévő hivatalos találkozási biztonsága érdekében minden szinten;
- a szállítás ellenőrzése, a katonai felszerelések, fegyverek, lőszer és robbanóanyagok jogellenes behozatalának és exportjának visszaszorítása;
- a biztonságos tranzit biztosítása minden közlekedési típusnál és a vonatkozó kommunikáció működtetése;
 - normális kapcsolatok kialakulásának elősegítése a szembenálló felek lakossága között;
- a humanitárius segítségnyújtás akadálytalan ellátásának biztosítása, a civilek számára nyújtott humanitárius segítségnyújtás megkönnyítése;
- részvétel az ENSZ Biztonsági Tanács, az EBESZ és más illetékes nemzetközi szervezet részéről a konfliktus békés rendezésére vonatkozó döntések és ajánlások végrehajtásában.

A katonai megfigyelők csoportját a konfliktusmegoldási mechanizmus harmadik szakaszában alkalmazzák. Feladatuk figyelemmel kíséreni és ellenőrizni, hogy a konfliktusban részt vevő felek teljesítik-e a tűzszüneti megállapodásba foglalt kötelezettségvállalásaikat, korlátozzák-e fegyveres erőik létszámát a megállapodásban meghatározott térségekben, visszavonják-e csapataikat a megállapodásban meghatározott körzetekből.

A katonai megfigyelők tevékenysége lényegében arra irányul, hogy meggyőzzék a feleket kötelezettségeik tiszteletben tartásának szükségességéről, illetve a tűzszüneti megállapodás megsértése esetén helyreállítsák a status quo-t.

A konfliktusmegoldási mechanizmus második és harmadik szakaszában egyaránt felállítható tájékoztató szakértői csoport rendeltetése, hogy tanulmányozza és értékeli a katonai-politikai helyzetet, a KBE intézkedéseit, előre jelezze a helyzet várható alakulását, és megalapozott javaslatokat készítsen a parancsnoki döntéshozatal segítésére.

A Kollektív Békefenntartó Erők állandó szervezeti elemei közé a létrehozáskor egy orosz hadosztály, egy üzbég zászlóalj és egy kirgiz zászlóalj tartozott. 1994-ben döntés született a békefenntartó erők létszámának 16 ezer főre való növeléséről, azonban 1995–1997 között Kirgizisztán kivonta zászlóalját, Üzbegisztán pedig csak egyetlen 100 fős századot hagyott hátra, amelyet 1998-ban szintén kivont. Így a KBE állandó magja lényegében ma csak orosz alakulatokból áll.⁶⁰

Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete

A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete létrejöttének előzményei

A Szovjetunió megszűnésével biztonsági vákuum keletkezett a posztszovjet térségben. Megszűnt a Szovjetunió közös hadserege, a szuverén államoknak önálló védelmi rendszert kellett felépíteniük. A Szovjetunió szétesése és a Varsói Szerződés 1991-es felbomlása azt is jelenthette volna, hogy többé nincs szükség katonai tömbökre, hiszen a hidegháborús szembenállás megszűnt. Ennek ellenére a NATO, mint a világ nyugati felének katonai szervezete, tovább működött.

⁶⁰ Runiewicz, Malgorzata & Antonova, Hanna: The role of Commonwealth of Independent States (CIS) in the economic integration and political stability of the region. TIGER Working Paper Series. 2006.

Forrás: <https://hdl.handle.net/10419/140735>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

A posztszovjet térségben keletkezett biztonsági vákuum és a NATO fennmaradása arra ösztönözte a térségbeli államokat, hogy letegyék a saját védelmüket biztosító új szövetség alapköveit. Ennek érdekében az Oroszországi Föderáció, Kazahsztán, Kirgizisztán, Üzbegisztán, Tádzsikisztán és Örményország képviselői 1992. május 15-én Taskentben Kollektív Biztonsági Szerződés (KBSZ) néven megállapodást kötöttek, amely a későbbi Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete (KBSZSZ) alapjául szolgált. (A dokumentumot sokszor taskenti szerződésként is emlegetik.) A szerződéshez 1993-ban előbb Azerbajdzsán, majd Grúzia, végül pedig Fehéroroszország is csatlakozott.

Biztonságpolitikai szempontból a taskenti szerződés leglényegesebb vonása az, hogy „megengedő” volt a más szervezetbeli tagságot illetően. Előre rögzítette, hogy ha Európában vagy Ázsiában új kollektív biztonsági rendszer jön létre, akkor a KBSZSZ részes államok csatlakozhatnak az új regionális szerveződéshez. Talán ezzel is magyarázható, hogy a részes államok csatlakoztak a NATO békepartnerségi programjához, részt vesznek az EBESZ tevékenységében, és erősítik kapcsolataikat a Nyugattal. Ami Ázsiát illeti, Oroszország, Kazahsztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán és Kína megalakította a Sanghaji Ötök csoportját a határproblémák megoldására, amely 2001-ben Sanghaji Együttműködési Szervezetté (Sanghai Cooperation Organization, SCO) alakult át.

A függetlenné vált szovjet utódállamok biztonságpolitikáját ebben az időszakban a belső biztonság intézményrendszerének kialakítása, a nemzeti haderők és rendvédelmi szervek létrehozása, a kollektív biztonság elvének valamilyen formában történő érvényesítési szándéka, illetve a különutas megoldások (Türkmenisztán, GUAM-országok) jellemezték.

A taskenti szerződésben megfogalmazott biztonsági együttműködés intézményesülése, a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének létrehozása

A taskenti szerződésben megfogalmazott biztonsági együttműködés 2002-ben intézményesült, és az új szervezet Alapokmányát elfogadó, 2002. október 7-i kisinyovi szerződéssel létrejött a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete – KBSZSZ / Организация Договора о Коллективной Безопасности – ODKB / Collective Security Treaty Organization – CSTO. A kisinyovi szerződés részes államait illetően a taskenti szerződés hat aláíró országa közül egyedül Türkmenisztán hiányzott, helyét Fehéroroszország foglalta el.

A szervezet fő funkciója a külső és belső fenyegetettség elleni harc lett, és ennek megfelelően a kollektív védelem kiegészült kollektív biztonsági funkcióval is. A szervezeti működés során azonban világossá vált, hogy ez a kettős funkció nem működik olyan belső válságok esetén, amikor nincs külső beavatkozás, hiszen a szövetségi katonai erőket 2022-ig egyszer sem vetették be.

2010-ben például a KBSZSZ a kirgiz elnök kérésére sem avatkozott be az elnök- és kormányváltást követelő tüntetések nyomán kialakult kezelhetetlennek tűnő helyzet rendezésébe. Hasonlóképpen elutasította a moszkvai központ az átmeneti kirgiz kormány kérését 2010 végén, amikor az KBSZSZ erőket kért a határon kitört kirgiz–üzbég összecsapások elfojtására.

Nem kapott feladatokat a szervezet 2015-ben sem, amikor kiújultak a katonai összecsapások Azerbajdzsán és Örményország között a szeparatista Hegyi-Karabah miatt. Az elutasítás oka minden esetben az volt, hogy csak külső támadás vagy külföldről irányított hatalomátvételi kísérlet esetén állítható, hogy támadás történt a KBSZSZ ellen, ami a szervezet katonai erői beavatkozásának előfeltétele.

A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének szervezeti felépítése és működése

A KBSZSZ tevékenységének középpontjában a kollektív védelem áll, amelyet belső biztonsági és válságkezelési feladatok egészítenek ki. Az Alapokmány szerint: „*A Szervezet célja a béke, a nemzetközi és regionális biztonság és stabilitás megerősítése, valamint a tagállamok függetlenségének, területi integritásának és szuverenitásának kollektív védelme, amelynek megvalósítása során a tagállamok elsőbbséget biztosítanak a politikai intézkedéseknek.*” (II. fejezet, 3. cikk)

Az Alapokmány a kollektív védelem feladatai közé sorolja a regionális szintű katonai erők létrehozását, megfelelő civil támogató szervezetek felállítását, közös katonai infrastruktúra létesítését, a személyi állomány és a civil szakértők kiképzését, az erők fegyverekkel és felszerelésekkel való ellátását. Külön feladatcsoportba tartoznak a nemzetközi terrorizmus és a szélsőségeség elleni harc, a kábítószer, tiltott anyagok és fegyverek kereskedelme, a határokon átnyúló szervezett bűnözés, az illegális migráció és a tagállamok biztonságát fenyegető egyéb veszélyek elleni küzdelem.

A KBSZSZ szervezeti felépítését és működését a szövetség Alapokmányba foglalt célja (kollektív védelem és az igazságos és demokratikus világrend kialakulásának elősegítése), jellege (politikai és katonai szövetség) és feladatrendszere határozza meg. Napjainkban hat ország alkotja a szervezet állandó tagságát (Belarusz, Kazahsztán, Kirgizisztán, Oroszország, Örményország, amely felfüggesztette tagságát és Tádzsikisztán) de van már két megfigyelő (Afganisztán, Szerbia) és egy potenciális tag is (Irán). A KBSZSZ működése konszenzusos döntéshozatalon alapszik.

A KBSZSZ legfőbb döntéshozó szervei a Kollektív Biztonsági Tanács (KBT), a Külügyminiszterek Tanácsa, a Védelmi Miniszterek Tanácsa és a Biztonsági Tanácsok Titkárainak Bizottsága. A vezető szervek feladatkörét, jog- és hatáskörét az Alapokmány és a KBT határozatai szabályozzák. Valamennyi tanácsban konszenzusos döntéshozatal van, minden tagállam

egy szavazattal rendelkezik. A szavazási eljárásokat a KBT által jóváhagyott eljárási szabályok rögzítik. A döntések a tagállamokra nézve kötelezők, amelyeket a nemzeti jogszabályokkal megállapított eljárásokkal a nemzeti jogrendhez adaptálni kell.

A KBT a szervezet legmagasabb szintű vezető szerve, amely a tagországok vezetőiből áll. A szervezet stratégiai kérdéseivel foglalkozik, meghatározza a legfontosabb célokat, döntéseket hoz a végrehajtásról, biztosítja a tagállamok közötti koordinációt és a közös fellépést. A KBT ülésein részt vesznek a külügyminiszterek, a védelmi miniszterek, a tagállamok nemzetbiztonsági tanácsainak titkárai, a szervezet főtitkára, a tagállamok meghatalmazott állandó képviselői, illetve a meghívott vendégek. A Tanács többféle formátumban ülésezik, tarthat zárt (titkos) megbeszélést is. A Külügyminiszterek Tanácsa és a Védelmi Miniszterek Tanácsa tanácsadó szervként (a KBT felé) és végrehajtó szervként működik egyidejűleg.

A Külügyminiszterek Tanácsa hangolja össze a tagállamok külpolitikáját, a Védelmi Miniszterek Tanácsa pedig a védelempolitikai koordinációt végzi, biztosítja a tevékenységek összehangolását a katonai struktúrákban és a katonai technológia területén. A folyamatos működést biztosító Állandó Tanácsot a tagállamok által kinevezett meghatalmazott képviselők alkotják, akik a nemzeti eljárásoknak megfelelően és a KBT által elfogadott rendeletekkel összhangban tevékenykednek. A vezető szervek munkáját – az Alapokmány V. fejezetének értelmében – a Titkárság segíti, amely szervezeti, tájékoztatási, elemzési és tanácsadási támogatást nyújt a tagországoknak. A Titkárság az Állandó Tanáccsal közösen szervezi és végrehajtja a vezető szervek határozatait, elkészíti a szükséges dokumentumokat.

A Titkárság a tagállamok tisztviselőiből áll, és Moszkvában található. Az egyesített katonai törzs valószínűleg az orosz védelmi minisztériumban található, beosztásait a tagországok vezető tábornokai rotációs alapon látják el.

A Főtitkár – a KBT határozataival összhangban – koordinálja a szervezet működését, a benyújtott javaslatok, előterjesztések megvitatását, felelős a meghatározott dokumentumok kidolgozásáért, valamint együttműködik

más nemzetközi kormányközi szervezetekkel. A Főtitkár a KBT-nek tartozik felelősséggel.

A döntéshozatalt a KBSZSZ-ben munkacsoportok segítik, minden tanács mögött egy-egy munkacsoport tevékenykedik. A külügyminisztereket a külügyi munkacsoport, a nemzetbiztonsági tanácsok titkárait az Információs és Biztonsági Munkacsoport támogatja. A Titkárság és a Biztonsági Tanácsok Titkárai Bizottság munkáját koordinációs tanácsok is segítik, amelyek az államok közötti hadiipari együttműködéssel, a kábítószer-kereskedelem elleni harccal, az illegális migráció visszaszorításával, illetve a rendkívüli helyzetek közös kezelésével kapcsolatos tevékenységeket hangoztatják össze.

A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének katonai összetevője

A KBSZSZ Egyesített Vezérkarának alárendeltségébe tartozó erők:

- A KBSZSZ Békefenntartó Erői, melyek feladata a békefenntartó műveleteiben való részvétel. A KBSZSZ tagállamok speciálisan kiképzett katonai, rendőri és polgári békefenntartó kontingenseiből állnak. 2007-ben hozták létre, a teljes létszáma körülbelül 3600 fő.
- A KBSZSZ Gyorsreagálású Erői, melyek feladata a KBSZSZ-tagállamok biztonságát fenyegető kihívásokra és veszélyekre való gyors reagálás. Elemei: a tagállamok fegyveres erőinek állandó készségszerű kijelölt alakulatai modern és kompatibilis fegyverekkel, speciális felszereléssel; a belügyi szervek (rendőrség), a biztonsági szervek és a különleges szolgálatok, valamint a polgári veszélyhelyzetek megelőzését és következményeinek felszámolását végző szervezetek speciális alegységei és egységei. A teljes létszám körülbelül 18 000 fő.
- A KBSZSZ Közép-ázsiai Biztonsági Régiójának Gyorsreagálású Erői a közép-ázsiai tagállamok katonai biztonságának biztosítására irányuló feladatokat hivatottak ellátni, ideértve a külföldi katonai

agresszió elhárítását és a terrorizmus elleni műveletek végrehajtását. A fenyegetés jellegétől függően különböző felépítésű és összetételű aleggységekből és egységekből állhat.

- A KBSZSZ Légierő a nemzeti haderő, a belügyi szervek (rendőrség), a nemzetőrség (belügyi csapatok), a biztonsági és különleges szolgálatok, valamint a polgári vészhelyzetek megelőzését és felszámolását végző szervek kijelölt légierő alakulataiból áll. A teljes létszám körülbelül 5000 fő.

A KBSZSZ főtitkára Imanjali Nurgalijevis Tasmagambetov (Kazahsztán). A KBSZSZ Erők Egyesített Vezérkarának Főnöke Andrej Nyikolajevics Szergyukov vezérezredes (Oroszország).⁶¹

A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének fejlődése

A KBSZSZ fejlődésének főbb állomásai az alábbiakban foglalhatók össze.

2006-ban a KBT újabb döntést hozott az immár szervezetként működő szövetség hatékonyságának növelésére.

A „Nyilatkozat a KBSZSZ szervezeti tevékenység további tökéletesítéséről, illetve hatékonyságának javításáról” című határozat (Dusanbe, 2007. október 6.) négy fejlesztési területet céltott meg: 1. a békefenntartást, 2. a védelemgazdasági együttműködést, 3. a katonai-technikai kooperáció fejlesztését, illetve 4. a közös katonai alakulatok alkalmazhatóságának erősítését.

2008 után a szövetség a nem kifejezetten katonai veszélyek és fenyegetések elhárításának irányába fordult (a terrorizmus és az illegális fegyver- és drokkereskedelem elleni harc, információs biztonság). Ebben fontos lépés volt a KBSZSZ Válságreagáló Központjának (Moszkva) létrehozása 2016-ban.

⁶¹ KBSZSZ honlapja.

Forrás: www.odkb-csto.org/structure/

Letöltés ideje: 2025.12.02.

2009-ben létrehozták a Szövetségi Gyorsreagáló Erőket, amelyben azonban Belarusz és Üzbegisztán nem képviselteti magát. A szerződés 2011. évi módosításával Oroszország vétőjogot kapott a tagországok területén telepítendő bázisokkal összefüggésben. A módosítás értelmében katonai erőt a részes államok területein kívül is lehet alkalmazni, összhangban az ENSZ Alapokmányával és a szerződés részes államainak jogaival.

2015-ben pedig tízéves biztonsági stratégiát fogadtak el.

A biztonságpolitikai együttműködés fontos dimenziója lett a határőrizeti és idegenrendészeti szervek munkájának összehangolása, amely szoros nemzetek feletti együttműködést igényel. Mivel az országhatárok közös felügyeletével kapcsolatos szuverenitási kérdéseket könnyebb a szorosabb katonai integráció keretében kezelni, az illegális migráció, az ember- és kábítószer-kereskedelem, a határokon átnyúló bűnözés elleni harc a FÁK-társágban egyre inkább a KBSZSZ keretei között zajlik.⁶²

A NATO és a KBSZSZ összehasonlítása

A NATO keleti kiterjesztésével, a Nyugat és Oroszország kapcsolatának romlásával a KBSZSZ egyre inkább kollektív védelmi szervezetté, egyfajta eurázsiai NATO-vá vált. Ezért célszerűnek tűnik a NATO és a KBSZSZ összehasonlítása. A különbségek és azonosságok az alábbiakban foglalhatók össze:⁶³

A KBSZSZ kollektív védelmi felfogása megegyezik a NATO-éval: katonai védelmet biztosít tagjainak külső támadás esetén (1997-ben például kiépítette a szövetség integrált lég- és rakétavédelmét).

⁶² Mubashar, Myar Ansar Ali: Collective Security Treaty Organization. 2015.

Forrás: www.slideshare.net/emmkhb/collective-security-treaty-organization-csto

Letöltés ideje: 2025.11.13.

⁶³ Szenes, Zoltán: A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezete – kollektív védelem. Nemzetközi és európai tanulmányok, Nemzetközi biztonsági szervezetek. Dialóg Campus Kiadó. 2019. 115–127. o.

Forrás: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/275587774.pdf>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

A KBSZSZ szervezetének létrehozásáról (az Alapokmány elfogadásáról) szóló, 2002. október 7-én Kisinyovban aláírt szerződés jóval terjedelmesebb, mint a NATO alapdokumentuma: 10 fejezetből és 29 cikkből áll, és régióközi biztonsági szervezetként definiálja a KBSZSZ-t.

A KBSZSZ feladatait a kisinyovi szerződés IV. fejezete tartalmazza. Ebben megtalálható a NATO feladatrendszere majdnem stratégiai koncepció szintű kibontással, amelyből egyedül a kooperatív biztonság feladatai maradnak ki. (A kooperatív biztonság olyan fenyegetésekkel szembeni együttműködés, amelyet az amúgy rivalizáló felek szükségesnek tartanak.)

A KBSZSZ is nyitott szervezet, a céljaival azonosulni tudó országok beléphetnek a szövetségbe. A kilépést tekintve viszont sokkal rugalmasabb, mint a NATO: elég egy féléves előrejelzés a szervezet elhagyására, ami a Kollektív Biztonsági Tanács tudomásulvételével realizálódik (a NATO-ban erre egy évre van szükség).

A kisinyovi szerződés lehetővé tesz megfigyelői státuszt is (2013-tól Afganisztán és Szerbia megfigyelő ország).

A KBSZSZ működésében Oroszország még erősebben dominál, mint az Egyesült Államok a NATO-ban. A KBSZSZ kiadásainak 95 százalékát Oroszország biztosítja, ugyanakkor a NATO kiadásait illetően az amerikai részesedés csak 67 százalék.

A KBSZSZ-nél nincs az a rugalmasság, mint ami a NATO-nál megfigyelhető, nevezetesen az, hogy a legfelsőbb döntéshozó szervek döntéseit követően a tagállamok dönthetnek a döntés végrehajtásához való hozzájárulásuk mértékéről.

A Kollektív Biztonsági Tanács, a szervezet legmagasabb szintű vezető szerve üléseit mindig a vendéglátó ország elnöke vezeti, ami eltér a NATO rendszerétől.

A KBSZSZ fő szerveinek felépítése teljesen azonos a NATO döntéshozó szerveinek struktúrájával. Az egyetlen eltérést a KBSZSZ Biztonsági Tanácsok Titkárainak Bizottsága (BTTB) jelenti, ami a NATO esetében nem létezik.

A vezető szervek munkáját segítő Titkárság a NATO-hoz hasonlóan két részből áll: polgári titkárságból és egyesített katonai törzsből. A Titkárság működését külön büdzsé biztosítja, hasonlóan a NATO civil költségvetéséhez.

A Titkárság vezetője a szervezet főtitkára, aki a KBSZSZ legmagasabb szintű polgári képviselője. A főtitkár a szervezet arca és szóvivője, azonban súlya, szerepe, politikai befolyása gyengébb, mint a NATO főtitkáráé: nem elnöklí a vezető szervek munkáját (bár részt vesz rajtuk), nem miniszteri vagy miniszterelnöki szintről választják ki (a főtitkár személyére a Külügyminiszterek Tanácsa tesz javaslatot, és a Kollektív Biztonsági Tanács nevezi ki három évre, amely egy alkalommal meghosszabbítható).

A Titkárságnak nincsenek olyan alárendelt támogató ügynökségei, mint a NATO-nak, mindössze egy kutatóintézet és a tagországi szakembereket tömörítő Információs Társaság segíti az elemző-értékelő munkát.

A védelmi miniszterek munkáját a Katonai Bizottság segíti, de szerepe jóval kisebb, mint a NATO-ban.

A KBSZSZ biztonságelméleti karaktere ugyanolyan jellegű, mint a NATO-é. Bár kollektív védelmi katonai szervezet, feladatrendszerében hangsúlyosan megjelennek a kollektív biztonság feladatai, különösen Közép-Ázsiában és a Dél-Kaukázusban.

Bár a KBSZSZ adaptációs készsége látványosan megmutatkozott az elmúlt negyedszázadban, éles helyzetben azonban csak egyszer alkalmazták (2022, Kazahsztán), éppúgy, mint a NATO erőit (1999, Jugoszlávia).

Következtetések

1. A szervezet mindennapi működését nem könnyű megérteni, mivel a részes államok közötti együttműködés nemcsak a KBSZSZ keretében, hanem a FÁK-tevékenység részeként is megvalósul, illetve megvalósult, különösen 2002 előtt.

2. A KBSZSZ 2017. november 30-án ünnepelte a kollektív biztonsági szerződés aláírásának 25. és a szervezet létrehozásának 15. évfordulóját. Az ünnepi államfői nyilatkozat megerősítette a szervezet politikáját, aláhúzta kollektív védelmi és kollektív biztonsági jellegét, deklarálta a szövetség tevékenységének fontosságát a nemzetközi béke és biztonság globális és regionális rendjének fenntartásában, hangsúlyozta a szervezet nyitottságát bármilyen ország és nemzetközi szervezet irányába, amely elfogadja a kollektív biztonsági szerződést. A nemzetközi szereplők közül azonban csak az ENSZ-et, az EBESZ-t, a FÁK-ot és a Sanghaji Együtműködési Szervezetet nevezte meg partnernek, ami kifejezi a szövetség azon szándékát, hogy a KBSZSZ a jövőben is Oroszország vezette, multifunkciós regionális biztonsági szervezet marad, amely a NATO ellensúlyát képezi az eurázsiai térségben.
3. Vita van arról, hogy a KBSZSZ egy transzatlanti együttműködés-ellenes anti-NATO, vagy egy zavaros regionális szerveződés. A valóság inkább az, hogy a KBSZSZ a posztszovjet térség egyik sikeresen működő regionális szervezete, amelynek létét és munkáját az ENSZ elismeri, a titkárságok között szervezett együttműködés folyik, a világszervezet a válságkezelés és a békefenntartás területén egyre jobban szeretne az eurázsiai szervezetre támaszkodni.
4. A KBSZSZ-nek a jövőben is folyamatosan szembe kell néznie kohéziós és hatékonysági kihívásokkal. A tagállamok közötti feszültségek, az európai és a közép-ázsiai tevékenységi irányok közötti különbségek várhatóan a jövőben sem teszik lehetővé a szövetség egyesített erőinek külföldi konszenzusos alkalmazását, így a KBSZSZ hatóköre és képességei korlátozottak maradnak. Mindazonáltal a szövetség továbbra is életképes platform lesz a közös katonai gyakorlatok, valamint a nem katonai jellegű biztonsági veszélyek és fenyegetettségek kezelésében.

FÁK és KBSZSZ békefenntartás

Az orosz (egyben a szovjet) békefenntartás története 1973. november 25-én kezdődött, amikor az első szovjet békefenntartók az ENSZ égisze alatt megérkeztek a Szezi-csatorna körzetébe. Az ENSZ Második Vészhelyzeti Ereje (Second United Nations Emergency Force – UNEF II.) misszió a Szezi-csatorna övezetében és a Tiran-szoros kijáratánál működött 1973 és 1979 között.

A Szovjetunió összeomlása után a Független Államok Közösségének létrejöttéig Oroszország (hivatalos megnevezéssel az Oroszországi Föderáció), mint a Szovjetunió utódállama és az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja, továbbra is bekapcsolódott az ENSZ és más nemzetközi szervezet békefenntartó tevékenységébe a Közel-Keleten, a Nyugat-Szaharában, Kambodzsában és Jugoszláviában.

2025. február végéig az Oroszországi Föderáció békefenntartói a már említett UNEF II. misszió mellett hét ENSZ-misszióban vettek részt: Szudán és Dél-Szudán határán (United Nations Interim Security Force for Abyei – UNISFA); a Közel-Keleten (United Nations Truce Supervision Organization – UNTSO); Cipruson (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP); a Nyugat-Szaharában (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara – MINURSO); a Közép-afrikai Köztársaságban (Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic – MINUSCA); a Kongói Demokratikus Köztársaságban (United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo – MONUSCO) és Dél-Szudánban (United Nations Mission in South Sudan – UNMISS).

Oroszország összesen 65 fővel (29 rendőrtiszttel, 20 katonai megfigyelővel és 16 törzstiszttel) járult hozzá ezekhez a missziókhöz, ami igen szerezény hozzájárulásnak mondható. Ezen kívül 2020 novemberétől 2024 júniusáig orosz békefenntartók felügyelték a tűzszünetet Hegyi- Karabahban is.

1992 óta az orosz békefenntartó kontingens a FÁK ideiglenes (nem állandó), koalíciós jellegű Kollektív Békefenntartó Erőinek részét képezi. FÁK békefenntartók vettek/vesznek részt a békefenntartásban a Dnyeszter menti Moldáviai Köztársaságban (Transznisztriában 1992 óta), a grúz–dél-osztét (1992–2008) és a grúz–abház (1994–2008) konfliktusok körzetében, valamint Tádzsikisztánban (1993–2001).

2007-ben az orosz békefenntartók csatlakoztak a Kollektív Biztonsági Szövetség Szervezetében létrehozott KBSZSZ Békefenntartó Erőkhöz is. Ez körülbelül négyezer fős békefenntartó erő, amely a tagállamok állandó harcászaltságban lévő, állandó telepítésű békefenntartó kontingenseiből áll. A KBSZSZ-békefenntartók kiképzése Oroszországban történik, a 2005-ben létrehozott 15. Önálló Gépesített Lövész Békefenntartó Dandárnál és az Oroszországi Föderáció Belügyminisztériuma Összoroszági Továbbképző Intézetében. Egy adott műveletben részt vevő békefenntartók pontos számát, valamint a misszió felépítését és összetételét a KBSZSZ Kollektív Biztonsági Tanácsa határozza meg a kitűzött célok és a konfliktusövezetben uralkodó helyzet alapján.

A Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének békefenntartó tevékenysége Kazahsztánban

2022 elején a KBSZSZ békefenntartó kontingenst telepített Kazahsztánba Kaszim-Zsomart Tokajev elnök 2022. január 5-i kérését teljesítve, az országban zajló tüntetések és tömeges zavargások megfékezésére, amelyeket külföldön kiképzett „terrorista bandák” támogattak. Ennek eredményeként január 5-ről 6-ra virradó éjszaka a KBSZSZ több mint 2000 békefenntartót vezényelt Kazahsztánba. A misszió feladata a kritikus állami és stratégiai létesítmények védelme, valamint a közrend fenntartásának elősegítése volt. A békefenntartók január 19-ig maradtak Kazahsztánban.

Kazahsztánban 2022 első két hetében példátlan méretű erőszakos tüntetések zajlottak. A tüntetэшullám egy nyugati olajkitermelő városból,

Zsanaozenból indult. A kazah kormány év elején felszabadította a személygépkocsikhoz használt LPG autógáz árát, ami azonnal csaknem a duplájára ugrott. Zsanaozenben a helyiek azonnal a helyi kormányzat épülete elé vonultak, és azt követelték, hogy a politikusok osszanak vissza többet az energiahordozók eladásából származó milliárdos vagyonból. A tüntetés híre a közösségi médiában gyorsan terjedt, az emberek teljesen spontán módon verődtek össze először a régi fővárosban, Almatiban, majd a többi nagyvárosban is.

Az autógáz árának emelkedése miatt kezdődött tiltakozás országos rezsimellenes tömegmegmozdulássá szélesedett. Ehhez csatlakoztak a jól felfegyverzett és jól kiképzett, utcai rendbontásban jártas, nyilvánvalóan külföldön vagy külföldi segítséggel felkészített ismeretlen csoportok is. A megmozdulásoknak nem voltak vezetőik, ezért azok kezelése a rendfenntartó erők számára bonyolulttá vált. Az erőszakos tüntetők több középületet kifosztottak és felgyújtottak. A felfegyverkezett tüntetők megrohmozták Almati polgármesteri hivatalát is, és behatoltak az épületbe.

A városháza előtti téren heves tűzharc kezdődött a katonaság és felfegyverzett rendbontók között. Ezt követően a tüntetők elfoglalták Almati repülőterét is. A zavargások során a biztonsági erők részéről 16 fő, a tüntetők közül 164 fő vesztette életét, és összesen 1300-an sebesültek meg. A zavargások során több mint 100 bevásárlóközpont és banképület rongálódott meg, valamint kb. 400 járművet gyújtottak fel, köztük sok rendőrautót. „Úgy gondolom, hogy valamiféle összeesküvés történt, amelyben hazai és bizonyos külföldi romboló erők is részt vettek” – nyilatkozta az állami televízió Karin Jerlan, a kazah elnök külpolitikai tanácsadója, de gyanúsítottakat nem nevezett meg.⁶⁴

⁶⁴ Siposhegyi, Zoltán: Már rég nem az árakról szólnak a kazah tüntetések, épp ezért riadt meg Moszkva.

Forrás: <https://hu.euronews.com/2022/01/06/mar-reg-nem-az-arakrol-szolnak-a-kazah-tuntetesek-epp-ezert-riadt-meg-moszkva>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

A KBSZSZ kazahsztáni missziójának befejezése után a szervezet akkori főtitkára, Stanislav Zas és az ENSZ politikai ügyekért felelős főtitkár-helyettese, Miroslav Jenča találkozásán utóbbi megjegyezte, hogy lenyűgözte a KBSZSZ Kollektív Békefenntartó Erői Kazahsztánba történt átszállításának és telepítésének gyorsasága és kiváló szervezése, és nagyra értékelte a KBSZSZ és az ENSZ Titkárságai közötti kapcsolatfelvétel gyorsaságát is. Hangsúlyozta, hogy nemcsak az ENSZ főtitkára és az ENSZ Biztonsági Tanácsa, de az EBESZ és a Sanghaji Együtműködési Szervezet főtitkárai is időben tájékoztatást kaptak a kazahsztáni belső helyzetről és a KBSZSZ döntéséről, a békefenntartó kontingens telepítéséről.⁶⁵

A FÁK békefenntartás a Dnyeszter Menti Köztársaságban (a terület más elfogadott megnevezései: Dnyeszter Menti Moldáv Köztársaság, Dnyeszteren Túli Terület, Transznisztria, Dnyeszteren Túli Köztársaság, Tiraszpoli régió, rövid elnevezéssel Dnyesztermellék)

A Tiraszpoli régióban hivatalosan 1992-ben hoztak létre békefenntartó missziót, amely a Dnyeszter folyó mentén létrehozott biztonsági övezetben működik, ahol orosz, moldovai és transznisztriai békefenntartó kontingensek járőröznek.

A misszió elsődleges célja a tűzszünet betartásának garantálása és az ellenségeskedés kiújulásának megakadályozása. A missziót egy Közös Felügyelő Bizottság felügyeli, amelynek tagjai a konfliktusban részt vevő felek és Oroszország.

⁶⁵ Buranelli, Filippo: The CSTO Intervention in Kazakhstan, Implication for Regional and World Order. bakudialogues. 2022.

Forrás: <https://bakudialogues.idd.az/articles/strategic-developments-across-the-silk-road-region-11-04-2022>

L0etöltés ideje: 2025.12.02.

A misszióval kapcsolatos legutóbbi fejlemények összefoglalása

A moldáviai kormány erőfeszítéseket tett és tesz a misszió nemzetközi polgári megfigyelő misszióvá alakítására és a régió demilitarizálására. Oroszország álláspontja szerint viszont katonai békefenntartóinak kivonása csak a transznisztriai konfliktus békés és teljes rendezése után lehetséges.

A Dnyeszter-melléken tárolt orosz katonai eszközöket Moszkva az EBESZ-nek tett ígérete ellenére továbbra sem hajlandó vagy nem képes felszámolni. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése Transznisztriát Oroszország által megszállt moldovai területként ismerte el, de ennek ellenére a békefenntartó misszió 2025-ben is folytatódik.

Orosz álláspont szerint a Dnyeszter-mellék az egyetlen példa Kelet-Európában, ahol a békefenntartó kontingens telepítése után a szembenálló felek leállították az ellenségeskedést.

A Dnyeszter-melléki művelet egyedi formátuma, mechanizmusainak és alapelveinek hatékonysága gazdagítja a nemzetközi békefenntartási tapasztalatokat, és értékes hozzájárulást jelent az orosz (FÁK/KBSZSZ) békefenntartás fejlesztéséhez. A békefenntartó művelet normális működését akadályozó tényezők ellenére (Moldávia és Ukrajna magatartása miatt az orosz békefenntartó kontingens logisztikai és rotációs problémákkal küzd) a békefenntartó erők továbbra is teljes mértékben működőképeseek. A felügyeletüket ellátó Közös Felügyelő Bizottság párbeszédre való képessége is fennmaradt.

Az orosz békefenntartás ebben a régióban nemcsak a regionális biztonság garantálásának eszköze és a tárgyalási folyamat keretében a felek közötti politikai és diplomáciai együttműködés fenntarthatóságát biztosító rendszer, de katonai-politikai mechanizmus is a saját nemzeti érdekek külföldi védelmére.

A békefenntartás felszámolása a Dnyeszter-melléki régióban nemcsak az 1992-es orosz– moldáv békemegállapodás által kiépített biztonsági együttműködési rendszert rombolná le, de *Chişinău* (Kisinyovot) és Ti-

raszpolt ismét a fegyveres konfrontáció állapotába sodorhatja. Ilyen forgatókönyv esetén, minden más biztonsági garancia hiányában, Oroszország kénytelen lenne megvédeni állampolgárai biztonságát (200 000 fő) a Tiraszpoli régióban.

Chişinău elhamarkodott és hirtelen lépései oda vezethetnek, hogy a Dnyeszter-melléki régióban állomásozó orosz katonai alakulatok ennek biztosítására különleges katonai műveletre szóló mandátumot kaphatnak. Ugyanez a mechanizmus alkalmazható a 14. hadsereg fegyverzete maradványainak védelmére is Kolbaszna településen. Orosz álláspont szerint így vagy úgy, a feleknek minden nézeteltérésüket újra a tárgyalóasztalnál kell rendezniük, és ma erre mind a lehetőség, mind a jelenlegi békefenntartó misszió által biztosított feltételek adottak.^{66, 67, 68}

⁶⁶ Ibramihov, Samir: Moldova and Russian "peacekeepers" in Transnistria: what's next? Caliber. 2025.

Forrás: <https://caliber.az/en/post/moldova-and-russian-peacekeepers-in-transnistria-what-s-next>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

⁶⁷ Shevchuk, Nina: Role of Russian Peacekeeping in the Pridnestrovian Settlement Process. North-West Institute of Management of RANÉPA, Saint-Petersburg, Russian Federation. Vestnik RUD.

Forrás: <https://journals.rudn.ru/international-relations/article/view/35169>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

⁶⁸ *Миротворцы России*. Радио РБК website. 2025.

Forrás: <https://www.rbc.ru/base/07/05/2025/6818ad499a7947998ae6050b>

Letöltés ideje: 2025.12.02.

KOVÁCS ALEXANDRA

**Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában,
2008 – folyamatban
(European Union Monitoring Mission in Georgia –
EUMM Georgia)**

Az EUMM Georgia a 2008. augusztusi fegyveres konfliktust követően jött létre, válaszul a dél-osztétiai és abháziai térségek körül kialakult biztonsági és humanitárius válságra. A konfliktus rávilágított arra, hogy a térségben hosszútávú nemzetközi jelenlétre van szükség a fegyvernyugvás fenntartása, a további eszkaláció megelőzése, valamint a bizalomépítés támogatása érdekében. Ennek jegyében az Európai Unió Tanácsa egy civil jellegű, fegyvertelen megfigyelő misszió felállításáról döntött, amely 2008 őszén kezdte meg működését Georgia egész területén.⁶⁹

⁶⁹ European Union Monitoring Mission in Georgia – Our Mandate, EUMM official site.

Forrás: www.eumm.eu

Letöltés ideje: 2026.05.22.

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában történő létrejötte és működése szorosan kapcsolódik az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájához (KKBP), valamint az EU azon stratégiai céljához, hogy aktív szerepet vállaljon a keleti szomszédság stabilitásának megőrzésében.

A 2008-as orosz–georgiai konfliktus jelentős geopolitikai fordulópontra jelentett a régióban, mivel nemcsak Georgia területi integritását érintette, hanem közvetlenül kihívást intézett az európai biztonsági architektúra alapelveihez is. Ebben a politikai környezetben az Európai Unió számára kiemelt fontosságúvá vált egy olyan eszköz alkalmazása, amely egyszerre demonstrálja politikai elkötelezettségét, ugyanakkor elkerüli a katonai konfrontációt.

Az EUMM Georgia ennek a megközelítésnek a megtestesülése: egy civil, pártatlan misszió, amely az EU „soft power” eszköztárát erősíti, miközben konkrét hozzájárulást nyújt a konfliktuskezeléshez. A misszió jelenléte politikai üzenetként is értelmezhető, hiszen folyamatos terepi jelenléte révén az EU egyértelműen kifejezi elkötelezettségét Georgia szuverenitása és stabilitása mellett, ugyanakkor fenntartja a párbeszéd lehetőségét minden érintett fél irányában. Az EUMM nemcsak a biztonsági helyzet monitorozásában érhető tetten, hanem abban is, hogy a misszió jelentései és értékelései befolyásolják az EU diplomáciai álláspontját és a Genfi Nemzetközi Tárgyalásokhoz való hozzájárulást.

Az EUMM Georgia elsődleges célja a béke és biztonság előmozdítása, valamint a konfliktus utáni stabilizáció támogatása. A misszió tevékenysége a hat fegyvernyugvási pont betartásának megfigyelésére, a helyi biztonsági helyzet folyamatos monitorozására, valamint a konfliktus által érintett közösségek mindennapi életének nyomon követésére összpontosít. A misszió jelenléte egyfajta stabilizáló tényezőként szolgál, mivel a folyamatos terepi jelenlét hozzájárul a feszültségek csökkentéséhez és az incidensek eszkalációjának megelőzéséhez. A misszió független, pártatlan és kizárólag civil jellegű. Nem rendelkezik katonai vagy rendőri végrehajtó jogkörrel, nem vesz részt fegyveres műveletekben, és nem avatkozik be közvetlenül a konfliktusokba. Szerepe megfigyelő és elemző jellegű, amelynek

középpontjában a tényeken alapuló jelentéstétel, a korai előrejelzés (hot-line) és a bizalomépítés áll.⁷⁰

A misszió egyik alapvető feladata a fegyvernyugvás és az adminisztratív határvonalak (Administrative Boundary Lines – ABL) mentén kialakult helyzet folyamatos ellenőrzése. A megfigyelők rendszeres járőrözések során figyelik a biztonsági helyzetet, beleértve az incidenseket, a mozgáskorlátozásokat, valamint azokat az eseményeket, amelyek közvetlenül érintik a helyi lakosság biztonságát és megélhetését. Különös hangsúlyt kap a civil lakosság helyzete, beleértve a földhasználatot, a szabad mozgást, az oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést.^{71,72}

Az EUMM Georgia fontos feladatának tekinti a misszió partnereivel való folyamatos kapcsolattartást. Ezen együttműködések célja nemcsak az információgyűjtés, hanem a párbeszéd elősegítése és a félreértésekből adódó feszültségek csökkentése. A misszió emellett szoros kapcsolatot tart fenn más nemzetközi szervezetekkel és diplomáciai képviselőkkel, ezáltal hozzájárulva a nemzetközi közösség összehangolt fellépéséhez.

A terepen szerzett információk és tapasztalatok alapján a misszió rendszeres, strukturált jelentéseket készít az Európai Unió intézményei számára. Ezek a jelentések kulcsszerepet játszanak az EU kül- és biztonságpolitikai döntéshozatalában, mivel naprakész, megbízható képet adnak a georgiai biztonsági helyzet alakulásáról, a kockázatokról és a lehetséges fejleményekről.

A misszió szervezete és feladatai

⁷⁰ Council Joint Action 2008/736/CFSP on the European Union Monitoring Mission in Georgia, EUR-Lex, 15 September 2008, Article 1-3.

⁷¹ About the European Union Monitoring Mission in Georgia, EEAS, Forrás: www.eeas.europa.eu
Letöltés ideje: 2025.05.22.

⁷² Factsheet and Figures – EUMM GEORGIA, EUMM official

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában olyan szervezeti felépítéssel rendelkezik, amely lehetővé teszi a folyamatos, országos lefedettségű jelenlétet, valamint a gyors reagálást a biztonsági helyzet változásaira. A misszió struktúrája regionális kirendeltségekre épül (Mtskheta, Gori, Zugdidi), amelyek földrajzi elhelyezkedésük és feladatkörük alapján felügyelik a misszió területén zajló eseményeket. Ez a centralizált szervezeti modell biztosítja, hogy az információgyűjtés a terepen történjen, míg az adatok a misszióparancsnokságon keresztül egységes elvek szerint kerülnek összegyűjtésre, feldolgozásra és továbbításra az EU döntéshozó szervei és a tagállamok felé.

Minden regionális kirendeltség élén kirendeltségvezető áll, aki felelős a kirendeltség stratégiai irányításáért, az operatív prioritások meghatározásáért, valamint a misszió vezetésével való folyamatos kapcsolattartásért. A kirendeltségvezető munkájában a kirendeltségvezető-helyettes támogatja, aki – mint jelen esetben a mtskhetai kirendeltségen – elsősorban a napi operatív tevékenységek irányításáért, a terepi csapatok koordinálásáért, valamint a belső információáramlás és jelentéstételi folyamatok zavartalan működésének biztosításáért felel. Ez a szerepkör kulcsfontosságú a misszió hatékony működése szempontjából, mivel a helyettes biztosítja az információáramlás folyamatosságát a terep és a vezetés között, valamint hozzájárul a gyors és megalapozott döntéshozatalhoz.

A kirendeltségek legfontosabb feladata a folyamatos terepi jelenlét és megfigyelés fenntartása. A megfigyelők rendszeres járőrözések során monitorozzák a biztonsági helyzetet, különös tekintettel az adminisztratív határvonalak mentén kialakult eseményekre, az esetleges incidensekre, valamint a civil lakosságot érintő korlátozásokra. A terepi megfigyelés nem pusztán események rögzítését jelenti, hanem azok kontextusba helyezését is, figyelembe véve a helyi politikai, társadalmi és gazdasági sajátosságokat. A kirendeltségek ezen túlmenően közvetlen kapcsolatot tartanak fenn a helyi közösségekkel, önkormányzatokkal és biztonsági szervekkel, ami hozzájárul a bizalomépítéshez és a feszültségek korai felismeréséhez.

A terepen gyűjtött információk feldolgozása a misszió jelentéskészítési és elemzési rendszerén keresztül valósul meg. A megfigyelők napi, heti és eseti jelentéseket készítenek, amelyek strukturált módon rögzítik a biztonsági helyzet alakulását, az incidenseket, valamint az esetleges kockázatokat. Ezek az információk az elemző egységekhez futnak be, ahol összevetésre, értékelésre és összefüggéseiben történő értelmezésre kerülnek, lehetővé téve a biztonsági helyzet átfogó és megalapozott értékelését. Az így elkészített elemzések alapvető fontosságúak az Európai Unió intézményei számára, mivel lehetővé teszik a helyzet pontos megértését, valamint a megalapozott kül- és biztonságpolitikai döntéshozatalt.

A misszió hatékony működésének egyik alapfeltétele a jól szervezett logisztikai és adminisztratív háttér. Ezen szervezeti egységek feladata a kirendeltségek mindennapi működésének biztosítása, beleértve a járműpark, az infrastruktúra, a kommunikációs eszközök és az informatikai rendszerek fenntartását. Kiemelt jelentőséggel bír a biztonsági protokollok kidolgozása és betartatása, amelyek garantálják a megfigyelők személyes biztonságát a terepen végzett munka során. Az adminisztratív támogatás emellett kiterjed a személyzeti ügyekre, a képzések szervezésére, valamint a misszió belső szabályzatainak és eljárásrendjeinek alkalmazására.

Összességében az EUMM Georgia szervezeti felépítése és feladatmegosztása olyan integrált rendszert alkot, amely egyszerre biztosítja a terepi jelenlét rugalmasságát és a központi irányítás következetességét. A regionális kirendeltségek, a jelentéskészítési és elemzési struktúrák, valamint a logisztikai és adminisztratív háttér szoros együttműködése teszi lehetővé, hogy a misszió hatékonyan járuljon hozzá Georgia biztonságának és stabilitásának fenntartásához. A mtskhetai kirendeltség működése ezen rendszer szerves részeként jól példázza, hogyan kapcsolódik össze a stratégiai szintű döntéshozatal a mindennapi, terepen végzett megfigyelő munkával.

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában multinacionális, több szakmai háttérrel rendelkező személyzetre épül, amely tükrözi az Európai Unió tagállamainak sokszínűségét és szakmai tapasztalatát. A misz-

szíó állományát rendvédelmi, katonai és civil szakértők alkotják, diplomáciai, közigazgatási vagy nemzetközi szervezeti környezetben szereztek releváns tapasztalatot. Ez a sokrétű szakmai háttér lehetővé teszi, hogy a misszió komplex módon értelmezze a biztonsági, politikai és társadalmi folyamatokat, miközben megőrzi civil és pártatlan jellegét. A személyzet feladatkörei funkcionális alapon tagolódnak. A terepen dolgozó megfigyelők alkotják a misszió gerincét; ők felelősek a napi járőrözések végrehajtásáért, a helyi biztonsági helyzet monitorozásáért, valamint az incidensek és releváns események rögzítéséért. Munkájuk során kiemelt figyelmet fordítanak a civil lakosságot érintő kérdésekre, beleértve a mozgásszabadságot, a megélhetési lehetőségeket, valamint a konfliktus hosszútávú társadalmi hatásait. A megfigyelők tevékenysége szigorú eljárásrendek és jelentéstételi szabályok mentén zajlik, biztosítva az információk pontosságát és összehasonlíthatóságát.

A belső struktúra és munkamegosztás

A misszió belső struktúrája hierarchikus, ugyanakkor funkcionálisan együttműködő rendszerként működik. A terepi szint, a regionális kirendeltségek és a központi irányítás között folyamatos, kétirányú kommunikáció zajlik. A terepen gyűjtött információk alulról felfelé kerülnek feldolgozásra, míg a stratégiai iránymutatások és prioritások felülről lefelé jutnak el a megfigyelőkhöz. Ez a struktúra biztosítja, hogy a döntéshozatal valós idejű, megbízható információkon alapuljon.

A misszió központi elemei közé tartoznak az elemző és jelentéskészítő egységek, amelyek a kirendeltségektől érkező adatokat rendszerezik, értékelik, és stratégiai kontextusba helyezik. Az elemzők feladata nem csupán az események összegzése, hanem a trendek azonosítása, a kockázatok előrejelzése, valamint a lehetséges forgatókönyvek kidolgozása. E munka eredményei közvetlenül hozzájárulnak az EU kül- és biztonságpolitikái

döntéshozatalához, valamint a misszió mandátumának folyamatos finomításához.⁷³

A logisztikai, adminisztratív és biztonsági személyzet a misszió működésének háttérpilléreit alkotja. Feladatuk a kirendeltségek infrastruktúrájának fenntartása, a járművek és technikai eszközök üzemeltetése, valamint a személyzet biztonságának garantálása. A biztonsági tisztek külön figyelmet fordítanak a kockázatelemzésre, a terepi tevékenységek előkészítésére és a vészhelyzeti protokollok alkalmazására, ami elengedhetetlen a változó és gyakran érzékeny biztonsági környezetben.

A misszió nagy hangsúlyt fektet a személyzet folyamatos képzésére és szakmai fejlesztésére. Az újonnan érkező munkatársak kötelező bevezető képzésen vesznek részt, amely kiterjed a mandátum értelmezésére, a biztonsági eljárásokra, a jelentéstételi rendszerekre, valamint a helyi politikai és kulturális környezet megismerésére. A folyamatos továbbképzések célja a szakmai színvonal fenntartása, valamint az új kihívásokhoz való alkalmazkodás biztosítása.

Tevékenységek a 2025. áprilisi kérés óta

A mtskhetai kirendeltség munkájának egyik központi eleme a folyamatos kapcsolattartás a helyi hatóságokkal, elsősorban a rendőrséggel, valamint a terepi megfigyelések összehangolása a katonai jelenlét figyelésével. A megfigyelők rendszeresen egyeztetnek az illetékes hatóságokkal, hogy naprakész képet kapjanak a biztonsági helyzetről, a helyi eseményekről, valamint az esetleges incidensekről, beleértve a fegyveres erők mozgását és tevékenységét a kirendeltség területén. Az így gyűjtött információk alapvető forrásként szolgálnak a napi és heti jelentések összeállításához, amelyeket a kirendeltség belső elemző egységei értékelnek és rendszereznek.

Az együttműködés célja, hogy a terepi és katonai megfigyelések adatai összhangba kerüljenek a hivatalos információkkal, lehetővé téve a bizton-

⁷³ EUMM Georgia Annual Report, selected year, „Reporting and Analysis”. 10–18. o.

sági helyzet átfogó és pontos dokumentálását. Emellett a rendszeres egyeztetések segítik a kirendeltséget abban, hogy a járőrözési és ellenőrzési tevékenységeket hatékonyan tervezze, figyelembe véve a terepi körülményeket és a potenciális kockázatokat. Ez a strukturált kapcsolattartás biztosítja, hogy a mtskhetai kirendeltség megfigyelői ne csupán adatszolgáltatók legyenek, hanem aktív résztvevői a terepi és katonai információk feldolgozásának és értelmezésének. A megszerzett tapasztalatok és visszajelzések révén a misszió képes finomhangolni működését, javítani a jelentések minőségét, és hozzájárulni az EU számára nyújtott megbízható, terepi alapú helyzetelemzéshez.

Fontos megjegyezni, hogy a gori és a zugdidi kirendeltségek is hasonló jellegű tevékenységet végeznek, a helyi földrajzi és társadalmi körülményekhez alkalmazkodva. Bár a három kirendeltség területe jelentősen eltér egymástól – mind földrajzilag, mind a közösségi és biztonsági helyzet szempontjából –, a működési struktúra, a megfigyelési, jelentéskészítési és koordinációs folyamatok hasonló elvek szerint működnek, biztosítva a misszió egységes és következetes jelenlétét Georgia egész területén.

24. számú kép

A magyar rendőri létszám a misszió területén összesen 5 fő (2026. február)

A terepen szerzett tapasztalatok: biztonsági, logisztikai és politikai kihívások

A terepen végzett munka az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában működésének egyik legösszetettebb és legnagyobb kihívást jelentő eleme. A megfigyelők napi tevékenysége során folyamatosan változó biztonsági, logisztikai és politikai környezetben kell ellátniuk feladataikat, miközben meg kell őrizniük a misszió pártatlan, civil jellegét és hitelességét. Ezek a kihívások közvetlen hatással vannak a kirendeltségek napi működésére, a járőrözési tevékenységekre, valamint az információgyűjtés és -feldolgozás minőségére.

A biztonsági kihívások elsősorban a konfliktus által érintett térségek instabil jellegéből fakadnak. Bár a fegyvernyugvás formálisan érvényben

van, helyi szinten továbbra is előfordulnak feszültségek, incidensek és kiszámíthatatlan helyzetek, amelyek közvetlenül érintik a megfigyelők munkáját.

Az adminisztratív határvonalak mentén tapasztalható mozgáskorlátozások, időszakos provokációk és a felek közötti bizalmatlanság mind olyan tényezők, amelyek fokozott körültekintést igényelnek. A megfigyelőknek gyakran kell rövid időn belül alkalmazkodniuk a megváltozott helyzethez, miközben szigorúan be kell tartaniuk a biztonsági protokollokat és eljárásrendeket. A személyzet biztonsága elsődleges prioritás, ami időnként korlátozhatja a terepi jelenlét intenzitását, ugyanakkor hosszú távon hozzájárul a misszió fenntartható működéséhez.

25. számú kép

Kirendeltségvezető-helyettesként fontos feladatombnak tartom, hogy rendszeresen jelen legyek a megfigyelőkkel a terepen is.

A logisztikai nehézségek szintén meghatározó tényezői a terepi munkának. Georgia földrajzi adottságai, a hegyvidéki területek, valamint az eltérő infrastruktúra-minőség jelentős kihívásokat jelentenek a járőrözések megszervezése során. Egyes térségek nehezen megközelíthetők, különösen

kedvezőtlen időjárási körülmények között, ami befolyásolja a megfigyelések gyakoriságát és időzítését. A járművek, kommunikációs eszközök és technikai felszerelések folyamatos karbantartása elengedhetetlen a biztonságos és hatékony munkavégzéshez. Emellett a járőrözési útvonalak és időpontok gondos tervezést igényelnek annak érdekében, hogy a misszió egyszerre biztosítsa a látható jelenlétet és minimalizálja a kockázatokat. A logisztikai kihívások kezelése szoros együttműködést igényel a terepi állomány, a kirendeltségi vezetés és a logisztikai támogató egységek között.

A politikai és kulturális érzékenységek további összetett kihívást jelentenek a misszió számára. A konfliktus hosszútávú hatásai mély nyomot hagytak a helyi közösségekben, ami gyakran bizalmatlanságban, félelmekben és erős érzelmi reakciókban nyilvánul meg. A megfigyelőknek olyan környezetben kell pártatlanul és objektíven eljárniuk, ahol minden jelenlét és megfigyelést politikai kontextusban értelmezhetnek.

A helyi hatóságokkal és közösségi vezetőkkel folytatott kapcsolattartás során különös figyelmet kell fordítani a kulturális sajátosságokra, a kommunikációs stílusra és az érzékeny témák kezelésére. Egy-egy félreérthető gesztus vagy megfogalmazás könnyen alááshatja a misszió hitelességét, ezért a megfigyelőknek magas szintű diplomáciai érzékenységgel kell rendelkezniük.

E kihívások összességében rávilágítanak arra, hogy az EUMM Georgia terepi munkája nem pusztán technikai vagy adminisztratív feladatok sorozata, hanem folyamatos alkalmazkodást igénylő, komplex tevékenység. A biztonsági kockázatok kezelése, a logisztikai akadályok leküzdése és a politikai-kulturális környezetben való eligazodás együttesen határozzák meg a misszió hatékonyságát. A terepen szerzett tapasztalatok egyben fontos tanulságokkal szolgálnak a misszió további működésének finomhangolásához, valamint a jövőbeni EU-s civil válságkezelő missziók tervezéséhez is.

Eredmények és hatások

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában működésének egyik legfontosabb eredménye, hogy tartós és látható jelenlétével hozzájárult a biztonsági környezet stabilizálásához, valamint a konfliktus utáni helyzet kezelhetőbbé tételéhez. Bár a misszió nem rendelkezik végrehajtó jogkörrel, tevékenységének hatása elsősorban a megelőzésben, a bizalomépítésben és az információáramlás javításában érhető tetten. Ezek az eredmények közvetlenül és közvetetten is befolyásolják a helyi közösségek mindennapi életét, valamint a regionális és nemzetközi politikai folyamatokat.⁷⁴

A helyi közösségekkel való kapcsolat kiemelt jelentőségű a misszió eredményessége szempontjából. A rendszeres terepi jelenlét és a folyamatos kapcsolattartás lehetővé tette, hogy az EUMM megfigyelői hiteles és elfogadott szereplőkké váljanak a konfliktus által érintett térségekben. A helyi lakosság számára a misszió jelenléte gyakran a nemzetközi közösség figyelmének és támogatásának kézzelfogható jele, ami hozzájárul a biztonságérzet erősítéséhez. A közösségi vezetőkkel és civil szereplőkkel folytatott párbeszéd során a misszió olyan információkhoz jut, amelyek nem feltétlenül jelennek meg a hivatalos csatornákon, ugyanakkor alapvető fontosságúak a valós helyzet megértéséhez. Ez a kétirányú kommunikáció segít abban is, hogy a lakosság jobban megértse a misszió mandátumát és korlátait, csökkentve az irreális elvárásokat és az ebből fakadó feszültségeket.

A misszió tevékenysége jelentős mértékben hozzájárul a konfliktusban érintett felek közötti párbeszéd fenntartásához és elősegítéséhez. A forró drót (Hotline) mechanizmus, valamint az Incidensek Megelőzését és Kezelését Szolgáló Mechanizmusok (Incidents Prevention and Response Mechanisms – IPRM) keretében az érintett szereplők gyakorlati megoldásokat vitatnak meg a közigazgatási határvonal (ABL) mentén élő lakosságot érintő kihívások kezelése érdekében. Bár a misszió nem vesz részt tárgyalásokban vagy döntéshozatalban, pártatlan jelenléte és jelentéstételi tevékenysége hozzájárul a felelősségteljesebb magatartás ösztönzéséhez.

⁷⁴ European Court of Auditors (2017), EU Civilian Missions – Effectiveness and Challenges, 35-42. o.

A fegyvernyugvás és az adminisztratív határvonalak mentén zajló események folyamatos monitorozása csökkenti a félreértésekből és információhiányból fakadó eszkaláció kockázatát. Politikai szinten az EUMM Georgia egyik legfontosabb eredménye, hogy megbízható, objektív és napra-kész információval látja el az Európai Unió intézményeit.

A terepen végzett megfigyelésekre és elemzésekre épülő jelentéstétel elsődleges célja az ABL menti biztonsági helyzet pontos és időszerű bemutatása. Az EUMM pártatlan és apolitikus mandátuma keretében nem járul hozzá az Európai Unió politikai álláspontjainak kialakításához, ugyanakkor megbízható, első kézből származó információkkal látja el az EU illetékes szerveit a helyi fejleményekről. A politikai fejlemények értékelése és az EU politikai üzeneteinek kialakítása elsősorban az EU delegációinak és diplomáciai csatornáinak feladata, amelyek saját, szintén első kézből származó információkra és szakértelemre támaszkodnak.

A misszió terepi jelenléte és jelentéstételi tevékenysége ugyanakkor fontos stabilizáló tényezőt jelent, különösen az Incidens megelőzési és reagálási mechanizmusok (IPRM) keretében. Az IPRM-találkozók gyakorlati és technikai jellegű egyeztetési fórumot biztosítanak a konfliktusban érintett felek számára, hozzájárulva a feszültségek csökkentéséhez és a közigazgatási határvonal mentén élő lakosság mindennapi problémáinak kezeléséhez. A nemzetközi partnerekkel és más érintett szereplőkkel fenntartott koordináció tovább erősíti a helyzetértékelés pontosságát és a konfliktuskezelést támogató erőfeszítések hatékonyságát.⁷⁵

Összességében az EUMM Georgia eredményei és hatásai elsősorban a konfliktus megelőzésében, a bizalomépítésben és a stabilitás fenntartásában érhetőek tetten. A misszió nem oldja meg a konfliktus politikai gyökereit, azonban hozzájárul ahhoz, hogy a feszültségek kezelhető keretek között maradjanak, és a párbeszéd lehetősége nyitva maradjon. Ez a szerep különösen értékes egy olyan elhúzódó és érzékeny konfliktuskörnyezetben, ahol a kis léptékű, de következetes nemzetközi jelenlét hosszútávon is stabilizáló hatással bír.

⁷⁵ EUMM Georgia, IPRM and Hotline Mechanisms, Operational Briefing Paper. 3–6. o.

Problémák és tanulságok

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában működése során szerzett tapasztalatok egyértelműen rámutatnak arra, hogy a civil válságkezelő missziók hatékonysága számos belső és külső tényezőtől függ. Bár az EUMM Georgia stabil és kiforrott működési kerettel rendelkezik, a terepi tapasztalatok azt mutatják, hogy bizonyos területeken folyamatos alkalmazkodásra és fejlesztésre van szükség annak érdekében, hogy a misszió hosszútávon is meg tudjon felelni a változó környezet kihívásainak.

Az egyik legfontosabb tanulság a helyi információgyűjtés és a terepi jelenlét jelentőségéhez kapcsolódik. A konfliktus által érintett térségekben a helyzet gyakran gyorsan és kiszámíthatatlanul változik, ezért az információk naprakészsége kulcsfontosságú. Ugyanakkor a terepi jelenlétet időnként objektív korlátozások befolyásolják, mint például biztonsági megfontolások, időjárási körülmények vagy infrastrukturális nehézségek. Ezek a tényezők bizonyos esetekben csökkenthetik az információgyűjtés intenzitását vagy földrajzi lefedettségét. A tapasztalatok alapján a jövőben indokolt lehet az információforrások további bővítése, valamint a terepi és elemző kapacitások közötti együttműködés további erősítése.

A biztonsági protokollok és a logisztikai háttér kérdése szintén központi tanulságként jelenik meg. A misszió alapvető prioritása a személyzet biztonságának garantálása, ugyanakkor a túlzott óvatosság bizonyos helyzetekben a terepi tevékenységek korlátozásához vezethet. A kihívás abban rejlik, hogy megtalálható legyen az egyensúly a kockázatok minimalizálása és a hatékony jelenlét fenntartása között. A logisztikai támogatás – beleértve a járműpark, a kommunikációs eszközök és az infrastruktúra fenntartását – alapvetően meghatározza a misszió mozgásterét. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a folyamatos karbantartás és a rugalmas tervezés elengedhetetlen a váratlan helyzetek kezeléséhez.

A kulturális és politikai érzékenységek kezelése a misszió működésének egyik legösszetettebb aspektusa. A konfliktus hosszútávú hatásai mélyen

beágyazódtak a helyi közösségek gondolkodásába, ami időnként nehezíti a misszió pártatlan szerepének elfogadtatását. A megfigyelőknek gyakran kell olyan helyzetekben eljárniuk, ahol minden lépésük politikai jelentőséget kaphat. A tapasztalatok alapján a kulturális kompetenciák és a helyi kontextus mélyebb megértése hozzájárulhat a hatékonyabb kommunikációhoz és a bizalom további erősítéséhez. Ez különösen fontos a helyi hatóságokkal és közösségi vezetőkkel való kapcsolattartás során.

A misszió működésének egyik strukturális korlátja a mandátumból fakadó végrehajtó jogkör hiánya. Bár ez a civil jelleg alapvető eleme az EUMM hitelességének, egyes helyzetekben korlátozza a közvetlen beavatkozás lehetőségét. Ennek ellenére a tapasztalatok azt mutatják, hogy a következetes megfigyelői jelenlét, a jelentéstétel és a diplomáciai csatornákon keresztüli visszacsatolás hosszútávon is képes pozitív hatást gyakorolni a konfliktus dinamikájára.

A jövőre nézve a legfontosabb tanulság az, hogy a misszió hatékonysága nagymértékben függ az alkalmazkodóképességtől és a folyamatos tanulástól. A működési tapasztalatok rendszeres értékelése, a belső eljárásrendek finomhangolása és a személyzet képzésének fejlesztése hozzájárulhat ahhoz, hogy az EUMM Georgia továbbra is releváns és hiteles szereplő maradjon. Ezek a tanulságok nemcsak a jelenlegi misszió működését erősítik, hanem hasznos iránymutatást nyújtanak a jövőbeni európai uniós civil válságkezelő missziók tervezéséhez és végrehajtásához is.

Összegzés

Az Európai Unió Megfigyelő Missziója Georgiában továbbra is alapvető szerepet tölt be a béke és stabilitás előmozdításában, különösen a konfliktus utáni helyzetek monitorozásában. A misszió független, civil jellegű tevékenysége lehetővé teszi a fegyvernugvás, a határvonalak és a biztonsági helyzet objektív megfigyelését, valamint az adatok folyamatos feldolgozását az EU intézményei számára. A tskhetai kirendeltség kiérkezése óta vég-

zett terepi és katonai megfigyelései, a járőrözések, az ellenőrző pontok látogatása, valamint a rendőrséggel való koordináció mind hozzájárult ahhoz, hogy pontos és megbízható képet lehessen alkotni a helyi viszonyokról.

A kirendeltség által gyűjtött információk napi és heti jelentések formájában jutnak el az elemző egységekhez, ahol értékelésre és összefüggésekben történő értelmezésre kerülnek. Ez a strukturált folyamat biztosítja, hogy a misszió terepi tapasztalatai összehangolt, koherens és döntéshozatalt támogató információvá váljanak. A Gori és Zugdidi kirendeltségek hasonlóan működnek, nyilván a helyi sajátosságokhoz igazodva, így a három kirendeltség együttesen képes lefedni Georgia különböző régióit, biztosítva a misszió egységes jelenlétét és operatív hatékonyságát.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a misszió jelenléte nem csupán a közvetlen biztonsági helyzet monitorozására szolgál, hanem hozzájárul a közösségek bizalmának erősítéséhez és a konfliktuskezelés elősegítéséhez is. A jövőben a misszió szerepe továbbra is kiemelt lesz a stabilitás fenntartásában, a terepi információk gyűjtésében, elemzésében és az EU intézményei számára nyújtott megbízható adatszolgáltatásban, megerősítve ezzel Georgia hosszútávú békéjét és biztonságát.⁷⁶

⁷⁶ EEAS (2020), EU Civilian CSDP Missions – Lessons Learned. 12–19. o.

BALASSA BENCE

Az EU Integrált Határőrizet-támogató Missziója Líbiában, 2013-tól folyamatban (EU Border Assistance Mission in Libya – EUBAM Libya)

Regionális politikai változások

A 2024 év végi, de hatásaiban 2025-ben kiteljesedő fejlemény a korábbi szíriai rezsim (Báássár el Assad) bukása és ezzel az azt évtizedek óta támogató Oroszország pozícióinak meggyengülése a mediterrán tengeri kijárat-tal rendelkező országban, amely folyamat kompenzálására Oroszország igyekszik szorosabbra fűzni stratégiai együttműködését az EU és a nemzetközi közösség túlnyomó többsége által el nem ismert Tobruk-i (Bengázi) kormánnyal, valójában a hatalmat Kelet-, és Dél-Líbiában birtokló Haftar-rezsimmel. (Ezzel ellensúlyozva a tripoli kormányzat és az azt támogató globális Nyugat erőfeszítéseit és szerepét Líbiában.) Ebbe a mintába illeszkedik Bengázi fokozódó együttműködése Belorusszal is. Minszk és Bengázi között az év folyamán több katonai repülő is teljesített járatokat, nem tisztázott ezek szerepe és célja.

Biztonsági helyzet, valamint a biztonsági helyzetre kiható fontosabb események

Líbia politikailag mélyen széttagolt, megosztott államként lépett be a 2025-ös évbe. A tripoli nyugati Nemzeti Egységkormány (Government of National Unity – GNU) és a Khalifa Haftar vezette keleti líbiai arab fegyveres erők (Libyan Arab Armed Forces – LAAF) közötti tartós megosztottság állandósítja az instabilitást, és aláássa az államépítési erőfeszítéseket, amelyek főként az ENSZ líbiai missziójától (United Nations Support Mission in Libya – NSMIL) érkeznek. A biztonsági helyzet Tripoliban és környékén jelentősen rosszabbodott a 2025. május 12–16. közötti események hatására. A beállt változások közvetlen és direkt hatással voltak az EUBAM Líbia misszió állományára, elhelyezésére, mozgására és jelenlétére a fővárosban. Tripoli több pontján heves harcok törtek ki 2025. május 12-én este, miután jelentések érkeztek Abdulghani Al-Kikli „Ghneiwa”, a Stabilitási Támogatási Hatóság (Stability Support Apparatus – SSA) vezetőjének törbe csalásáról és meggyilkolásáról. 2025. május 11-én éjjel Al-Kikli (az egyik legerősebb tripoli milícia vezetője) és kísérete meggyilkolásával az IGNU (Dbeiba-kormány) megragadta a lehetőséget, hogy az SSA (majd később a Rada) megtámadásával új biztonsági egyensúlyt csikarjon ki, integrálja a rivális milíciákat; és a helyzetet a maga javára fordítva konszolidálja Tripoliban a pozícióit. Ez (egyelőre) csak részben sikerült.

Misrata (Nyugat-Líbia második legnagyobb városa) erői ismét kiálltak a tripoli kormányerők mellett, de számolnia kell továbbra is az idős Halifa Haftar seregeinek keletről érkező fenyegetésével. Pont emiatt Dbeiba miniszterelnök és az általa irányított GNU (Nemzeti Egységkormány) arra kényszerül, hogy erőit megossza, hogy megelőzze a város (Misrata) ostromát, hiszen ha a helyi erők Tripoliban harcolnak a milíciák ellen a GNU oldalán, nincs, aki megvédje Misrata-t Haftar háttámadásától. Az emberek elégedetlenek Dbeibah-val, akinek nem sikerült a „béketeremtő”, a milíciákat a városból kizavaró (vagy azokat a legális rendészeti szervek szövétébe integráló) miniszterelnök szerepében feltűnnie. A fiatalok azonnali

választásokért és Líbia egyesítéséért tüntetnek.

Haftar tábornok csapatai május-júniusban (Libyan National Army – LNA) megálltak Sirte-nél, de jelentések szerint jelentős erőket és hadianyagot halmoztak fel a városban, amely így egy jövőbeli offenzíva kiindulópontjaként szolgálhat. Egyelőre nem világos, hogy a potens nemzetközi szereplők, Törökország, az Egyesült Államok és Oroszország pontosan mit tervez.

A törökök óriási befektetésekkel rendelkeznek Tripoliban, amelyeket nyilván meg akarnak védeni. Dbeibah miniszterelnököt ez teszi értékessé a szemükben, kérdés, hogy meddig, mivel egyre több hír lát napvilágot arról, hogy Törökország Bengáziban is aktív játékos, rendészeti, katonai és befektetési aspektusban is.

Az EU és az ENSZ pedig hagyományosan tűzszünetre és az erőszak mellőzésére szólít fel, mint általában.

A helyzet értékelése azért nehéz, mert a kialakult viszonyok képezhetik egy új status quo alapját is, de avar alatti parázs formájában bármikor újra lángra lobbanthatják a harcokat, amelyek így már jó eséllyel a teljes eszká-láció felé mutathatnak.

A májusi eseményeket követően a biztonsági helyzetről általánosságban és országos szinten elmondható, hogy az nem rosszabbodott drámai mértékben, ugyanakkor az egyes régiókban, illetve körzetekben, mint Tripolitania (a főváros és környéke), Zawiyah, Sabha, a Fezzan-medence, a Coastal Road (tengerparti főútvonal) bizonyos szakaszai és a nyugati (Tunéziával közös) határvonal egyes régióiban tapasztalt biztonsági incidensek megszorodtak, érezhető egyfajta mérsékelt, de kézzelfogható veszélye egy esetleges eskalációnak.

A helyi, az országos és a nemzetközi politikai szereplők, szervezetek ugyanakkor élénken dolgoznak a status quo megőrzésén, illetve – középtávon – valamilyen politikai megegyezés és rendezés kidolgozásán, de ennek valószínűsége igencsak kétséges.

Mint annyi hasonló helyzetben lévő, kvázi-polgárháborúba süllyedt, az

egységes, központi kormányzást nélkülözni kénytelen ország, Líbia, a líbiai viszonyok is a politikai rendezés kilátástalanságát és esélytelenségét tükrözik.

Ironikus módon Tripoli és környéke a jelen lévő és katonailag, politikailag aktív milíciák jelentette fragmentált biztonsági architektúra miatt sokkal kevésbé biztonságos, mint az EU (és annyi más nemzetközi szereplő) által el nem ismert Haftar-féle ellenkormány uralma alatt álló Bengázi keleten, ahol „egy úr van csupán”.

Az illegális migráció kérdése

Az integrált határőrizet helyben történő támogatása, mint a mandátum fő fókuszában álló rendészeti tevékenységtámogatás az évek, évtizedek óta fokozódó migrációs nyomás előtérbe kerülésével vált európai prioritássá. Ennek további nyomatékot adott a Mediterrán térség, elsősorban Olaszország nemzeti érdekeinek szem előtt tartása, tekintettel arra, hogy a Száhel-övezetben az évek során egyre bizonytalanabbá váló politikai és biztonsági helyzet elől mind többen igyekeztek/igyekeznek elmenekülni egy jobb és biztonságosabb élet reményében északra, és átszelve a Szaharát, ezrek, tízezrek kötnek ki a líbiai partokon, ahonnan földrajzi értelemben Málta, Olaszország, tehát a vágyott európai célok karnyújtásnyira vannak csupán. Mindez természetesen a határon átnyúló bűnözés és az azzal összefüggő szatellit-bűnözés (emberkereskedelem, embercsempészet, prostitúcióra kényszerítés, gyermekek, nők, egyéb sérülékeny társadalmi csoportok kihasználása, jogaik semmibevétele, fegyver-, drog- és a kulturális örökség/régészeti emlékekkel való csempészeti tevékenység, rablások, emberölések stb.) eskalációjához vezetett a térség egészében.

Egy furcsa „kvázi-polgárháború” természetrajza

Líbia általános politikai, kormányzati és az ezekkel szorosan összefüggő biztonsági helyzete sem segíti az átlátható, hatékony bűnüldözői, határőrizeti, integrált rendészeti tevékenységet az országban.

Líbia a 2011-es „Arab Tavasz” és a korábban 43 évig az országot vasmarokkal de facto diktátorként irányító Moammer Kadhafi (1942–2011) ezredes meggyilkolása után nyílt rövid, reménytelen időszakot követően nagyon hamar politikai káoszba, polgárháborúba süllyedt, a területi ellenőrzést egymással is harcban álló paramilitáris milíciák, fegyveres csoportok vették át, Tripoliban nemzeti egységkormány alakult, amelyet az Egyesült Államok és az Európai Unió is elismer, majd erre mintegy válaszul az ország keleti felében, a jelentős katonai erővel és befolyással rendelkező idős Halifa Haftar tábornok megalakította saját kormányát Bengáziban.

A helyzet pikantériáját, komplexitását tovább fokozza, hogy szinte valamennyi olaj- és földgázlelőhely délen, míg az átféjtésre és exportra alkalmas tengeri terminálok keleten, Haftar tábornok fennhatósága alatt állnak, így a bevételek szempontjából, amelyek a Líbiai Nemzeti Bankon keresztül folynak be a központi költségvetésbe, nagyon nem mindegy, hogy a politikai játszmák eredményeként ki, mikor, melyik terminált zárja le, megakadályozva ezzel a nyugaton székelő, az EU által elismert és támogatott Nemzeti Egységkormány bevételekhez jutását, ami komoly társadalmi elégedetlenséghez, forrongáshoz vezet/vezethet.

Mintha ez nem volna elég, a 2014–17 közötti időszakban a hatalmi vákuumot és káoszt hatékonyan kihasználva felerősödött az iszlám fundamentalizmus, megjelentek nemzetközileg is aktív terrorszervezetek és ezek legveszélyesebbje, az Iszlám Állam (Islamic State of Iraq and Syria – ISIS) is. Városokat foglaltak el és vontak ellenőrzésük alá. Rémuralmuknak keleten szintén Haftar vetett véget, felszámolva egységeiket és kiszorítva a Daesh-t (Iszlám Állam) az országból.

2019-ben Haftar tábornok erőivel Tripoli külvárosáig nyomult, hogy az országot a saját uralma alatt újraegyesítse. Az áttörésnek és a főváros elfoglalásának, mely a nyugati erők, a Tripoli Nemzeti Egységkormány elűzését jelentette volna, csak a térségbe vezényelt olasz és török katonai erők intervenciója tudott véget vetni.

Líbia a regionális és világpolitika szereplői közötti „kötélhúzásban”

Ennek nyomán könnyen láthatóvá válik, hogy Líbia saját belső feszültségei és viszonyai nem érthetőek meg teljes mértékben anélkül, hogy figyelemmel ne lennénk a regionális és világpolitikai szereplőkre, akik az ország sérülékenységét, szervezetlenségét és belső megosztottságát maximálisan kihasználva tevékenykednek/befolyásolnak a térségben.

A teljesség igénye nélkül ezek: a korábbi gyarmattartó Olaszország, külön utas külpolitikai irányvonallal (nem mindig az egységes EU-álláspontot képviselve) jelen van Franciaország, valamint Törökország, Katar, Oroszország (a korábbi Wagner-csoport kezében olajkutak, repterek vannak délen, illetve bányákat felügyelnek, számukat több ezresre becsülik, valamint komoly instabilitást és kiszámíthatatlan erőközpont-változást hozhat a rendszerbe az orosz katonai jelenlét meggyöngyülése Szíriában és ennek következményeként az erők áttelepítése Kelet-Líbiába, ami jelenleg is zajlik és természetesen az Egyesült Államok, illetve Kína (szoft-diplomácia) gazdasági érdekei mentén.

Az ok – ahogyan az mindig is lenni szokott – anyagi természetű. Líbiában található a világ ismert olajkészletének hatalmas része, ráadásul ez a nyersolaj rendkívül tiszta, jó minőségű, és viszonylag költséghatékonyan kitermelhető; de a földgázkincs is igen jelentős. Az ország Csáddal határos területein gazdag arany- és gyémántbányák várnak kitermelésre, a Szahara alatt hatalmas (bár nem vagy csak rendkívül lassan megújuló) édesvíz-készletek húzódnak (Kadhafi több ezer km-es vezetékeket építtetett a '80-as, '90-es években, hogy ezt a vizet északra vezessék, Tripoli édesvízellátása a mai napig ezeken keresztül történik).

Ezen rövid cikknek a keretei nem alkalmasak a szerteágazó politikai és biztonsági problémák valamennyi aspektusának megvilágítására, de vélhetően ennyiből is leszűrhető, hogy az Európai Uniónak miért fontos prioritás, hogy az EU perspektívájából kvázi csak egy „pár órás hajóútra” lévő déli szomszéd, Líbia rendészeti szerveit segítse és támogassa egy hatékonyabb határőrizeti rendszer és rendészeti struktúra felállításában.

A misszió vázlatos bemutatása a líbiai kihívások tükrében

„Az EUBAM Líbia támogatja a líbiai hatóságokat a határigazgatás és a biztonság fejlesztésében az ország szárazföldi, tengeri és légi határain. Kapacitásépítési megbízatással rendelkező polgári válságkezelési misszióként az EUBAM stratégiai és operatív szinten segíti a líbiai hatóságokat. A munka a líbiai partnereknek nyújtott tanácsadáson, képzésen és mentoráláson keresztül valósul meg a határőrizeti szolgálatok nemzetközi szabványoknak és legjobb gyakorlatoknak megfelelő megerősítése, valamint a líbiai hatóságok tanácsadása révén a nemzeti integrált határigazgatási (IBM) stratégia kidolgozásában.”⁷⁷ Így szól a hivatalos bemutatkozás, az EUBAM Líbia misszió internetes oldalán.

A misszió története dióhéjban – visszatekintés

Az EUBAM Líbia Integrált Határőrizet-támogató Missziót 2013-ban hozta létre az Európai Unió Tanácsa, a tagállamok egyhangú támogatásával, formálisan a Líbiai Egységkormány felkérésére, hogy járuljon hozzá a demokratikus átmenethez, és segítse elő egy demokratikus és politikailag stabil líbiai rendészeti intézményrendszer kialakítását.

Az EUBAM misszió tipikus civil (nem katonai) non-executive (végrehajtó hatáskörrel nem rendelkező) az EU Külügyi Szolgálat (EEAS – European External Action Services) által a CPCC-n (Civilian Planning and

⁷⁷ Forrás: https://www.eeas.europa.eu/eubam-libya_en?s=327
Letöltés ideje: 2026.05.22.

Conduct Capability – gyakorlatilag az EEAS civil válságkezelő misszióinak műveleti főparancsnoksága) és a CivOps Commander (Civilian Operations Commander – az EU civil válságkezelő misszióinak stratégiai irányításáért felelős parancsnok) keresztül irányított és felügyelt CSDP (Common Security and Defense Policy – Közös Védelem- és Biztonságpolitika) misszió, amely a bevált gyakorlat kereteire támaszkodva, tagállami védelmi/rendészeti (rendőr, vám- és pénzügyőr, parti őrség, sőt haditengerész), valamint a bünyügyi igazságszolgáltatási rendszer egyéb elemeiben jártas (ügyész, bíró) nemzeti szakértők bevonásával törekszik a mandátumában nevesített célok elérésével támogatást nyújtani a befogadó ország rendészeti szerveinek.

Személyügyi változások a misszió vezetésében

Az EUBAM Líbia Integrált Határőrizet-támogató misszió vezetésében is változásokat hozott az elmúlt esztendő. Kati Bailey aki finn nemzeti vezényeltként töltötte be a helyettes misszióvezetői pozíciót, márciusban távozott, így helyére a dán Frederik Petersen került DHoM-ként (Deputy Head of Mission). Tom Hojlber a korábbi Chief of Staff (kb. törzsfőnök) augusztus végével távozott, helyére Ismije Beshiri (koszovói albán származású, német állampolgár) asszony került új törzsfőnökként. Végül, de nem utolsósorban, Jan Vyčítal cseh diplomata, aki 2024. január 1-től látta el a misszióvezetői (HoM) feladatokat, lévén, hogy a szerződése lejárt, távozott posztjáról 2025. december 18-án, helyére pedig sikerrel pályázott Frederik Petersen, így 2026. január 1-től ő vette át a misszióvezetői szerepkört. Ennek következtében a helyettes misszióvezetői pozíció ismét üres, a tagállami vezényelt szakértők számára pályázható.

Új mandátum, új szabályozás

Az EUBAM Líbia misszió korábbi mandátuma 2025. június 30-án lejárt, ezért azt az EU tagállamai egybehangzó döntése alapján újabb két évvel meghosszabbították 2027. június 30-ig.

Nagy változás a misszió életében, hogy a Tuniszban a misszió 2013-as megalakulása óta fenntartott irodát egy tavalyi döntés alapján 2026. márciussal végleg bezárták, így a relokációs stratégia is megváltozik. Azok, akik nem kapnak időben vízumot, nem Tuniszba települnek a korábbi gyakorlatnak megfelelően, illetve ha vízumuk megújítása késedelmet szenved, nem Tuniszból dolgoznak, hanem egy meghatározott türelmi ideig (max. 15 hét) otthonról (home office).

Amennyiben az újonnan sikeresen pályázó tagállami szakértő számára a vízum ez idő alatt nem megszerezhető, automatikusan az interjúk során másodikként rangsorolt pályázó kap lehetőséget az új szabályozás értelmében. Változás ezen kívül – amely a mozgást, utazást és így a biztonságot is érinti –, hogy 2025. július 1-jével a misszió szerződést bontott a Tunisz és Tripoli között heti 2-3 alkalommal közlekedő ún. „EU-FLIGHT” 19 személyes kisrepülőgép üzemeltetőjével, így ez a közlekedési opció azóta nem áll a misszió tagjai rendelkezésére, utazásai során mindenki kénytelen kereskedelmi járattal elhagyni Tripolit.

A misszió biztonsági besorolásának változása 2025 folyamán, avagy a status quo megbillenése Tripoliban

Végül lényeges változás, hogy a misszió biztonsági besorolását 2025. július 15-ével közepes fenyegetettségi szintről magasra emelték, nem függetlenül az év május 14-én Tripoliban kirobbant fegyveres harcoktól (részletesen lásd feljebb) és erőszakhullámtól, amelynek következményeként a misszió személyzetét (az akkor még rendelkezésre álló) tuniszi irodába relokálták. Itt inkább evakuációról volt szó, de ezt a kifejezést a brüsszeli szaknyelv

igyekszik következetesen kerülni, tekintettel a negatív konnotációjára, illetve arra a tényre, hogy Tripoliban maradt egy pár fős csoport (ún. core-team) a harcok idején is biztosítani a kontinuitást és kapcsolattartást a tripoli társszervekkel.

Fő tevékenységek és szervezeti struktúra – vázlatosan

Tekintettel arra, hogy a misszió mandátumát az EU tagállamai 2025. július 1-jével kezdődően újabb kétéves időtartamra meghosszabbították, így a felhatalmazásból következően folytatódhatott az elsősorban stratégiai, képzési és technikai tanácsadás és támogatás nyújtása a líbiai hatóságok számára, a határon átnyúló bűnözés olyan aspektusaiban, mint a terrorizmus elleni harc, az embercsempészet és a menekültekkel kapcsolatos válságkezelés, valamint a szervezett bűnözés.

Műveleti tanácsadással és mentorálással, valamint kapacitásnövelő projektek indításával és támogatásával is jelen van a misszió a területen, valamint oktatási-képzési tevékenységgel és eszközbeszerzéssel, infrastruktúrafejlesztéssel. A misszió műveleti/működési tevékenysége legfőképpen Tripoli fővárosra és annak biztonságosabbnak mondható közvetlen környékére terjed ki. A misszió engedélyezett létszáma 84 fő nemzetközi szakértő és 30 fő nemzeti munkavállaló, de a pozíciók egy jelentős hányada jelenleg nincs feltöltve.

A misszió mandátumának megvalósításáért felelős legfontosabb egység az Operations Department (nagyjából „Műveleti Osztály”, de nem a magyar rendészeti terminológiának megfelelően alkalmazva a „műveleti” jelzőt, hanem esetünkben ez valamennyi, a misszióba delegált rendészeti szakértő és tanácsadó munkáját összefogó és koordináló egység, amely a misszió aktuális mandátumának végrehajtásában közvetlenül részt vesz, tehát nem logisztikai, személyügyi (Human Resources – HR) vagy pénzügyi stb. támogató tevékenységet végez).

A misszió ezen osztálya (rövidítve: Ops, a továbbiakban mi is így hivatkozunk rá) két egységből áll, a Border Management Unitből (BMU) (nevezük egyszerűen Határrendészeti Egységnek) és a Cross-Border Crime and Counter Terrorism Unitből (CCU) (Határon Átnyúló Bűnözés és Terrorfenyegetés Elleni Egység). A misszióba vezényelt valamennyi tagállami rendészeti szakértő ebben a két egységben teljesít szolgálatot.

A misszió határvédelemmel kapcsolatos vezető projektje a Tunéziával közös határszakaszt érinti (Ras Ajdir, Wazin, Nalut határátkelő-pontok), itt az együttműködés keretében megfigyelőtornyokat és mélységi felderítő eszközöket, nagy hatótávú kamerákat, éjjellátó eszközöket telepít az EUBAM Határőrizet Támogató Egysége. A projekt jelenleg a második fázisban van, a megfigyelőtornyok és a környező infrastruktúra már állnak, a technikai eszközök telepítése zajlik.

Képzési, kiképzési területen az EUBAM a líbiai vámhatósággal is együttműködik, okmányellenőrzéssel és nemzetközi szervezett bűnözéssel kapcsolatos témájú képzések keretében. Valamint 2025 augusztusában átadásra került a Líbiai Vámhatóság és a Kábítószerbűnözés Elleni Igazgatóság részére 5-5 darab VIKEN gyártmányú professzionális, alacsony sugártartományban működő kézi röntgenszkennel, egyenként 40 000 EUR értékben.

Az eszközök alkalmasak csomagok és személygépjárművek felnyitásmentes átvizsgálására, a röntgenkép rögzítésére (későbbi bizonyítási eljárásban való felhasználásra), a dátum és a felhasználó azonosítására és mentésére.

Együttműködés a Bűnügyi Főigazgatósággal és a Kábítószerbűnözés Elleni Igazgatósággal

A misszió rendészeti egysége két fő partnerrel áll támogatói, együttműködési kapcsolatban, az egyik a Bűnügyi Főigazgatóság, a másik a Kábítószerbűnözés Elleni Igazgatóság. Az együttműködés irányai szerteágazók, képzések szervezéséből, felszerelés- és infrastruktúrafejlesztésből, illetve

EU-tagállamok társszerveinél megvalósuló tanulmányi és munkalátogató-sokból állnak.

A misszió részükre elsősorban bűnügyi elemzői és határon átnyúló bűnözés visszaszorításával kapcsolatos tréningeket szervez, valamint eszköz- és gépjármű-beszerzéseket valósít meg a felmerült és igazolható szakmai igények alapján.

Összefoglalás

Összefoglalásképpen elmondható, hogy a misszió általános helyzete és a biztonsági környezet érdemben nem vagy nem meghatározó mértékben változott. A legfőbb kockázatot továbbra is a belső líbiai viszonyok, az egymással ellenséges fegyveres csoportok tevékenységének dinamikája, a politikai megosztottság, a regionális és nagyhatalmi politikai háttérjátszmák jósolhatatlanságából adódó kockázatok alakítják és határozzák meg.

Az EUBAM Líbia misszió sem szervezeti értelemben, sem tagjai vonatkozásában nem célpont Líbiában, diplomáciai védettséget élvez, akkor is, ha ez nem sokat jelent jelenleg. Sem a misszió, sem annak tagjai direkt, célzott fegyveres támadásnak, emberrablásnak nem célpontjai. Természetesen, egy lokális fegyveres összecsapás során járulékos kár keletkezhet a misszió infrastruktúrájában, esetleg annak tagjai megsérülhetnek. A misszió sokkal inkább ki van téve a líbiai hatóságok hatalmi-politikai játszmáinak, a vízumok kiadása, a napi együttműködés sok esetben frusztrálóan lassú, szinte szabotázs-szerűen akadályozott.

Összefoglalva elmondható, hogy az elhelyezési környezet, a munkakörnyezet, a felszerelés, a műveletek tervezése és szervezése megfelelő színvonalú. Veszélyt egy a hatalmi egyensúly hirtelen, drámai felborulásából adódó gyors fegyveres eszkaláció jelenthet. A közlekedés szintén lehetséges veszélyforrás, de tekintettel az öt-hat tonnás páncélozott járművekre, amelyekkel a misszió tagjai mozognak, ez a veszély alacsony szintű. Az éghajlat, bár évente nyolc hónapig meglehetősen meleg, nem extrém, egészséges szervezet számára nem bír különösebb kihívással, járványok,

betegségek előfordulásából, illetve az élelmezésből fakadó egészségügyi kockázatok nem számottevőek.

Mellékletek

26. számú kép

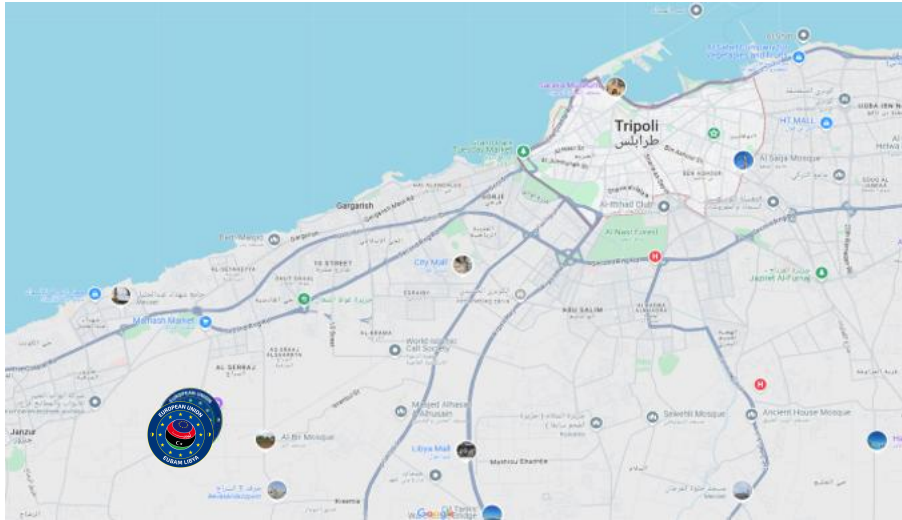
Feladatmegbeszélés a gyakorlati képzés közben a Líbiai Vámigazgatási Hatóság és a Kábítószerbűnözés Elleni Igazgatóság tisztjeivel 2025. augusztus 21-én, Tripoliban.

27. számú kép

Gyakorlati feladat végrehajtása: személygépjármű csomagterének átvizsgálása kézi röntgenszkenner segítségével, Tripoli, 2025. augusztus 21.

Balassa Bence: Az EU Integrált Határőrizet-támogató Misszója Líbiában, 2013-tól folyamatban (EU Border Assistance Mission Libya – EUBAM Libya)

28. számú kép
Tripolitania térképe,
a misszió logója az EUBAM Líbia elhelyezési körletét jelöli.

STELMACH LÁSZLÓ

Az EU Képességfejlesztő Missziója Szomáliában, 2012-től folyamatban (European Union Capacity Building Mission in Somalia – EUCAP Szomalia)

A misszió általános helyzete, fontosabb események

Az EUCAP Szomália az EU közös biztonság- és védelempolitikájának keretében működő polgári válságkezelési misszió. Mandátuma, hogy támogassa a Szomáliai Szövetségi Kormányt és a szövetségi tagállamokat a polgári tengeri és rendőri képességek kiépítésében és megerősítésében, amely magában foglalja a tengeri biztonság javítását, a rendőri erők képzését, mentorálását és stratégiai tanácsadást, valamint támogatja a jogállamiság kiépítését, fejlesztését. A misszió központja Mogadishuban van, területi irodái Mogadishuban, Puntföldön és Szomáliföldön helyezkednek el, ezen felül egy támogató irodát működtet Nairobiban, Kenyában.

A misszió jelenlegi mandátuma 2024 év végén kisebb átalakításon ment keresztül, és két évvel – 2027. február 28-ig – meghosszabbításra került. A rendőrségi reformok elősegítése mellett a mandátumban nagyobb hangsúlyt kapott a szomáliai rendőrség képzése, külön kiemelve a Szövetségi Darwish Rendőrséget.

2025-ben a misszióban megtörtént a Szövetségi Darwish Rendőrség újonc állományának kiképzésére történő átállás, elkészült a célzottan feladatra épített kiképzőközpont (amelyet a növekvő igényekhez igazodva folyamatosan bővítene), és megkezdődtek a rendszeres ciklikus alapképzések, illetve az év második felétől már továbbképzésekre is sor került. A feladat prioritássá vált a misszió életében, és a Szomáliai Szövetségi Kormány is ezt tekintette a misszió legfontosabb tevékenységének.

A misszió mandátumának másik fontos pillére a tengeri biztonság növelése. Az ezzel kapcsolatos feladatok elsősorban a vidéki területi irodákban jelentkeznek, azonban Mogadishu nemzetközi kikötőjében a misszió által létrehozott és felszerelt Szomáliai Tengeri Mentési és Koordinációs Központ folyamatos mentorálása szintén fontos feladat.

A misszió vezetője továbbra is a litván nemzetiségű Kęstutis Lančinskas, míg 2025. november 2-től az új misszióvezető-helyettes a finn származású Kati Bailey. A misszió személyi állománya jelenleg 169 főből áll (124 fő nemzetközi, 45 fő helyi alkalmazott), amelyből 2025-ben két fő vezényelt rendőr, Stelmach László r. alezredes, biztonsági tiszt (kontinensparancsnok) és Viniczai István r. alezredes, rendőri tanácsadó képviselte Magyarországot. (Stelmach László r. alezredes 2025. szeptember 30-án befejezte a szolgálatot a misszióban.)

Stelmach László r. alezredes, biztonsági tiszt fő feladatai voltak:

- a napi biztonsági adminisztrációs és a taktikai műveletirányítási feladatok végzése;
- biztonsági incidensek kezelése, biztonsági eligazítások végrehajtása;
- ügyeletesi szolgálat ellátása;
- biztonsági kockázatelemzések elkészítése;
- biztonsági szabályzók, incidensmegelőző és -kezelő tervek és végrehajtási utasítások kidolgozása, rendszeres felülvizsgálata;
- tűzvédelmi feladatok végzése;
- lögyakorlat-vezetői és oktatói feladatok ellátása.

29-30. számú kép
Külső ellenőrzésen a Bosassó Területi Irodában
és műveletirányítás közben

Viniczai István r. alezredes, rendőri tanácsadó fő feladatai:

- a misszió és a helyi rendőri erők közötti kapcsolattartás;
- mentorálási, tanácsadói feladatok ellátása;
- a különböző rendőri egységek tagjainak képzése;
- a misszió fő irányát jelentő Szövetségi Darwish Rendőrséggel kapcsolatos képzés szakmai anyagának kidolgozása és a képzésben való tevékeny részvétel.

31-32. számú kép
A Darwish kiképzőtáborban és megbeszélés után
a somáliai rendőrség vezetőivel

A misszió műveleti területének általános helyzete, fontosabb események, AUSSOM-váltás

Az Afrikai Unió Támogató és Stabilizációs Missziója Szomáliában (African Union Support and Stabilization Mission in Somalia – AUSSOM) egy többdimenziós (katonai, rendőri és polgári) misszió, amelyet az Afrikai Unió indított 2025. január 1-jén, és amely felváltotta a korábban működő Afrikai Unió Szomáliai Átmeneti Misszióját (African Transition Mission in Somalia – ATMIS). Az új misszió mandátuma erőteljesen hasonló a korábbi misszióéhoz, ami elsősorban az al-Shabaab elleni katonai műveleteket és a „felszabadított” területek biztonságának garantálását jelenti, de ezen kívül ellátja a nemzetközi zóna (Halane Base Camp) területének őrség-védelmét is.

Az AUSSOM a jelenlegi tervek szerint négy évig fog működni Szomáliában, mintegy fele (kevesebb, mint 12 000 fő) létszámmal, mint a korábbi misszió. Az új misszió felállítása és működtetése nehezen indult, az év elején hónapokig zajlott a váltás, a minimálisan szükségesnél jóval kevesebb fővel, és a kritikusan rossz finanszírozása továbbra sem megoldott.

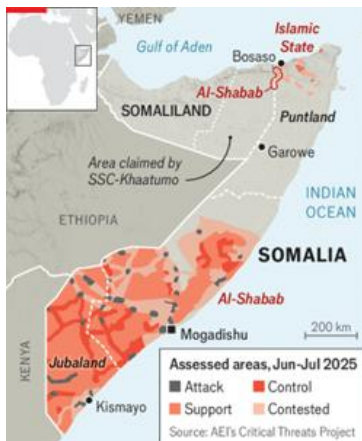
Biztonsági helyzet

Szomália biztonsági helyzete alapvetően rossz, főbb összetevői a különböző folyamatos fegyveres konfliktusok, a terrorizmus, a kalózkodás, a politikai feszültségek, a klánok közötti rivalizálás, a szervezett bűnözés és a nagymértékű kábítószer-fogyasztás (khat).

Szomália biztonságára az al-Shabaab (a-S) nevű iszlamista szélsőséges terrorcsoport jelenti a legnagyobb fenyegetést. Az a-S országosan, napi szinten követ el számos támadást, beleértve robbantásokat, nagyszabású komplex támadásokat, öngyilkos merényleteket, célzott gyilkosságokat.

A kalózkodás a szomáliai partok mentén a nemzetközi tengeri járőrök (az EU Haditengerészeti Erői, Szomáliában – EU Naval Force – EUNAVFOR ATALANTA misszió) jelenlétének köszönhetően az elmúlt

években jelentősen csökkent, azonban a térségben kialakult konfliktusok miatt a kalóztevékenységek száma a tárgyévben ismét emelkedett.

33. számú kép
A műveleti terület biztonsági térképe

Harc az al-Shabaab ellen

Az a-S elleni harc az év folyamán nagyon intenzív és hektikus volt. Az év elején a ramadán – ahogy az ország életének minden területére – úgy a biztonsági helyzetre is nagy befolyással volt. A már év elején elkezdődött viszonylag lassú a-S offenzíva a ramadán kezdetekor megerősödött. Az a-S erők heves és nagy erejű támadásokat indítottak – elsősorban – az ország középső részén, a fővárostól északra és észak-keletre. Ez a sok éve nem tapasztalt sikeres offenzíva egész tavasszal tartott, és megrázta egész Szomáliát. A kormányerők súlyos veszteségeket szenvedtek, és nagyon sok területet vesztek. A támadás egyik fő célja a Mogadishutól észak-keletre lévő korábbi a-S területek és fő közlekedési folyosók visszavétele volt. Az, hogy az a-S elsődleges céljaiba beletartozott-e Mogadishu elfoglalása és a kormány megdöntése, nem tisztázott.

Március második felében az a-S csapatok már gyakorlatilag körbevették a fővárost, Mogadishutól 10 kilométerre is szabadon járőröztek, ellenőrző

pontokat állítottak fel, és több, stratégiaileg igen fontos, Mogadishuba vezető hidat tartottak ellenőrzésük alatt. Az országban, de különösen Mogadishuban kezdett eluralkodni a pánik. A különböző sajtóhírek, a helyi és nemzetközi biztonsági elemzések végletesen széles skálán mozogtak, az „igazából minden rendben” és a „holnap elbukik a kormány és Mogadishu” között.

34. számú kép
Al-Shabaab ellenőrzőpontok Mogadishu környékén

A városban települt nemzetközi erők és szervezetek (beleértve az EUCAP-S missziót is) folyamatosan elemezték a biztonsági helyzetet, és megkezdték a felkészülést és a szorosabb koordinációt arra az esetre, ha a kormány összeomlik, és a város a-S uralom alá kerül. A felkészülés – a nemzetközi zóna védelmének a növelésétől a nemzetközi szervezetek evakuálásának előkészítéséig bezárólag – sok mindent magába foglalt.

Az év közepén – az AUSSOM szárazföldi csapatok, valamint egyéb nemzetközi légi támogatás segítségével – elkezdődött az a-S visszaszorítása, amely váltakozó sikerrel zajlott, de az év végére lassan sikerült az a-S-t visszaszorítani, erejét meggyengíteni.

Az ország északi részén, Puntland tartományban az év első felében heves összecsapások zajlottak a kormányerők és az ott meghatározó terror-szervezet, az ISIS-S (Islamic State in Somalia) csapatai között. Az év második felére az ISIS-S egységek jelentős vereségeket szenvedtek, megmaradt egységeik a hegyekbe húzódtak vissza.

A főváros, Mogadishu

Mogadishut folyamatosan fenyegeti az al-Shabaab, amely továbbra is rendszeres támadásokat hajt végre kormányzati intézmények, biztonsági erők és civilek ellen is. Az öngyilkos merényletek, a különböző robbantások és a célzott fegyveres támadások a jellemző elkövetési módszerek, amelyek célja a város destabilizálása és a kormány tekintélyének aláásása. Mogadishu ezen felül különböző klánoknak és alkánoknak ad otthont, ami időszakosan a klánok közötti fegyveres konfliktusokhoz is vezet.

Mogadishu politikai helyzetét az instabilitás jellemzi, gyakoriak a viták és hatalmi harcok a politikai szereplők között országos, szövetségi és regionális szinten is. A politikai feszültségek akadályozzák a biztonsági helyzet kezelését és a város hatékony kormányzását. Ezen felül a városban magas egyéni és szervezett bűnözés is tapasztalható, ideértve a rablást, zsarolást, emberrablást, nemi erőszakot és kábítószer-kereskedelmet, kihasználva a biztonsági erők szervezetlenségét és alacsony hatékonyságát.

Az év első felében rendszeres, havi 1-2 rakétatámadás történt Mogadishuban, elsősorban a nemzetközi zóna ellen. Az ezek visszaszorítására foganatosított biztonsági intézkedések, úgy tűnik, sikeresek voltak, mivel az év második felében a belövések száma jelentősen lecsökkent.

A kisebb támadások (ellenőrző pontok, biztonsági erők vagy kormányzati alkalmazottak elleni célzott likvidálások) egész évben napi szinten történtek, nagyobb, összehangolt támadások, merényletek átlagosan 1-2 havonta.

A kormányerők képzettsége alacsony, fizetésüket sokszor hónapokig nem kapják meg, vagy akár ellátmányban sem részesülnek, így alacsony a rendőrök, katonák morálja, egy támadás esetén nem ritkán azonnal és szervezetlenül elmenekülnek. A fizetetlen, frusztrált és egyre agresszívebb biztonsági erők egyre több erőszakos rablásban, gyilkosságban és baráti egységekkel történő halálos kimenetelű összecsapásokban érintettek.

Egy kerületi rendőrparancsnok megerősítette, hogy sok őr nem hajlandó éjszaka a helyén maradni, hacsak nem letartóztatás fenyegeti. Ennek eredményeként számos ellenőrző pontot és őrhelyet elhagynak sötétedés után, ezt kihasználva az a-S robbanószerkezeteket helyez el ott, és reggel, a rendőrök visszatérésekor felrobbantja azokat. Ezek a problémák – belső összecsapás, fizetetlen és kiábrándult biztonsági erők, valamint a növekvő operatív hiányosságok – kumulatív hatása súlyosan aláásta Mogadishu biztonságát.

Az EU-missziók kockázati besorolásának rendszere az év folyamán megváltozott, ezek után az EUCAP-S misszió biztonsági besorolása már nem a korábbi „magas”, hanem „kritikus” kockázatú lett.

Az EUCAP-S mogadishui állományának döntő része a Nemzetközi Táborban (International Campusban) él és dolgozik, az állomány egy kisebb része pedig az Európai Unió Delegációjának táborában. Mindkettő a Mogadishu nemzetközi repülőtér körül kialakított nemzetközi zónában helyezkedik el, ahol a nemzetközi szervezetek és külképviseletek települtek. A zóna külső védelmét és belső ellenőrzését helyi és AUSSOM-erők, az egyes táborok őrzését-védelmét saját egységek biztosítják.

Az EUCAP-S állományára elsősorban a zónát érő viszonylag rendszeres aknavető- és rakétatámadások jelentenek veszélyt. Célzott, kifejezetten az EUCAP-S állományára irányuló támadásra a misszió történetében még nem volt példa.

Nagyobb veszélyt jelent a városban történő mozgások közben „rossz időben, rossz helyen” lenni. Korábban néhány alkalommal előfordult a védett zónán belülrre történő beszivárgásos támadás, ennek a lehetősége csekély, azonban nem kizárható.

Összefoglalás

Szomália ez év folyamán is súlyos politikai és biztonsági kihívásokkal nézett szembe, az országot továbbra is az instabilitás jellemezi. Az al-Shabaab elleni harc az év második felében viszonylag sikeresnek volt mondható, ez azonban csak az év elején a kormányerők által elvesztett területek visszaszerzését jelentette.

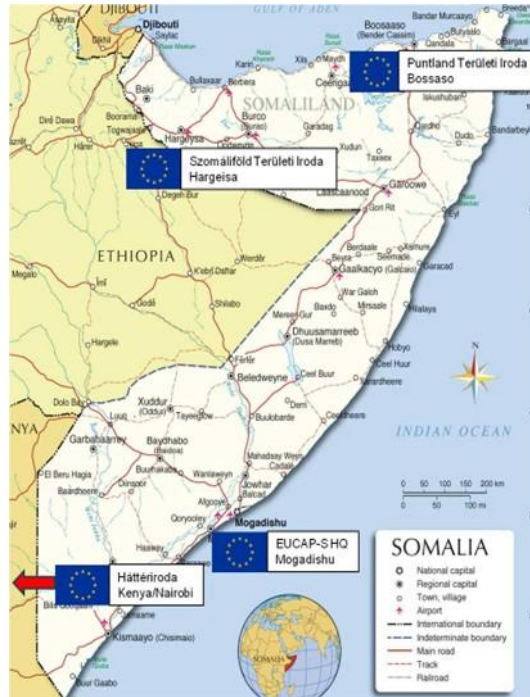
Az ország biztonsági erői önmagukban továbbra sem lennének képesek a biztonság garantálására, a nemzetközi erők nélkül az ország pillanatok alatt omlana össze.

A nemzetközi erőfeszítések ellenére az ország továbbra is első a „Törékeny Államok” listáján.

Ebben a nemzetközi segítségnyújtásban vállal szerepet az EUCAP-S is, aminek fő feladatai és fókusza új irányt vettek a Szövetségi Darwis rendőri állomány képzésével. A szomáliai kormány számít a misszió segítségére, és számol az általuk kiképzett új rendőri állománnyal, így a misszió hozzájárulása Szomália biztonságához az előző évekhez képest sokkal gyakorlatiasabb lett.

Stelmach László: Az EU Képességfejlesztő Missziója Szomáliában, 2012-től folyamatban (European Union Capacity Building Mission in Somalia – EUCAP Szomalia)

A magyar rendőri kontingens misszió belüli megítélése jó. Nemcsak szakmailag, de emberileg is elismert módon képviseljük a rendőrséget és Magyarországot, ennek bizonyítéka többek között, hogy Viniczai r. alezre-des az egyik tanfolyam „legjobb kiképző” elismerését is megkapta.

35. számú kép
A missziós terület térképe

PATAKI ZOLTÁN

**Az EU Polgári Válságkezelő Missziója Maliban,
2014-től folyamatban
(European Union civilian crisis management mission in
Mali – EUCAP Sahel Mali)**

A belügyminiszter vezénylese alapján 2025. június 30-án kezdtem meg a szolgálatomat az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának intézményi keretein belül létrehozott civil kapacitásépítő misszióban, az EUCAP Sahel Maliban, annak székhelyén, Bamakóban.

Feladatom a misszió mandátumának végrehajtásáért felelős műveleti osztály alárendeltségében lévő, a mali Biztonsági Szektor Reformját (Security Sector Reform) támogató egység vezetése (SSR Component). Az osztály másik egysége a képzési egység (Capacity Building Component), melynek vezetését a műveleti osztály vezetőjének távollétében láttam el. A vezetői munka elnyerésében sokat nyomot a latba az, hogy 2016-tól 2019-ig két és fél évet dolgoztam az ENSZ Többdimenziós Integrált Stabilizációs Missziójában (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali – MINUSMA) Maliban, és jó intézmény- és országismerettel rendelkeztem. Ott a csendőrség országos hatáskörű központi nyomozó egységének (Service d'Investigation Judiciaire) voltam a stratégiai tanácsadója, majd az ENSZ Főtitkár Különmegbízottjának (Special Representative of Secretary General – SRSG) közvetlen alárendeltségében lévő

egységben az ENSZ-létesítmények elleni terrortámadásokkal kapcsolatos vizsgálatokat vezettem.

A misszió műveleti területének általános helyzete, a mali krízis okai

Mali a hetven évig tartó francia koloniális uralom alól 1960-ban szabadult fel. A franciák egy erősen központosító államigazgatási modellt hagytak örökségül, amelyről itt a válság okaként érdemes bevezetesképpen említést tenni. A francia logika szerint az a francia, aki annak vallja magát. Ez a francia forradalom utáni üzenet békésen vagy erőszakos úton franciásította a nemzeti kisebbségeket (bretonokat, okszitánokat, akkítánokat), és megalapozta az egységes centralizáltan irányított francia nemzetállamot.

Amikor Mali 1960. június 20-án kikiáltotta a függetlenséget, létrejött egy 1,25 millió km² területű soknemzetiségű állam, amely megpróbálta lekövetni a francia modellt úgy, hogy az addig szokásjogi törvények alapján egymás mellett élő népek még az állam fogalmát sem ismerték. Természetesen a hatalmat központosító kormány ténykedését az északi területek azawad lakossága soha nem volt hajlandó elfogadni. Felkelések sorozata következett, amelyeket a kormány vérbe fojtott.

A jelenlegi krízis egy sokadik ilyen fegyveres konfliktus eredménye, amely 2012 óta folyik Maliban, a szalafista dzsihádisták és az azawad-párti függetlenséget követelő csoportok felkelése nyomán. A Maliban aktív dzsihádisták csoportok tevékenységéről sok magyar disszertáció született. Én megpróbáltam magyarázatot találni a mali terrorszervezetek létrejöttére, ami nem igazán sikerült, annak ellenére, hogy helyi terrorelhárítási vezetőkkel, északi térségekbe utazva helyiekkel beszélhettem.

Egy volt francia katonai hírszerző egyik ebédnél a szaudiak által támogatott szalafista iskolák eredményének látja az országban teret nyerő dzsihádisták must. A jelenlegi kormányzati álláspont a francia, sőt ukrán befolyást is emlegeti. Ellentmondásos helyzetet eredményezett a francia nagykövet-

ség másodtitkárának letartóztatása, aki a gyanú szerint állam elleni szervezkedést követett el, holott a 2012-ben elkezdődő terrorista előre nyomulást a francia Serval katonai művelet fékezte meg.

Az átmeneti kormány a szomszédos Elefántcsontpart kormányát és Algériát is megvádolta a terrorizmus szponzorálásával. Az viszont tényként kezelhető, hogy Elefántcsontpart bázisául szolgált a területéről induló mali déli régiókban tevékenykedő terroristáknak, de az állam szerepe ebben nem bizonyított. Az én álláspontom az, hogy bár az állami erőszakszervezetek, illetve a lakosság elleni cselekmények egyértelműen terrorcselekményeknek minősülnek, azonban a nemzetközi dzsihádzimushoz nincs közük, mivel a támadásoknak vallási ideológiai alapja nincsen.

36. számú kép
Mali térképe

Biztonsági helyzet, valamint a biztonsági helyzetre kiható fontosabb események

A biztonsági helyzet egyre kritikusabbá válik, mivel a kormány képtelen megakadályozni a terrorista csoportok, a JNIM⁷⁸ és az Iszlám Állam Sahel előre nyomulását, amelyek egyre erősebbé válnak Maliban. Északon az az-awad nép védelmi stratégiai szervezetének lázadói és a JNIM terroristái hallgatólagos megnemtámadási paktumot kötöttek, hogy erőiket a mali fegyveres erők és orosz szövetségeseik ellen összpontosíthassák.

A központi régióban a terrorista csoportok fokozzák támadásaikat, különösen Mopti és Ségou térségében. A terrorista fenyegetés nyugat felé is elterjedt, és most már dél felé is, egy általános kísérlet részeként, hogy bekerítsék és elszigeteljék a fővárost.

A misszió mandátumának végrehajtására közvetett módon a legnagyobb hatással a szeptember hónapban kezdődő, november hónapra kicsúcsosodó energiaválság volt. A JNIM terrorszervezet kihasználva az ország külföldi, szinte százszázalékosnak mondható energiafüggőségét, szisztematikusan elkezdte támadni az országba érkező üzemanyag-szállítmányokat. Ezzel az üzemanyaghiány olyan mértéket öltött, amely nemcsak a közlekedést, hanem az amúgy is akadozó dízelolaj alapú áramtermelést és ellátást is elviselhetetlen módon akadályozta.

A misszió novembertől arra kényszerült, hogy a nemzetközi személyi állomány nagy részét a műveleti területről kivonja, az a feladatokat távmunkából hajtsa végre. A fővárosban terrortámadás 2024 szeptembere óta nem történt, viszont ilyen cselekmény bekövetkezésére mindig számítani kell.

⁷⁸ A Jama'at Nusrat al-Islam wal-Muslimin egy szalafita dzsihádistá szervezet a Maghreb-ben és Nyugat-Afrikában, amely az Ansar Dine, az al-Mourabitoun és az al-Kaida szaharai ágának Iszlám Maghreb-ben való egyesüléséből jött létre.

Politikai helyzet

Politikai szempontból a hatalmat továbbra is egy átmeneti kormány gyakorolja, amelyet a 2020-as és 2021-es puccsokat kezdeményező katonaság ellenőriz. A 2022-ben bejelentett tervekkel ellentétben a 2024 februárjára tervezett elnökválasztásokat elhalasztották, és a mai napig nem határoztak meg új választási időpontot.

Diplomáciai téren az átmeneti kormány szövetségre lépett Burkina Fasóval és Nigerral, amely két országot szintén katonai puccsokból származó rezsimek irányítják. 2023 szeptemberében a három ország együtt létrehozta a Száhel-államok Szövetségét, amely egy konföderációvá alakult, amelynek célja a politikai, diplomáciai, gazdasági és katonai tevékenységek regionális és nemzetközi szintű koordinálása. Mindhárom ország kilépett a G5 Száhelből, ami a regionális szervezet tényleges feloszlásához vezetett. Hasonlóképpen, szándékukban áll kilépni a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségéből is. Mali, megerősítve nemzetközi pozíciójának átrendeződését, amely a nyugati országoktól való eltávolodással jellemezhető, továbbra is kiváltságos kapcsolatokat ápol Oroszországgal, miközben erősíti együttműködését Kínával, Törökországgal és Iránnal.

Az ország a geopolitikai játszmák színterévé vált a nyersanyagokért folytatott harcban. Tudvalevő, hogy a térség országai jelentős arany-, lítium- és urániumkészletekkel rendelkeznek. Január 20-án Szergej Lavrov orosz külügyminiszter összefoglalta a 2025-ös év diplomáciai fejleményeit, kitért Moszkva Afrika-stratégiájára és a Száhel Államok Szövetségével (Alliance of Sahel States – AES) való kapcsolatok megerősítésére.

Az afrikai kontinenssel való szorosabb együttműködés keretében Oroszország diplomáciai hálózatát 49 nagykövetségre bővíti. Az AES támogatásával kapcsolatban a miniszter megemlítette, hogy olyan kezdeményezések, mint a keretmegállapodások és a kormányközi bizottságok (amelyeket már 2025-ben aláírtak Malival), véglegesítés alatt állnak Niger és Burkina Faso számára, hogy támogassák őket „a neokoloniális függőségtől való fel-

szabadulásukban”. Végül Lavrov megerősítette Oroszország hozzájárulását az AES, az Afrikai Unió és a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közössége közötti kapcsolatok megerősítéséhez.

Az Egyesült Államok határozott politikai fordulatot jelentett be három nyugat-afrikai országgal kapcsolatos külpolitikájában, amelyek iszlamista lázadókkal küzdenek, és amelyek katonai kormányai megszakították védelmi kapcsolataikat Franciaországgal, és Oroszország felé fordultak. A külügyminisztérium bejelentette, hogy Nick Checker, az afrikai ügyekért felelős hivatal vezetője látogatást tesz Mali fővárosában, Bamakóban, hogy kifejezze az Egyesült Államok „tiszteletét Mali szuverenitása iránt”, és „új irányt” jelöljön ki a kapcsolatokban, „túllépve a korábbi politikai hibákon”.

Októberben új lendületet kaptak Bamako és Budapest között a diplomáciai kapcsolatok. Mali Rómába akkreditált nagykövete Magyarország köztársasági elnökének átadta nagyköveti megbízólevelét. Ezzel a hivatalos gesztussal a mali diplomata nemcsak megerősítette Mali jelenlétét az európai diplomáciai szintéren, hanem megújította a mali kormány szándékát is, hogy fokozza a kétoldalú együttműködést olyan különböző területeken, mint az oktatás, a szakképzés, a mezőgazdaság, az energia, a kultúra, az egészségügy és a technológia. Magyarország Algériába akkreditált nagykövete a viszonyosság elve alapján hasonlóképpen járt el Bamakóban. Nagykövetünk számára alkalom nyílt arra, hogy au EUCAP Sahel misszióban látogatást tegyen.

Az EU közös biztonsági és védelmi politikai kontextusa

Az Európai Unió Száhel-övezetben vállalt elkötelezettsége a 2011-ben elfogadott és 2021-ben felülvizsgált stratégia keretében valósul meg, amely hangsúlyozza az integrált megközelítés fontosságát a kormányzás, a biztonság és a fejlesztés terén. Az elmúlt két évben jelentősen csökkent a nemzetközi jelenlét a Száhel-övezetben.

Maliban a hatóságok arra kényszerítették az Egyesült Nemzetek Szervezetének Többdimenziós Integrált Stabilizációs Misszióját (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali – MINUSMA), hogy hagyja el az országot, ami 2023 végén meg is történt, majd tavasszal elérték, hogy az EU Képzési Missziója (European Union Training Mission in Mali – EUTM) mandátumát ne hosszabbítsák meg.

Nigerben a hatóságok, akik 2023 júliusában erőszakkal vették át a hatalmat, az EU Képességefejlesztő Missziójának (European Union Capacity Building Mission in Niger – EUCAP Sahel Niger) távozását okozták, amelynek mandátuma 2024 szeptemberében járt volna le.

A 2014-ben létrehozott EUCAP Sahel Mali továbbra is az egyetlen teljes jogú európai misszió Maliban és a Száhel-övezetben. Ebben az új helyzetben a 2023. decemberi és 2024. februári külügyminiszteri tanácskozások emlékeztettek arra, hogy az Európai Uniónak fontos továbbra is elkötelezettnek maradnia a Száhel-övezet iránt, és kidolgoznia egy új, megfelelő megközelítést, amely lehetővé teszi stratégiai érdekeinek megőrzését a béke, a biztonság és az emberi jogok terén.

Az EUCAP SAHEL létrehozása óta eltelt tizenegy év alatt az EUCAP SAHEL misszió megkérdőjelezhetetlen partnerré vált a belügyi és igazságügyi hatóságok képességeinek fejlesztésében és a Biztonsági Szektor Reformjának támogatásában. A Biztonsági Szektor Reformjának célja egy állam biztonsági intézményrendszerének átalakítása úgy, hogy azok hatékonyabban, elszámoltathatóbban és a jogállamiság elveinek megfelelően működjenek, melynek szükségessége leggyakrabban konfliktus utáni országok stabilizálásakor vagy demokratikus átmenet során merül fel. Nemcsak a fegyveres testületek technikai fejlesztését és kiképzését jelenti, hanem a demokratikus civil kontroll és a bűnüldöző hatóságok intézményi reformját is.

Az átmeneti kormányon belül számíthat a belügyi és védelmi miniszter, valamint az igazságügyi miniszter támogatására, akik a belbiztonsági erők modernizációjának főszereplői.

A kétéves – 2025. január 31. és 2027. január 31. közötti – mandátumában körülbelül nyolc és fél millió euró értékben valósulnak meg ingatlan- és informatikai-, szünetmentes, napenergiára támaszkodó energiaellátás biztonságát célzó fejlesztések a rendvédelem és az igazságügyi szervek számára.

A mali államhatalom helyreállításának dinamikáját támogatva az EUCAP Sahel Mali segítséget és tanácsadást nyújt a rendvédelmi erőknek a kormány által meghatározott biztonsági reform végrehajtásában, azzal a céllal, hogy

1. javítsák azok operatív hatékonyságát;
2. helyreállítsák a döntéshozatali parancsnoki láncot;
3. megerősítsék az adminisztratív és igazságügyi hatóságok (ügyészség) szerepét a rendvédelmi szervek irányításában és ellenőrzésében, hozzájárulva ezzel a korrupció megelőzéséhez és a büntetlenség elleni küzdelemhez.

A misszió segítséget nyújt az országot destabilizáló, illetve annak válságállapotát eredményező és az Európai Unió tagállamai biztonságát is leginkább érintő terrorizmus, szervezett bűnözés – ideértve a kábítószer- és emberkereskedelem és az illegális migráció – elleni küzdelemben.

A Biztonsági Szektor Reformját érintő stratégiaalkotási és -tervezési folyamat 2022 óta tart. Az elkészült dokumentum a miniszteri tanács előtt, jóváhagyás alatt van. A reform központi eleme a rendvédelmi szervek és a civil társadalom közötti bizalom helyreállítása, az együttműködés javítása. Az ehhez kapcsolódó közösségi rendőrség koncepciójának (körzeti megbízási rendszer) gyakorlati megvalósítására szintén egy átfogó stratégia készült.

Jogi keretek által meghatározott módon intézményesítették a civil társadalmat. Az ország mintegy 700 járásának létre kell hozni a saját biztonsági tanácsát (Comité Consultatif de la Sécurité), amelyeknek az elképzelés szerint képesnek kell lenniük arra, hogy egy belügy alárendeltségében lévő

biztonsági szektor reformját végrehajtó azonos törvény alapján létrehozott szervnek (Commissariat a la Réform du Secteur de la Sécurité – CRSS) a biztonsági helyzetről jelentsen. A helyi civil társadalom képviselői és a helyi rendőri szervek ideális esetben a járás közbiztonsági helyzetéről a stratégiai döntéshozóknak jelentenek.

A misszió 6 bamakói járás tanácsainak felkészítését hajtotta végre. Jelenleg kulcsfontosságú városok tanácsainak a feladatra való felkészítése zajlik. A CRSS munkáját az érdeklődők a kormányzati honlapon megtekinthetik. A misszió sajnos nem tudta kiépíteni azt a pozíciót ez utóbb említett szervnél, amely lehetővé tenné az elemző-értékelő és döntéshozatali munka értékelését.

A misszió támogatta az integrált határigazgatás megvalósítását. Maliban két olyan határátkelő van, amely a határregisztrációs adatokat valós időben képes az értékelő-elemző központba küldeni. Ez a képesség a misszió által nyújtott fejlesztések és képzések eredménye. Ezek a rendszerek képesek a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete (International Criminal Police Organization – Interpol) Nyugat-Afrikai Rendőrségi Információs Rendszerének (West Africa Police Information System – WAPIS) adatbázisába történő bekérdezésre.

A misszió képviselte Malit az Európai Határ- és Parti Őrségi Ügynökség (European Border and Coast Guard Agency – Frontex) regionális tanácskozásain. A misszió megteremtette és erősítette a határvédelmi szervek és az emberkereskedelem és illegális migráció elleni központi szerv közötti operatív együttműködést.

Irányításommal a jogállamiság erősítése érdekében az igazságügy minisztériumban egy ellenőrzési bizottságot hoztunk létre, amelynek feladta a nyomozások ügyészi felügyeletének erősítése lesz (control chaine pénal).

Irányításom alatt terrorizmus elleni szemináriumot szerveztünk a terrorellenes speciális nyomozó szerv részére (Brigade D’Investigation Spécialisé) a speciális nyomozó ügyész közreműködésével. A cél a hatékony nemzeti koordináció és bűnügyi hírszerzés megteremtése volt a terrorizmus elleni harc hatékonyabbá tételében.

Műveleti kihívások

A mali katonai junta a konfliktus megoldására, a közbiztonsági helyzet és a stabilitás megteremtésére a katonai eszközt választja, a rendvédelem és igazságszolgáltatás szerepe kevésbé fajsúlyos.

A rendvédelmi szerveket militarizálták, bár a rendőrség és polgári védelem a belügyminisztérium irányításában maradt, a csendőrséggel és nemzeti gárdával együtt a honvédelmi minisztérium alárendeltségébe kerültek költségvetési és humánigazgatási szempontból. A rendvédelmi szervek tagjait az ellátott feladattól függetlenül bevetési feladatokra vezényelik.

Ami a humán erőforrás-gazdálkodást illeti, a feladatkör-meghatározásnak és az egyéni értékelésnek nincs gyakorlata. Az előmenetel nem érdemi alapon történik. Képzési tervek nincsenek.

Ami az informatikai rendszerek, adatbázisok kiépítettségét, a digitalizációt illeti, az állapotok kőkorszakiak. Központi netszaru rendszerhez hasonló adatbázis nincs. Humán erőforrással, logisztikával kapcsolatos dolgokat papíralapon intéznek. A helyi és központi rendőri szervek saját adatbázissal rendelkeznek, azok nincsenek összeköttetésben egymással.

A határregisztrációs adatbázisba csak a nemzetközi reptéren keletkező utasforgalmi adatok kerülnek egy amerikai projekt jóvoltából, valamint egyetlen közúti határátkelő (Kourémale) rendelkezik ilyen képességgel az EUCAP Sahel Mali jóvoltából.

Az anyagi-technikai eszközökkel való ellátottság nem teszi lehetővé a hatékony munkát. A kapitányságok áramellátása nem állandó, internetkapcsolat nincs, fizikai biztonságuk hiányos, járművek alig vannak. Támadások esetén az állomány menekülőre fogja.

Terrorizmus elleni nemzeti koordináció nincs, a helyi szervek és a központi hatóság között együttműködés, adatcsere nincs. Az illetékességgel rendelkező központi szervnek, a BIS nek regionális irodái nem működnek. A régiókban terrorfelderítést nem tudnak végezni, erre a helyi szervek alkalmatlanok.

A szervezett bűnözés elleni harc nem hatékony, komplex nyomozások, a titkos információgyűjtés erőinek, eszközeinek, módszereinek – habár törvényi lehetőség megvan – tervszerű összehangolt alkalmazása nem számottevő. A felderített ügyekben a vádemelésre nincs elég ügyész és ítélkezésre nincs elég bíró. Egész régiók nélkülözik a rendvédelmi és igazságügyi szervezet jelenlétét. A honvédség a rá háruló közrendvédelmi feladatokat reaktív módon próbálja megoldani. Bűnügyi együttműködés a környező államokkal nincs, ami a felderítés hatékonyságát csökkenti.

37. számú kép

Mellettem a BIS parancsnoka a terror elleni ügyéssel

LESS FERENC

Az EU Örményországi Megfigyelő Missziója, 2023-tól folyamatban (EU Mission in Armenia – EUMA Armenia)

Absztrakt

Jelen tanulmány az Európai Unió örményországi missziójának tevékenységét és stratégiai kihívásait elemzi belső nézőpontból, a 2025. decemberi állapotnak megfelelően. Szerzőként – aki a misszió tervező és értékelő tisztje – bemutatom a mandátum gyakorlati megvalósítását, a végrehajtási tervezés rendszerét, valamint a kilencfős magyar kontingens kiemelt szerepvállalását a logisztikától a járőrözésig.

Az írás részletesen tárgyalja a missziót övező geopolitikai feszültségeket, különös tekintettel az azeri fél elutasítására és az ellenséges dezinformációs narratívákra. Végezetül a tanulmány a 2027-ig szóló mandátum lehetséges jövőbeli forgatókönyveit vázolja fel a bizonytalan dél-kaukázusi biztonságpolitikai környezetben.

Bevezetés

Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának részeként, az örmény kormány felkérésére hozták létre az EU Mission in Armenia

(EUMA), az Európai Unió örményországi megfigyelő (monitor) misszióját, abból a célból, hogy támogassa a régió békéjét és stabilitását.

Jelen tanulmány célja, hogy a misszió belső működését egy aktív résztvevő, a tervezésért és értékelésért felelős tiszt szemüvegén keresztül mutassa be. Írásomban áttekintem a Vajoc Dzor tartományban található székhely és a határ menti járőrbázisok rendszerét, valamint a mandátumból eredő feladatok – mint a biztonsági helyzetfelismerés és a humán biztonság monitorozása – gyakorlati végrehajtását. Kiemelt figyelmet fordítok a magyar hozzájárulásra, hiszen jelenleg kilenc honfitársunk tölt be kulcspoziíciót a logisztikától a járőrözésig.

A napi operatív feladatokon túl elengedhetetlen a missziót körülvevő stratégiai környezet vizsgálata is. Elemzésemben kitérek azokra a kihívásokra, amelyeket az azeri fél elutasító magatartása és a misszió ellen irányuló, „kémtevékenységet” vizionáló dezinformációs kampányok jelentenek. Végezetül, a 2027 februárjáig meghosszabbított mandátum tükrében, mérlegelem az EUMA jövőbeli kilátásait, figyelembe véve a közlégő örményországi választások és a békefolyamat lehetséges kimeneteleit.

EUMA – Európai uniós válasz a regionális stabilitás támogatására

Az EUMA 2023. február 20-án kezdte meg működését az EU Külügyminiszterek Tanácsa döntése nyomán, reagálva az örmény kormány felkérésére. Az EUMA az EU közös biztonság- és védelempolitikájának⁷⁹ egyik eszköze a régió békéjének és stabilitásának támogatásában.

A civil misszió érkezését megelőzte a kisebb volumenű EU Megfigyelő Képesség (EU Monitoring Capacity – EUMCAP) telepítése, amely 2022. október 20. és 2022. december 19. között látta el feladatait az azeri–örmény határ örmény oldalán, mivel az azeri fél elzárkózott a külföldi szervezet fogadásától. Az EUMA ennek a kezdeti tevékenységnek a tapasztalatait felhasználva került telepítésre, továbbra is az örmény oldalon.

⁷⁹ Common Security and Defence Policy

A misszió személyi állományát kezdetben – döntő többségben – a hasonló jellegű, Georgiában működő EUMM⁸⁰ munkatársai adták, akiket erre a feladatkörre helyeztek át. A gépjárműpark első járművei is a társmisszióból érkeztek.

A misszió első mandátuma 2025. január 30-ig tartott, amelyet az írásom befejezésének időpontjáig⁸¹ egy alkalommal, 2027. február 19-ig hosszabítottak meg.

A misszió keretlétszáma 225 fő (166 nemzetközi, 59 helyi dolgozó). A nemzetközi megfigyelők és a működéshez szükséges személyzet 25 EU-tagállamból⁸², valamint a harmadik hozzájáruló félként közreműködő Kanadából érkezett. A meglévő létszámot 2025. december elején 159 nemzetközi és 47 helyi dolgozó alkotta, azaz összesen 206 fő, ami a misszió történetének addigi legnagyobb egy időben meglévő létszáma volt.

A misszió székhelye nem Jerevánban, a fővárosban található, hanem az attól keletre elhelyezkedő Vajoc Dzor tartomány (megye) központjában, a mintegy 7000 lakost számláló Yeghegnadzor városkában. A vidéki elhelyezést a megfigyelők járőrbázisaihoz (Forward Operating Bases – FOB) való közelség indokolta. Az örmény kormánysszervekkel való közvetlen kapcsolattartást egy Jerevánban található összekötő iroda végzi.

A hat FOB az azeri határhoz közeli Ijevan, Martuni, Jermuk⁸³, Yeghegnadzor, Goris és Kapan településeken található, műveleti körzeteikkel lefedve az északról délig nyúló határvonalat és annak térséget. A misszió a tevékenységét az örmény hatóságokkal koordinálva végzi, az azeri állami szervek szükség szerinti értesítése mellett.⁸⁴

⁸⁰ The European Union Monitoring Mission in Georgia

⁸¹ 2025.12.12.

⁸² Ciprus és Málta nem képviselteti magát.

⁸³ Jermuk üdülőváros esetében a határ légvonalban mindössze kb. 5 kilométer távolságra húzódik.

⁸⁴ About European Union Mission in Armenia

Forrás: https://www.eeas.europa.eu/euma/about-european-union-mission-armenia_en?s=410283

Letöltés ideje: 2025.12.08.

A misszió létrehozásában jelentős szerepet játszott jelenlegi vezetője, dr. Markus Ritter, a német szövetségi rendőrség magas beosztású tisztje, aki több nemzetközi szerepvállalását⁸⁵ követően kapta meg az EUMA első misszióvezetői posztját. Dr. Ritter nyugdíjba vonulása miatt 2026. február közepén fejezte be missziós munkáját.

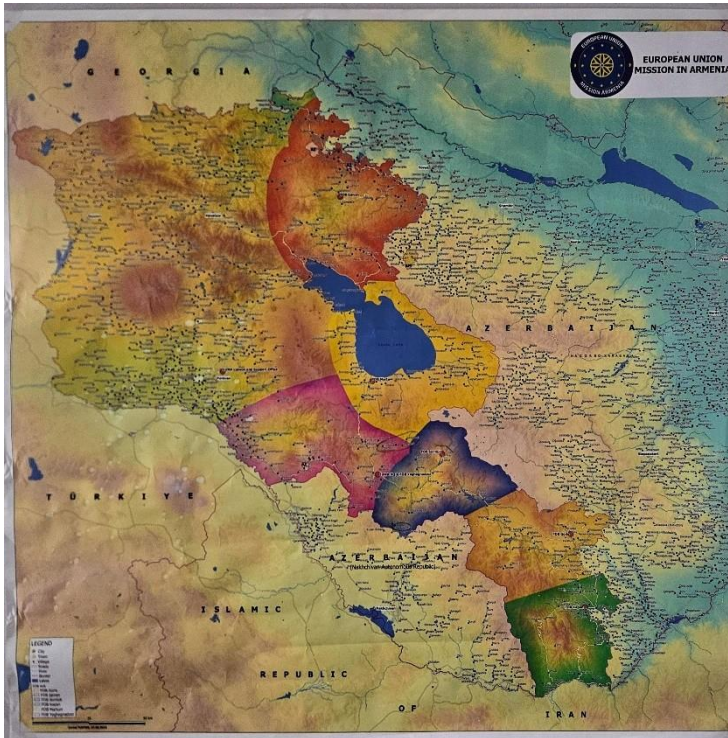
A mandátumból eredő feladatok

A misszió mandátuma három pilléren nyugszik, miszerint meg kell figyelnie és jelentenie, hogy milyen konfliktussal kapcsolatos események történnek a működési területén, hozzá kell járulnia a konfliktussal érintett területeken élők biztonságához, valamint az Örményország és Azerbajdzsán közötti bizalom kialakításához, amennyire az lehetséges.

A megfigyelők (monitorok) a mandátumnak megfelelően kétfajta járőrtevékenységet végeznek. Az első pillérhez kapcsolódó megfigyelési feladatkör keretén belül „biztonsági helyzetfelismerés” (Security Situation Awareness – SSR) céljából járják a konfliktus által kialakult határvonal övezetét, megfigyelve, milyen katonai tevékenység zajlik ott (gyakorlatok, erődítési munkálatok, csapatmozgások, illetve a tűzszünet megsértése stb.).

A másik járőrfeladat a „humán biztonság” (Human Security – HS) helyzetének értékelésére irányul. Ennek keretében a konfliktusövezetben található településeket keresik fel a misszió munkatársai, és a lakossággal folytatott beszélgetések során gyűjtenek információt az életkörülményeikről, problémáikról, valamint a konfliktus okozta következményekről. A misszió intenzív megfigyelési és járőrtevékenységet végez, így 2025. december elejére több mint a 7000 esetben indított SSR és HR járőrt.

⁸⁵ 2017–2019 között az EUAM-t vezette Irakban, miután különböző vezetői beosztásokban megfordult Koszovóban, Georgiában, Afganisztánban és Dél-Szudánban.

38. számú kép
A térség térképe

Magyar hozzájárulás

Az írásom idején kilenc magyar vesz részt a misszió munkájában. A misszió központjában négy magyar dolgozik. A logisztikai részleget egy vezényelt honvéd alezredes vezeti, aki mellett egy volt honvédtiszt dolgozik szerződéses munkavállalóként. A biztonsági részleghez tartozó ügyeleten egy volt rendőr tevékenykedik szintén szerződéssel, míg a Planning, Reporting and Evaluation Section⁸⁶ egyik tervező és értékelő tisztjét⁸⁷ beosztását magam töltöm be.

⁸⁶ Tervezési, Jelentési és Értékelő Csoport

⁸⁷ Planning and Evaluation Officer

A jeghegnadzori, a martuni és a gorisi FOB-okon egy-egy magyar rendőr, míg a jeghegnadzor és az ijevan FOB-okon egy-egy magyar honvéd végez megfigyelő tevékenységet, vezényeltként.

Saját feladataim

A missziós feladataimat 2025. augusztus 4-től végzem, a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központból való vezénylésem keretén belül.

Főbb feladataim közé tartozik a misszió végrehajtási tervének (Mission Implementation Plan – MIP), valamint információgyűjtési tervének (Mission Information Collection Plan – MICP) gondozása. Az MIP a misszió három mandátumát bontja gyakorlati feladatokra, meghatározva, mit kell tenni a biztonsági helyzetfelismerés, a humán biztonság és a bizalomépítés területén. Ahogy azt fentebb említettem, az első a határvidéken folyó katonai-biztonsági tevékenységet, a második a konfliktussal érintett lakosság helyzetét igyekszik követni, míg a harmadik a konfliktusban érintett felek közötti bizalomépítéshez kíván támogatást nyújtani. A harmadik pillér nagyon alacsony aktivitással működik, mivel az azeri fél az EUMA-t nem fogadja el legitim partnernek.

A mandátumhoz kapcsolódó tevékenységek nemcsak járőrözést jelentek, hanem sajtómunkát, politikai, társadalmi rendezvények szervezését, politikai, gazdasági, környezetvédelmi elemzést és tanácsadást, EUMA–örmény közös projektek futtatását is.

Az MICP az MIP feladataihoz rendel nyílt információgyűjtési feladatokat, ami ennek folytán nem más, mint különböző kérdések halmaza, felelősökkel, határidőkkel stb. A kérdések többsége a monitorok tevékenységét irányítja, meghatározva, hogy milyen szempontok szerint vezessék megfigyeléseiket, illetve milyen irányban célozzák kérdéseiket a lakossággal folytatott beszélgetéseik során. Emellett a különböző szakterületeken dolgozó elemzők és tanácsadók is kapnak feladatokat mind az információgyűjtés, mind az elemzés területén.

Az említett terveket folyamatosan karban kell tartani, rendszeresen felülvizsgálni és az igények szerint módosítani. Míg a Műveleti Terv (Operation Plan – OPLAN) módosításához az EU tagállamainak konszenzusa szükséges (így mandátummódosítás nélkül szinte kőbe van vésve), addig az MIP feladatainak módosításához elegendő a misszió vezetőjének és az EU összes civil missziója vezetőjének (Civilian Operation Commander) megegyezése. Erre ritkán kerül sor.

Az MICP felülvizsgálatára és módosítására kéthetente kerül sor, a misszió számos szervezeti elemének részvételével, amikor az egyes információigénylési kérdések aktualitásának vizsgálata eredményének következtében a kérdések megerősítése, módosítása vagy eltávolítása, illetve új kérdések felvétele történik.

A tervekkel kapcsolatos további teendő a feladatok végrehajtásának értékelése, amelyet az MIP esetében negyedévente kell végrehajtani és eredményéről beszámolni, illetve a hathavi értékelést a misszió féléves jelentésében szerepeltetni.

A munkám során több alkalommal vettem részt megfigyelő járőrszolgálatban, különböző FOB-ok működési területén. A központban dolgozók megfigyelői tevékenységben történő részvételét a vezetők kiemelten támogatják, mivel általa nyílik lehetőség betekinteniük a konfliktuszóna biztonsági helyzetébe és az érintett településeken élők életkörülményeibe, így értve meg a központba áramló információ kontextusát és lényegét.

Önként vállalt feladatként részt veszek az emberi jogokkal és a társadalmi nemek egyenlőségével foglalkozó munkacsoport tevékenységében is, amely elsősorban a konfliktus által érintett területeken működő civil társadalmi szervezetek számára szervez eszmeecserét, illetve figyelemmel kíséri és értékeli az érintett társadalmi csoportok helyzetét.

39. számú kép
A tanulmány szerzője munka közben

Kihívások

Mint azt már említettem, az azeri kormányzat nem fogadja el az EUMA-t partnernek, sőt kifejezetten ellenszenvvel kezeli, és a nyugati beavatkozás eszközének tekinti. Az azeri médiaorgánumok hamis információs (FIMI⁸⁸) narratívákat terjesztenek a misszió ellen, kémküldetesként állítják be tevékenységét. A narratíva szerint a Nyugat az EUMA-n keresztül egy autoriter és diktatórikus rendszer kiépítését támogatja.

⁸⁸ Foreign Information, Manipulation & Interference, magyarul külföldi információs manipuláció és beavatkozás

Csak az írásomat megelőző novemberben tizenegy hasonló FIMI-incidentst észleltek, nagyrészt azeri, kisebb részben orosz forrásokból. Más azeri médiumok is közölnek hírt az EUMA-ról, de FIMI-narratívák nélkül.

Tekintettel az egy évszázadra visszanyúló szoros politikai, gazdasági, kulturális kapcsolatokra, az örmény népesség jelentős része jól beszél az orosz nyelvet, bár a fiatalabb korosztály egyre inkább angolul tanul. Így az a tény, hogy a lakosság 21%-a, különösen az idősebb korosztály (50%) az orosz médiából (legyen az hagyományos vagy közösségi) is tájékozódik, nem meglepő, ami az orosz befolyást erősíti, jelentősen hozzájárulva az EUMA elleni álhírek terjesztéséhez és hatásához. A szovjet időkhöz kapcsolódó nosztalgia a 45 év felettiek között szintén számottevő.

Mindemellett az EU integráció szintén népszerű az összes korosztály körében, miközben az orosz állammal való szoros kapcsolatot is fontosnak tartják.⁸⁹

Az orosz narratíva természetesen szintén EUMA-ellenes, és nem véletlen, hogy Marija Zaharova, az Orosz Föderáció Külügyminisztériumának szóvivője felderítő küldetésnek nevezte az EUMA-t, és kijelentette, hogy a misszió célja az örmény államot katonai-biztonsági körébe bevonni, továbbá arra törekszik, hogy aláassa Örményország és az Orosz Föderáció közötti évszázados köteléket.⁹⁰

A misszió jövője

Az EUMA jelenleg stabilan, a helyi lakosság többségének rokonszenve mellett 2027. februárig tartó mandátummal működik, jövője azonban több irányt vehet.

⁸⁹ Building Armenia's Resilience: Mapping Vulnerability to Information Manipulation, National Democratic Institute, 2025.

⁹⁰ Badalia, Naira: EU flooding Armenia with grants and empty promises, trying to impose neoliberal attitudes on it, like Georgia, and cultivate Russophobia:Zakharova. ArmInfo. 2025.11.20,

Forrás: https://arminfo.info/full_news.php?id=96424&lang=3

Letöltés ideje: 2025.12.09.

Tekintve, hogy az azeri fél nem látja szívesen a missziót a határ mentén, ragaszkodik az idegen erők eltávolításához. A követelésük egy jövőbeli békeszerződés kikötésévé válhat, ami két irányba terelheti az EUMA-t. Az egyik szerint a misszió befejezi küldetését, amit az EU sikertörténetként könyvelhet el: „Lám stabilizáltuk a konfliktus utáni helyzetet és biztosítottuk a békét!” felkiáltással. A másik lehetséges út esetében az EU nem adja fel a fontos geostratégiai területnek és Oroszország hátsó udvarának számító Dél-Kaukázusban megszerzett pozícióját, ezért átalakítja a misszió mandátumát, majd annak mentén folytatja tevékenységét, például demokrácia- és államfejlesztés jellegű küldetéssel.

Előfordulhat, hogy békeszerződést követően is maradhat az EUMA változatlan mandátummal, továbbra is megfigyelni a határvidéket, de ennek esélye alacsony.

A 2026 júniusában tartandó választások kimenetele szintén bizonytalan, a Nikol Pasián által vezetett, Nyugat-barátnak tartott kormány bukása esetén orosz orientáltságú kormány alakulhat, amely persona non grata-nak tekintheti az EUMA-t, és távozásra szólíthatja fel.

Az ellenzéki pártokat főként azok a szavazók támogatják, akik elvetik a jelenlegi kormányzat Azerbajdzsánnal kiegyezésre és a konfliktus lezárására törekvő elképzeléseit, valamint elutasítják az eddigi békefolyamat eredményeit, amelyek állami szinten elfogadják a fegyveres konfliktusok által okozott területvesztéseket.⁹¹

A 2025. augusztus 8-án Washingtonban tartott USA–Azerbajdzsán–Örményország csúcstalálkozón megegyeztek a felek a békefolyamat felgyorsításáról,⁹² amit egyelőre nem segít a közeledő választási időszak, mert

⁹¹ Krikorian, Onnik James: Armenia: political tensions mount as 2026 elections approach. Osservatorio Balcani Caucaso Transeuropa, 2025.05.20.

Forrás: https://www.balcanicaucaso.org/en/cp_article/armenia-political-tensions-mount-as-2026-elections-approach

Letöltés ideje: 2025.12.09.

⁹² Németh András: A béke, amelynek Moszkva aligha örül: hogyan zárta le konfliktusát Örményország és Azerbajdzsán? HVG.hu. 2025.08.12.

Forrás: https://hvg.hu/vilag/20250812_azerbajdzsan-ormenyorszag-beke-trump-ebx

Letöltés ideje: 2025.12.10.

a békemegállapodáshoz az örmény alkotmány módosítása is szükséges. A módosítás a választásokig nem cél a kormányzó párt számára, mert belpolitikailag többet veszíthet vele, mint nyerhet.

A találkozó további eredménye az ún. Trump-korridor koncepciójának kialakítása, amely Azerbajdzsánt és exklávéját, a Törökország és Örményország között elhelyezkedő Nahicsevánt kötné össze, illetve jelentős kereskedelmi útvonalként is szolgálhatna Nyugat és Kelet között, Oroszország és Irán megkerülésével.⁹³ Az érintett terület monitorozásában az EUMA is szerepet kaphatna.

Összegzés és jövőkép

A misszió működésének eddigi tapasztalatait összegezve megállapítható, hogy az EUMA jelenléte stabilizáló tényezőként hat a térségben, amit a helyi lakosság többségének rokonszenve is alátámaszt. Ugyanakkor az Európai Unió szerepvállalása egy éles geopolitikai törésvonalon zajlik: miközben Brüsszel és Jereván kapcsolata szorosabbá válik, az azeri fél és az orosz narratíva továbbra is a nyugati beavatkozás, sőt, „kémküldetés” eszközének tekinti a civil megfigyelők tevékenységét.

A misszió jövőjét illetően – bár a jelenlegi mandátum 2027 februárjáig biztosított – számos bizonytalansági tényezővel kell számolnunk. A 2026. júniusi örményországi választások kimenetele alapvetően határozhatja meg az EUMA sorsát: egy esetleges kormányváltás és a külpolitikai irányultság megváltozása akár a misszió távozását is eredményezheti. Ezzel párhuzamosan egy jövőbeli azeri–örmény békeszerződés megkötése is választút elé állíthatja az EU-t: a misszió vagy sikeresen befejezi küldetését, vagy átalakulva továbbra is jelen marad a stratégiai fontosságú Dél-Kaukázusban.

⁹³ „Trump-korridor a nemzetközi békéért és prosperitásért” – lépés az Örményország és Azerbajdzsán közti béke felé. Danube Institute. 2025. 08. 21.
Forrás: https://danubeinstitute.blog.hu/2025/08/21/_trump-korridor_a_nemzetkozi_bekeert_es_prosperitasert_lepes_az_ormenyorszag_es_azerbajdzsan_kozti_b
Letöltés ideje: 2025.12.10.

Tervező és értékelő tisztként végzett munkám és a járőrözések során szerzett tapasztalataim alapján kijelenthetem: az EUMA a nehéz politikai ellenszél és a folyamatos információs támadások ellenére hatékonyan látja el feladatait. A misszió nemcsak az információgyűjtés és jelentéstétel terén teljesít, hanem a helyi közösségek bizalmának építésével tevőlegesen járul hozzá az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának érvényesüléséhez a régióban.

Irodalomjegyzék

- About European Union Mission in Armenia, https://www.eeas.europa.eu/euma/about-european-union-mission-armenia_en?s=410283
- Building Armenia's Resilience: Mapping Vulnerability to Information Manipulation, National Democratic Institute, 2025.
- Badalia, Naira: EU flooding Armenia with grants and empty promises, trying to impose neoliberal attitudes on it, like Georgia, and cultivate Russophobia:Zakharova, ArmInfo, 2025.11.20.
- Krikorian, Onnik James: Armenia: political tensions mount as 2026 elections approach, Osservatorio Balcani Caucoso Transeuropa, 2025.05.20.
- Németh András: A béke, amelynek Moszkva aligha örül: hogyan zárta le konfliktusát Örményország és Azerbajdzsán?, HVG.hu, 2025.08.12.
- „Trump-korridor a nemzetközi békéért és prosperitásért” – lépés az Örményország és Azerbajdzsán közti béke felé, Danube Institute, 2025.08.21

BAKSA ANDRÁS

**Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban,
2017-től folyamatban
(European Union Advisory Mission in support of Security
Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)**

Az Európai Unió Irakban működő Tanácsadó Missziója (EUAM Irak) egy polgári válságkezelési misszió, az Európai Unió Tanácsának 2017. október 16-án elfogadott 2017/1869. számú döntése alapján kezdte meg működését az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája (KBVP) keretében az iraki kormány kérésére.

A misszió elindítására az Iszlám Állam terrorszervezet (Da'esh) ellen indított nemzetközi összefogással megvalósult háború végéhez közeledve került sor, amikor az ország vezetése a tartós stabilitás, a jogállamiság és a biztonság megszilárdítását tűzte ki célul. A Da'esh elleni küzdelem lezárását követően Irak előtt új kihívások jelentek meg, amelyek elsősorban az állami intézmények megerősítésére, a biztonsági szektor reformjára és a hosszútávú béke fenntartható biztosítására irányultak.

Az EUAM Irak mandátuma a biztonsági szektor reformjának (Security Sector Reform – SSR) polgári vonatkozású elemeire összpontosít. A misszió célja, hogy hozzájáruljon egy olyan iraki biztonsági szektor kialakításához, amely képes önállóan, jogállami keretek között garantálni az ország

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

és állampolgári biztonságát, valamint elősegíteni Irak stabilitását a régióban. Ennek érdekében stratégiai szintű tanácsadással és szakértői támogatással segíti az iraki hatóságokat a biztonsági ágazat fejlesztésében, annak átláthatóbbá, hatékonyabbá és elszámoltathatóbbá tételében.

A misszió tanácsadást nyújt az iraki nemzetbiztonsági tanácsadó hivatalának, a belügyminiszter irányítása alá tartozó egyes önálló belügyi szerveknek, valamint a biztonsági ágazat reformja polgári vonatkozásaiért felelős egyéb érintett hatóságoknak. A misszió látogatásokat tehet regionális és tartományi szinten, ezáltal támogatva azokat az iraki erőfeszítéseket, amelyek a polgári biztonsági ágazati reformhoz kapcsolódó, országos szintű koordináció megerősítésére irányulnak. A misszió létrehozása és működése az Európai Unió hosszú távú elköteleződését tükrözte Irak stabilitásának és biztonságának támogatása mellett.

A misszió tematikus területei és prioritásai az alábbiak

- stratégiai tanácsadás az Iraki Nemzeti Biztonsági Stratégia végrehajtásához és az SSR koordinációjához,
- a nemzetbiztonsági jogszabályi környezet fejlesztésének és korszerűsítésének támogatása,
- a parancsnoki és irányítási rendszerek, valamint a válságkezelési képességek fejlesztése,
- a stratégiai emberi erőforrás-gazdálkodás megerősítése a biztonsági szektorban,
- a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni fellépés, különösen a kábítószer-bűnözés elleni küzdelem támogatása,
- az erőszakos szélsőségeség megelőzése és az ellene való fellépés elősegítése,
- az integrált határigazgatás fejlesztése,
- az emberi jogok érvényesítésének és a nemek közötti egyenlőségnek az előmozdítása a biztonsági szektorban,
- Irak kulturális örökségének védelme, különös tekintettel az illegális műkincs-kereskedelem elleni fellépésre.

Az említett területek támogatása szakmai értekezletek, workshopok, konferenciák, tanulmányutak, tréningek, szemináriumok tervezésén, szervezésén, levezetésén keresztül történik, mindebből következik, hogy a misszió végrehajtó jogkörrel nem rendelkezik, tanácsadó, koordináló és kapacitásépítő szerepet tölt be.

A misszió munkáját szoros együttműködésben végzi szövetségi szinten az iraki kormányzati szervekkel és a Kurdisztáni Régió illetékes hatóságaival, valamint nemzetközi partnerekkel. Rendszeres szakmai koordináció történik az Európai Unió bagdadi küldöttségével, az Európai Unió tagállamaival, az Európai Unió Bel- és Igazságügyi Ügynökségeivel, a NATO Irakban működő missziójával, az ENSZ Irakban jelen lévő ügynökségeivel és más nemzetközi szereplőkkel annak érdekében, hogy a biztonsági szektor reformját támogató erőfeszítések összehangoltan és hatékonyan valósuljanak meg.

Az Európai Unió Tanácsa 2024. áprilisi döntésének megfelelően a misszió aktuális megbízatása 2026. április 30-ig tart, amely stabil jogi és politikai keretet biztosított a 2025. évi tevékenységek végrehajtásához. A jelenlegi mandátum felülvizsgálata, illetve a meghosszabbításának előkészületével kapcsolatos tevékenységek folyamatban vannak, ezzel kapcsolatosan 2025-ben két alkalommal, májusban és szeptemberben is érkezett delegáció a misszióba az Európai Unió Külügyi Szolgálatának Polgári Műveleti Parancsnokságáról.

A misszió teljes személyzete jelenleg 117 főből áll, melyből 85 fő EU-országok állampolgára, 32 fő helyi iraki munkatárs. Központja Bagdad nemzetközi zónájában található, Erbilben pedig irodával rendelkezik.

2025 februárjában kerültem a misszió központjába, a Műveleti Részleg Bűnüldöző Szerveket Támogató Komponensébe. A magyar kontingenst személyemben egyedül képviselem. Feladataimat stratégiai főtanácsadóként a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén látom el, hozzájárulva az iraki biztonsági ágazati reform polgári vonatkozásainak – többek között

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

az iraki nemzeti biztonsági stratégiához kapcsolódó szervezett bűnözés, kábítószer-ellenes nemzeti stratégia és más nemzeti biztonsági prioritásoknak – a fejlesztéséhez, erősítéséhez.

A misszióba érkezésemet követő kezdeti időszakban lefolytatott megbeszélések és szakmai egyeztetések során sikerült eredményes és bizalommal alapuló munkakapcsolatot kialakítanom az Iraki Rendőrség illetékes képviselőivel, ami alapvető feltétele volt a feladatok hatékony és zökkenőmentes végrehajtásának. Az iraki partnerintézmények – melyek számomra elsősorban a Kábítószer- és Pszichotróp Anyagok Elleni Iraki Főigazgatóság és az Iraki Szövetségi Nyomozó és Hírszerző Ügynökség – részéről tapasztalt nyitottság és együttműködési készség, az arab kultúrára jellemző vendégszeretet és partnerszemlélet már a kezdetektől elősegítette a közös munka megindítását és elmélyítését.

Kiérkezésemmel egy újonnan létrehozott beosztást töltöttem be, a feladatkörökben egy holland kollégánót váltottam, akivel rövid időre személyes egyeztetésre is lehetőségem nyílt, ami jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a tanácsadói tevékenység zavartalanul folytatódjon, biztosítva ezzel a folytonosságot és az EUAM Irak és az iraki partnerintézmények közötti együttműködés zavartalan fennmaradását.

A kiérkezésemet követő időszakban tevékenységem középpontjában a szervezett bűnözés – különösen a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények – elleni fellépés stratégiai és intézményi támogatása állt. Ennek keretében nagy hangsúlyt fektettem az érintett iraki bűnüldöző szervek, a civil társadalmi szereplők, valamint a nemzetközi partnerek közötti együttműködés erősítésére, összhangban az iraki kábítószer-ellenes nemzeti stratégiában megfogalmazott, a társadalom egészére kiterjedő megközelítéssel. Tevékenységeimet szorosan együtt végeztem a misszióban a pénzmosás elleni küzdelem és kulturális örökségek védelmének, illetve a vagyonvisszaszerzés területén dolgozó kollégákkal.

A misszióba érkezésem óta eltelt közel egyéves időszak során számos értekezlet, workshop és képzési tevékenység szervezésében és lebonyolításában vettem részt, amelyek többek között a regionális és nemzetközi együttműködés elmélyítését célozták a szervezett bűnözés elleni küzdelem

területén. E tevékenységek során hangsúlyos szerepet kapott az intézményközi koordináció fejlesztése a Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Elleni Iraki Főigazgatóság, az Iraki Szövetségi Nyomozó és Hírszerző Ügynökség, az Iraki Nemzeti Hírszerző Szolgálat, az Iraki Nemzetbiztonsági Szolgálat, valamint a Szövetségi Rendőrség különböző szervezeti egységei között.

A kapacitásépítési tevékenységek részeként közreműködtem olyan szakmai képzések és tréningek megvalósításában is, amelyek különböző bűnüldözési módszerek alkalmazására fókuszáltak. Ezek a programok nemzetközi – különösen európai – jó gyakorlatokra épültek, és hozzájárultak az iraki bűnüldöző szervek nyomozási kapacitásainak fejlesztéséhez, a nemzetközi együttműködés további erősítéséhez, valamint az emberi jogi elvek és jogállamiság erősítéséhez.

A fentiekén kívül aktívan támogattam az „Európai Unió fellépése a szervezett bűnözés és terrorizmus ellen” – EU Action Against Organised Crime and Terrorism (EU-ACT) – elnevezésű együttműködési programjának tevékenységeit, különösen a kábítószer-kereskedelem és szervezett bűnözés elleni fellépéshez kapcsolódó képzések megvalósítását.

Az EU-ACT program az Európai Unió kulcsfontosságú stratégiai dokumentumaira – többek között az EU Drogstratégiára és az EU Stratégiai Iránytűre – épül, és olyan régiókban fejt ki tevékenységét, ahol a szervezett bűnözés és a terrorizmus közvetlen biztonsági kockázatot jelent a helyi stabilitásra, valamint közvetett módon az Európai Unió biztonságára is. A program célja, hogy célzott támogatást nyújtson a partnerországok számára a magas kockázatú bűnözői hálózatok felszámolása, valamint a terrorizmus és a szervezett bűnözés közötti kapcsolódási pontok kezelése érdekében. A program az Európai Unió integrált megközelítésének gyakorlati eszközeként egészíti ki az EUAM Irak stratégiai tanácsadói mandátumát a képzési támogatással.

A program iraki tevékenységeit megalapozó, 2024 márciusában megtartott helyzetfelmérő szakértői látogatás során az EU-ACT szakértői delegá-

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

ció egyeztetéseket folytatott az Iraki Belügyminisztérium és más kulcsfontosságú partnerintézmények vezetőivel. A konzultációk eredményeként közösen meghatározták azokat a prioritási területeket, ahol az EU-ACT célzott támogatása a legnagyobb értéket képviselheti.

Az iraki igényekhez igazodva az EU-ACT keretében megvalósuló képzések és programok lebonyolításában aktív szerepet vállaltam, hozzájárulva azok tartalmi előkészítéséhez, az érintett iraki bűnüldöző szervek bevonásához, valamint az EUAM Irak és az EU-ACT közötti koordináció erősítéséhez.

Munkám során több, az iraki hatóságok által szervezett szakmai konferencián és rendezvényen is részt vettem az EUAM Irak képviselőjében. Ezek közül kiemelkedett a Harmadik Bagdadi Nemzetközi Kábítószer-ellenes Konferencia, amelyre 2025. december 7-én és 8-án került sor Bagdadban.

A konferencián jelen volt Irak ideiglenes miniszterelnöke, Mohammed Shia' Al-Sudani, Irak belügyminisztere, Abdul-Amir Al-Shammari, valamint az Arab Belügyminiszterek Tanácsának főtitkára, dr. Mohammed bin Ali Koman. A rendezvényen számos regionális ország – többek között Irán, Törökország, Jordánia, Szíria, Libanon, Líbia, az Egyesült Arab Emírségek, Kuvait és Szaúd-Arábia – delegációi, továbbá nemzetközi kábítószer-ellenes szakértők és rendészeti vezetők is részt vettek.

A konferencia célja a részt vevő államok közötti tapasztalatcsere elősegítése, valamint a kábítószer-kereskedelemhez kapcsolódó útvonalak és bűnözői hálózatok elleni fellépés stratégiáinak összehangolása volt. Ennek keretében Irak és Irán megerősítette kétoldalú együttműködését, különös tekintettel a határbiztonsági együttműködésre és közös képzésekre.

A konferenciát megnyitó beszédében Mohammed Shia' Al-Sudani ideiglenes miniszterelnök hangsúlyozta, hogy a kábítószer-kereskedelem nem kizárólag bűnüldözési kérdés, hanem súlyos társadalmi és nemzetbiztonsági kihívás, amely összefügg a szervezett bűnözéssel, a korrupcióval és a társadalmi instabilitással. Kiemelte, hogy Irak – tranzit- és célországként – csak folyamatos, összehangolt nemzeti és nemzetközi fellépéssel képes hatékony választ adni e fenyegetésre.

Abdul-Amir Al-Shammari belügyminiszter ismertette az iraki biztonsági szervek eredményeit: az elmúlt három évben 1 201 kábítószer-kereskedő hálózatot számoltak fel, ebből 1 030 helyi és 171 nemzetközi hálózat volt. A hatóságok több mint 14 tonna kábítószer, 3 307 lőfegyvert és 4 462 járművet foglaltak le, miközben 274 fegyveres összecsapás történt, melyek során 7 rendőr vesztette életét, és 90-en sebesültek meg. A bíróságok több mint 23 000 ítéletet hoztak kábítószerrel kapcsolatos ügyekben.

A konferencián elhangzott adatok rávilágítottak arra, hogy Irakban a kábítószer-ellenes fellépés nemzeti prioritás, és a koordinált fellépés képes mérhető eredményeket felmutatni. Az elemzések szerint a leginkább érintett korosztály a 15–30 év közötti fiatalok csoportja és a legerjedtebb szerek a metamfetamin és a Captagon, amelyek különösen súlyos egészségügyi és biztonsági kockázatot jelentenek.

A konferencia zárásaként a résztvevők közös következtetéseket fogadtak el, amelyek az információmegosztás erősítésére, a jogszabályi keretek korszerűsítésére, közös képzési programok kidolgozására, valamint a prevenció és rehabilitációs tevékenységek bővítésére irányultak. A konferencia megerősítette Irak regionális és nemzetközi szerepét a kábítószer-ellenes együttműködésben, valamint demonstrálta a nemzeti stratégiának és koordinációnak a gyakorlati eredményeit.

Mindazonáltal a konferencián bemutatott eredmények és a nemzeti, valamint nemzetközi szintű törekvések ellenére Irakban a szervezett bűnözés – különösen a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények, a pénzmosás és a korrupció – továbbra is súlyos és összetett biztonsági kihívást jelent, ternyerését több, egymást erősítő tényező alakítja.

E tényezők közé tartozik a régiót érintő geopolitikai feszültségek elhúzódása, az állami intézményrendszer strukturális sérülékenysége, a digitalizáció és a modern technológiák gyors terjedése, amelyek a megfelelő ellenőrzési, jogi és technikai kapacitások hiányában jelentősen megkönnyítik a szervezett bűnözői csoportok működését.

Bár a bűnözői hálózatok elsődleges célja továbbra is az anyagi haszon-szerzés, tevékenységük közvetve vagy közvetlenül állami és nem állami

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

szereplők geopolitikai érdekeit is kiszolgálhatja. Különösen a kábítószer-kereskedelem, a fegyvercsempészet, az embercsempészet és a pénzmosás járulnak hozzá a korrupció fennmaradásához, erősítik az erőszakos cselekmények kockázatát, és képesek gyengíteni a jogállami működésbe vetett közbizalmat.

A helyzetet tovább nehezíti, hogy egyes fegyveres szervezetcsoporthoz, milíciák – amelyek közül több formálisan az állami biztonsági keretbe kapcsolódik a Da'esh elleni harcban betöltött meghatározó szerepük nyomán – gazdasági érdekeltségeket építettek ki a szervezett bűnözés egyes területein. Ez különösen igaz a kábítószer- és csempésztevékenységekre, amelyek az Iránnal és Szíriával közös, nehezen ellenőrizhető határszakaszokon jelentős bevételi forrást biztosítanak.

Ez a kettős kötődés a milíciák részéről továbbra is kihívást jelent az egyseges állami fellépés szempontjából. Ugyanakkor az érintett csoportok állami biztonsági keretbe történő integrálása mögött az a kormányzati szándék is volt, hogy az állam erősebb intézményi ellenőrzést és felügyeletet gyakorolhasson felettük, csökkentve ezzel az önálló, kontrollálatlan működés kockázatait.

Az illegális pénzügyi tevékenységek és a pénzmosás elleni fellépést az is nehezíti, hogy Irak gazdasága nagyrészt készpénzhasználatra épül, bankrendszere széttagolt és nehezen átlátható. Ez a környezet kedvez a bűncselekményekből származó bevételek gazdaságba történő beépülésének, miközben az ezek feltárásához szükséges elemzési és ellenőrzési kapacitások fejlesztése még folyamatban van.

A kérésom óta megszerzett tapasztalataim szerint habár Irak jelentős erőfeszítéseket tesz a szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem visszaszorítása érdekében, a kihívás továbbra is komplex és hosszútávú megközelítést igényel. A hatékony fellépés feltétele a nemzeti stratégiák következetes végrehajtása, az intézményközi koordináció további erősítése, valamint a regionális és nemzetközi együttműködés fenntartása és elmélyítése.

A biztonsági helyzetet tekintve a misszió központján kívüli egyéni mozgás nem lehetséges, a személyvédelmi szakemberek biztosításával, a misszió használatában lévő páncélozott Toyota Land Cruiser gépjárművekkel lehet a központot elhagyni. A műveleti terület biztonsága alapvetően nem jelent napi szintű veszélyt a nemzetközi állomány számára.

A biztonsági szolgálatok értékelése szerint a Da'esh maradványcsoportjai továbbra is aktívak, elsősorban elszigetelt, nehezen ellenőrizhető térségekben, mint például a sivatagos és hegyvidéki régiók. A terrorfenyegetés jelenlegi formája elsősorban kis létszámú alvó sejtekhez, egyéni radikalizálódott elkövetőkhöz köthető. Az Iraki Biztonsági Erők a 2025-ös év során rendszeresen hajtottak végre megelőző jellegű műveleteket, célzott elfogásokat. A hangsúly egyre inkább a megelőzésen, a radikalizáció korai felismerésén, valamint a kritikus infrastruktúrák védelmén van.

Az egyik legjelentősebb terrorellenes művelet 2025. március 13-án történt, amikor a biztonsági erők az Egyesült Államok vezette koalíciós erők támogatásával a nyugat-iraki Anbár tartományban precíziós légicsapás során végeztek Abdalláh Makki Muszli al-Rufajival, aki az Iszlám Állam „helyettes kalifája” valamint „Irak, illetve az egész világ egyik legveszélyesebb terroristája” volt az iraki kormány közleménye szerint.

2025 júniusában Irak érzékeny egyensúlyozásra kényszerült az iráni–izraeli konfliktus során. 2025. június 13-án Izrael nagyszabású katonai műveletet indított Irán ellen, válaszul az iráni atomprogram újraindítására és a térségbeli közvetett támadásokra. A művelet során Izrael – az Egyesült Államok közvetlen katonai szerepvállalásával – jelentős károkat okozott Irán katonai infrastruktúrájában. Irán a támadásokra azonnali ellencsapásokkal válaszolt. Több hullámban indítottak ballisztikus rakétákat és drónokat iráni területek ellen.

Az Irán-párti milíciák, illetve lakosok demonstrációi több iraki városban is kibontakoztak, azonban zavargásokat nem eredményeztek, az Iraki Biztonsági Erők kontroll alatt tartották a felmerülő helyzeteket. Június 24-re a háborús konfliktus hivatalosan is tűzszünetre váltott, amelyet az USA és Katar közvetített, és diplomáciai enyhülést is eredményezett.

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

A missziót, annak személyzetét, illetve területét közvetlenül nem érintették a fenti események, azonban biztonsági intézkedésként reagálva a fentiekre, június 22-én az Európai Unió Külügyi Szolgálat Polgári Műveleti Parancsnokságának iránymutatásai alapján elrendelésre került a misszió nemzetközi személyzetének a konfliktuskor Irakban tartózkodó többségének ‘áthelyezése’. A helyi jelenlét helyett az áthelyezett missziós személyzet a saját küldő államából, otthonról történő távmunkavégzés keretében látta el (online) rövid ideig a feladatát. Június 30-án a Polgári Műveleti Parancsnokság a személyzet misszióba ‘visszahelyezését’ rendelte el a konfliktus enyhülésére tekintettel.

Az év végéhez köthető további jelentős mérföldkő volt az Egyesült Nemzetek Irakban működő Segítségnyújtó Missziójának (United Nations Assistance Mission for Iraq – UNAMI) lezárása. Az UNAMI 2025. december 31-én fejezte be működését és vonta ki jelenlétét Irakból, több mint 22 évnyi folyamatos tevékenységet követően. A kivonulás kezdeményezése az iraki kormány részéről történt, amely hivatalosan kérte a misszió mandátumának lezárását, ezt követően az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2024-ben döntött a fokozatos kivonulásról.

2025-ben folytatódott az Egyesült Államok katonai jelenlétének fokozatos csökkentése és átalakítása Irakban, amely a 2024-ben megkezdett amerikai–iraki stratégiai egyeztetések eredményeként valósult meg azt követően, hogy Irak kormánya hivatalosan kérte az Egyesült Államok és a koalíció erőinek kivonulását Irakból.

A folyamat központi eleme az USA által vezetett terrorellenes műveletek lezárása és az Iraki Biztonsági Erők megnövekedett felelősségvállalása volt. A kivonulás első fázisa 2025 szeptemberéig a szövetségi területekre korlátozódott, amikor a nagyobb harcoló alakulatok távoztak, majd 2026. január 19-én Irak hivatalosan is közölte, hogy a szövetségi területekről teljes mértékben kivonultak az amerikai erők, beleértve az al-Asad légi bázist (Anbar tartomány), ahol több mint két évtizeden át állomásoztak amerikai katonák. A kivonulás a légi bázis átadásával zárult, és a létesítmény átkerült az Iraki Biztonsági Erők teljes irányítása alá.

A kivonulás második szakasza – amely a Kurdisztáni Régióból történő teljes kivonulást célozza – 2026 szeptemberéig tervezett, miközben a további bilaterális együttműködés a tartós biztonság és a terrorellenes fellépés érdekében megmarad, így a fokozatos kivonulás nem jelenti az Egyesült Államok és Irak közötti együttműködés megszűnését, hanem annak újradefiniálását, amelyben az Iraki Biztonsági Erők kerültek előtérbe, a hagyományosabb hadműveleti feladatok jelentős részének átvállalásával.

Irak földrajzi elhelyezkedése és közelmúltbeli történelme miatt a régió egyik legfontosabb stabilitási gócpontja. Az ország hosszú éveken keresztül fegyveres konfliktusok, terrorista tevékenységek és intézményi gyengeségek színtere volt, amelyek nemcsak regionális, hanem európai biztonsági következményekkel is jártak. A misszióba történő kiérkezésem óta megszerzett tapasztalataim alapján az EUAM Irak nem pusztán szimbolikus nemzetközi jelenlét, hanem az Európai Unió külső biztonsági, migrációs és stabilizációs érdekeinek egyik kézzelfogható eszköze a Közel-Keleten.

A misszió jelentősége túlmutat Irak belső biztonsági kihívásain, mivel tevékenysége közvetlen és közvetett módon is kapcsolódik az Európai Unió biztonságához, migrációs helyzetéhez és stratégiai érdekeihez. A misszió jelentősége abban is megmutatkozik, hogy a biztonsági kihívásokat megelőző szemlélettel kezeli, az Európai Unió számára elsősorban megelőző jellegű biztonságpolitikai befektetésként értelmezhető. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a biztonsági fenyegetések – különösen a terrorizmus, az erőszakos szélsőségesség és a szervezett bűnözés – helyben kerüljenek kezelésre, csökkentve ezzel azok európai kihatásait.

Meglátásom szerint e megközelítés ugyanakkor nem rövidtávú, azonnali eredményeket célzó beavatkozásként értelmezendő, hanem olyan fokozatos, hosszútávú folyamatként, amelynek hatásai időben elnyújtva jelentkeznek. A biztonsági szektor reformja – különösen annak polgári dimenziója – szükségszerűen intézményi, jogi és szemléletbeli változásokat igényel, amelyek következetes és tartós támogatás eredményeként valósulhatnak meg.

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

Figyelemmel arra, hogy az EUAM Irak nem rendelkezik végrehajtó mandátummal, a misszió által nyújtott tanácsadás, támogatás és kapacitás-építő tevékenység gyakorlati érvényesülése alapvetően az iraki partnerintézmények elkötelezettségétől, döntéseitől és végrehajtási képességétől függ. Az átadott szakmai ajánlások, módszerek és jó gyakorlatok beépítése és alkalmazása az iraki szervek hatáskörében marad, amelyek saját intézményi kereteik és nemzeti prioritásaik mentén alakítják azok megvalósítását.

Az EUAM Irak tevékenysége ezért elsősorban fenntartható kapacitás-építést és strukturális megerősítést céloz, amely hosszabb távon teremti meg az iraki biztonsági intézmények önálló, jogállami működésének feltételeit, és ezáltal járul hozzá az Európai Uniót érintő biztonsági kockázatok fokozatos csökkentéséhez.

Összességében elmondható, hogy az EUAM Irak a terrorizmus, a szervezett bűnözés és az instabilitás forrásainak helyben történő kezelésével közvetlenül összekapcsolja Irak belső biztonsági fejlődését az Európai Unió hosszútávú biztonsági, migrációs és politikai érdekeivel, ezáltal az Európai Unió külső biztonsági stratégiájának szerves részét képezi.

Az UNAMI kivonulásával, valamint az Egyesült Államok katonai jelenlétének fokozatos csökkentésével az iraki biztonsági intézményekre egyre nagyobb felelősség hárul, miközben az EUAM Irak szerepe változatlan maradt, és továbbra is az egyik legjelentősebb nemzetközi jelenlétet képviseli az országban.

Ugyanakkor az említett nemzetközi kivonulások fényében az EUAM Irak jövőbeli szerepével és jelenlétének lehetséges fokozatos átalakításával kapcsolatos stratégiai tervezési kérdések – beleértve a fokozatos létszám- és tevékenységcsökkentés lehetőségét – egyre hangsúlyosabban merülnek fel. E körülmények között kiemelt jelentőséggel bír, hogy a misszió tevékenysége olyan módon támogassa az iraki intézményeket, amely hosszútávon biztosítja a képességek fennmaradását a nemzetközi jelenlét fokozatos csökkenése mellett is.

A következő évek kulcskérdése, hogy Irak képes lesz-e hosszútávon fenntartani a belső stabilitást, miközben egyszerre kell kezelnie a társadalmi kihívások összetett rendszerét és a Nemzeti Biztonsági Stratégiához kapcsolódó prioritásokat, különösen a szervezett bűnözés és terrorista csoportok fennmaradó sejtjei elleni küzdelmet.

A tavalyi év végén a Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Elleni Iraki Főigazgatóság főigazgatója, Ahmed Al-Zargani altábornagy egy értekezlet során az Iraki Rendőrség plakettjét adta át részemre, elismerésül a Főigazgatóság munkáját támogató eddigi tevékenységemért. Az elismerés további motivációt jelentett számomra a feladataim elkötelezett folytatásához.

40. számú kép
Az EUAM Irak misszió által használt térkép

Baksa András: Az Európai Unió Tanácsadó Missziója Irakban, 2017-től folyamatban (European Union Advisory Mission in support of Security Sector Reform in Iraq – EUAM Iraq)

41. számú kép

Baksa András rendőr százados és kollégái a workshop lezárását követően az Iraki Rendőrség képviselőivel, a misszió központjában, Bagdadban

42. számú kép

A Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Elleni Iraki Főigazgatóság főigazgatója, Ahmed Al-Zargani altábornagy az Iraki Rendőrség plakettjét adja át Baksa András rendőr százados részére

BARKÓCZI CSABA

**Az EU Koszovói Különleges Törvényszéke és Ügyészsége,
2016-tól folyamatban
(Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's
Office – KSC-SPO) Hollandia, Hága**

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS &
SPECIALIST PROSECUTOR'S OFFICE

A misszió történeti előzménye és mandátuma

Az EU Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office (KSC/SPO) létrejötte szorosan összefügg a koszovói konfliktust követő igazságszolgáltatási hiányosságok feltárásával és kezelésének igényével. A folyamat egyik meghatározó előzménye a 2010-ben készült Európa tanácsi jelentés volt, amely súlyos vádakát fogalmazott meg a Koszovói Felszabadító Hadsereg (Kosovo Liberation Army – KLA/ Ushtria Çlirimtare e Kosovës – UCK) egyes tagjai által elkövetett, a konfliktus időszakához köthető bűncselekményekkel kapcsolatban.

A jelentés megállapításai nyomán az Európai Unió Koszovói Jogállamisági Missziójának (EULEX Kosovo) különleges nyomozócsoportja átfogó vizsgálatot folytatott le. Ennek eredményeként az ügyészség arra a következtetésre jutott, hogy elegendő bizonyíték áll rendelkezésre háborús bűncselekmények, emberiség elleni bűncselekmények, valamint a koszovói

Barkóczy Csaba: Az EU Koszovói Különleges Törvényszéke és Ügyészsége, 2016-tól folyamatban (Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office – KSC-SPO) Hollandia, Hága

jog szerinti egyes bűncselekmények esetében az ügyek érdemi vizsgálatához és további jogi lépések megtételéhez. Ugyanakkor egyértelművé vált az is, hogy ezen ügyek kezelése a meglévő nemzeti és nemzetközi igazságszolgáltatási keretek között csak korlátozottan biztosítható.

E körülmények között a koszovói hatóságok és az Európai Unió megalapodtak egy speciális, célzott hatáskörrel rendelkező igazságszolgáltatási mechanizmus létrehozásáról. Ennek eredményeként a koszovói közgyűlés 2015. augusztus 3-án elfogadta a koszovói alkotmány 162. cikkét, valamint a Szakosított Kamarákról és a Szakosított Ügyészségről szóló törvényt, a Koszovó elnöke és az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője közötti, 2014-ben lezajlott levélváltást követően.

Az így létrehozott KSC/SPO mandátuma a koszovói konfliktushoz kapcsolódó, 1998–2000 közötti időszakban elkövetett súlyos bűncselekmények kezelésére terjed ki. Hatáskörébe tartoznak a háborús bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények, valamint a koszovói jog szerinti, a konfliktushoz köthető egyes bűncselekmények. A misszió feladata ezen ügyek nyomozati, vádelőkészítési és igazságszolgáltatási szakaszainak lefolytatása.⁹⁴

A KSC/SPO sajátos, hibrid intézményi modellben működik. Bár formálisan Koszovó igazságszolgáltatási rendszerének része, személyi állományát kizárólag nemzetközi bírák, ügyészek és tisztviselők alkotják. Az ügyészség kezdeményezésére a bíróság és az ügyészség székhelyét Koszovón kívül, a hollandiai Hágában alakították ki, elsősorban a tanúk védelmének és az eljárások függetlenségének biztosítása érdekében. Az eljárások során rendkívül szigorú tanúvédelmi intézkedések alkalmazása indokolt, amely a misszió működésének egyik meghatározó sajátossága.

2025 szeptemberében a KSC hivatalos közleményben tájékoztatta állománya valamennyi tagját a misszió leépítési folyamatának megkezdéséről. A döntés indokaként az ügyek aktuális státuszát és várható előrehaladását

⁹⁴ Forrás: <https://www.scp-ks.org/en/specialist-prosecutors-office/role-spo>
Letöltés ideje: 2026.01.02.

jelölték meg, amelyek szükségessé teszik a rendelkezésre álló költségkeret fokozatos csökkentését, valamint az ezzel összefüggő létszámleépítést. A szervezeti és létszámleépítési terv konkrét, időhöz kötött elvárásokat határoz meg az egyes munkakörök vonatkozásában, amelyek teljesítése szervezeti leépítési mérföldkőként jelenik meg. Ennek megfelelően a létszámcsökkentés szakaszos formában valósul meg, amelyet egy idő után a misszió végleges lezárása követ.

A fokozatos leépítés elsődleges célja a még folyamatban lévő eljárások zavartalan és szakmailag megalapozott biztosítása. Tekintettel arra, hogy a jelenlegi költségvetési év 2026 júniusáig tart, a szervezet jövője ezen időpontot követően – a fennálló szervezeti és pénzügyi dinamika alapján – bizonytalanra válik. A leépítési terv rögzítette azt is, hogy a misszió a szerződéses állománnyal szemben előnyben részesíti a szekundált munkavállalókat. Ennek elsődleges indoka, hogy a szekundált állomány finanszírozása nem a szervezet központi költségvetését terheli, ami a jövőben jelentős költségteher-csökkentő hatással bír.

A misszióban végrehajtott feladataink

A magyar kontingens velem együtt jelenleg három főből áll (Czibulya Gábor bv. százados, Safety and Security Unit – SSU⁹⁵ és Fekete János r. fő-törzsszázados, Detention Management Unit – DMU⁹⁶). Ezen felül három magyar volt rendőr szerződésesként teljesít szolgálatot az SSU-nál. A szolgálati feladataink közé tartozik az objektum teljes körű védelme, különösen fontos (VIP) személyek biztosítása, biztonsági incidensek kivizsgálása, támvédelmi intézkedések végrehajtása, valamint a fogva tartott személyek kezelése és szállítása. Emellett a legmodernebb biztonsági technológiák alkalmazását is megtanultuk, beleértve az épületvédelmi informatikai rendszereket, a megfigyelőrendszerek kezelését, valamint a csomagátvizsgáló berendezések üzemeltetését.

⁹⁵ Biztonsági és Védelmi Egység

⁹⁶ Fogva tartási Egység

A képzésekre kiemelkedő figyelmet fordít a misszió. Folyamatosak a szolgálatellátással összefüggő ismeretfrissítő képzések. Az elsősegélynyújtó, épületvédelmi rendszer-kezelői, tűzvédelmi, röntgengép-kezelői, fegyverhasználati készség, lövészet, személyvédelmi, kísérőri vizsgákon újra sikeresen kellett teljesíteni. Továbbá rendszeresen van intézkedéstaktika és közelharc. A képzések minden esetben elméleti/gyakorlati vizsgákkal záródnak.

A szolgálati idő hétköznapiakon 8,5, hétvégéken pedig 12,5 óra. Az objektumvédelmi feladatokat három műszakos rendszerben látjuk el. A tárgyalások biztosítása során a szolgálati idő rugalmasan igazodik a tárgyalások időtartamához, illetve az eljárás alá vont személyek érkezésétől a távozásukig tart. Egyéb feladat ellátásához a szolgálati idő is változik (pl. tanúvédelmi külön feladat vagy Koszovóba történő nem előre betervezett utazás miatt).

Feladataink közé tartozik a KSC/SPO komplett objektumának védelme, az ide belépő személyek, személyes tárgyaik rendkívül alapos ellenőrzése, a tárgyalások biztosítása és az eljárás alá vont személyek kezelése. Ez leginkább a személyek objektumon belüli tartózkodásának biztosítását és mozgatását, illetve Koszovóba történő és az onnan való visszaszállítások biztosítását jelenti. További feladat a KSC/SPO bírói lakhelyének napi szintű ellenőrzése. Az említett ingatlanok riasztórendszerrel vannak ellátva, amely be van kötve a KSC/SPO biztonsági központjába, valamint a helyi diplomata rendőrséghez. Riasztás esetén az SSU reagáló egységének is ki kell vonulnia a helyszínre, helyszínbiztosítási és adatgyűjtési feladatokat ellátni. Az ilyen típusú feladatellátás egy előre meghatározott és tréningeken begyakorolt jelentési sablon alapján történik annak tartalmi és formai követelményeinek betartásával. A biztonsági részleg eseti jelleggel, külön felkérés alapján személyvédelmi, kísérési és tanúvédelmi feladatokat is ellát.

A védett tanúk meghallgatásuk céljából folyamatosan érkeznek az objektumba, ami szükségessé teszi érkezésük és távozásuk előzetes megtervezését, koordinálását és végrehajtását, a biztonságuk teljes körű szavatolása mellett.

E feladatok ellátása a tanúvédelmi egységgel szoros együttműködésben, egységes biztonsági protokollok alkalmazásával történik. Szervezetünket egész évben rendszeresen látogatják különböző országok képviselői, diplomatai, magas rangú, kiemelten fontos személyek. A VIP-személyzet objektumon belüli biztosítása és kísérése is az SSU feladata.

A DMU a KSC/SPO büntetés-végrehajtási egysége. A magyar kontingens itt Fekete János r. főtörzszászlós által képviselteti magát, aki biztonsági tisztként látja el feladatait. Ő felel többek között a fogvatartottak intézet területén történő mozgásáért, az egészségügyi kezeléseken történő részvételéért, a kommunikációs csatornák felügyeletéért (családtagokkal, védőkkel történő kapcsolattartás), valamint a fogva tartással kapcsolatos adminisztratív teendőkért (pénzbefizetések, export-import tárgyak ellenőrzése).

A magyar kontingens tevékenysége összességében magas szakmai színvonalat képvisel. A vezényelt és szerződéses állomány munkáját a feladatok iránti elkötelezett hozzáállás, a megfelelő képzettség és a megszerzett szakmai tapasztalat jellemzi, amely hozzájárul a kedvező szakmai megítéléshez. Megjegyzem, hogy a misszió kezdetétől (Ottrok Norbert r. ftzls, Gyuriss István r. szds) vélhetően annak végéig lesz vezényelt magyar képviselője.

A KSC/SPO 2025-ös működése során történt kiemelt események

A szervezet 2025-ben is jelentős eredményeket ért el a missziós mandátumában rögzített célkitűzések végrehajtása során.

- 2025-ben a KSC működését döntően a KSC-BC-2020-06 számú ügy határozta meg, amelyben az SPO befejezte bizonyítási eljárását

a Hashim Thaçi, Kadri Veseli, Rexhep Selimi és Jakup Krasniqi ellen folyamatban lévő perben, amely 2023. április 3-án vette kezdetét. Az ügyészseg két év alatt összesen 125 tanút hallgatott meg, mintegy 3 000 bizonyítási eszközt terjesztett elő, és 1 430 beadványt nyújtott be. A vádlottakat emberiesség elleni bűncselekményekkel és háborús bűnökkel vádolják, több mint 100 ember megölésével, valamint civilek százainak jogellenes fogva tartásával és kínzásával összefüggésben. A vádirat szerint a bűncselekményeket 1998 márciusa és 1999 szeptembere között követték el Koszovó több térségében és Észak-Albániában. Az eljárásban több mint 150 sértett vesz részt jogi képviselő mellett. A különleges ügyész kiemelte, hogy a tanúk bíróság előtti vallomástétele kulcsfontosságú volt, és elismerését fejezte ki bátorságukért, valamint mindazok munkájáért, akik lehetővé tették a bizonyítás lefolytatását. Hangsúlyozta továbbá, hogy az olyan bűncselekményekkel, mint a gyilkosság és a kínzás, minden esetben szembe kell nézni, és Koszovó számára alapvető jelentőségű a jogállamiság, valamint a tisztességes és pártatlan igazságszolgáltatási eljárás tiszteletben tartása az igazság feltárása érdekében.

- Isni Kilajt 2025. 12. 10-én, feltételekhez kötötten szabadlábra helyezték Koszovóban, miután a bíróság a Hashim Thaçi, Bashkim Smakaj, Isni Kilaj, Fadil Fazliu és Hajredin Kuçi ellen folytatott 12-es számú ügyben – annak felülvizsgálatát követően – felmentették az őrizetbe vétel alól. A bíróság megállapította, hogy a körülmények érdemben megváltoztak, és az előzetes letartóztatás további fenntartása már nem volt arányos.

A bíró értékelte, hogy az érintett személy őrizetben töltött ideje hosszabb, mint az elítélése esetén kiszabható minimális büntetés. Bár mérsékelt kockázat továbbra is fennállt az eljárás esetleges akadályozására, ezt az adott ügyben felülírta a személyes szabadsághoz fűződő alapvető jog. A

döntés során figyelembe vették a bizonyítási eljárás előrehaladottságát, valamint a tanúk befolyásolásának és a szökés alacsony kockázatát. Isni Kilaj a folyamatban lévő eljárás vádlottja marad, szabad lábra helyezése szigorú feltételekhez kötött, amelyek megszegése azonnali letartóztatást von maga után.

Biztonsági helyzet, valamint a biztonsági helyzetre kiható fontosabb események

A 2025-ben a terrorfenyegetettségi szint a terrorizmus elleni küzdelem és biztonság nemzeti koordinátora által meghatározott (NCTV) 4-es szint (Jelentős – elképzelhető, hogy Hollandiában terrortámadás történik), amely folyamatos éberséget követel a hatóságoktól.⁹⁷ Ez az országos fenyegetettségi szint, és nem személyre vagy szervezetre jellemző.

A fenyegetettségi szint emelésének egyik fő oka a dzsihadizmusból eredő biztonsági kockázat emelkedése. Az olyan dzsihadista szervezetek, mint az ISIS és az al-Kaida a gázai háborút arra használják fel, hogy szimpatizánsaikat a Nyugat elleni támadásokra ösztönözzék. Emellett ezek a szervezetek támadásokra szólítanak fel a különböző európai országokban történt Korán-gyalázások és -égetések megtorlásaként. Ezen felül az újonnan megválasztott kormányfő által képviselt nézet is motiváló tényező lehet az esetleges terrorcselekmények elkövetésére.

Az általános közbiztonsági helyzet kielégítő, azonban Hollandia 2025-ben fokozódó biztonsági kihívásokkal szembesült. A szervezett bűnözés jelentős aktivitást mutatott, különösen a kábítószer-csempészet terén. A vlissingeni és rotterdami kikötők központi szerepet játszottak a kokain behozatalában, ahol több tonnás fogásokat regisztráltak. Az országban emellett növekedett az illegális fegyverhasználat, amely egyre gyakrabban jelent meg bűncselekmények során, beleértve lövöldözéseket és fenyegetéseket.

⁹⁷ Forrás: <https://www.nctv.nl/onderwerpen/d/dtn>
Letöltés ideje: 2026.01.02.

A rögtönzött robbanószerkezetek, meglepő aknák (Impovised Explosive Devices – IED) alkalmazása is jelentős fenyegetést jelentett. A nagyvárosokban, például Hágában, Rotterdamban és Amszterdamban is több robbantásos támadás történt, amelyek gyakran üzleteket és lakóépületeket céloztak. A robbantások háttérben gyakran bűnözői elszámolási konfliktusok állnak. A hatóságok erőfeszítései ellenére a professzionális tűzijátékok és robbanóanyagok használata továbbra is súlyos kockázatot jelentett a közbiztonságra, így az idei az utolsó év, hogy legális ezek magáncélú használata az év végi ünneplések alkalmával.

Hollandia már 2024 decemberében ideiglenesen visszaállította a határ-ellenőrzést a német és belga határokon, az illegális migráció és az emberkereskedelem megfékezése érdekében. Az intézkedésre az embercsempész-hálózatok növekvő aktivitása és a határon átnyúló bűnözés miatt került sor. A visszaállított ellenőrzések célja, hogy szigorúbban ellenőrizzék a belépő járműveket és személyeket, különösen a szervezett bűnözői csoportok mozgását.

Az intézkedés 2024 decemberében lépett életbe, és kezdetben hat hónapra tervezték, de jelenleg is érvényben van egészen pontosan 2026. június 8-ig. Az ellenőrzések a legforgalmasabb átkelőhelyeken zajlanak, például az A16-os és az A12-es autópályák mentén, illetve a kisebb határátkezőhelyeken, szűrőpróba szerűen is végrehajtanak ellenőrzéseket.

A holland kormány hangsúlyozta, hogy az intézkedés célja a határon átnyúló bűnözés visszaszorítása, miközben a Schengeni Egyezmény által biztosított szabad mozgást igyekeznek minimális mértékben akadályozni. Az eddigi tapasztalatok alapján az intézkedés javította a hatóságok bűnüldözési hatékonyságát.

2025. június 24–25-én Hágában került sor a világ vezetőinek hivatalos ülésére. Hollandiában ez volt a valaha megrendezett legnagyobb politikai esemény. A fokozott biztonsági kockázattal járó esemény biztosításában összesen 27 ezer rendőr vett részt. Hága partjainál a hadiflotta cirkáló hajója járőrözött, míg a légtérben egyszerre akár öt katonai és rendőrségi helikopter körözött.

Az egyes városrészeket és utcákat érintő lezárásokról, illetve a forgalmi rend változásáról tájékoztató táblákat helyeztek ki, és kérték a lakosság türelmét.

Több ezren csatlakoztak szeptember 20-án Hágában egy jobboldali aktivista által szervezett demonstrációhoz, amely szigorúbb bevándorlási politikát és a menedékkérők szigorúbb ellenőrzését követelte, alig több mint egy hónappal a választások előtt.

A demonstrálók felgyújtottak egy rendőrautót, és rövid időre eltorlaszolták a tüntetés helyszíne közelében az autópályát. A rendőrség könnygázt és vízágyút vetett be a tüntetés feloszlására.

Az országgal kapcsolatos összefoglalás

Hollandia Nyugat-Európa egyik legstabilabb, gazdaságilag és intézményileg jól szervezett állama, amelyet magas szintű közbiztonság, fejlett infrastruktúra és kiszámítható jogállami működés jellemez. A közszolgáltatások, a közigazgatás és a rendvédelmi szervek működése professzionális, átlátható és hatékony, ami alapvetően meghatározza a nemzetközi szervezetek mindennapi működési környezetét is. Hága, Hollandia egyik fővárosa és nemzetközi igazságügyi központja, számos nemzetközi bíróságnak és szervezetnek ad otthont.

A város biztonsági, közlekedési és infrastrukturális adottságai megfelelnek egy modern nyugati nagyváros követelményeinek, miközben diplomáciai és jogi szerepköre miatt fokozott, de jól szervezett rendészeti jelenlét jellemzi. A működési környezet biztonsági szempontból nem minősül klasszikus válságövezetnek. A fennálló terrorfenyegetettségi szint mellett a kockázatok kezelése elsősorban megelőző és védelmi intézkedésekkel történik, nem pedig fegyveres konfliktushelyzetekre jellemző reagáló műveletekkel.

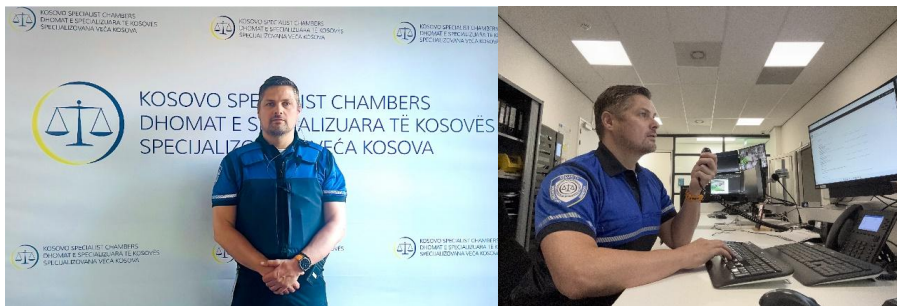
Hollandia éghajlatát az óceáni hatások határozzák meg, amelyet mérsékelt hőmérséklet, magas páratartalom és gyakori csapadék jellemez. Hága

Barkóczy Csaba: Az EU Koszovói Különleges Törvényszéke és Ügyészszége, 2016-tól folyamatosan (Kosovo Specialist Chambers and Specialist Prosecutor's Office – KSC-SPO) Hollandia, Hága

tengerparti fekvéséből adódóan az időjárás gyorsan változó, a szeles időszakok és az esőzések az év jelentős részében jellemzőek, míg a nyári időszak viszonylag rövid és mérsékelt hőmérsékletű. A téli hónapokban a fagy és a hó ritka, ugyanakkor a szél és a csapadék tartósan befolyásolja a mindennapi életet és a közlekedést.

A tenger közelsége meghatározó környezeti tényező, amely egyrészt mérsékli a hőmérsékleti szélsőségeket, másrészt erős széllel és magas páratartalommal jár együtt. A part menti területek – különösen Hága környékén – rendszeresen ki vannak téve viharos időjárási jelenségeknek, amelyek esetenként a közlekedésre és az infrastruktúra működésére is hatással lehetnek.

A levegőminőség összességében jónak mondható, különösen más nagyvárosokhoz viszonyítva. A tengeri légáramlás és a zöldterületek aránya kedvezően hat a levegő tisztaságára. A környezeti adottságok mindezek ellenére összességében egészséges, jól élhető városi környezetet biztosítanak.

43-44. számú kép
Barkóczy Csaba c. r. alezredes szolgálatban

ERDÉLYI GÉZA

Az ENSZ Békefenntartó Erő Cipruson, 1964-től folyamatban (UN United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP Cyprus)

Az UNFICYP az egyik legrégebb óta működő ENSZ békefenntartó misszió, amelyet 1964-ben hoztak létre. A Ciprus-probléma politikai rendezésének hiánya miatt mandátumát azóta is folyamatosan évente meghosszabbítják.

Az ENSZ Biztonsági Tanács 186. számú (1964) határozatának értelmében a misszió mandátuma az alábbiakra terjed ki:

1. a harcok kiújulásának megakadályozása,
2. a közrend és közbiztonság visszaállítása és fenntartása,
3. a normális életfeltételekhez való visszatérés elősegítése.

Ciprus 1878-tól brit protektorátus, majd 1914-től a brit hadsereg által megszállt terület, ezt követően 1925 és 1960 között pedig brit gyarmati terület volt. Az 1960-ban Nagy-Britannia, Görögország és Törökország között lezajlott tárgyalásokat követően végül elnyerte függetlenségét, de a görög ciprusi többség és a török ciprusi kisebbség közötti folyamatos etnikai

zavargások továbbra is megmaradtak, mivel a görögök a független Görögországhoz szerettek volna csatlakozni, ellentétben a törökökkel, akik inkább a sziget lakosságárányos felosztását szorgalmazták.

A Cipruson állomásozó brit katonai erők parancsnoka, Peter Young vezérőrnagy volt az, aki a probléma rendezését és a harcok megakadályozásának módját a két fő közösség elkülönítésében látva 1963 decemberében a térképen egy zöld filctollal kijelölte a két közösséget elválasztó demilitarizált zónát, amely zöld vonalként (Green Line) vált ismertté. Ezt követően 1964-ben az ENSZ Biztonsági Tanács 186. sz. határozatában létrehozta az UNFICYP-missziót, majd békefenntartókat vezényelt a területre.

A kezdeti években úgy tűnt, hogy a misszió stabilizálni tudja a szigeten a helyzetet, viszont 1974-ben kénytelen volt megnövelni létszámát és kiterjeszteni feladatkörét, mivel egy, a görög ciprusi nacionalisták általi puccsot követően Törökország katonai megszállást – amelyet Atila-hadműveletnek nevezett – hajtott végre a sziget északi, addigra leginkább törökök által lakott területén. Törökország Ciprus északi részét a nemzetközi közösség tiltakozását figyelmen kívül hagyva azóta is irányítása alatt tartja.

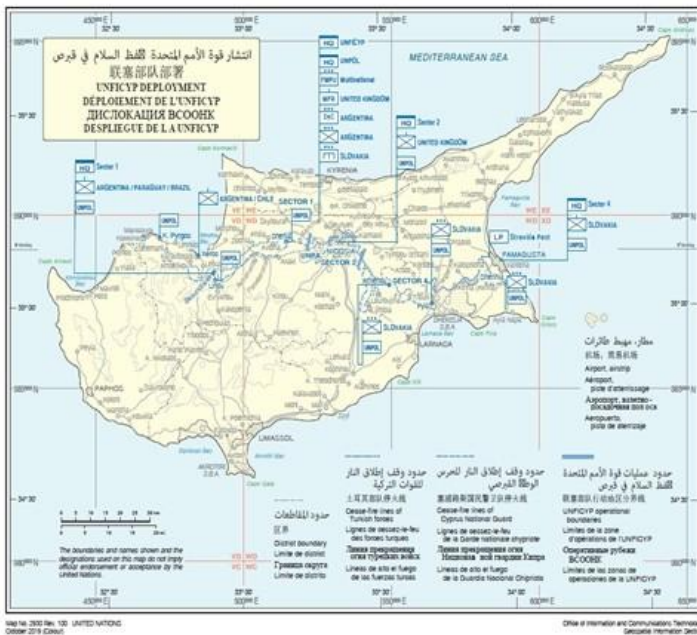
Az ütközőzóna (vagy pufferzóna) a szigetet nyugat-keleti irányban szeli át, mintegy 180 km hosszan, az északi és déli tűzszüneti vonalak között. Az ütközőzónától északra található területen Törökország 1983-ban egyoldalúan kikiáltotta az „Észak-Ciprusi Török Köztársaságnak” nevezett bábállamot, amelyet az ENSZ határozatban elutasított.

Az UNFICYP egyik különlegessége, hogy az első olyan ENSZ-misszió, amelynek a katonáin túl már a kezdetek óta önálló rendőri komponense (United Nations Police – UNPOL) is volt. Az UNPOL jelenleg is az ütközőzóna rendőri szerve, beleértve a sziget délkeleti részén – az ütközőzóna területén található – egyedülálló módon bikommunálisként fennmaradt falut, Pylát.

A Ciprusi Köztársaság 2004 óta tagja az Európai Uniónak. Bár az ütközőzóna továbbra is de facto kettéosztja az országot, mégsem számít az EU külső határának, sőt, igazából határnak sem. A török ciprusi lakosok, még akkor is, ha az északi területen élnek, a Ciprusi Köztársaság állampolgárai, viszont a török telepések – akik 1974-et követően érkeztek a szigetre – és

leszármazottjaik viszont nem. Az elmúlt években további problémát vetett fel a gyakorlatban igenis valós kettéosztottság kapcsán, hogy az ENSZ-ütközőzóna porózus jellege miatt azok az illegális bevándorlók, akik Törökországból tömegével érkeznek a sziget északi részére, ellenőrzés nélkül átjuthatnak a Ciprusi Köztársaság, így az Európai Unió területére.

A sziget különleges helyzetéhez még egy további adalék, hogy területén található két brit katonai támaszpont is – Akrotiri és Dhekelia – mintegy 21 3500 brit katonával. Ezek a területek az 1960-ban aláírt megállapodás részeként továbbra is Nagy-Britanniához tartoznak.

45. számú kép
Az UNFICYP-misszió műveleti térképe⁹⁸

⁹⁸ Forrás: <https://unficy.unmissions.org/map-unficy-deployment>
Letöltés ideje: 2026.05.26.

46. számú kép
Ciprus térképe az UNFICYP-szektorhatárokkal

Az UNFICYP-misszió három műveleti területre oszlik. Az argentin kontingens által felügyelt 1. szektor központja a Skouriotissa település melletti San Martin Camp, a brit kontingens által felügyelt 2. szektor központja Nicosiában, az egykor patinás szálloda területén, a Ledra Palace Hotelben található, és a 4-es szektor – amelyet a szlovák kontingens felügyel – központja, a Camp General Stefanik Famagusta városában található. A 3-as szektor megszűnt, amikor 1993-ban a kanadai kontingens kivonult, és feladataikat a 2-es és a 4-es szektorok vették át.

Magyarország 1993 óta vesz részt az UNFICYP-misszióban, 1995-től önálló kontingenssel, viszont 2018. augusztus 31-én 54 főt vontak ki a műveleti területről. Azóta a 4-es szektor katonai állományát kizárólag a szlovák kontingens adja. A 2019-es évben – az augusztustól átvett katonai rendész parancsnokhelyettesi beosztással együtt – 12 fő volt a magyarok létszáma az UNFICYP-nél, amely 2020 augusztusában 1 fővel csökkent, mivel az ügyeletes tiszti beosztást Oroszország kapta meg.

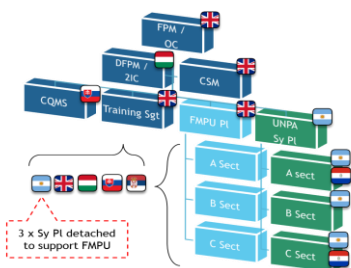
Jelenleg a katonai komponensben Magyarországról 9 fő teljesít szolgálatot: 5 fő törzstiszt (beleértve az egyébként a rendőrség állományába tartozó katonai rendész parancsnokhelyettest), valamint 4 fő katonai rendész (akik közül ketten szintén a rendőrség állományában szolgálnak), mindannyian a misszió nicosiai központjában. A rendőri komponensben 2023-ban két fő képviselte a rendőrséget.

2025 kezdetén az utolsó magyar rendőr is elhagyta az UNPOL kötelékét, így már csak a katonai komponensben szolgáló magyar rendőri kontingens maradt, melynek létszáma jelenleg összesen 3 fő. A kontingensparancsnok 2026 januárjában a katonai rendész parancsnokhelyettes, Erdélyi Géza r. százados volt.

Magyar rendőrök 2016 márciusa óta vannak jelen a ciprusi misszióban, akkor két fő került katonai rendész járőr beosztásba. Ez a két hely azóta is folyamatosan a rendőrség állományából van feltöltve. További két fő katonai rendészt a Magyar Honvédség vezényel az egységhez.

A misszió katonai komponensének maximális létszáma jelenleg 742 fő, melyet 15 nemzet biztosít. Az UNFICYP FPU (Force Protection Unit) állománya jelenleg 51 főt számlál, amelyből a vezetés létszáma 5 fő. 2025-ben az ENSZ-t globálisan érintő megszorítások következtében három fővel (1 magyar, 1 szerb és 1 szlovák) csökkent a csoport létszáma. A katonai rendész egység jelenlegi formájában 2018 óta működik, amely a katonai rendész szakaszból (FMPU), valamint az argentin és paraguayi katonákból álló objektumőrségből (Security Platoon) áll. Az FMPU 23 fővel látja el a hatáskörébe utalt katonai rendészeti feladatokat, míg a 23 főből álló objektumőr szakasz feladata kizárólagosan az UNPA őrzés-védelme, illetve az oda történő be- és kiléptetés lefolytatása, ellenőrzése. Az FPU minden beosztása jelenleg be van töltve. Az egység brit ernyő alatt működik, az UNFICYP-misszió tekintetében egyedülálló módon többnemzeti alapon lett a szervezeti felépítése kialakítva.

Az FPU felépítése

TCC	BRIT	HUN	SVK	ARG	SRB	PRY	Total
Maj	1	-	-	-	-	-	1
Capt	-	1	-	-	-	-	1
Lt	1	-	-	1	-	-	2
NCOs	8	4	6	21	4	4	47
Total	10	5	6	22	4	4	51
FPU HQ		5	FMPU Pl		23	Sy Pl	23

Az egységbe Nagy-Britannia mellett Magyarország, Argentína, Paraguay, Szlovákia és a Szerb Köztársaság delegál katonai rendész személyi állományt.

A Katonai Rendész Egység legfőbb feladatai az alábbiak:

- az érvényben levő utasításoknak megfelelően a katonai rendészeti feladatok végrehajtása, általános járőrtevékenység;
- a közlekedési balesetek helyszínein, valamint a bűnügyi helyszíneken a szükséges intézkedések foganatosítása;
- az öltözködési, alaki, valamint szolgálati szabályzat betartása, betartatása;
- a műveleti területen – kiemelt figyelemmel az ütközőzónára – a közlekedés rendjének ellenőrzése, sebesség-ellenőrzés, alkoholszondáztatás;
- a misszióból hazautazó állomány csomagellenőrzése a vám szabályok betartatása céljából;
- intézkedések foganatosítása a bűncselekmények, szabálysértések elkövetőivel szemben;
- nyomozati tevékenységek, bűnmegelőzési és védelmi feladatok koordinálása;

- az UNPA területére látogató magas rangú látogatók, illetve védett személyek kísérése delegációs gépjárműoszlopban oszlopvezető és oszlopzáró gépjármű biztosításával.

Mindezek alapján elmondható, hogy az FMPU a „klasszikus” értelemben vett katonai rendészeti feladatokat látja el, amely legfőbb eleme a misszió állományán belül a rend, fegyelem, törvényesség fenntartása a misszió teljes területén, mindemellett a bűncselekmények megelőzése, felderítése, szükség esetén a nyomozati cselekmények lefolytatása, továbbá a görög-ciprióta és a török-ciprióta rendőri társszervekkel való kapcsolattartás. Az FPU az egyetlen egység a misszióban, amely állandó fegyverviselésre jogosult.

47. számú kép

A 2025. évi magyar rendészeti kontingens, akkor 3 fővel: Lukovics Gergő rendőr törzsőrmester, Erdélyi Géza r. százados és Gergely Ádám rendőr törzsőrmester

2025-ben történt fontosabb események, melyek jelentősen befolyásolták a misszió működését

A görög-ciprióta kormányzat az „egy sziget, egy állam” elve mentén egy bikommunális, bizonális föderációban látja a probléma megoldását. A török-ciprióta oldalon a 2025. év végi kormányváltás után a Tufan Erhurman vezetésével létrejött egy új kormányzat. A korábbi, a „TRNC” (Turkish

Republic of Northern Cyprus) kizárólagos szuverenitásához, illetve önálló nemzetközi entitásként történő elismeréséhez ragaszkodó elvet újra formáltak, és a jelenlegi kormányzati álláspont is az „egy sziget, egy állam” elvet vallja magáénak, persze meghatározott feltételekkel, melyeket egyelőre nem sikerült hozzáigazítani a görög-ciprióta elképzelésekhez.

Az ENSZ súlyos pénzügyi válsággal nézett szembe 2025-ben, a szervezet csődközeli helyzetbe kerülhet a jövőben, ha a tagállamok nem fizetik be teljesen és időben a kötelező hozzájárulásait. Ennek hatására az ENSZ éles költségvetési csökkentést tervez 2026-ra (a javasolt normál költségvetés kb. 3,238 milliárd dollár), ami lényegesen alacsonyabb a korábbi igényeknél és a 2025-ös szintnél. A késedelmes befizetések és a készpénzhiány veszélyeztethetik a szervezet működését és alapvető tevékenységeit, beleértve a személyzetet és a programokat. Elbocsátásokkal, átcsoportosítással és költségcsökkentéssel próbálják enyhíteni a pénzügyi hiányt.

2025-ben az UNFICYP továbbra is a ciprusi helyzet egyik legfontosabb – ám egyben leginkább korlátozott – szereplője maradt. Mandátumát az ENSZ Biztonsági Tanácsa ismét meghosszabbította, ami önmagában is jelzi, hogy a nemzetközi közösség nem lát alternatívát a békefenntartó jelenlét kiváltására. Különösen hangsúlyossá vált az UNFICYP „láthatatlan” munkája: bikommunális találkozók, gazdasági és civil együttműködési kezdeményezések, valamint a helyi feszültségek gyors de-eszkalációja. Ezek a tevékenységek hozzájárultak ahhoz, hogy a megosztottság ellenére ne romoljon jelentősen a biztonsági helyzet.

Ugyanakkor egyre nyilvánvalóbbá vált az is, hogy az UNFICYP nem képes politikai áttörést kikényszeríteni. Mandátuma technikai és biztonsági jellegű, miközben a konfliktus lényege politikai. Ezt mindkét oldal – különösen az észak-ciprusi török vezetés és Ankara – egyre gyakrabban hangsúlyozta kritikusan, megkérdőjelezve a misszió legitimitását és „pártatlanságát”.

A viszonylagos nyugalom ellenére 2025-ben is előfordultak kisebb incidensek a pufferzónában: földhasználati viták, katonai jelenlét határainak értelmezése, infrastrukturális munkálatok körüli konfliktusok. Ezek egyikeből sem lett súlyos eskaláció, ami jól mutatja az UNFICYP operatív

jelentőségét, ugyanakkor emlékeztet arra, hogy a konfliktus strukturálisan továbbra is fennáll.

A nemzetközi környezet sem segítette érdemben a rendezést. A kelet-mediterrán térség geopolitikai feszültségei, az EU–Törökország viszony hullámzása és a globális biztonságpolitikai válságok Ciprust inkább perifériára tolták, semmint a diplomáciai figyelem középpontjába emelték volna.

Az ENSZ Rendőrség (UNPOL)

Az UNPOL-ban Magyarország 2023 óta képviseltette magát. A misszió mandátumából eredően az UNPOL megbízatásának célja *„a harcok megismétlődésének megelőzése, és szükség esetén a közrend fenntartásához és helyreállításához, valamint a normális körülményekhez való visszatéréshez való hozzájárulás”*. A megbízatások teljesítésében betöltött szerepe miatt az UNPOL többdimenziós stratégiát alkalmaz. Figyelemmel kíséri és szabályozza a civil tevékenységeket, és segít a bizalom kiépítésében a két közösség között azáltal, hogy elősegíti és támogatja a köztük lévő interakciót. Az UNPOL-komponenst az UNFICYP rendőrségi főtanácsadója vezeti, és tizenöt ország 61 rendőréből és egy polgári kiegészítő személyzetből áll. Az UNPOL-tisztek az Egyesült Nemzetek Védett Területén található UNFICYP főhadiszállásán és a szigeten, hét helyen tartózkodnak, az ütközőzónában vagy annak közelében.

A megbízásnak megfelelően az UNPOL nem rendelkezik végrehajtói hatáskörrel. A rendőri szerep betöltéséhez a CYPOL (ciprusi rendőrség) és a TCP (ciprusi török rendőrség) együttműködésére kell támaszkodnia. Az UNPOL segíti az ENSZ-főtitkár jószolgálatait az átfogó békemegállapodás elérését célzó intézkedések végrehajtásában a 2008-ban létrehozott Bűnügyi és Bűnügyi Technikai Bizottság munkájának segítése révén, hogy elindítsa és elősegítse a helyi bűnüldöző szervek közötti együttműködést.

Az UNPOL feladatai

1. A pufferzóna közrendjének támogatása, fenntartása.
2. A pufferzónában tartott bemutatók támogatása és figyelemmel kísérése.
3. A pufferzónában lévő két közösség közötti viták megoldásának támogatása.
4. A civilek bejutásának támogatása és a polgári tevékenységek szabályozása a pufferzónában.
5. Kérésre mindkét oldal rendőri szolgálatainak segítése az ENSZ-en kívüli személyek által elkövetett bűncselekmények kivizsgálásában.
6. Segítségnyújtás mechanizmusok létrehozásában és szükség esetén a meglévő kezdeményezések megerősítésében a büntetőügyekben tett közös erőfeszítések fokozása érdekében. Magyarország jelenleg nem képviselteti magát az UNPOL kötelékében. A rendőri státuszt minden esetben járőrként lehet megkezdni, mert csak több hónapot követően, pályázat elnyerése esetén lehet magasabb beosztásba kerülni.

**47. számú kép
a tanulmány szerzője munka közben**

Zárszó

A Rendőrségi Tanulmányok 2024-ben hagyományteremtő szándékkal indult különszáma, amely rendvédelmi békefenntartással, válságkezeléssel foglalkozik, idén is rendkívül színes, változatos tanulmányokat tartalmaz. Az ENSZ Békefenntartók Napja alkalmából megjelenő Rendőrségi Tanulmányok IX. évfolyam 2026/2. tematikus számában a külszolgálatot ellátó kollégáink tollából származó írások különböző élethelyzeteket, szituációkat mutatnak be. Ők azok a tiszteletreméltó munkatársaink, akik a békeműveleti, békefenntartó és polgári válságkezelő feladatok magas szintű végrehajtásában Magyarországot képviselték.

A világban zajló események, korunk komplex módon jelentkező biztonsági kihívásai időről időre rávilágítanak a sokrétű problémák hatékony megoldásában elengedhetetlen szerepet játszó modern, innovatív képzés fontosságára. A Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ a misszióba készsülők felkészítésében és munkájuk koordinációjában megkerülhetetlen tényezővé vált. A speciális képzések alkalmassá teszik kollégáinkat, hogy az előttük álló feladatokat a nemzetközi megmérettetésben is példaértékűen tudják elvégezni.

Bízom abban, hogy a jelen kiadvány is méltó módon emlékezik meg a fenti jeles napról, a szerzők írásai pedig érdekes információkkal szolgálnak, és egyben izgalmas élményt is nyújtanak a tisztelt olvasónak.

Dr. Németh József PhD, r. ezredes
a Rendőrség Tudományok Tanácsának elnöke

Angol nyelvű összefoglaló

The current issue of Police Studies for 2026, in addition to introduce the participation of Hungarian law enforcement organizations in managing international crises in 2026, summarizes the crisis management activities of the Soviet Union after the collapse!

The studies cover the peacekeeping and crisis management activities carried out by the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), the United Nations (UN), European Union (EU), and the Commonwealth of Independent States (CIS) in the interest of the successor states, as well as the work (facilitating, mentoring, advising) that support democratic transformation and reforms.

The authors of the first chapter primarily present the international environment and security, political and social processes that have taken place in the territory of the Soviet successor states, and summarize the crisis management activities carried out there by international organization (OSCE, UN, EU, CIS).

In the second chapter, we can read about the law enforcement missions that took place with Hungarian participation in 2025, as introduced by the participants.

In the appendices, the reader can find a short summary of the authors, and can also read the names of the participants of peacekeeping missions anniversaries in 2006:

- Bosni and Herzegovina, UN Mission, International Police Task Force (UNMIBH/IPTF). 1996 / 30 years/ 35 PEOPLE.
- Albania, North Atlantic Treaty Organization Border Security Advisory Mission (NATO BSAM), 2001 /25 years/, 1 person.
- Palestine, EU Co-ordinating Office for Palestinian Police Support (EUPOL COPPS), 2006 /20 years/, 1 person.
- Iraq, EU Integrated Rule of Law mission for Iraq (EUJUST LEX), 2006 /20 years. 1 person.

Angol nyelvű összefoglaló

- Serbia and Montenegro, OSCE Mission to Serbia and Montenegro (OMiSaM), 2006 (20 years/, 1 person.
- Georgia, OSCE Rapid Reaction Force Capacity Building in Gergia, and OSCE Mission to Gergia, 2006 /20 years/, 2 people.
- Cyprus, UN Peacekeeping Mission in Cyprus (UNFICYP), 2016 (10 years/, 2 people.
- Albania, OSCE Present in Albania, 2016 /10 years/. 1 person.

Dr. Boda József
nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy

A tanulmányok szerzőinek bemutatása

Baksa András r. százados

2007-ben avattak bűnügyi szaknyomozóvá a Rendőrtiszti Főiskolán. 2007-től 2008-ig a Budapesti Rendőr-főkapitányság VI. Kerületi Rendőrkapitányságon szolgáltam nyomozó és vizsgáló beosztásokban.

2008. augusztus 1-jével áthelyezésre kerültem a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kecskeméti Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály állományába, ahol élet, testi épség, egészség elleni, egészséget veszélyeztető, vagyon elleni, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni, köznyugalom elleni bűncselekményeket nyomoztam, illetve rendkívüli halálesetekkel kapcsolatos hatósági eljárásokat folytattam le.

2012 szeptemberében kerültem vezénlyésre első külszolgálatomra, a Multinacionális Erők és Megfigyelők (MFO) misszióba a Sínai-félszigeten, ahol először az északi táborban láttam el szolgálatot nyomozóként a misszió katonai rendész egységében. A misszióban szolgáló katonák és a misszió nemzetközi személyzete által, illetve sérelmükre elkövetett incidenseket/bűncselekményeket nyomoztam, majd a külszolgálat második felében a misszió déli táborában folytattam a szolgálatot nyomozóként, egyben állomásparancsnok-helyettesi feladatokat is elláttam 2013 októberéig.

2013 októberével visszakérültem korábbi beosztásomba a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kecskeméti Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály állományába.

2015-ben főnyomozó beosztásba kerültem.

2018–2021 között az ENSZ Koszovói Átmeneti Igazgatási Missziójában (UNMIK) láttam el külszolgálatot műveleti összekötő tisztként. Elemző-értékelő feladatokat végeztem a Koszovóban jelen lévő nemzetközi szervezetekkel és helyi bűnüldöző szervekkel együttműködve, valamint projektmenedzsment folyamatokat végeztem a Koszovói Rendőrség fejlesztéséhez. 2019 decemberében az UNMIK képviselőjeként részt vettem az ENSZ Békeműveleti Főosztály Szervezett Bűnözés Elleni

Csoportja által szervezett szakmai értekezleten az ENSZ New York-i székházában, melynek során prezentációt is tartottam a koszovói szervezett bűnözői csoportokról.

Vezénylésem lejártával, 2021. január 1-jén visszakerültem korábbi beosztásomba a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kecskeméti Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály állományába.

2022-ben első vezényelt rendőrként sikerült kijutnom a Magyar Rendőrség állományából az Európai Unió Szomáliai Képességfejlesztő Missziójába (EUCAP Somalia), ahol a misszió Mogadishu területi irodája rendőri egységének tagjaként láttam el szolgálatot rendőri tanácsadóként. Fő feladatom a Szomáliai Rendőrség részét képező Szövetségi Különleges Rendőri Erő, azaz a Federal Darwish Police kiépítésének támogatása volt.

Vezénylésem lejártát követően, 2023 februárjában a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kecskeméti Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályán folytattam szolgálatomat, és kiemelt főnyomozó beosztásba kerültem készenléti csoportvezetői feladatokat ellátva.

2025 februárjában első vezényelt rendőrként kerültem ki a Magyar Rendőrség állományából az Európai Unió Iraki Tanácsadó Missziójába (EUAM Iraq), a misszió Műveleti Részlege Bűnüldöző Szerveket Támogató Komponensébe, stratégiai főtanácsadó beosztásba. Feladataimat a szervezett bűnözés – különösen a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények – elleni küzdelem területén látom el, hozzájárulva az Iraki Nemzeti Biztonsági Stratégiához kapcsolódó szervezett bűnözés és kábítószer-ellenes nemzeti stratégiák, valamint egyéb nemzeti biztonsági prioritások fejlesztéséhez és hatékonyságának növeléséhez.

Dr. Balassa Bence r. őrnagy (PhD) egyetemi oktató, nemzetközi rendészeti tanácsadó, Budapest, 1972. 09. 25.

Tanulmányok, képzettség:

- 2016. október 20. PhD-fokozat megszerzése, Debreceni Egyetem, BTK, Filozófia Intézet
- 2008 – 2013. PhD-abszolutórium, Debreceni Egyetem, BTK, Filozófia Intézet
- 2004 – 2007 MA diploma, Debreceni Egyetem, BTK, Filozófia szak
- 1995 – 1998 BA diploma, Rendőrtiszti Főiskola, bűnügyi szak, nappali munkarend
- 1987 – 1991 Szilágyi Erzsébet Gimnázium, speciális spanyol nyelvi szak, érettségi

Szakmai tapasztalatok:

- 2024. október 11-től külszolgálat az EUBAM Líbia Integrált Határőrizet-támogató misszióban vezényelt tagállami szakértőként, képzési tanácsadó beosztásban (Tripoli, Líbia)
- 2024. április 1-től ORFK ROKK, Adyligeti Járőrképző Akadémia, kiemelt oktató
- 2021. október 16-tól 2024. március 31-ig B&S Europe (GOPA PACE) Líbia, Tripoli, rendészeti tanácsadó, csoport- és projektvezető (szerződéses szakértőként)
- 2021. július 1-től 2021. október 15-ig ORFK ROKK, Adyligeti Járőrképző Akadémia, kiemelt oktató
- 2020. november 16-tól 2021. július 1-ig: szerződéses szakértőként UNODC Somalia (Mogadishu) Law Enforcement Specialized Lead Mentor (vezető rendészeti mentor és tanácsadó)
- 2018. október 29-től 2020. november 15-ig külszolgálat (szerződéses szakértőként) az EU CSDP misszióban; EUCAP Somalia (Mogadishu), Senior Police Adviser, Police Advisory Unit helyettes vezető (deputy head of unit)

A kötet szerzőinek bemutatása

- 2016. aug. 1-től egyetemi tanársegéd, NKE RTK Rendészetelméleti és -történeti Tanszék
- 2014 – 2016 egyetemi tanársegéd, NKE RTK Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék
- 2013 – 2014 külszolgálat, vezényelt rendőr tanácsadó, oktató, Kabul EUPOL Afghanistan Misszió (EU CSDP)
- 2012 – 2013 egyetemi tanársegéd, NKE RTK Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék
- 2010 – 2011 külszolgálat, vezényelt rendőr tanácsadó, oktató, Kabul EUPOL Afghanistan Misszió (EU CSDP), interim head of Kabul Police Advisory Unit (helyettesítő vezető)
- 2008 – 2012 főiskolai tanársegéd, RTF, Bűnügyi és Gazdaságvédelmi Tanszék
- 2007 – 2008 tanár, RTF, Bűnügyi és Gazdaságvédelmi Tanszék
- 2005 – 2007 kiemelt főnyomozó, fegyelmi tiszt, Budaörsi Rk.
- 2002 – 2005 rendőr főhadnagy, közrendvédelmi tiszt, Budaörsi Rk.
- 2002 PMRFK kiemelt főreferens, megyei közelharc és intézkedéstaktikai instruktork
- 1998 – 2002 nyomozó, BRFK IX. ker. Rk.

Nyelvtudás:

- angol: tárgyalási szintű
- német: középfok
- spanyol: alafok

Barkóczy Csaba r. alezredes

Szakmai tapasztalatok:

- 2002 – 2006 Tatabányai Rendőrkapitányság – vizsgáló, nyomozó
- 2006 – 2008 Budaörsi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály – fővizsgáló
- 2008 – 2009 BRFK XXI. Kerületi Rendőrkapitányság – ügyeletvezető
- 2009 – 2011 NEBEK Nemzetközi Információs Osztály – kiemelt főnyomozó
- 2011 TEK Ügyeleti és Objektumvédelmi Igazgatóság – ügyeletvezető
- 2011 – 2017 NEBEK – kiemelt főnyomozó
- 2017 – 2018 UNMIK INTERPOL összekötő tiszt, Pristina, Koszovó
- 2018 – 2023 NEBEK – kiemelt főnyomozó
- 2023 – 2024 UNMIK INTERPOL összekötő tiszt, kontingensparancsnok, Pristina, Koszovó
- 2025 – 2026 Koszovói Különleges Törvényszék (KSC) biztonsági tiszt, kontingensparancsnok, Hága, Hollandia

Tanulmányok:

- NKE RDI, PhD-hallgató
- Fejlesztéspolitikai programmenedzsment MSc/MA
- Nemzeti Közszerzési Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, 2020–2021
- Kompetenciafejlesztő tréner, 2020
- Rendvédelmi szervező, tiszt
- Rendőrtiszti Főiskola, 2002–2003
- Biológia-környezetvédelem szakos tanár BSc/BA Nyíregyházi Egyetem, Természettudományi kar 1997 –2001

A kötet szerzőinek bemutatása

Nyelvismeret:

- Angol C1, aktív
- Német B2

Dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy

- 1976-ban avattak csapatfelderítő tisztté a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán (Eger–Szentendre), egyúttal általános iskolai pedagógiai tanári diplomát is szereztem.
- 1976–1991 között különböző katonai – mélységi – felderítő beosztásokban (mélységi felderítő csoport- és századparancsnok, törzsfőnök) szolgáltam Szolnokon és Szombathelyen.
- 1991. augusztus 1-jével szolgálati érdekből átkerültem az Országos Rendőr-főkapitányság Rendőrség Különleges Szolgálatához (ORFK RKSZ) műveleti parancsnoki (parancsnokhelyettesi) beosztásba, amit 1997. október 31-ig töltöttem be. Közben belügyminiszteri vezénnyelssel több rendőri békefenntartó misszióban is külszolgálatot teljesítettem.
- 1992–1993 között egy 100 fős magyar rendőri kontingens parancsnokaként Kambodzsában szolgáltam az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Átmeneti Hatósága Rendőri Komponensében (United Nations Transitional Authority in Cambodia – UNTAC), és egyben Prey Veng tartomány ENSZ rendőr-főkapitányi beosztását is elláttam.
- 1994-ben a magyar ENSZ rendőri megfigyelői csoport (20 fő) parancsnokaként külszolgálatot teljesítettem Mozambikban (United Nations Operations in Mozambique – ONUMOZ), ahol a Déli Régió rendőr-főkapitányi beosztást is betöltöttem. A régióhoz három megye és a főváros (Maputó) tartozott.
- 1996-ban elvégeztem a Rendőrtiszt Főiskola bűnügyi felsőfokú szaktanfolyamát.
- 1996–1997 között ENSZ rendőri külszolgálatot teljesítettem Bosznia-Hercegovinában (United Nations International Police Task Force – UNIPTF), ahol elláttam a magyar kontingens (35 fő) parancsnoki tisztét, és megyei (Priedor megye), valamint régiós (Banja Luka régió) rendőrfőkapitányként is dolgoztam.
- 1997-ben, 1998-ban, 2000-ben és 2002-ben az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ /Organization for Security

and Co-operation in Europe – OSCE) kötelékében nemzetközi választási felügyelői feladatokat láttam el Bosznia-Hercegovinában, Kis Jugoszláviában (Szerbiában és Montenegróban), valamint Kozsovóban.

- 1997–1999 között magyar igazgatóként dolgoztam a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémián (International Law Enforcement Academy – ILEA).
- 1999. október 1-jével a belügyminiszter kinevezett a Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központja (BM NOK) igazgatójának, ahol 2010. június 30-ig teljesítettem szolgálatot.
- 2004. november 10. és 2006. március 10. között ENSZ-pályázat alapján külszolgálatot teljesítettem az ENSZ grúziai megfigyelő missziójában (United Nations Observer Mission in Georgia – UNOMIG), mint rendőri főtanácsadó.
- 2007-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen doktori (PhD) fokozatot szereztem. A disszertáció címe: *„A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században”*
- 2010. július 1. és 2014. július 15. között a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ) főigazgatói beosztását töltöttem be.
- 2014. július 16-i hatállyal a belügyminiszter az NBSZ rendelkezési állományába helyezett, és egyúttal kinevezett a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (SZBKK) főigazgatójává.
- 2015. június 1-jével a belügyminiszter az NBSZ rendelkezési állományába helyezett, és egyúttal vezényelt a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara (NKE RTK) dékáni munkakör betöltésére, a hivatásos szolgálati viszonyom felső korhatárának eléréséig, 2016. július 18-ig (BM-001/1955/2015.). Ezzel egy időben az NKE rektora – az elnyert pályázat eredményeként– 3 év időtartamra (2018. május 31-ig) felkért az NKE RTK dékáni beosztás el látására.
- 2018. július 16-ával, 51 év szolgálat után a felső korhatárt elérve nyugállományba kerültem.

- 2018. szeptember 1. és 2019. augusztus 31. között az ORFK ROKK rendészeti békefenntartó és polgári válságkezelési missziók koordinátoraként, szakmai főtanácsadójaként dolgoztam.
- 2019. augusztus 1-től az NKE Tanácsadó Testületének belügyminiszter által delegált tagja vagyok.
- 2019. szeptember 1-től a BM közigazgatási államtitkár felkérésére a Belügyi Szemle tudományos főtanácsadója (idegen nyelvi lektora) vagyok. A BM személyügyi helyettes államtitkár megbízása alapján, minisztériumi szinten végzem a nemzetközi polgári válságkezelés és békefenntartás, illetve a nemzetközi bűnüldözés elősegítése érdekében a külföldre történő vezénylések koordinálását.

Erdélyi Géza r. százados

- 2008-ban végeztem a Rendőrtiszti Főiskola bűnügyi szakán nappali tagozatos hallgatóként. Szakmai gyakorlataimat a Nagykanizsai Rendőrkapitányságon, illetve a BRFK I. kerületi Rendőrkapitányságán töltöttem.
- Ezt követően a Tapolcai Rendőrkapitányságra kerültem, ahol bűnügyi technikusként dolgoztam az első évben, majd 2009-től nyomozóként folytattam pályafutásomat. Az ott eltöltött közel 5 év alatt sok tapasztalatot szereztem a civilekkel való kapcsolattartás és kommunikáció terén.
- 2013-ban felvételt nyertem a Készenléti Rendőrség Személyvédelmi Igazgatóság Személy- és Objektumvédelmi Főosztály Delegációs és Rendezvénybiztosító Osztályára biztonsági tiszti beosztásba. Számtalan külföldi köztársasági elnök, miniszterelnök, magas rangú vallási vezető és egyéb közjogi méltóság személyvédelmi biztosításában vettem részt.
- 2014-ben végeztem el a Személyvédelmi alaptanfolyamot, majd 2015-ben kiválasztásra kerültem a Készenléti Rendőrség Személyvédelmi Igazgatóság Személy- és Objektumvédelmi Főosztály Diplomáciai Biztonsági Osztály állományába, ahol végigjárva a ranglétrát, kiemelt biztonsági főtiszti beosztást szereztem. Ez az osztály felelős az Egyesült Államok, illetve Izrael Állam Magyarországra akkreditált nagyköveteinek személyvédelméért. A külszolgálat előtti utolsó feladatköröm az Izrael állam által Magyarországra akkreditált nagykövet védelméért felelős csoport vezetése volt.
- 2017-ben részt vettem az Egyesült Államokban a Diplomáciai Biztonsági Szolgálat (US DSS) szervezésében tartott személyvédelmi továbbképzésen.
- Több alkalommal vettem részt Izraelből Magyarországra érkező kiképzők által szervezett intézkedéstaktikai és személyvédelmi képzéseken, valamint az Egyesült Államok Nagykövetsége által

szervezett taktikai sérült ellátó, személy- és objektumvédelmi képzéseken.

- A fenti időszakban közreműködtem szervezőként és versenybíróként az országos éves MEKTA versenyek lebonyolításában.
- Ezeken túlmenően a Diplomáciai Biztonsági Osztály állománya részére rendszeres személyvédelmi taktikai képzéseket tartottam.
- 2023-ban részt vettem a ROKK által szervezett Külszolgálati és Béketámogató alaptanfolyamon.
- 2024-ben részt vettem az Egyesült Királyságban a brit hadsereg által szervezett UNFICYP specifikus ARB/MRX (All Ranks Brief/Mission Readiness Exercise) többnemzeti béketámogató képzésen.
- 2024 augusztusa óta vagyok az UNFICYP-misszió katonai rendész egységének parancsnokhelyettese, ahol feladataim közé tartozik többek között az egység irányítása, a logisztikai és kommunikációs területek felügyelete, előadások tartása, illetve a légi felderítés szervezése.
- Az angol mellett német nyelven beszélek és rendelkezem középfokú 'C' típusú nyelvvizsgával.

Dr. Hügyik András ny. r. ezredes, rendőrségi főtanácsos, mérnök – szakközgazdász, politológus

- Tanulmányaimat a volt Szovjetunióban, Magyarországon és az Egyesült Államokban végeztem. Pályafutásomat a Katonai Felderítő Hivatalban kezdtem, majd a Belügyminisztériumban (BM Nemzetközi Főosztály Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat) folytattam, utolsó szolgálati helyem a Terrorelhárítási Központ Felderítő Igazgatósága volt.
- Katonai megfigyelőként Irakban, katona diplomataként Ukrajnában, rendőrségi tanácsadóként a GUAM-nál (GUAM (Grúzia, Ukrajna, Azerbajdzsán, Moldova) – Szervezet a Demokráciáért és Gazdasági Fejlődésért) és az EBESZ grúziai és azerbajdzsáni hivatalaiban, antikorrupciós tanácsadóként az EU Moldova–Ukrajna Határőrizeti Támogató Missziójánál, vezető nyomozóként a vegyi fegyverek szíriai polgárháborúban való alkalmazásának kivizsgálására létrehozott ENSZ Vegyifegyver-tilalmi Szervezet (OPCW) közös nyomozócsoporthoz teljesítettem szolgálatot.
- A békefenntartással kapcsolatos tanulmányaimat a „Rendőrök kékbarettben” című NKE-kiadványban, az orosz–ukrán háborúval kapcsolatos angol nyelvű cikkeim az International Journal of Independent Research Studies, az UAI Journal of Arts, Humanities and Social Sciences, a Global Journal of Human-Social Science és a SCIREA Journal of Sociology című internetes folyóiratokban, más témájú cikkeim a Békepartnerség Konzorcium Védelmi Akadémiájának és Biztonságtudományi Intézeteinek kiadványában, a Connections: The Quarterly Journal-ban jelentek meg.

Dr. Kovács Alexandra r. alezredes LL.M

1997-ben kerültem civil alkalmazottként, tanári diplomával a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztályára. 1999-ben lettem hivatásos a BRFK VIII. kerületi Rendőrkapitányságon vizsgálóként kezdtem dolgozni a Bűnügyi Osztályon. Elvégeztem a Rendőrtiszti Főiskola felsőfokú szaktanfolyamát, majd a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, jogász szakon kezdtem meg tanulmányaimat.

Szakmai tapasztalatok:

- 2001-től 2008-ig a Miskolci Rendőrkapitányságon nyomozóként, majd bűnügyi helyszínelő szemlebizottság vezetőként dolgoztam.
- 2004–2005 között külszolgálatot teljesítettem Egyiptomban (Multinational Force and Observers – MFO) szolgálatvezetőként.
- 2009–2011 között Koszovóban (European Union Rule of Law Mission – EULEX) külszolgálatot teljesítettem, először Prizren régióban megyei bűnügyi helyszínelő tanácsadóként, majd Pristinában bűnügyi helyszínelő vezető tanácsadóként.
- 2011–2023 között a Terrorelhárítási Központban dolgoztam nemzetközi diplomáciai összekötőként.
- 2021-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen Nemzetközi Emberjogi Elemző képzést szereztem angol nyelven.
- 2022-ben a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán Európai és Nemzetközi Üzleti Mesterjogász (LL.M) képzést szereztem angol nyelven.
- 2022-ben megkezdtem PhD-tanulmányaimat a Miskolci Egyetem Deák Ferenc Doktori Iskolában, nemzetközi munkajogi területen.
- 2023–2025 között az ENSZ ciprusi missziójában láttam el szolgálatot rendőri szektorparancsnok-helyettesként és a 4. szektor polgári ügyek rendőri összekötő tisztjeként Pyla településen.
- 2025 óta az Európai Unió Megfigyelő Missziójában, Grúziában teljesítek szolgálatot kirendeltségvezető-helyettesként.

Dr. Kozma Tibor r. alezredes

Tanulmányok:

- Az 1991–1992-es tanévben a szombathelyi Rendőrtiszt-helyettes Képző Iskola hallgatója voltam.
- A képzést követően a Rendőrtiszt Főiskola nappali tagozatán, bűnügyi szakon folytattam tanulmányaimat.
- 1994–1995 között a Francia Közrendvédelmi Tiszti Főiskolán (Nizza) szereztem diplomát.
- 1997-ben végeztem a Rendőrtiszt Főiskolán, közrendvédelmi szakon, kitüntetéses diplomával.
- 2004-ben jogászdiplomát szereztem a Debreceni Egyetemen.
- 2006-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen biztonság- és védelempolitikai szakon summa cum laude minősítéssel zártam a képzést.
- 2016-ban a Nemzeti Közszerológiai Egyetemen védtem meg PhD-disszertációm summa cum laude minősítéssel.

Tiszti pályafutás és hazai beosztások:

1997-ben a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság állományába kerültem, ahol jelenleg is állományban vagyok. Több osztályon és szakterületen dolgoztam, elsősorban közrendvédelmi, repülésbiztonsági területeken, illetve a megyei ügyelethen. Ennek megfelelően betöltöttem őrsparancsnoki, kiemelt főelőadói, ügyeletvezetői és osztályvezető-helyettesi beosztásokat.

Külföldi szolgálatok:

- **1999–2001, ENSZ Rendőri Misszió (UNIPTF) – Bosznia-Hercegovina**
Első külszolgálatom során az ENSZ rendőri misszióban fokozatosan egyre magasabb beosztásokat láttam el, 2000–2001 között a

- Public Security Center-9 (Trebinje) régió parancsnok-helyetteseként dolgoztam.
- **2002–2004, Európai Unió Rendőri Misszió (EUPM) – Bosznia-Hercegovina**, az EUPM keretében határrendészeti területen dolgoztam. Az Észak-Nyugati Regionális Határrendészeti Kirendeltség EUPM-egységét vezettem, amely 300 km hosszú nemzetközi határ mentén látott el feladatokat, illetve a magyar rendészeti kontingens parancsnoka voltam.
 - **2007–2009, Európai Unió Rendőri Misszió (EUPM) – Bosznia-Hercegovina**, az EUPM keretében betöltött beosztásomban ismét a határrendészeti területen dolgoztam. Az Észak-Nyugati Regionális Határrendészeti Kirendeltséget vezettem, illetve a magyar rendészeti kontingens parancsnoka voltam.
 - **2010–2015, ENSZ Főtitkárság, Békefenntartó Főosztály (DPKO) – Amerikai Egyesült Államok**, az ENSZ Főtitkárságán, a Békefenntartó Főosztályon dolgoztam a stratégiai irányításért felelős csoportban összekötő tisztként, ahol a Nyugat-afrikai ENSZ békeműveletekkel (Libéria, UNMIL és Elefántcsontpart UNOCI) foglalkoztam. Részt vettem a 2013–2015-ös ebolválság kezelésében, valamint a Mali ENSZ békefenntartó művelet (MINUSMA) felállításában.
 - **2016–2020, George C. Marshall Biztonsági Tanulmányok Európai Központ – Németország**, 2016–2018 között a Központ oktatói kollégiumában professzorként dolgoztam. A nemzetközi rezidens programok során előadóként és szemináriumvezetőként számos országban tartottam előadásokat. 2019–2020-ban a terrorizmusellenes főosztály helyettes vezetője voltam.
 - **2022–2026, Európai Unió Monitoring Misszió (EUMM) – Georgia**, négy éven keresztül szolgáltam misszióvezető-helyettesként. Két negyedéves időszakban (2023 és 2024) megbízott vezetője voltam az EUMM Georgia misszióknak. 2022 decemberétől 2023 februárig kettős parancsnoki beosztást töltöttem be. Az EUMM Georgia mellett az örményországi misszió előkészítő és

monitor feladatait ellátó állományt vezettem. Külszolgálatomat
2026. 03. 22-vel fejeztem be.

Dr. PhD Less Ferenc r. alezredes

Jelenleg az Európai Unió örményországi megfigyelő missziójában tervező-értékelő tisztként dolgozom. Doktori fokozatomat 2017-ben szereztem a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájában; kutatási területem a gyülekezési jog és a tömegkezelés rendészeti szempontú, multidiszciplináris vizsgálata.

Szakmai és kutatói tevékenységem középpontjában a tömegrendezvények biztosításának, valamint a tömegkezelésnek a hazai és nemzetközi gyakorlata áll. Részt vettem „A párbeszéd és a kommunikáció bevált gyakorlata, mint stratégiai elvek a rendőri megnyilvánulások során Európában” (Good practice for dialogue and communication as strategic principles for policing political manifestations in Europe – GODIAC) című nemzetközi projektben, amely a párbeszéd és a kommunikáció szerepét elemezte a politikai demonstrációk rendőri biztosítása során, elősegítve az európai de-eszkálációs stratégiák fejlesztését. Nemzetközi szakértői tapasztalataimat az ENSZ mobil trénerként Elefántcsontparton, valamint Libéria bűnüldöző szerveinek kapacitásfejlesztése során mélyítettem el.

Több mint harmincéves rendőrségi pályafutásom során a végrehajtói szinttől a főosztályvezetői szintig jutottam, amikor a Rendőrségi Oktatási és Képző Központ Kutyavezető-képző és Állatfelügyeleti Főosztályt vezetve szakpolitikai fejlesztéssel, stratégiai tervezéssel és a kutyás szolgálat országos felügyeletével foglalkoztam. Azt megelőzően a Készenléti Rendőrségnél különböző szintű alegységek irányítását végeztem közrendvédelmi és tömegkezelési műveletek során, több mint két évtizedig.

Molnár Károly pénzügyőr alezredes

Szakmai profil:

Több mint három évtizedes rendészeti és vámszakmai pályafutással rendelkező szakértő vagyok. Pályafutásom jelentős részét nemzetközi békefenntartó és határtámogató missziókban töltöttem, ahol vámtanácsadóként, határmegfigyelőként és biztonsági vezetőként segítettem a válságövezetek stabilizálását és a határbiztonsági rendszerek modernizálását.

Szakterületeim közé tartozik a vám- és határellenőrzés, kockázatelemzés, szankciós rezsimek végrehajtása, nemzetközi rendészeti együttműködés, valamint képzési és kapacitásépítési programok tervezése és lebonyolítása. Korábban a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál töltöttem be szakmai és vezetői beosztásokat.

Főbb nemzetközi missziós tapasztalatok:

- **Libia (EU EUBAM, 2021–2025):** Vámtanácsadóként a líbiai rendészeti szervek szakmai támogatása, biztonságpolitikai projektek tervezése és az ENSZ/EU szankciós előírások felügyelete az észak-afrikai térségben.
- **Oroszország/Ukrajna (EBESZ, 2017–2019):** Biztonsági csoportvezető és nemzetközi határmegfigyelő a Gukovo és Donetsk határátkelőhelyeken. Feladatom a missziós biztonsági tervek kidolgozása, incidensek kivizsgálása és stratégiai kockázatértékelés volt.
- **Ukrajna és Moldova (EU EUBAM, 2011):** Vámszakértőként a határforgalmi folyamatok optimalizálása, antikorrupciós tevékenységek és az EU legjobb gyakorlatainak implementálása.
- **Irak (ENSZ, 1999):** ENSZ ellenőrként a török–iraki határon (Zakho) a kereskedelmi szállítmányok teljes körű vámellenőrzése és az ENSZ szankciós rezsimeinek betartatása.

Képzetség és elismerések:

Rendészeti vezető (MA) végzettséggel rendelkezem a Nemzeti Közszerzői Egyetemről. Munkásságomat többek között az Európai Unió Szolgálati Érdemrendjével (2023) és az EUBAM szolgálati érem ezüst fokozatával (2011) ismerték el. Folyékonyan beszélek angolul, valamint alapfokú orosz és német nyelvtudással rendelkezem. Tagja vagyok a Békéfenntartók Bajtársi Egyesületének.

Pataki Zoltán r. őrnagy

- 51 éves nő, két gyermek édesapja vagyok.
- Pályámat 2001-ben a VI–VII. kerületi kapitányságon kezdtem mint bűnügyi vizsgáló.
- 2004-től a Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóság, Felderítő Főosztály, majd a Nemzeti Nyomozó Iroda Szervezett Bűnözés Elleni Főosztály kiemelt főnyomozója voltam.
- 2010-től a NEBEK kiemelt főnyomozója voltam, jelenleg az ORFK rendelkezési állományú tagja vagyok.

Külszolgálatok:

- 2014–2015 **Kosovo EULEX** műveleti tiszt (operations officer),
- 2016–2019 **MINUSMA Mali**, stratégiai tanácsadó (strategic advisor),
- 2022–2023 **EUAM RCA**, Közép-afrikai Köztársaság jelentő értékelő elemző tiszt (reporting evaluation analyst officer)
- 2023–2024 **EUAM RCA**, Brüsszel, politikai tisztviselő/tanácsadó (Policy Officer).
- 2025– **EUCAP Sahel Mali**, alosztályvezető (head of SSR component)

Stelmach László r. alezredes

Hazai szakmai tapasztalat:

Határőrség

- Miskolci Határőr Igazgatóság, Idegenrendészet
- Határőrség Országos Parancsnoksága, Akciószolgálat
- Határőrség Országos Parancsnoksága, Képzési Főosztály
- Határőrség Országos Parancsnoksága, Bevetési Főosztály

Időtartam: 1993. december 1. – 2010. december 31.

BM / Rendőrség

- BM Nemzetközi Oktatási és Polgári Válságkezelési Központ Polgári Válságkezelési és Béketámogató Főosztály (2011. január 1. – 2011. december 31.)
- ORFK Oktatásigazgatási és Képzési Főosztály (2012. január 1. – 2015. június 30.)
- Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Polgári Válságkezelési Alosztály, majd Külszolgálati és Béketámogató Osztály kiemelt főelőadó (iránytiszt), osztályvezető-helyettes, osztályvezető

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Felelős vagyok az illetékességembe utalt EU, ENSZ, EBESZ és egyéb nemzetközi polgári válságkezelői műveletekben, béketámogató missziókban szolgáló magyar rendőrök tevékenységéért, a kiválasztás, kiképzés, ki- és hazatelepítés és a tényleges külszolgálat fázisaiban. Felelős vagyok a hazai és nemzetközi szakmai feladatok egységes értelmezéséért, végrehajtásáért, koordinálásáért, irányításáért. Feladatom a kapcsolattartás a hazai és nemzetközi illetékes szervekkel. Elemző-értékelő, tervező, logisztikai, személyügyi és kiképző feladatokat végzek.

Időtartam: 2011. január 1-től folyamatos

Nemzetközi szakmai tapasztalat:

- **Az EU Képességfejlesztő Missziója Szomáliában** (European Union Capacity Building Mission in Somalia – EUCAP Somalia), Biztonsági és Ügyeleti Főosztály (Security and Duty of Care Department) Mogadishu, Szomália, biztonsági tiszt, magyar kontingensparancsnok.

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Biztonsági adminisztrációs és műveleti feladatok végzése; a védett zónán belüli és kívüli mozgások engedélyezése, koordinálása, a végrehajtások taktikai felügyelete; incidenskezelő feladatok végzése; a misszió állományának képzése.

Időtartam: 2024. január 27. – 2025. szeptember 30.

- **Az EU Megfigyelő Missziója Georgiában**, (European Union Monitoring Mission – EUMM Georgia), Zugdidi Területi Iroda, Georgia, megfigyelő, magasemelésű kamerarendszer operátor, támogató műveleti tiszt, oktató (különböző szakterületeken)

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

A Georgiát és Abháziát elválasztó „Adminisztratív Elválasztó Vonal (ABL)” mentén történő járőrözés és megfigyelés a 2008-as háborút lezáró úgynevezett Hatpontos Megállapodásban foglaltak teljesülésének ellenőrzése céljából. Emellett számos különböző, úgynevezett másodlagos beosztás ellátása.

Időtartam: 2018. szeptember 19. – 2019. szeptember 18.

- **Az EU Rendőri Missziója Afganisztánban** (European Union Police Mission in Afghanistan – EUPOL Afghanistan), Területi Irodai Komponens (EUPOL HQ, Field Office Component) Kabul, Afganisztán, Törzstiszt.

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Az EUPOL területi irodáinak működtetéséért, irányításáért felelős egység Irányítisztje. Felelős a szakmai feladatok egységes értelmezéséért, logisztikai, képzési, személyügyi és egyéb feladatok koordinálásáért.

Időtartam: 2013. július 14. – 2014. július 14.

- **Az EU Határtámogató Missziója Moldávia és Ukrajna részére** (European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine – EUBAM Moldova-Ukraine) Otaci Területi Iroda, Moldávia, helyettes területi irodavezető, határőr szakértő, területi iroda biztonsági tiszt, magyar–moldáv határőr összekötő tiszt, magyar kontingensparancsnok

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Vezetői, biztonsági, összekötőtiszti, határrendész szakértői, valamint kontingensparancsnoki feladatok ellátása.

Időtartam: 2007. április 8. – 2010. december 1.

- **Jordániai Nemzetközi Kiképző Központ (Jordan International Police Training Center – JIPTC)**, Camp Al Muwaqqar, Jordánia, lökiképző

Főbb tevékenységek és feladatkörök:

Iraki rendőrök és határőrök lökiképzése.

Időtartam: 2004. május 5. – 2005. január 28.

Tanulmányok:

Végzettség/képesítés:

- 1996–2000 Rendőrtiszti Főiskola, határrendészeti szak, határrendész tiszt

További képzések, tanfolyamok:

- 2007–2025 Rendszeres (évente legalább egy alkalommal) részvétel nemzetközi szaktanfolyamokon és képzéseken a békefenntartáshoz kapcsolódó különböző szakterületeken
- 2023 Rendészeti Vezetőképző
- 2016 Rendészeti szakvizsga
- 2006 International Law Enforcement Academy (Nemzetközi Rendészeti Akadémia)
- 2004 Képzők képzése tanfolyam (magyar/nemzetközi)
- 2003 Európai Uniós Nemzetközi Válságkezelő Rendőri Erő alapfokú kurzusa
- Okmánymultiplikátori képzés
- 2001 Lőkiképző tanfolyam
- 2000 Vezetéstechnikai oktatói/vezetőoktatói tanfolyam
- 1996 Közelharc-oktató tanfolyam

A 2026-ban évfordulás missziók és tagjaik:

2026-ban nyolc olyan misszióra tekinthetünk vissza, amelyek kerek évfordulóhoz érkeztek. Ebből a legnagyobb létszámú a 30 éve kezdődött Bosznia-Hercegovinai ENSZ rendőri művelet volt, ahová a BM 35 fő rendőrt vezényelt. Az ENSZ-misszió mellett EBESZ-, EU- és NATO-műveletekben is részt vettek határőr és rendőr kollégáink.

Bosznia-Hercegovina, ENSZ-misszió, Nemzetközi Rendőri Különítmény/Munkacsoport (United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina International Police Task Force – UNMIBH/IPTF) – **1996 – 30 éve**, 35 fő:

1. Dr. univ. Boda József r. alezredes kontingensparancsnok
2. Antal István r. törzsőrmester
3. Ádám Szabolcs r. zászlós
4. Balatoni Zoltán r. hadnagy
5. Bazsó László r. hadnagy
6. Bíró Csaba r. hadnagy
7. Csallági Zsolt r. őrmester
8. Debreceni Nándor r. őrnagy
9. Dömölki Zsolt r. hadnagy
10. Félegyházi Pál r. főhadnagy
11. Horváth Gergely r. alezredes
12. Jazbincsek Antal r. zászlós
13. Dr. Káplár János r. alezredes
14. Kovács Zsolt r. százados
15. Krum József Attila r. törzsőrmester
16. Külkey Árpád r. törzsőrmester
17. Laki József r. hadnagy
18. Magyar István r. hadnagy
19. Molnár Zsolt r. hadnagy
20. Ötvös Ákos r. hadnagy
21. Pallagi Imre r. őrnagy, kontingensparancsnok-helyettes

A 2026-ban évfordulós missziók és tagjaik

22. Pálinkás Csaba r. őrmester
23. Porzsolt Ádám r. hadnagy
24. Rácz József r. százados
25. Schmidt Zoltán r. zászlós
26. Sólyom Zoltán r. százados
27. Sponga Tibor r. zászlós
28. Sulyok Géza r. hadnagy
29. Szentirmai Olivér r. hadnagy
30. Székely József r. hadnagy
31. Szomjasi Attila r. hadnagy
32. Takács Csaba r. százados
33. Tósa Péter r. zászlós
34. Uri László r. százados
35. Varga Attila r. zászlós⁹⁹

Albánia, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (North Atlantic Treaty Organization – NATO) Határbiztonsági Tanácsadó Missziója – 2001 (NATO Border Security Advisory Mission – BSAM) 2001 – **25 éve, Hegedűs János határőr őrnagy**

Palesztina, EU Koordinációs Iroda a Palesztin Rendőrség Támogatására (EU Co-ordinating Office for Palestinian Police Support – EUPOL COPPS) – 2006 – **20 éve, Székely Zita büntetés-végrehajtási főhadnagy**

Irak, EU Iraki Integrált Jogállamisági Misszió (EU Integrated Rule of Law mission for Iraq – EUJUST LEX) – 2006 – **20 éve, Dr. Huszár László büntetés-végrehajtási dandártábornok**

Szerbia és Montenegró, az EBESZ Missziója Szerbiában és Montenegróban (OSCE Mission to Serbia and Montenegro – OMiSaM/OMiS) – 2006 – **20 éve, Horváth Sándor r. zászlós**

⁹⁹ A Magyar Köztársaság belügyminiszterének 001/583/1995. számú határozata

Grúzia, EBESZ Gyorsreagálású Erők Képességfejlesztő Képzése (OSCE Rapid Reaction Force Capacity Building – Georgia) – 2006 – **Dely Péter r. őrnagy** és az EBESZ Grúziai Missziója (OSCE Mission to Georgia) – 2006 – **20 éve, Dr. Hugi András ny. r. ezredes**

Ciprus, ENSZ Ciprusi Békfenntartó Missziója (UN Peacekeeping Mission in Cyprus- UNFICYP) – 2016 – **10 éve, Fekete János c. r. főtorzszászlós**, **Ottrok Norbert. c. r. főtorzszászlós**

Albánia, az EBESZ Albániai Missziója (OSCE Presence in Albania) – 2016 – **10 éve, Tuncsik Szabolcs r. alezredes**